నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

అభిధమ్మపిటకే

విభఙ్గపాళి

౧. ఖన్ధవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౧. పఞ్చక్ఖన్ధా – రూపక్ఖన్ధో, వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧. రూపక్ఖన్ధో

౨. తత్థ కతమో రూపక్ఖన్ధో? యం కిఞ్చి రూపం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా యం దూరే సన్తికే వా, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి రూపక్ఖన్ధో.

౩. తత్థ కతమం రూపం అతీతం? యం రూపం అతీతం నిరుద్ధం విగతం విపరిణతం అత్థఙ్గతం అబ్భత్థఙ్గతం ఉప్పజ్జిత్వా విగతం అతీతం అతీతంసేన సఙ్గహితం, చత్తారో చ మహాభూతా చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయరూపం – ఇదం వుచ్చతి రూపం అతీతం.

తత్థ కతమం రూపం అనాగతం? యం రూపం అజాతం అభూతం అసఞ్జాతం అనిబ్బత్తం అనభినిబ్బత్తం అపాతుభూతం అనుప్పన్నం అసముప్పన్నం అనుట్ఠితం అసముట్ఠితం అనాగతం అనాగతంసేన సఙ్గహితం, చత్తారో చ మహాభూతా చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయరూపం – ఇదం వుచ్చతి రూపం అనాగతం.

తత్థ కతమం రూపం పచ్చుప్పన్నం? యం రూపం జాతం భూతం సఞ్జాతం నిబ్బత్తం అభినిబ్బత్తం పాతుభూతం ఉప్పన్నం సముప్పన్నం ఉట్ఠితం సముట్ఠితం పచ్చుప్పన్నం పచ్చుప్పన్నంసేన సఙ్గహితం, చత్తారో చ మహాభూతా చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయరూపం – ఇదం వుచ్చతి రూపం పచ్చుప్పన్నం.

౪. తత్థ కతమం రూపం అజ్ఝత్తం? యం రూపం తేసం తేసం సత్తానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకం పాటిపుగ్గలికం ఉపాదిన్నం, చత్తారో చ మహాభూతా చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయరూపం – ఇదం వుచ్చతి రూపం అజ్ఝత్తం.

తత్థ కతమం రూపం బహిద్ధా? యం రూపం తేసం తేసం పరసత్తానం పరపుగ్గలానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకం పాటిపుగ్గలికం ఉపాదిన్నం, చత్తారో చ మహాభూతా చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయరూపం – ఇదం వుచ్చతి

రూపం బహిద్ధా.

౫. తత్థ కతమం రూపం ఓళారికం? చక్ఖాయతనం...పే.... ఫోట్ఠబ్బాయతనం – ఇదం వుచ్చతి రూపం ఓళారికం.

తత్థ కతమం రూపం సుఖుమం? ఇత్థిన్ద్రియం...పే.... కబళీకారో [కబళింకారో (సీ. స్యా.)] ఆహారో – ఇదం వుచ్చతి రూపం సుఖుమం.

౬. తత్థ కతమం రూపం హీనం? యం రూపం తేసం తేసం సత్తానం ఉఞ్ఞాతం అవఞ్ఞాతం హీళితం పరిభూతం అచిత్తీకతం హీనం హీనమతం హీనసమ్మతం అనిట్ఠం అకన్తం అమనాపం, రూపా సద్దా గన్ధా రసా ఫోట్ఠబ్బా – ఇదం వుచ్చతి రూపం హీనం.

తత్థ కతమం రూపం పణీతం? యం రూపం తేసం తేసం సత్తానం అనుఞ్ఞాతం అనవఞ్ఞాతం అహీళితం అపరిభూతం చిత్తీకతం పణీతం పణీతమతం పణీతసమ్మతం ఇట్ఠం కన్తం మనాపం, రూపా సద్దా గన్ధా రసా ఫోట్ఠబ్బా – ఇదం వుచ్చతి రూపం పణీతం. తం తం వా పన రూపం ఉపాదాయుపాదాయ రూపం హీనం పణీతం దట్ఠబ్బం.

౭. తత్థ కతమం రూపం దూరే? ఇత్థిన్ద్రియం...పే.... కబళీకారో ఆహారో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం అనాసన్నే అనుపకట్ఠే దూరే అసన్తికే – ఇదం వుచ్చతి రూపం దూరే.

తత్థ కతమం రూపం సన్తికే? చక్ఖాయతనం...పే.... ఫోట్ఠబ్బాయతనం, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం ఆసన్నే ఉపకట్ఠే అవిదూరే సన్తికే – ఇదం వుచ్చతి రూపం సన్తికే. తం తం వా పన రూపం ఉపాదాయుపాదాయ రూపం దూరే సన్తికే దట్ఠబ్బం.

౨. వేదనాక్ఖన్ధో

౮. తత్థ కతమో వేదనాక్ఖన్ధో? యా కాచి వేదనా అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నా అజ్ఝత్తా వా బహిద్ధా వా ఓళారికా వా సుఖుమా వా హీనా వా పణీతా వా యా దూరే సన్తికే వా, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి వేదనాక్ఖన్ధో.

౯. తత్థ కతమా వేదనా అతీతా? యా వేదనా అతీతా నిరుద్ధా విగతా విపరిణతా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా ఉప్పజ్జిత్వా విగతా అతీతా అతీతంసేన సఙ్గహితా, సుఖా వేదనా దుక్ఖా వేదనా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి వేదనా అతీతా.

తత్థ కతమా వేదనా అనాగతా? యా వేదనా అజాతా అభూతా అసఞ్జాతా అనిబ్బత్తా అనభినిబ్బత్తా అపాతుభూతా అనుప్పన్నా అసముప్పన్నా అనుట్ఠితా అసముట్ఠితా అనాగతా అనాగతంసేన సఙ్గహితా, సుఖా వేదనా దుక్ఖా వేదనా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి వేదనా అనాగతా.

తత్థ కతమా వేదనా పచ్చుప్పన్నా? యా వేదనా జాతా భూతా సఞ్జాతా నిబ్బత్తా అభినిబ్బత్తా పాతుభూతా ఉప్పన్నా సముప్పన్నా ఉట్ఠితా సముట్ఠితా పచ్చుప్పన్నా పచ్చుప్పన్నంసేన సఙ్గహితా, సుఖా వేదనా దుక్ఖా వేదనా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి వేదనా పచ్చుప్పన్నా.

౧౦. తత్థ కతమా వేదనా అజ్ఝత్తా? యా వేదనా తేసం తేసం సత్తానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకా పాటిపుగ్గలికా ఉపాదిన్నా, సుఖా వేదనా దుక్ఖా వేదనా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి వేదనా అజ్ఝత్తా.

తత్థ కతమా వేదనా బహిద్ధా? యా వేదనా తేసం తేసం పరసత్తానం పరపుగ్గలానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకా పాటిపుగ్గలికా ఉపాదిన్నా, సుఖా వేదనా దుక్ఖా వేదనా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి వేదనా బహిద్ధా.

౧౧. తత్థ కతమా వేదనా ఓళారికా సుఖుమా? అకుసలా వేదనా ఓళారికా, కుసలాబ్యాకతా వేదనా సుఖుమా. కుసలాకుసలా వేదనా ఓళారికా, అబ్యాకతా వేదనా సుఖుమా. దుక్ఖా వేదనా ఓళారికా, సుఖా చ అదుక్ఖమసుఖా చ వేదనా సుఖుమా. సుఖదుక్ఖా వేదనా ఓళారికా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా సుఖుమా. అసమాపన్నస్స వేదనా ఓళారికా, సమాపన్నస్స వేదనా సుఖుమా. సాసవా వేదనా ఓళారికా, అనాసవా వేదనా సుఖుమా. తం తం వా పన వేదనం ఉపాదాయుపాదాయ వేదనా ఓళారికా సుఖుమా దట్ఠబ్బా.

౧౨. తత్థ కతమా వేదనా హీనా పణీతా? అకుసలా వేదనా హీనా, కుసలాబ్యాకతా వేదనా పణీతా. కుసలాకుసలా వేదనా హీనా, అబ్యాకతా వేదనా పణీతా. దుక్ఖా వేదనా హీనా, సుఖా చ అదుక్ఖమసుఖా చ వేదనా పణీతా. సుఖదుక్ఖా వేదనా హీనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా పణీతా. అసమాపన్నస్స వేదనా హీనా, సమాపన్నస్స వేదనా పణీతా. సాసవా వేదనా హీనా, అనాసవా వేదనా పణీతా. తం తం వా పన వేదనం ఉపాదాయుపాదాయ వేదనా హీనా పణీతా దట్ఠబ్బా.

౧౩. తత్థ కతమా వేదనా దూరే? అకుసలా వేదనా కుసలాబ్యాకతాహి వేదనాహి దూరే; కుసలాబ్యాకతా వేదనా అకుసలాయ వేదనాయ దూరే; కుసలా వేదనా అకుసలాబ్యాకతాహి వేదనాహి దూరే; అకుసలాబ్యాకతా వేదనా కుసలాయ వేదనాయ దూరే; అబ్యాకతా వేదనా కుసలాకుసలాహి వేదనాహి దూరే; కుసలాకుసలా వేదనా అబ్యాకతాయ వేదనాయ దూరే. దుక్ఖా వేదనా సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి దూరే; సుఖా చ అదుక్ఖమసుఖా చ వేదనా దుక్ఖాయ వేదనాయ దూరే; సుఖా వేదనా దుక్ఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి దూరే; దుక్ఖా చ అదుక్ఖమసుఖా చ వేదనా సుఖాయ వేదనాయ దూరే; అదుక్ఖమసుఖా వేదనా సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి దూరే; సుఖదుక్ఖా వేదనా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ దూరే. అసమాపన్నస్స వేదనా సమాపన్నస్స వేదనాయ దూరే; సమాపన్నస్స వేదనా అసమాపన్నస్స వేదనాయ దూరే. సాసవా వేదనా అనాసవాయ వేదనాయ దూరే; అనాసవా వేదనా సాసవాయ వేదనాయ దూరే – అయం వుచ్చతి వేదనా దూరే.

తత్థ కతమా వేదనా సన్తికే? అకుసలా వేదనా అకుసలాయ వేదనాయ సన్తికే; కుసలా వేదనా కుసలాయ వేదనాయ సన్తికే; అబ్యాకతా వేదనా అబ్యాకతాయ వేదనాయ సన్తికే. దుక్ఖా వేదనా దుక్ఖాయ వేదనాయ సన్తికే; సుఖా వేదనా సుఖాయ వేదనాయ సన్తికే; అదుక్ఖమసుఖా వేదనా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సన్తికే . అసమాపన్నస్స వేదనా అసమాపన్నస్స వేదనాయ సన్తికే; సమాపన్నస్స వేదనా సమాపన్నస్స వేదనాయ సన్తికే. సాసవా వేదనా సాసవాయ

వేదనాయ సన్తికే; అనాసవా వేదనా అనాసవాయ వేదనాయ సన్తికే. అయం వుచ్చతి వేదనా సన్తికే. తం తం వా పన వేదనం ఉపాదాయుపాదాయ వేదనా దూరే సన్తికే దట్ఠబ్బా.

౩. సఞ్ఞాక్ఖన్ధో

౧౪. తత్థ కతమో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో? యా కాచి సఞ్ఞా అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నా అజ్ఝత్తా వా బహిద్ధా వా ఓళారికా వా సుఖుమా వా హీనా వా పణీతా వా యా దూరే సన్తికే వా తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౧౫. తత్థ కతమా సఞ్ఞా అతీతా? యా సఞ్ఞా అతీతా నిరుద్ధా విగతా విపరిణతా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా ఉప్పజ్జిత్వా విగతా అతీతా అతీతంసేన సఙ్గహితా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా – అయం వుచ్చతి సఞ్ఞా అతీతా.

తత్థ కతమా సఞ్ఞా అనాగతా? యా సఞ్ఞా అజాతా అభూతా అసఞ్జాతా అనిబ్బత్తా అనభినిబ్బత్తా అపాతుభూతా అనుప్పన్నా అసముప్పన్నా అనుట్ఠితా అసముట్ఠితా అనాగతా అనాగతంసేన సఙ్గహితా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా – అయం వుచ్చతి సఞ్ఞా అనాగతా.

తత్థ కతమా సఞ్ఞా పచ్చుప్పన్నా? యా సఞ్ఞా జాతా భూతా సఞ్జాతా నిబ్బత్తా అభినిబ్బత్తా పాతుభూతా ఉప్పన్నా సముప్పన్నా ఉట్ఠితా సముట్ఠితా పచ్చుప్పన్నా పచ్చుప్పన్నంసేన సఙ్గహితా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా – అయం వుచ్చతి సఞ్ఞా పచ్చుప్పన్నా.

౧౬. తత్థ కతమా సఞ్ఞా అజ్ఝత్తా? యా సఞ్ఞా తేసం తేసం సత్తానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకా పాటిపుగ్గలికా ఉపాదిన్నా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా – అయం వుచ్చతి సఞ్ఞా అజ్ఝత్తా.

తత్థ కతమా సఞ్ఞా బహిద్ధా? యా సఞ్ఞా తేసం తేసం పరసత్తానం పరపుగ్గలానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకా పాటిపుగ్గలికా ఉపాదిన్నా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా – అయం వుచ్చతి సఞ్ఞా బహిద్ధా.

౧౭. తత్థ కతమా సఞ్ఞా ఓళారికా సుఖుమా? పటిఘసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా ఓళారికా, అధివచనసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా సుఖుమా. అకుసలా సఞ్ఞా ఓళారికా, కుసలాబ్యాకతా సఞ్ఞా సుఖుమా. కుసలాకుసలా సఞ్ఞా ఓళారికా, అబ్యాకతా సఞ్ఞా సుఖుమా. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా ఓళారికా, సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా సుఖుమా. సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా ఓళారికా , అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా

సఞ్ఞా సుఖుమా. అసమాపన్నస్స సఞ్ఞా ఓళారికా, సమాపన్నస్స సఞ్ఞా సుఖుమా. సాసవా సఞ్ఞా ఓళారికా, అనాసవా సఞ్ఞా సుఖుమా. తం తం వా పన సఞ్ఞం ఉపాదాయుపాదాయ సఞ్ఞా ఓళారికా సుఖుమా దట్ఠబ్బా.

౧౮. తత్థ కతమా సఞ్ఞా హీనా పణీతా? అకుసలా సఞ్ఞా హీనా, కుసలాబ్యాకతా సఞ్ఞా పణీతా. కుసలాకుసలా సఞ్ఞా హీనా, అబ్యాకతా సఞ్ఞా పణీతా. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా హీనా, సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా పణీతా. సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా హీనా, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా పణీతా. అసమాపన్నస్స సఞ్ఞా హీనా, సమాపన్నస్స సఞ్ఞా పణీతా. సాసవా సఞ్ఞా హీనా, అనాసవా సఞ్ఞా పణీతా. తం తం వా పన సఞ్ఞం ఉపాదాయుపాదాయ సఞ్ఞా హీనా పణీతా దట్ఠబ్బా.

౧౯. తత్థ కతమా సఞ్ఞా దూరే? అకుసలా సఞ్ఞా కుసలాబ్యాకతాహి సఞ్ఞాహి దూరే; కుసలాబ్యాకతా సఞ్ఞా అకుసలాయ సఞ్ఞాయ దూరే; కుసలా సఞ్ఞా అకుసలాబ్యాకతాహి సఞ్ఞాహి దూరే; అకుసలాబ్యాకతా సఞ్ఞా కుసలాయ సఞ్ఞాయ దూరే. అబ్యాకతా సఞ్ఞా కుసలాకుసలాహి సఞ్ఞాహి దూరే; కుసలాకుసలా సఞ్ఞా అబ్యాకతాయ సఞ్ఞాయ దూరే. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తాహి సఞ్ఞాహి దూరే; సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాయ సఞ్ఞాయ దూరే; సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా దుక్ఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తాహి సఞ్ఞాహి దూరే; దుక్ఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాయ సఞ్ఞాయ దూరే; అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తాహి సఞ్ఞాహి దూరే; సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాయ సఞ్ఞాయ దూరే. అసమాపన్నస్స సఞ్ఞా సమాపన్నస్స సఞ్ఞాయ దూరే; సమాపన్నస్స సఞ్ఞా అసమాపన్నస్స సఞ్ఞాయ దూరే. సాసవా సఞ్ఞా అనాసవాయ సఞ్ఞాయ దూరే; అనాసవా సఞ్ఞా సాసవాయ సఞ్ఞాయ దూరే – అయం వుచ్చతి సఞ్ఞా దూరే.

తత్థ కతమా సఞ్ఞా సన్తికే? అకుసలా సఞ్ఞా అకుసలాయ సఞ్ఞాయ సన్తికే; కుసలా సఞ్ఞా కుసలాయ సఞ్ఞాయ సన్తికే; అబ్యాకతా సఞ్ఞా అబ్యాకతాయ సఞ్ఞాయ సన్తికే. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాయ సఞ్ఞాయ సన్తికే; సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాయ సఞ్ఞాయ సన్తికే; అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఞ్ఞా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాయ సఞ్ఞాయ సన్తికే. అసమాపన్నస్స సఞ్ఞా అసమాపన్నస్స సఞ్ఞాయ సన్తికే; సమాపన్నస్స సఞ్ఞా సమాపన్నస్స సఞ్ఞాయ సన్తికే. సాసవా సఞ్ఞా సాసవాయ సఞ్ఞాయ సన్తికే; అనాసవా సఞ్ఞా అనాసవాయ సఞ్ఞాయ సన్తికే. అయం వుచ్చతి సఞ్ఞా సన్తికే. తం తం వా పన సఞ్ఞం ఉపాదాయుపాదాయ సఞ్ఞా దూరే సన్తికే దట్ఠబ్బా.

౪. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో

౨౦. తత్థ కతమో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో? యే కేచి సఙ్ఖారా అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నా అజ్ఝత్తా వా బహిద్ధా వా ఓళారికా వా సుఖుమా వా హీనా వా పణీతా వా యే దూరే సన్తికే వా, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౨౧. తత్థ కతమే సఙ్ఖారా అతీతా? యే సఙ్ఖారా అతీతా నిరుద్ధా విగతా విపరిణతా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా ఉప్పజ్జిత్వా విగతా అతీతా అతీతంసేన సఙ్గహితా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా – ఇమే వుచ్చన్తి సఙ్ఖారా అతీతా.

తత్థ కతమే సఙ్ఖారా అనాగతా? యే సఙ్ఖారా అజాతా అభూతా అసఞ్జాతా అనిబ్బత్తా అనభినిబ్బత్తా అపాతుభూతా అనుప్పన్నా అసముప్పన్నా అనుట్ఠితా అసముట్ఠితా అనాగతా అనాగతంసేన సఙ్గహితా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా – ఇమే వుచ్చన్తి సఙ్ఖారా అనాగతా.

తత్థ కతమే సఙ్ఖారా పచ్చుప్పన్నా? యే సఙ్ఖారా జాతా భూతా సఞ్జాతా నిబ్బత్తా అభినిబ్బత్తా పాతుభూతా ఉప్పన్నా సముప్పన్నా ఉట్ఠితా సముట్ఠితా పచ్చుప్పన్నా పచ్చుప్పన్నంసేన సఙ్గహితా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా – ఇమే వుచ్చన్తి సఙ్ఖారా పచ్చుప్పన్నా.

౨౨. తత్థ కతమే సఙ్ఖారా అజ్ఝత్తా? యే సఙ్ఖారా తేసం తేసం సత్తానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకా పాటిపుగ్గలికా ఉపాదిన్నా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా – ఇమే వుచ్చన్తి సఙ్ఖారా అజ్ఝత్తా.

తత్థ కతమే సఙ్ఖారా బహిద్ధా? యే సఙ్ఖారా తేసం తేసం పరసత్తానం పరపుగ్గలానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకా పాటిపుగ్గలికా ఉపాదిన్నా, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా – ఇమే వుచ్చన్తి సఙ్ఖారా బహిద్ధా.

౨౩. తత్థ కతమే సఙ్ఖారా ఓళారికా సుఖుమా? అకుసలా సఙ్ఖారా ఓళారికా, కుసలాబ్యాకతా సఙ్ఖారా సుఖుమా. కుసలాకుసలా సఙ్ఖారా ఓళారికా, అబ్యాకతా సఙ్ఖారా సుఖుమా. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా ఓళారికా, సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా సుఖుమా. సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా ఓళారికా, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా సుఖుమా. అసమాపన్నస్స సఙ్ఖారా ఓళారికా, సమాపన్నస్స సఙ్ఖారా సుఖుమా. సాసవా సఙ్ఖారా ఓళారికా, అనాసవా సఙ్ఖారా సుఖుమా. తే తే వా పన సఙ్ఖారే ఉపాదాయుపాదాయ సఙ్ఖారా ఓళారికా సుఖుమా దట్ఠబ్బా.

౨౪. తత్థ కతమే సఙ్ఖారా హీనా పణీతా? అకుసలా సఙ్ఖారా హీనా, కుసలాబ్యాకతా సఙ్ఖారా పణీతా. కుసలాకుసలా సఙ్ఖారా హీనా, అబ్యాకతా సఙ్ఖారా పణీతా. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా హీనా , సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా పణీతా. సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా హీనా, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా పణీతా. అసమాపన్నస్స సఙ్ఖారా హీనా, సమాపన్నస్స సఙ్ఖారా పణీతా. సాసవా సఙ్ఖారా హీనా, అనాసవా సఙ్ఖారా పణీతా. తే తే వా పన సఙ్ఖారే ఉపాదాయుపాదాయ సఙ్ఖారా హీనా పణీతా దట్ఠబ్బా.

౨౫. తత్థ కతమే సఙ్ఖారా దూరే? అకుసలా సఙ్ఖారా కుసలాబ్యాకతేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; కుసలాబ్యాకతా సఙ్ఖారా అకుసలేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; కుసలా సఙ్ఖారా అకుసలాబ్యాకతేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; అకుసలాబ్యాకతా సఙ్ఖారా కుసలేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; అబ్యాకతా సఙ్ఖారా కుసలాకుసలేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; కుసలాకుసలా సఙ్ఖారా అబ్యాకతేహి సఙ్ఖారేహి దూరే. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా దుక్ఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; దుక్ఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తేహి సఙ్ఖారేహి దూరే . అసమాపన్నస్స సఙ్ఖారా సమాపన్నస్స సఙ్ఖారేహి దూరే; సమాపన్నస్స సఙ్ఖారా అసమాపన్నస్స సఙ్ఖారేహి దూరే. సాసవా సఙ్ఖారా అనాసవేహి సఙ్ఖారేహి దూరే; అనాసవా సఙ్ఖారా సాసవేహి సఙ్ఖారేహి దూరే. ఇమే వుచ్చన్తి సఙ్ఖారా దూరే.

తత్థ కతమే సఙ్ఖారా సన్తికే? అకుసలా సఙ్ఖారా అకుసలానం సఙ్ఖారానం సన్తికే; కుసలా సఙ్ఖారా కుసలానం సఙ్ఖారానం సన్తికే; అబ్యాకతా సఙ్ఖారా అబ్యాకతానం సఙ్ఖారానం సన్తికే. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తానం సఙ్ఖారానం సన్తికే; సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తానం సఙ్ఖారానం సన్తికే; అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా సఙ్ఖారా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తానం సఙ్ఖారానం సన్తికే. అసమాపన్నస్స సఙ్ఖారా అసమాపన్నస్స సఙ్ఖారానం సన్తికే; సమాపన్నస్స సఙ్ఖారా సమాపన్నస్స సఙ్ఖారానం సన్తికే. సాసవా సఙ్ఖారా సాసవానం సఙ్ఖారానం సన్తికే; అనాసవా సఙ్ఖారా అనాసవానం సఙ్ఖారానం సన్తికే. ఇమే వుచ్చన్తి సఙ్ఖారా సన్తికే. తే తే వా పన సఙ్ఖారే ఉపాదాయుపాదాయ సఙ్ఖారా దూరే సన్తికే దట్ఠబ్బా.

౫. విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో

౨౬. తత్థ కతమో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో? యం కిఞ్చి విఞ్ఞాణం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా యం దూరే సన్తికే వా, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౨౭. తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం అతీతం? యం విఞ్ఞాణం అతీతం నిరుద్ధం విగతం విపరిణతం అత్థఙ్గతం అబ్భత్థఙ్గతం ఉప్పజ్జిత్వా విగతం అతీతం అతీతంసేన సఙ్గహితం, చక్ఖువిఞ్ఞాణం సోతవిఞ్ఞాణం ఘానవిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణం కాయవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణం – ఇదం వుచ్చతి విఞ్ఞాణం అతీతం.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం అనాగతం? యం విఞ్ఞాణం అజాతం అభూతం అసఞ్జాతం అనిబ్బత్తం అనభినిబ్బత్తం అపాతుభూతం అనుప్పన్నం అసముప్పన్నం అనుట్ఠితం అసముట్ఠితం అనాగతం అనాగతంసేన సఙ్గహితం, చక్ఖువిఞ్ఞాణం సోతవిఞ్ఞాణం ఘానవిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణం కాయవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణం – ఇదం వుచ్చతి విఞ్ఞాణం అనాగతం.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం పచ్చుప్పన్నం? యం విఞ్ఞాణం జాతం భూతం సఞ్జాతం నిబ్బత్తం అభినిబ్బత్తం పాతుభూతం ఉప్పన్నం సముప్పన్నం ఉట్ఠితం సముట్ఠితం పచ్చుప్పన్నం పచ్చుప్పన్నంసేన సఙ్గహితం, చక్ఖువిఞ్ఞాణం సోతవిఞ్ఞాణం

ఘానవిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణం కాయవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణం – ఇదం వుచ్చతి విఞ్ఞాణం పచ్చుప్పన్నం.

౨౮. తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం అజ్ఝత్తం? యం విఞ్ఞాణం తేసం తేసం సత్తానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకం పాటిపుగ్గలికం ఉపాదిన్నం, చక్ఖువిఞ్ఞాణం సోతవిఞ్ఞాణం ఘానవిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణం కాయవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణం – ఇదం వుచ్చతి విఞ్ఞాణం అజ్ఝత్తం.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం బహిద్ధా? యం విఞ్ఞాణం తేసం తేసం పరసత్తానం పరపుగ్గలానం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం నియకం పాటిపుగ్గలికం ఉపాదిన్నం, చక్ఖువిఞ్ఞాణం సోతవిఞ్ఞాణం ఘానవిఞ్ఞాణం జివ్హావిఞ్ఞాణం కాయవిఞ్ఞాణం మనోవిఞ్ఞాణం – ఇదం వుచ్చతి విఞ్ఞాణం బహిద్ధా.

౨౯. తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం ఓళారికం సుఖుమం? అకుసలం విఞ్ఞాణం ఓళారికం, కుసలాబ్యాకతా విఞ్ఞాణా సుఖుమా. కుసలాకుసలా విఞ్ఞాణా ఓళారికా , అబ్యాకతం విఞ్ఞాణం సుఖుమం. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం ఓళారికం, సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా సుఖుమా. సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా ఓళారికా, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం సుఖుమం. అసమాపన్నస్స విఞ్ఞాణం ఓళారికం, సమాపన్నస్స విఞ్ఞాణం సుఖుమం. సాసవం విఞ్ఞాణం ఓళారికం, అనాసవం విఞ్ఞాణం సుఖుమం. తం తం వా పన విఞ్ఞాణం ఉపాదాయుపాదాయ విఞ్ఞాణం ఓళారికం సుఖుమం దట్ఠబ్బం.

౩౦. తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం హీనం పణీతం? అకుసలం విఞ్ఞాణం హీనం, కుసలాబ్యాకతా విఞ్ఞాణా పణీతా . కుసలాకుసలా విఞ్ఞాణా హీనా, అబ్యాకతం విఞ్ఞాణం పణీతం. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం హీనం, సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా పణీతా. సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా హీనా, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం పణీతం. అసమాపన్నస్స విఞ్ఞాణం హీనం, సమాపన్నస్స విఞ్ఞాణం పణీతం. సాసవం విఞ్ఞాణం హీనం, అనాసవం విఞ్ఞాణం పణీతం. తం తం వా పన విఞ్ఞాణం ఉపాదాయుపాదాయ విఞ్ఞాణం హీనం పణీతం దట్ఠబ్బం.

౩౧. తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం దూరే? అకుసలం విఞ్ఞాణం కుసలాబ్యాకతేహి విఞ్ఞాణేహి దూరే; కుసలాబ్యాకతా విఞ్ఞాణా అకుసలా విఞ్ఞాణా దూరే; కుసలం విఞ్ఞాణం అకుసలాబ్యాకతేహి విఞ్ఞాణేహి దూరే; అకుసలాబ్యాకతా విఞ్ఞాణా కుసలా విఞ్ఞాణా దూరే; అబ్యాకతం విఞ్ఞాణం కుసలాకుసలేహి విఞ్ఞాణేహి దూరే; కుసలాకుసలా విఞ్ఞాణా అబ్యాకతా విఞ్ఞాణా దూరే. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తేహి విఞ్ఞాణేహి దూరే; సుఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా దూరే; సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం దుక్ఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తేహి విఞ్ఞాణేహి దూరే; దుక్ఖాయ చ అదుక్ఖమసుఖాయ చ వేదనాహి సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా దూరే; అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తేహి విఞ్ఞాణేహి దూరే; సుఖదుక్ఖాహి వేదనాహి సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా విఞ్ఞాణా దూరే. అసమాపన్నస్స విఞ్ఞాణం సమాపన్నస్స విఞ్ఞాణా దూరే; సమాపన్నస్స విఞ్ఞాణం అసమాపన్నస్స విఞ్ఞాణా దూరే. సాసవం విఞ్ఞాణం అనాసవా విఞ్ఞాణా దూరే; అనాసవం విఞ్ఞాణం సాసవా విఞ్ఞాణా దూరే – ఇదం వుచ్చతి విఞ్ఞాణం దూరే.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణం సన్తికే? అకుసలం విఞ్ఞాణం అకుసలస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే; కుసలం విఞ్ఞాణం కుసలస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే; అబ్యాకతం విఞ్ఞాణం అబ్యాకతస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే. దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే; సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే; అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం విఞ్ఞాణం అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే. అసమాపన్నస్స విఞ్ఞాణం అసమాపన్నస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే; సమాపన్నస్స విఞ్ఞాణం సమాపన్నస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే. సాసవం విఞ్ఞాణం సాసవస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే; అనాసవం విఞ్ఞాణం అనాసవస్స విఞ్ఞాణస్స సన్తికే – ఇదం వుచ్చతి విఞ్ఞాణం సన్తికే. తం తం వా పన విఞ్ఞాణం ఉపాదాయుపాదాయ విఞ్ఞాణం దూరే సన్తికే దట్ఠబ్బం.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౩౨. పఞ్చక్ఖన్ధా – రూపక్ఖన్ధో, వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧. రూపక్ఖన్ధో

౩౩. తత్థ కతమో రూపక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన రూపక్ఖన్ధో – సబ్బం రూపం న హేతు, అహేతుకం, హేతువిప్పయుత్తం, సప్పచ్చయం, సఙ్ఖతం, రూపం, లోకియం, సాసవం, సంయోజనియం, గన్థనియం, ఓఘనియం, యోగనియం, నీవరణియం, పరామట్ఠం, ఉపాదానియం, సంకిలేసికం, అబ్యాకతం, అనారమ్మణం, అచేతసికం, చిత్తవిప్పయుత్తం, నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మం, అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికం, న సవితక్కసవిచారం, న అవితక్కవిచారమత్తం, అవితక్కఅవిచారం, న పీతిసహగతం, న సుఖసహగతం, న ఉపేక్ఖాసహగతం, నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బం, నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకం, నేవాచయగామినాపచయగామీ, నేవసేక్ఖనాసేక్ఖం, పరిత్తం, కామావచరం, న రూపావచరం, న అరూపావచరం, పరియాపన్నం, నో అపరియాపన్నం, అనియతం, అనియ్యానికం, ఉప్పన్నం, ఛహి విఞ్ఞాణేహి విఞ్ఞేయ్యం, అనిచ్చం, జరాభిభూతం. ఏవం ఏకవిధేన రూపక్ఖన్ధో.

దువిధేన రూపక్ఖన్ధో – అత్థి రూపం ఉపాదా, అత్థి రూపం నో ఉపాదా [నుపాదా (సీ. క.)]. అత్థి రూపం ఉపాదిన్నం, అత్థి రూపం అనుపాదిన్నం. అత్థి రూపం ఉపాదిన్నుపాదానియం, అత్థి రూపం అనుపాదిన్నుపాదానియం. అత్థి రూపం సనిదస్సనం, అత్థి రూపం అనిదస్సనం. అత్థి రూపం సప్పటిఘం, అత్థి రూపం అప్పటిఘం. అత్థి రూపం ఇన్ద్రియం, అత్థి రూపం న ఇన్ద్రియం. అత్థి రూపం మహాభూతం, అత్థి రూపం న మహాభూతం. అత్థి రూపం విఞ్ఞత్తి, అత్థి రూపం న విఞ్ఞత్తి. అత్థి రూపం చిత్తసముట్ఠానం, అత్థి రూపం న చిత్తసముట్ఠానం. అత్థి రూపం చిత్తసహభు, అత్థి రూపం న చిత్తసహభు. అత్థి రూపం చిత్తానుపరివత్తి, అత్థి రూపం న చిత్తానుపరివత్తి. అత్థి రూపం అజ్ఝత్తికం, అత్థి రూపం బాహిరం. అత్థి రూపం ఓళారికం, అత్థి రూపం సుఖుమం. అత్థి రూపం దూరే, అత్థి రూపం సన్తికే...పే.... అత్థి రూపం కబళీకారో ఆహారో, అత్థి రూపం న కబళీకారో ఆహారో. ఏవం దువిధేన రూపక్ఖన్ధో.

(యథా రూపకణ్డే విభత్తం, తథా ఇధ విభజితబ్బం.)

తివిధేన రూపక్ఖన్ధో – యం తం రూపం అజ్ఝత్తికం తం ఉపాదా, యం తం రూపం బాహిరం తం అత్థి ఉపాదా, అత్థి నో ఉపాదా. యం తం రూపం అజ్ఝత్తికం తం ఉపాదిన్నం, యం తం రూపం బాహిరం తం అత్థి ఉపాదిన్నం, అత్థి అనుపాదిన్నం. యం తం రూపం అజ్ఝత్తికం తం ఉపాదిన్నుపాదానియం, యం తం రూపం బాహిరం తం అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియం, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియం...పే.... యం తం రూపం అజ్ఝత్తికం తం న కబళీకారో ఆహారో, యం తం రూపం బాహిరం తం అత్థి కబళీకారో ఆహారో, అత్థి న కబళీకారో ఆహారో. ఏవం తివిధేన రూపక్ఖన్ధో.

చతుబ్బిధేన రూపక్ఖన్ధో – యం తం రూపం ఉపాదా తం అత్థి ఉపాదిన్నం, అత్థి అనుపాదిన్నం; యం తం రూపం నో ఉపాదా తం అత్థి ఉపాదిన్నం, అత్థి అనుపాదిన్నం. యం తం రూపం ఉపాదా తం అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియం, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియం; యం తం రూపం నో ఉపాదా తం అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియం, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియం. యం తం రూపం ఉపాదా తం అత్థి సప్పటిఘం, అత్థి అప్పటిఘం; యం తం రూపం నో ఉపాదా తం అత్థి సప్పటిఘం, అత్థి అప్పటిఘం . యం తం రూపం ఉపాదా తం అత్థి ఓళారికం, అత్థి సుఖుమం; యం తం రూపం నో ఉపాదా తం అత్థి ఓళారికం, అత్థి సుఖుమం. యం తం రూపం ఉపాదా తం అత్థి దూరే, అత్థి సన్తికే; యం తం రూపం నో ఉపాదా తం అత్థి దూరే, అత్థి సన్తికే...పే.... దిట్ఠం, సుతం, ముతం, విఞ్ఞాతం రూపం. ఏవం చతుబ్బిధేన రూపక్ఖన్ధో.

పఞ్చవిధేన రూపక్ఖన్ధో – పథవీధాతు, ఆపోధాతు, తేజోధాతు, వాయోధాతు, యఞ్చ రూపం ఉపాదా. ఏవం పఞ్చవిధేన రూపక్ఖన్ధో.

ఛబ్బిధేన రూపక్ఖన్ధో – చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యం రూపం, సోతవిఞ్ఞేయ్యం రూపం, ఘానవిఞ్ఞేయ్యం రూపం, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యం రూపం, కాయవిఞ్ఞేయ్యం రూపం, మనోవిఞ్ఞేయ్యం రూపం. ఏవం ఛబ్బిధేన రూపక్ఖన్ధో.

సత్తవిధేన రూపక్ఖన్ధో – చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యం రూపం, సోతవిఞ్ఞేయ్యం రూపం, ఘానవిఞ్ఞేయ్యం రూపం, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యం రూపం, కాయవిఞ్ఞేయ్యం రూపం, మనోధాతువిఞ్ఞేయ్యం రూపం, మనోవిఞ్ఞాణధాతువిఞ్ఞేయ్యం రూపం. ఏవం సత్తవిధేన రూపక్ఖన్ధో .

అట్ఠవిధేన రూపక్ఖన్ధో – చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యం రూపం, సోతవిఞ్ఞేయ్యం రూపం, ఘానవిఞ్ఞేయ్యం రూపం, జివ్హావిఞ్ఞేయ్యం రూపం, కాయవిఞ్ఞేయ్యం రూపం అత్థి సుఖసమ్ఫస్సం, అత్థి దుక్ఖసమ్ఫస్సం, మనోధాతువిఞ్ఞేయ్యం రూపం, మనోవిఞ్ఞాణధాతువిఞ్ఞేయ్యం రూపం. ఏవం అట్ఠవిధేన రూపక్ఖన్ధో.

నవవిధేన రూపక్ఖన్ధో – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం, పురిసిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, యఞ్చ రూపం న ఇన్ద్రియం. ఏవం నవవిధేన రూపక్ఖన్ధో.

దసవిధేన రూపక్ఖన్ధో – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం, పురిసిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, న ఇన్ద్రియం రూపం అత్థి సప్పటిఘం, అత్థి అప్పటిఘం. ఏవం దసవిధేన రూపక్ఖన్ధో.

ఏకాదసవిధేన రూపక్ఖన్ధో – చక్ఖాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, జివ్హాయతనం, కాయాయతనం, రూపాయతనం, సద్దాయతనం, గన్ధాయతనం, రసాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, యఞ్చ రూపం అనిదస్సనఅప్పటిఘం

ధమ్మాయతనపరియాపన్నం. ఏవం ఏకాదసవిధేన రూపక్ఖన్ధో.

అయం వుచ్చతి రూపక్ఖన్ధో.

౨. వేదనాక్ఖన్ధో

౩౪. తత్థ కతమో వేదనాక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో.

చతుబ్బిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో.

పఞ్చవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖిన్ద్రియం, అత్థి దుక్ఖిన్ద్రియం, అత్థి సోమనస్సిన్ద్రియం, అత్థి దోమనస్సిన్ద్రియం, అత్థి ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. ఏవం పఞ్చవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

ఛబ్బిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఏవం ఛబ్బిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

సత్తవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఏవం సత్తవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

అట్ఠవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా అత్థి సుఖా, అత్థి దుక్ఖా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఏవం అట్ఠవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

నవవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా అత్థి కుసలా, అత్థి అకుసలా, అత్థి అబ్యాకతా. ఏవం నవవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా అత్థి సుఖా, అత్థి దుక్ఖా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా అత్థి కుసలా, అత్థి అకుసలా, అత్థి అబ్యాకతా. ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౩౫. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో. అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో. అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో, అత్థి అవితక్కఅవిచారో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి అపచయగామీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ. అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో. అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో. అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో. అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో. అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి. అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ. అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో. అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో. అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో. అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౩౬. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో...పే.... అత్థి న హేతుసహేతుకో, అత్థి న హేతుఅహేతుకో. అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో. అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో. అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో. అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో. అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో. అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో. అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తో. అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియో. అత్థి గన్థనియో, అత్థి అగన్థనియో. అత్థి గన్థసమ్పయుత్తో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తో . అత్థి గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియో. అత్థి ఓఘనియో, అత్థి అనోఘనియో. అత్థి ఓఘసమ్పయుత్తో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తో. అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఓఘనియో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఅనోఘనియో. అత్థి యోగనియో, అత్థి అయోగనియో. అత్థి యోగసమ్పయుత్తో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తో. అత్థి యోగవిప్పయుత్తయోగనియో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తఅయోగనియో. అత్థి నీవరణియో, అత్థి అనీవరణియో. అత్థి నీవరణసమ్పయుత్తో, అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తో. అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియో, అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియో. అత్థి పరామట్ఠో, అత్థి అపరామట్ఠో. అత్థి పరామాససమ్పయుత్తో, అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తో . అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠో, అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠో. అత్థి ఉపాదిన్నో, అత్థి అనుపాదిన్నో. అత్థి ఉపాదానియో, అత్థి అనుపాదానియో. అత్థి ఉపాదానసమ్పయుత్తో, అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తో. అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియో, అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియో. అత్థి సంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలేసికో. అత్థి సంకిలిట్ఠో, అత్థి అసంకిలిట్ఠో. అత్థి కిలేససమ్పయుత్తో, అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తో. అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికో, అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి న దస్సనేన పహాతబ్బో. అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి సవితక్కో, అత్థి అవితక్కో. అత్థి సవిచారో, అత్థి అవిచారో. అత్థి సప్పీతికో, అత్థి అప్పీతికో. అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి న పీతిసహగతో. అత్థి కామావచరో, అత్థి న కామావచరో. అత్థి రూపావచరో, అత్థి న రూపావచరో. అత్థి

అరూపావచరో, అత్థి న అరూపావచరో. అత్థి పరియాపన్నో, అత్థి అపరియాపన్నో. అత్థి నియ్యానికో, అత్థి అనియ్యానికో. అత్థి నియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి సఉత్తరో, అత్థి అనుత్తరో. అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౩౭. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో...పే॰... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో , అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

దుకమూలకం.

౩౮. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౩౯. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౦. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి న హేతుసహేతుకో, అత్థి న హేతుఅహేతుకో. అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో. అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో. అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో. అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో. అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో...పే॰... అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౧. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో , అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో. అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో. అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో, అత్థి అవితక్కఅవిచారో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి అపచయగామీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ. అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో. అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో. అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో. అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో. అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి. అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ. అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో. అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో. అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో. అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౨. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో. అత్థి న హేతుసహేతుకో, అత్థి న హేతుఅహేతుకో. అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో. అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో , అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో. అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో. అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో. అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో. అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో...పే.... అత్థి సరణో , అత్థి అరణో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

తికమూలకం.

౪౩. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౪. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో...పే.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౫. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి న హేతుసహేతుకో, అత్థి న హేతుఅహేతుకో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౬. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౭. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో, అత్థి అవితక్కఅవిచారో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౮. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౯. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౫౦. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి అపచయగామీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౨౧. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౨౨. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తో .

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౨౩. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౨౪. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థనియో, అత్థి అగన్థనియో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౨౫. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థసమ్పయుత్తో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౨౬. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి…పే॰… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౩౭. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘనియో, అత్థి అనోఘనియో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ…పే॰… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౩౮. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘసమ్పయుత్తో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో…పే॰… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౩౯. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఓఘనియో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఅనోఘనియో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో…పే॰… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౦. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి యోగనియో, అత్థి అయోగనియో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో…పే॰… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

౪౧. ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి యోగసమ్పయుత్తో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తో.

తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో…పే॰… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

ఉభతోవడ్ఢకం.

సత్తవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో. ఏవం సత్తవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

అపరోపి సత్తవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో…పే॰… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో , అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో. ఏవం సత్తవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

చతువీసతివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఏవం చతువీసతివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

అపరోపి చతువీసతివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి విపాకో…పే॰… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా…పే॰… మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి విపాకో…పే॰… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా…పే॰… మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఏవం చతువీసతివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

తింసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఏవం తింసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

బహువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో , అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఏవం బహువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

అపరోపి బహువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి విపాకో…పే॰… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో , అత్థి అపరియాపన్నో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰… ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో…పే॰…

జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా వేదనాక్ఖన్ధో అత్థి విపాకో...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో , అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో , అత్థి అపరియాపన్నో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఏవం బహువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో.

అయం వుచ్చతి వేదనాక్ఖన్ధో.

౩. సఞ్ఞాక్ఖన్ధో

౬౨. తత్థ కతమో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో.

చతుబ్బిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో.

పఞ్చవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి సోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి దోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి ఉపేక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో. ఏవం పఞ్చవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

ఛబ్బిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. ఏవం ఛబ్బిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

సత్తవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. ఏవం సత్తవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

అట్ఠవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా...పే.... కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా అత్థి సుఖసహగతా, అత్థి దుక్ఖసహగతా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. ఏవం అట్ఠవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

నవవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా...పే.... కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా అత్థి కుసలా, అత్థి అకుసలా, అత్థి అబ్యాకతా. ఏవం నవవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా...పే.... కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా అత్థి సుఖసహగతా, అత్థి దుక్ఖసహగతా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా అత్థి కుసలా, అత్థి అకుసలా, అత్థి

అబ్యాకతా. ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౬౩. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౬౪. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో. అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో. అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో, అత్థి అవితక్కఅవిచారో. అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి అపచయగామీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ. అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో. అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో. అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో. అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో. అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి. అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ. అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో. అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో. అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో. అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే॰... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౬౫. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో. అత్థి న హేతుసహేతుకో, అత్థి న హేతుఅహేతుకో. అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో . అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో. అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో. అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో. అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో , అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో. అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో. అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తో. అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియో. అత్థి గన్థనియో, అత్థి అగన్థనియో. అత్థి గన్థసమ్పయుత్తో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తో. అత్థి గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియో. అత్థి ఓఘనియో , అత్థి అనోఘనియో. అత్థి ఓఘసమ్పయుత్తో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తో. అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఓఘనియో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఅనోఘనియో. అత్థి యోగనియో, అత్థి అయోగనియో. అత్థి

యోగసమ్పయుత్తో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తో. అత్థి యోగవిప్పయుత్తయోగనియో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తఅయోగనియో. అత్థి నీవరణియో, అత్థి అనీవరణియో. అత్థి నీవరణసమ్పయుత్తో, అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తో. అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియో, అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియో. అత్థి పరామట్ఠో, అత్థి అపరామట్ఠో. అత్థి పరామాససమ్పయుత్తో, అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తో. అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠో, అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠో. అత్థి ఉపాదిన్నో, అత్థి అనుపాదిన్నో. అత్థి ఉపాదానియో, అత్థి అనుపాదానియో. అత్థి ఉపాదానసమ్పయుత్తో, అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తో. అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియో, అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియో. అత్థి సంకిలేసికో , అత్థి అసంకిలేసికో. అత్థి సంకిలిట్ఠో, అత్థి అసంకిలిట్ఠో. అత్థి కిలేససమ్పయుత్తో, అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తో. అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికో, అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి న దస్సనేన పహాతబ్బో. అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి సవితక్కో, అత్థి అవితక్కో. అత్థి సవిచారో, అత్థి అవిచారో. అత్థి సప్పీతికో, అత్థి అప్పీతికో. అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి న పీతిసహగతో. అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి న సుఖసహగతో. అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో, అత్థి న ఉపేక్ఖాసహగతో. అత్థి కామావచరో, అత్థి న కామావచరో. అత్థి రూపావచరో, అత్థి న రూపావచరో. అత్థి అరూపావచరో, అత్థి న అరూపావచరో. అత్థి పరియాపన్నో , అత్థి అపరియాపన్నో. అత్థి నియ్యానికో, అత్థి అనియ్యానికో. అత్థి నియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి సఉత్తరో, అత్థి అనుత్తరో. అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౬౬. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో. అత్థి విపాకో...పే॰... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో , అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

(యథా కుసలత్తికే విత్థారో, ఏవం సబ్బేపి తికా విత్థారేతబ్బా.)

దుకమూలకం.

౬౭. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౬౮. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో…పే… అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే…. ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౬౯. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో . అత్థి విపాకో…పే… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో…పే…. ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౦. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో…పే… అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో…పే… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో…పే…. ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

తికమూలకం.

౭౧. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే…. ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౨. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో…పే…. ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౩. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి న హేతు సహేతుకో, అత్థి న హేతు అహేతుకో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౪. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౫. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౬. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో, అత్థి అవితక్కఅవిచారో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౭. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౮. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౭౯. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౦. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తో .

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి అపచయగామీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౧. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౨. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థనియో, అత్థి అగన్థనియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౩. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థసమ్పయుత్తో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౪. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౫. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘనియో, అత్థి అనోఘనియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౬. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘసమ్పయుత్తో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౭. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఓఘనియో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఅనోఘనియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౮. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి యోగనియో, అత్థి అయోగనియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౮౯. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి యోగసమ్పయుత్తో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౯౦. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి యోగవిప్పయుత్తయోగనియో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తఅయోగనియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౯౧. ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి నీవరణియో, అత్థి అనీవరణియో.

తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

ఉభతోవడ్ఢకం.

సత్తవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో. ఏవం సత్తవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

అపరోపి సత్తవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో. ఏవం సత్తవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

చతువీసతివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. ఏవం చతువీసతివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

అపరోపి చతువీసతివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా...పే.... మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా...పే.... మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. ఏవం చతువీసతివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

తింసతివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో, సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా ...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా...పే.... మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. ఏవం తింసతివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

బహువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో, సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా ...పే....

ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో , అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా…పే॰… మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. ఏవం బహువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

అపరోపి బహువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో…పే॰… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో, సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఞ్ఞాక్ఖన్ధో అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో, చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా. ఏవం బహువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

అయం వుచ్చతి సఞ్ఞాక్ఖన్ధో.

౪. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో

౯౨. తత్థ కతమో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు, అత్థి న హేతు.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో , అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో.

చతుబ్బిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో.

పఞ్చవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి సోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి దోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి ఉపేక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో. ఏవం పఞ్చవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

ఛబ్బిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా, సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా, ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా, కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా. ఏవం ఛబ్బిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

సత్తవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా, సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా, ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా, కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా. ఏవం సత్తవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

అట్ఠవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా…పే॰… కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా అత్థి సుఖసహగతా, అత్థి దుక్ఖసహగతా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా . ఏవం అట్ఠవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

నవవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా...పే.... మనోధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా అత్థి కుసలా, అత్థి అకుసలా, అత్థి అబ్యాకతా. ఏవం నవవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా...పే.... కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా అత్థి సుఖసహగతా, అత్థి దుక్ఖసహగతా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా అత్థి కుసలా, అత్థి అకుసలా, అత్థి అబ్యాకతా. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౬౩. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు, అత్థి న హేతు.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో. అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో. అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో. అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో, అత్థి అవితక్కఅవిచారో. అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి అపచయగామీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ. అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో. అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో. అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో. అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో. అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి. అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ. అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో. అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో. అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో . అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే..... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౬౪. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో. అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో. అత్థి హేతు చేవ సహేతుకో చ, అత్థి సహేతుకో చేవ న చ హేతు. అత్థి హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తో చ, అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో చేవ న చ హేతు. అత్థి న హేతు సహేతుకో, అత్థి న హేతు అహేతుకో. అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో. అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో. అత్థి ఆసవో, అత్థి నో ఆసవో. అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో. అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో. అత్థి ఆసవో చేవ సాసవో చ, అత్థి సాసవో చేవ నో చ ఆసవో. అత్థి ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తో చ, అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఆసవో. అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో. అత్థి సంయోజనం, అత్థి నో సంయోజనం. అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో. అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తో. అత్థి సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియో చ, అత్థి సంయోజనియో చేవ నో చ సంయోజనం. అత్థి

సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తో చ, అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో చేవ నో చ సంయోజనం. అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియో.

అత్థి గన్థో, అత్థి నో గన్థో. అత్థి గన్థనియో, అత్థి అగన్థనియో. అత్థి గన్థసమ్పయుత్తో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తో. అత్థి గన్థో చేవ గన్థనియో చ, అత్థి గన్థనియో చేవ నో చ గన్థో. అత్థి గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తో చ, అత్థి గన్థసమ్పయుత్తో చేవ నో చ గన్థో. అత్థి గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియో. అత్థి ఓఘో, అత్థి నో ఓఘో. అత్థి ఓఘనియో, అత్థి అనోఘనియో. అత్థి ఓఘసమ్పయుత్తో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తో. అత్థి ఓఘో చేవ ఓఘనియో చ, అత్థి ఓఘనియో చేవ నో చ ఓఘో. అత్థి ఓఘో చేవ ఓఘసమ్పయుత్తో చ, అత్థి ఓఘసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఓఘో. అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఓఘనియో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఅనోఘనియో. అత్థి యోగో, అత్థి నో యోగో. అత్థి యోగనియో, అత్థి అయోగనియో. అత్థి యోగసమ్పయుత్తో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తో. అత్థి యోగో చేవ యోగనియో చ, అత్థి యోగనియో చేవ నో చ యోగో. అత్థి యోగో చేవ యోగసమ్పయుత్తో చ, అత్థి యోగసమ్పయుత్తో చేవ నో చ యోగో. అత్థి యోగవిప్పయుత్తయోగనియో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తఅయోగనియో. అత్థి నీవరణం, అత్థి నో నీవరణం. అత్థి నీవరణియో, అత్థి అనీవరణియో. అత్థి నీవరణసమ్పయుత్తో, అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తో. అత్థి నీవరణఞ్చేవ నీవరణియో చ, అత్థి నీవరణియో చేవ నో చ నీవరణం. అత్థి నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తో చ, అత్థి నీవరణసమ్పయుత్తో చేవ నో చ నీవరణం. అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియో, అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియో.

అత్థి పరామాసో, అత్థి నో పరామాసో. అత్థి పరామట్ఠో, అత్థి అపరామట్ఠో. అత్థి పరామాససమ్పయుత్తో, అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తో. అత్థి పరామాసో చేవ పరామట్ఠో చ, అత్థి పరామట్ఠో చేవ నో చ పరామాసో. అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠో, అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠో. అత్థి ఉపాదిన్నో, అత్థి అనుపాదిన్నో. అత్థి ఉపాదానం, అత్థి నో ఉపాదానం. అత్థి ఉపాదానియో, అత్థి అనుపాదానియో. అత్థి ఉపాదానసమ్పయుత్తో, అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తో. అత్థి ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియో చ, అత్థి ఉపాదానియో చేవ నో చ ఉపాదానం. అత్థి ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తో చ , అత్థి ఉపాదానసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఉపాదానం. అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియో, అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియో.

అత్థి కిలేసో, అత్థి నో కిలేసో. అత్థి సంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలేసికో. అత్థి సంకిలిట్ఠో, అత్థి అసంకిలిట్ఠో. అత్థి కిలేససమ్పయుత్తో, అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తో. అత్థి కిలేసో చేవ సంకిలేసికో చ, అత్థి సంకిలేసికో చేవ నో చ కిలేసో. అత్థి కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠో చ, అత్థి సంకిలిట్ఠో చేవ నో చ కిలేసో. అత్థి కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తో చ, అత్థి కిలేససమ్పయుత్తో చేవ నో చ కిలేసో. అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికో, అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి న దస్సనేన పహాతబ్బో. అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో.

అత్థి సవితక్కో, అత్థి అవితక్కో. అత్థి సవిచారో, అత్థి అవిచారో. అత్థి సప్పీతికో , అత్థి అప్పీతికో. అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి న పీతిసహగతో. అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి న సుఖసహగతో. అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో, అత్థి న ఉపేక్ఖాసహగతో. అత్థి కామావచరో, అత్థి న కామావచరో. అత్థి రూపావచరో, అత్థి న రూపావచరో. అత్థి అరూపావచరో, అత్థి న అరూపావచరో. అత్థి

పరియాపన్నో, అత్థి అపరియాపన్నో. అత్థి నియ్యానికో, అత్థి అనియ్యానికో. అత్థి నియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి సఉత్తరో, అత్థి అనుత్తరో. అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౯౩. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో…పే॰… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

దుకమూలకం.

౯౪. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు, అత్థి న హేతు.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో .

౯౫. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౯౬. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు, అత్థి న హేతు.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౯౭. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౦. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు, అత్థి న హేతు.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౧. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౨. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౩. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు చేవ సహేతుకో చ, అత్థి సహేతుకో చేవ న చ హేతు.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౪. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తో చ, అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో చేవ న చ హేతు.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో…పే॰… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౫. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి న హేతు సహేతుకో, అత్థి న హేతు అహేతుకో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో, అత్థి అవితక్కఅవిచారో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౬. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౭. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౮. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవో, అత్థి నో ఆసవో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౦౯. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి అపచయగామీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౦. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౧. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవో చేవ సాసవో చ, అత్థి సాసవో చేవ నో చ ఆసవో .

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౨. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తో చ, అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఆసవో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౩. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౪. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనం, అత్థి నో సంయోజనం.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౫. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౬. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౭. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో .

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియో చ, అత్థి సంయోజనియో చేవ నో చ సంయోజనం.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో...పే॰.... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౮. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తో చ, అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో చేవ నో చ సంయోజనం.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో…పే.… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౧౯. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో…పే.… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౧౨౦. ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో.

దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థో, అత్థి నో గన్థో.

తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో…పే.… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

ఉభతోవడ్ఢకం.

సత్తవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో. ఏవం సత్తవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

అపరోపి సత్తవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో; అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో…పే.… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో; అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో. ఏవం సత్తవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

చతువీసతివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే.… ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే.… జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే.… కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే.… మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా…పే.… మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా. ఏవం చతువీసతివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

అపరోపి చతువీసతివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో... పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా...పే.... మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా... పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా, సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా, ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా, కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా. ఏవం చతువీసతివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

తింసతివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో ; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా ...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా...పే.... మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా. ఏవం తింసతివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

బహువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా, సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా, ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా, కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా. ఏవం బహువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

అపరోపి బహువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా సఙ్ఖారక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో ...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా, సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా, ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా, కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోసమ్ఫస్సజా చేతనా. ఏవం బహువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

అయం వుచ్చతి సఙ్ఖారక్ఖన్ధో.

౫. విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో

౧౨౧. తత్థ కతమో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో.

చతుబ్బిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో.

పఞ్చవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి సోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి దోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తో, అత్థి ఉపేక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తో. ఏవం పఞ్చవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

ఛబ్బిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం. ఏవం ఛబ్బిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

సత్తవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు. ఏవం సత్తవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

అట్ఠవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం అత్థి సుఖసహగతం, అత్థి దుక్ఖసహగతం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు . ఏవం అట్ఠవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

నవవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు అత్థి కుసలం, అత్థి అకుసలం, అత్థి అబ్యాకతం. ఏవం నవవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖువిఞ్ఞాణం…పే.… కాయవిఞ్ఞాణం అత్థి సుఖసహగతం, అత్థి దుక్ఖసహగతం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు అత్థి కుసలం, అత్థి అకుసలం, అత్థి అబ్యాకతం. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౨౨. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో. అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో. అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో. అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో , అత్థి అవితక్కఅవిచారో. అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి

అపచయగామీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ. అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో. అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో. అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో. అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో. అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి. అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ. అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో. అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో. అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో. అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే..... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౨౩. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో. అత్థి న హేతు సహేతుకో, అత్థి న హేతు అహేతుకో. అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో. అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో. అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో. అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో , అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో. అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో. అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో. అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో , అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తో. అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియో.

అత్థి గన్థనియో, అత్థి అగన్థనియో. అత్థి గన్థసమ్పయుత్తో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తో. అత్థి గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియో. అత్థి ఓఘనియో, అత్థి అనోఘనియో. అత్థి ఓఘసమ్పయుత్తో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తో. అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఓఘనియో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఅనోఘనియో. అత్థి యోగనియో, అత్థి అయోగనియో. అత్థి యోగసమ్పయుత్తో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తో . అత్థి యోగవిప్పయుత్తయోగనియో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తఅయోగనియో. అత్థి నీవరణియో, అత్థి అనీవరణియో. అత్థి నీవరణసమ్పయుత్తో, అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తో. అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియో, అత్థి నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియో.

అత్థి పరామట్ఠో, అత్థి అపరామట్ఠో. అత్థి పరామాససమ్పయుత్తో, అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తో. అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠో, అత్థి పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠో. అత్థి ఉపాదిన్నో, అత్థి అనుపాదిన్నో. అత్థి ఉపాదానియో, అత్థి అనుపాదానియో. అత్థి ఉపాదానసమ్పయుత్తో, అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తో. అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియో, అత్థి ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియో. అత్థి సంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలేసికో. అత్థి సంకిలిట్ఠో, అత్థి అసంకిలిట్ఠో. అత్థి కిలేససమ్పయుత్తో, అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తో. అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికో, అత్థి కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి న దస్సనేన పహాతబ్బో. అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో , అత్థి న భావనాయ పహాతబ్బో. అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో. అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో.

అత్థి సవితక్కో, అత్థి అవితక్కో. అత్థి సవిచారో, అత్థి అవిచారో. అత్థి సప్పీతికో, అత్థి అప్పీతికో. అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి న పీతిసహగతో. అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి న సుఖసహగతో. అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో, అత్థి న ఉపేక్ఖాసహగతో. అత్థి కామావచరో , అత్థి న కామావచరో. అత్థి రూపావచరో, అత్థి న రూపావచరో. అత్థి అరూపావచరో, అత్థి న అరూపావచరో, అత్థి

పరియాపన్నో, అత్థి అపరియాపన్నో. అత్థి నియ్యానికో, అత్థి అనియ్యానికో. అత్థి నియతో, అత్థి అనియతో. అత్థి సఉత్తరో, అత్థి అనుత్తరో. అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే.... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౨౪. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో. అత్థి విపాకో...పే... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే.... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

దుకమూలకం.

౧౨౫. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే.... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౨౬. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో...పే... అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే.... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౨౭. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో . అత్థి విపాకో...పే... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే.... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౨౮. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో...పే... అత్థి సరణో, అత్థి అరణో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో...పే..... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

తికమూలకం.

౧౨౯. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే..... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౦. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి హేతుసమ్పయుత్తో, అత్థి హేతువిప్పయుత్తో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో...పే..... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౧. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి న హేతు సహేతుకో, అత్థి న హేతుఅహేతుకో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి విపాకో, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మో, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో...పే..... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౨. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి లోకియో, అత్థి లోకుత్తరో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియో, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో...పే..... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౩. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి కేనచి విఞ్ఞేయ్యో, అత్థి కేనచి న విఞ్ఞేయ్యో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో, అత్థి అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికో...పే..... ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౪. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సాసవో, అత్థి అనాసవో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సవితక్కసవిచారో, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తో, అత్థి అవితక్కఅవిచారో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౫. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవసమ్పయుత్తో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి పీతిసహగతో, అత్థి సుఖసహగతో, అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౬. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో, అత్థి ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౭. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనియో, అత్థి అసంయోజనియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో, అత్థి నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౮. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనసమ్పయుత్తో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి ఆచయగామీ, అత్థి అపచయగామీ , అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామీ…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౩౯. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో, అత్థి సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సేక్ఖో, అత్థి అసేక్ఖో, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో…పే.… ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౦. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థనియో, అత్థి అగన్థనియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి పరిత్తో, అత్థి మహగ్గతో, అత్థి అప్పమాణో…పే.… ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౧. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థసమ్పయుత్తో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి పరిత్తారమ్మణో, అత్థి మహగ్గతారమ్మణో, అత్థి అప్పమాణారమ్మణో…పే.… ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౨. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియో, అత్థి గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి హీనో, అత్థి మజ్ఝిమో, అత్థి పణీతో…పే.… ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౩. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘనియో, అత్థి అనోఘనియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి మిచ్ఛత్తనియతో, అత్థి సమ్మత్తనియతో, అత్థి అనియతో…పే.… ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో .

౧౪౪. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘసమ్పయుత్తో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి మగ్గారమ్మణో, అత్థి మగ్గహేతుకో, అత్థి మగ్గాధిపతి…పే.… ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౫. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఓఘనియో, అత్థి ఓఘవిప్పయుత్తఅనోఘనియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి ఉప్పన్నో, అత్థి అనుప్పన్నో, అత్థి ఉప్పాదీ…పే.… ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౬. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి యోగనియో, అత్థి అయోగనియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి అతీతో, అత్థి అనాగతో, అత్థి పచ్చుప్పన్నో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౭. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి యోగసమ్పయుత్తో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి అతీతారమ్మణో, అత్థి అనాగతారమ్మణో, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౮. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి యోగవిప్పయుత్తయోగనియో, అత్థి యోగవిప్పయుత్తఅయోగనియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తో, అత్థి బహిద్ధో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౪౯. ఏకవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో.

దువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి నీవరణియో, అత్థి అనీవరణియో.

తివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో…పే॰…. ఏవం దసవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

ఉభతోవడ్ఢకం.

సత్తవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో. ఏవం సత్తవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

అపరోపి సత్తవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో…పే॰… అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో. ఏవం సత్తవిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

చతువీసతివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰… జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా…పే॰…

కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో; చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం , జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం. ఏవం చతువీసతివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో .

అపరోపి చతువీసతివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో; చక్ఖువిఞ్ఞాణం...పే.... కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో; చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం. ఏవం చతువీసతివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

తింసతివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా ...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; చక్ఖువిఞ్ఞాణం , సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం. ఏవం తింసతివిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

బహువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో, చక్ఖువిఞ్ఞాణం...పే.... మనోవిఞ్ఞాణం; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా ...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో, చక్ఖువిఞ్ఞాణం...పే.... మనోవిఞ్ఞాణం. ఏవం బహువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

అపరోపి బహువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – చక్ఖుసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో... పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; సోతసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... ఘానసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... జివ్హాసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... కాయసమ్ఫస్సపచ్చయా...పే.... మనోసమ్ఫస్సపచ్చయా విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో...పే.... అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణో, అత్థి బహిద్ధారమ్మణో, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణో, అత్థి కామావచరో, అత్థి రూపావచరో, అత్థి అరూపావచరో, అత్థి అపరియాపన్నో; చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం. ఏవం బహువిధేన విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

అయం వుచ్చతి విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౧౫౦. పఞ్చక్ఖన్ధా – రూపక్ఖన్ధో, వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

౧౫౧. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౧౫౨. రూపక్ఖన్ధో అబ్యాకతో. చత్తారో ఖన్ధా సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా. ద్వే ఖన్ధా న వత్తబ్బా – "సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి, "దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి, "అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి. తయో ఖన్ధా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. రూపక్ఖన్ధో నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. చత్తారో ఖన్ధా సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. రూపక్ఖన్ధో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియో, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియో . చత్తారో ఖన్ధా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా.

రూపక్ఖన్ధో అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. రూపక్ఖన్ధో అవితక్కఅవిచారో. తయో ఖన్ధా సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా సవితక్కసవిచారో, సియా అవితక్కవిచారమత్తో, సియా అవితక్కఅవిచారో, సియా న వత్తబ్బో – "సవితక్కసవిచారో"తిపి, "అవితక్కవిచారమత్తో"తిపి, "అవితక్కఅవిచారో"తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – "పీతిసహగతో"తిపి, "సుఖసహగతో"తిపి, "ఉపేక్ఖాసహగతో"తిపి. వేదనాక్ఖన్ధో సియా పీతిసహగతో న సుఖసహగతో న ఉపేక్ఖాసహగతో, సియా న వత్తబ్బో – "పీతిసహగతో"తి. తయో ఖన్ధా సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న వత్తబ్బా – "పీతిసహగతా"తిపి, "సుఖసహగతా"తిపి, "ఉపేక్ఖాసహగతా"తిపి.

రూపక్ఖన్ధో నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బో. చత్తారో ఖన్ధా సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. రూపక్ఖన్ధో నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. చత్తారో ఖన్ధా సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. రూపక్ఖన్ధో నేవాచయగామినాపచయగామీ. చత్తారో ఖన్ధా సియా ఆచయగామినో, సియా అపచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. రూపక్ఖన్ధో నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా, సియా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా. రూపక్ఖన్ధో పరిత్తో. చత్తారో ఖన్ధా సియా పరిత్తా, సియా మహగ్గతా, సియా అప్పమాణా. రూపక్ఖన్ధో అనారమ్మణో. చత్తారో ఖన్ధా సియా పరిత్తారమ్మణా, సియా మహగ్గతారమ్మణా, సియా అప్పమాణారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – "పరిత్తారమ్మణా"తిపి , "మహగ్గతారమ్మణా"తిపి, "అప్పమాణారమ్మణా"తిపి. రూపక్ఖన్ధో మజ్ఝిమో.

చత్తారో ఖన్ధా సియా హీనా, సియా మజ్ఝిమా, సియా పణీతా. రూపక్ఖన్ధో అనియతో . చత్తారో ఖన్ధా సియా మిచ్ఛత్తనియతా, సియా సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా.

రూపక్ఖన్ధో అనారమ్మణో. చత్తారో ఖన్ధా సియా మగ్గారమ్మణా, సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో, సియా న వత్తబ్బా – "మగ్గారమ్మణా"తిపి, "మగ్గహేతుకా"తిపి , "మగ్గాధిపతినో"తిపి; సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో; సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. రూపక్ఖన్ధో అనారమ్మణో. చత్తారో ఖన్ధా సియా అతీతారమ్మణా, సియా అనాగతారమ్మణా, సియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – "అతీతారమ్మణా"తిపి, "అనాగతారమ్మణా"తిపి, "పచ్చుప్పన్నారమ్మణా"తిపి; సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. రూపక్ఖన్ధో అనారమ్మణో. చత్తారో ఖన్ధా సియా అజ్ఝత్తారమ్మణా, సియా బహిద్ధారమ్మణా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – "అజ్ఝత్తారమ్మణా"తిపి, "బహిద్ధారమ్మణా"తిపి, "అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా"తిపి. చత్తారో ఖన్ధా అనిదస్సనఅప్పటిఘా. రూపక్ఖన్ధో సియా సనిదస్సనసప్పటిఘో, సియా అనిదస్సనసప్పటిఘో, సియా అనిదస్సనఅప్పటిఘో.

౨. దుకం

౧౩౩. చత్తారో ఖన్ధా న హేతూ. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా హేతు, సియా న హేతు. రూపక్ఖన్ధో అహేతుకో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సహేతుకా, సియా అహేతుకా. రూపక్ఖన్ధో హేతువిప్పయుత్తో. చత్తారో ఖన్ధా సియా హేతుసమ్పయుత్తా, సియా హేతువిప్పయుత్తా. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – "హేతు చేవ సహేతుకో చా"తిపి, "సహేతుకో చేవ న చ హేతూ"తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – "హేతూ చేవ సహేతుకా చా"తి, సియా సహేతుకా చేవ న చ హేతూ, సియా న వత్తబ్బా – "సహేతుకా చేవ న చ హేతూ"తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా హేతు చేవ సహేతుకో చ, సియా సహేతుకో చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బో – "హేతు చేవ సహేతుకో చా"తిపి, "సహేతుకో చేవ న చ హేతూ"తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – "హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తో చా"తిపి, "హేతుసమ్పయుత్తో చేవ న చ హేతూ"తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – "హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా"తి, సియా హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ, సియా న వత్తబ్బా – "హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ"తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తో చ, సియా హేతుసమ్పయుత్తో చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బో – "హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తో చా"తిపి, "హేతుసమ్పయుత్తో చేవ న చ హేతూ"తిపి. రూపక్ఖన్ధో న హేతు అహేతుకో . తయో ఖన్ధా సియా న హేతూ సహేతుకా, సియా న హేతూ అహేతుకా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా న హేతు సహేతుకో, సియా న హేతు అహేతుకో, సియా న వత్తబ్బో – "న హేతు సహేతుకో"తిపి, "న హేతు అహేతుకో"తిపి.

సప్పచ్చయా, సఙ్ఖతా.

చత్తారో ఖన్ధా అనిదస్సనా. రూపక్ఖన్ధో సియా సనిదస్సనో, సియా అనిదస్సనో. చత్తారో ఖన్ధా అప్పటిఘా. రూపక్ఖన్ధో సియా సప్పటిఘో, సియా అప్పటిఘో. రూపక్ఖన్ధో రూపం. చత్తారో ఖన్ధా అరూపా. రూపక్ఖన్ధో లోకియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా; కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

చత్తారో ఖన్ధా నో ఆసవా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా ఆసవో, సియా నో ఆసవో. రూపక్ఖన్ధో సాసవో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సాసవా, సియా అనాసవా. రూపక్ఖన్ధో ఆసవవిప్పయుత్తో. చత్తారో ఖన్ధా సియా ఆసవసమ్పయుత్తా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తా. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – "ఆసవో చేవ సాసవో చా"తి, సాసవో చేవ నో చ ఆసవో. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – "ఆసవా చేవ

సాసవా చా”తి, సియా సాసవా చేవ నో చ ఆసవా, సియా న వత్తబ్బా – “సాసవా చేవ నో చ ఆసవా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా ఆసవో చేవ సాసవో చ, సియా సాసవో చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బో – “ఆసవో చేవ సాసవో చా”తిపి, “సాసవో చేవ నో చ ఆసవో”తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తో చా”తిపి, “ఆసవసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఆసవో”తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా, సియా న వత్తబ్బా – “ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తో చ, సియా ఆసవసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బో – “ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తో చా”తిపి, “ఆసవసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఆసవో”తిపి. రూపక్ఖన్ధో ఆసవవిప్పయుత్తసాసవో. చత్తారో ఖన్ధా సియా ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా, సియా న వత్తబ్బా – “ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా”తిపి, “ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా”తిపి.

చత్తారో ఖన్ధా నో సంయోజనా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా సంయోజనం, సియా నో సంయోజనం. రూపక్ఖన్ధో సంయోజనియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సంయోజనియా, సియా అసంయోజనియా. రూపక్ఖన్ధో సంయోజనవిప్పయుత్తో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సంయోజనసమ్పయుత్తా, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తా. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియో చా”తి, “సంయోజనియో చేవ నో చ సంయోజనం”. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “సంయోజనా చేవ సంయోజనియా చా”తి, సియా సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా, సియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియో చ, సియా సంయోజనియో చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బో – “సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియో చా”తిపి, “సంయోజనియో చేవ నో చ సంయోజన”న్తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తో చా”తిపి, “సంయోజనసమ్పయుత్తో చేవ నో చ సంయోజన”న్తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “సంయోజనా చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనా, సియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తో చ, సియా సంయోజనసమ్పయుత్తో చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బో – “సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తో చా”తిపి, “సంయోజనసమ్పయుత్తో చేవ నో చ సంయోజన”న్తిపి. రూపక్ఖన్ధో సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా, సియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా”తిపి, “సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా”తిపి.

చత్తారో ఖన్ధా నో గన్థా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా గన్థో, సియా నో గన్థో. రూపక్ఖన్ధో గన్థనియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా గన్థనియా, సియా అగన్థనియా. రూపక్ఖన్ధో గన్థవిప్పయుత్తో. చత్తారో ఖన్ధా సియా గన్థసమ్పయుత్తా, సియా గన్థవిప్పయుత్తా. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “గన్థో చేవ గన్థనియో చా”తి, “గన్థనియో చేవ నో చ గన్థో”. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “గన్థా చేవ గన్థనియా చా”తి, సియా గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా, సియా న వత్తబ్బా – “గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా గన్థో చేవ గన్థనియో చ, సియా గన్థనియో చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బో – “గన్థో చేవ గన్థనియో చా”తిపి, “గన్థనియో చేవ నో చ గన్థో”తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తో చా”తిపి, “గన్థసమ్పయుత్తో చేవ నో చ గన్థో”తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “గన్థా చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థా, సియా న వత్తబ్బా – “గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తో చ, సియా గన్థసమ్పయుత్తో చేవ నో చ

గన్ధో, సియా న వత్తబ్బో – “గన్ధో చేవ గన్ధసమ్పయుత్తో చా”తిపి, “గన్ధసమ్పయుత్తో చేవ నో చ గన్ధో”తి పి. రూపక్ఖన్ధో గన్ధవిప్పయుత్తగన్ధనియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా గన్ధవిప్పయుత్తగన్ధనియా , సియా గన్ధవిప్పయుత్తఅగన్ధనియా, సియా న వత్తబ్బా – “గన్ధవిప్పయుత్తగన్ధనియా”తిపి, “గన్ధవిప్పయుత్తఅగన్ధనియా”తిపి.

చత్తారో ఖన్ధా నో ఓఘా...పే.... నో యోగా...పే.... నో నీవరణా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా నీవరణం, సియా నో నీవరణం. రూపక్ఖన్ధో నీవరణియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా నీవరణియా, సియా అనీవరణియా. రూపక్ఖన్ధో నీవరణవిప్పయుత్తో. చత్తారో ఖన్ధా సియా నీవరణసమ్పయుత్తా, సియా నీవరణవిప్పయుత్తా. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “నీవరణఞ్చేవ నీవరణియో చా”తి, “నీవరణియో చేవ నో చ నీవరణం”. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “నీవరణా చేవ నీవరణియా చా”తి, సియా నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా నీవరణఞ్చేవ నీవరణియో చ, సియా నీవరణియో చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బో – “నీవరణఞ్చేవ నీవరణియో చా”తిపి, “నీవరణియో చేవ నో చ నీవరణ”న్తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తో చా”తిపి, “నీవరణసమ్పయుత్తో చేవ నో చ నీవరణ”న్తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “నీవరణా చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణా, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తో చ, సియా నీవరణసమ్పయుత్తో చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బో – “నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తో చా”తిపి, “నీవరణసమ్పయుత్తో చేవ నో చ నీవరణ”న్తిపి. రూపక్ఖన్ధో నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా, సియా నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా”తిపి, “నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా”తిపి.

చత్తారో ఖన్ధా నో పరామాసా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా పరామాసో, సియా నో పరామాసో. రూపక్ఖన్ధో పరామట్ఠో. చత్తారో ఖన్ధా సియా పరామట్ఠా, సియా అపరామట్ఠా. రూపక్ఖన్ధో పరామాసవిప్పయుత్తో. తయో ఖన్ధా సియా పరామాససమ్పయుత్తా, సియా పరామాసవిప్పయుత్తా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా పరామాససమ్పయుత్తో, సియా పరామాసవిప్పయుత్తో, సియా న వత్తబ్బో – “పరామాససమ్పయుత్తో”తిపి, “పరామాసవిప్పయుత్తో”తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “పరామాసో చేవ పరామట్ఠో చా”తి, “పరామట్ఠో చేవ నో చ పరామాసో”. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “పరామాసా చేవ పరామట్ఠా చా”తి, సియా పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా, సియా న వత్తబ్బా – “పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా పరామాసో చేవ పరామట్ఠో చ, సియా పరామట్ఠో చేవ నో చ పరామాసో, సియా న వత్తబ్బో – “పరామాసో చేవ పరామట్ఠో చా”తిపి, “పరామట్ఠో చేవ నో చ పరామాసో”తిపి. రూపక్ఖన్ధో పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠో. చత్తారో ఖన్ధా సియా పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా, సియా పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా , సియా న వత్తబ్బా – “పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా”తిపి, “పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా”తిపి.

రూపక్ఖన్ధో అనారమ్మణో. చత్తారో ఖన్ధా సారమ్మణా. విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో చిత్తం. చత్తారో ఖన్ధా నో చిత్తా. తయో ఖన్ధా చేతసికా. ద్వే ఖన్ధా అచేతసికా. తయో ఖన్ధా చిత్తసమ్పయుత్తా . రూపక్ఖన్ధో చిత్తవిప్పయుత్తో. విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “చిత్తేన సమ్పయుత్తో”తిపి, “చిత్తేన విప్పయుత్తో”తిపి. తయో ఖన్ధా చిత్తసంసట్ఠా. రూపక్ఖన్ధో చిత్తవిసంసట్ఠో. విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “చిత్తేన సంసట్ఠో”తిపి, “చిత్తేన విసంసట్ఠో”తిపి. తయో ఖన్ధా చిత్తసముట్ఠానా. విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో నో చిత్తసముట్ఠానో. రూపక్ఖన్ధో సియా చిత్తసముట్ఠానో, సియా నో చిత్తసముట్ఠానో. తయో ఖన్ధా చిత్తసహభునో. విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో నో చిత్తసహభూ. రూపక్ఖన్ధో

సియా చిత్తసహభూ, సియా నో చిత్తసహభూ. తయో ఖన్ధా చిత్తానుపరివత్తినో. విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో నో చిత్తానుపరివత్తి. రూపక్ఖన్ధో సియా చిత్తానుపరివత్తి, సియా నో చిత్తానుపరివత్తి. తయో ఖన్ధా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. ద్వే ఖన్ధా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. తయో ఖన్ధా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. ద్వే ఖన్ధా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. తయో ఖన్ధా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. ద్వే ఖన్ధా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో.

విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో అజ్ఝత్తికో. తయో ఖన్ధా బాహిరా. రూపక్ఖన్ధో సియా అజ్ఝత్తికో, సియా బాహిరో. చత్తారో ఖన్ధా నో ఉపాదా. రూపక్ఖన్ధో సియా ఉపాదా, సియా నో ఉపాదా, సియా ఉపాదిన్నా, సియా అనుపాదిన్నా. చత్తారో ఖన్ధా నో ఉపాదానా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా ఉపాదానం, సియా నో ఉపాదానం. రూపక్ఖన్ధో ఉపాదానియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా ఉపాదానియా, సియా అనుపాదానియా. రూపక్ఖన్ధో ఉపాదానవిప్పయుత్తో. చత్తారో ఖన్ధా సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తా. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియో చా"తి, "ఉపాదానియో చేవ నో చ ఉపాదానం". తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియా చా"తి, సియా ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా"తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియో చ, సియా ఉపాదానియో చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బో – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియో చా"తిపి, "ఉపాదానియో చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తో చా"తిపి, "ఉపాదానసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చా"తి, సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానా, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానా"తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తో చ, సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బో – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తో చా"తిపి, "ఉపాదానసమ్పయుత్తో చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తిపి. రూపక్ఖన్ధో ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా , సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా"తిపి, "ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా"తిపి.

చత్తారో ఖన్ధా నో కిలేసా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా కిలేసో, సియా నో కిలేసో. రూపక్ఖన్ధో సంకిలేసికో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సంకిలేసికా , సియా అసంకిలేసికా. రూపక్ఖన్ధో అసంకిలిట్ఠో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సంకిలిట్ఠా, సియా అసంకిలిట్ఠా. రూపక్ఖన్ధో కిలేసవిప్పయుత్తో. చత్తారో ఖన్ధా సియా కిలేససమ్పయుత్తా, సియా కిలేసవిప్పయుత్తా. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – "కిలేసో చేవ సంకిలేసికో చా"తి, "సంకిలేసికో చేవ నో చ కిలేసో". తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ సంకిలేసికా చా"తి, సియా సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా, సియా న వత్తబ్బా – "సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా"తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా కిలేసో చేవ సంకిలేసికో చ, సియా సంకిలేసికో చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బో – "కిలేసో చేవ సంకిలేసికో చా"తిపి, "సంకిలేసికో చేవ నో చ కిలేసో"తిపి. రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – "కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠో చా"తిపి, "సంకిలిట్ఠో చేవ నో చ కిలేసో"తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – "కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠా చా"తి, సియా సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసా, సియా న వత్తబ్బా – "సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసా"తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠో చ, సియా సంకిలిట్ఠో చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బో – "కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠో చా"తిపి, "సంకిలిట్ఠో చేవ నో చ కిలేసో"తిపి.

రూపక్ఖన్ధో న వత్తబ్బో – “కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తో చా”తిపి, “కిలేససమ్పయుత్తో చేవ నో చ కిలేసో”తిపి. తయో ఖన్ధా న వత్తబ్బా – “కిలేసా చేవ కిలేససమ్పయుత్తా చా”తి, సియా కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసా, సియా న వత్తబ్బా – కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసా”తి. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తో చ, సియా కిలేససమ్పయుత్తో చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బో – “కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తో చా”తిపి, “కిలేససమ్పయుత్తో చేవ నో చ కిలేసో”తిపి. రూపక్ఖన్ధో కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికో. చత్తారో ఖన్ధా సియా కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా , సియా కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా, సియా న వత్తబ్బా – “కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా”తిపి, “కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా”తిపి.

రూపక్ఖన్ధో న దస్సనేన పహాతబ్బో. చత్తారో ఖన్ధా సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బా. రూపక్ఖన్ధో న భావనాయ పహాతబ్బో . చత్తారో ఖన్ధా సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బా. రూపక్ఖన్ధో న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకో. చత్తారో ఖన్ధా సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. రూపక్ఖన్ధో న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకో. చత్తారో ఖన్ధా సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. రూపక్ఖన్ధో అవితక్కో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. రూపక్ఖన్ధో అవిచారో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. రూపక్ఖన్ధో అప్పీతికో, చత్తారో ఖన్ధా సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. రూపక్ఖన్ధో న పీతిసహగతో. చత్తారో ఖన్ధా సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. ద్వే ఖన్ధా న సుఖసహగతా. తయో ఖన్ధా సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. ద్వే ఖన్ధా న ఉపేక్ఖాసహగతా. తయో ఖన్ధా సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా.

రూపక్ఖన్ధో కామావచరో. చత్తారో ఖన్ధా సియా కామావచరా, సియా న కామావచరా. రూపక్ఖన్ధో న రూపావచరో. చత్తారో ఖన్ధా సియా రూపావచరా, సియా న రూపావచరా. రూపక్ఖన్ధో న అరూపావచరో. చత్తారో ఖన్ధా సియా అరూపావచరా, సియా న అరూపావచరా. రూపక్ఖన్ధో పరియాపన్నో. చత్తారో ఖన్ధా సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా. రూపక్ఖన్ధో అనియ్యానికో. చత్తారో ఖన్ధా సియా నియ్యానికా, సియా అనియ్యానికా. రూపక్ఖన్ధో అనియతో. చత్తారో ఖన్ధా సియా నియతా, సియా అనియతా. రూపక్ఖన్ధో సఉత్తరో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సఉత్తరా, సియా అనుత్తరా. రూపక్ఖన్ధో అరణో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సరణా, సియా అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

ఖన్ధవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౨. ఆయతనవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౧౫౪. ద్వాదసాయతనాని – చక్ఖాయతనం, రూపాయతనం, సోతాయతనం, సద్దాయతనం, ఘానాయతనం, గన్ధాయతనం, జివ్హాయతనం, రసాయతనం, కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం.

చక్ఖుం అనిచ్చం దుక్ఖం అనత్తా విపరిణామధమ్మం. రూపా అనిచ్చా దుక్ఖా అనత్తా విపరిణామధమ్మా. సోతం అనిచ్చం దుక్ఖం అనత్తా విపరిణామధమ్మం. సద్దా అనిచ్చా దుక్ఖా అనత్తా విపరిణామధమ్మా. ఘానం అనిచ్చం దుక్ఖం అనత్తా విపరిణామధమ్మం. గన్ధా అనిచ్చా దుక్ఖా అనత్తా విపరిణామధమ్మా. జివ్హా అనిచ్చా దుక్ఖా అనత్తా విపరిణామధమ్మా. రసా అనిచ్చా దుక్ఖా అనత్తా విపరిణామధమ్మా. కాయో అనిచ్చో దుక్ఖో అనత్తా విపరిణామధమ్మో. ఫోట్ఠబ్బా అనిచ్చా దుక్ఖా అనత్తా విపరిణామధమ్మా. మనో అనిచ్చో దుక్ఖో అనత్తా విపరిణామధమ్మో. ధమ్మా అనిచ్చా దుక్ఖా అనత్తా విపరిణామధమ్మా.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౧౫౫. ద్వాదసాయతనాని – చక్ఖాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, జివ్హాయతనం, కాయాయతనం, మనాయతనం, రూపాయతనం, సద్దాయతనం, గన్ధాయతనం, రసాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, ధమ్మాయతనం.

౧౫౬. తత్థ కతమం చక్ఖాయతనం? యం చక్ఖు [చక్ఖుం (సీ. స్యా. క.) ధ. స. ౫౯౬-౫౯౯] చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో అత్తభావపరియాపన్నో అనిదస్సనో సప్పటిఘో, యేన చక్ఖునా అనిదస్సనేన సప్పటిఘేన రూపం సనిదస్సనం సప్పటిఘం పస్సి వా పస్సతి వా పస్సిస్సతి వా పస్సే వా, చక్ఖుమ్పేతం చక్ఖాయతనమ్పేతం చక్ఖుధాతుపేసా చక్ఖున్ద్రియమ్పేతం లోకోపేసో ద్వారాపేసా సముద్దోపేసో పణ్డరమ్పేతం ఖేత్తమ్పేతం వత్థుమ్పేతం నేత్తమ్పేతం నయనమ్పేతం ఓరిమం తీరమ్పేతం సుఞ్ఞో గామోపేసో. ఇదం వుచ్చతి “చక్ఖాయతనం” .

౧౫౭. తత్థ కతమం సోతాయతనం? యం సోతం చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో అత్తభావపరియాపన్నో అనిదస్సనో సప్పటిఘో, యేన సోతేన అనిదస్సనేన సప్పటిఘేన సద్దం అనిదస్సనం సప్పటిఘం సుణి వా సుణాతి వా సుణిస్సతి వా సుణే వా, సోతమ్పేతం సోతాయతనమ్పేతం సోతధాతుపేసా సోతిన్ద్రియమ్పేతం లోకోపేసో ద్వారాపేసా సముద్దోపేసో పణ్డరమ్పేతం ఖేత్తమ్పేతం వత్థుమ్పేతం ఓరిమం తీరమ్పేతం సుఞ్ఞో గామోపేసో. ఇదం వుచ్చతి “సోతాయతనం”.

౧౫౮. తత్థ కతమం ఘానాయతనం? యం ఘానం చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో అత్తభావపరియాపన్నో అనిదస్సనో సప్పటిఘో, యేన ఘానేన అనిదస్సనేన సప్పటిఘేన గన్ధం అనిదస్సనం సప్పటిఘం ఘాయి వా ఘాయతి వా ఘాయిస్సతి వా ఘాయే వా, ఘానమ్పేతం ఘానాయతనమ్పేతం ఘానధాతుపేసా

ఘానిన్ద్రియమ్పేతం లోకోపేసో ద్వారాపేసా సముద్దోపేసో పణ్డరమ్పేతం ఖేత్తమ్పేతం వత్థుమ్పేతం ఓరిమం తీరమ్పేతం సుఞ్ఞో గామోపేసో. ఇదం వుచ్చతి "ఘానాయతనం".

౧౫౯. తత్థ కతమం జివ్హాయతనం? యా జివ్హా చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో అత్తభావపరియాపన్నో అనిదస్సనో సప్పటిఘో, యాయ జివ్హాయ అనిదస్సనాయ సప్పటిఘాయ రసం అనిదస్సనం సప్పటిఘం సాయి వా సాయతి వా సాయిస్సతి వా సాయే వా, జివ్హాపేసా జివ్హాయతనమ్పేతం జివ్హాధాతుపేసా జివ్హిన్ద్రియమ్పేతం లోకోపేసో ద్వారాపేసా సముద్దోపేసో పణ్డరమ్పేతం ఖేత్తమ్పేతం వత్థుమ్పేతం ఓరిమం తీరమ్పేతం సుఞ్ఞో గామోపేసో. ఇదం వుచ్చతి "జివ్హాయతనం".

౧౬౦. తత్థ కతమం కాయాయతనం? యో కాయో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో అత్తభావపరియాపన్నో అనిదస్సనో సప్పటిఘో, యేన కాయేన అనిదస్సనేన సప్పటిఘేన ఫోట్ఠబ్బం అనిదస్సనం సప్పటిఘం ఫుసి వా ఫుసతి వా ఫుసిస్సతి వా ఫుసే వా, కాయోపేసో కాయాయతనమ్పేతం కాయధాతుపేసా కాయిన్ద్రియమ్పేతం లోకోపేసో ద్వారాపేసా సముద్దోపేసో పణ్డరమ్పేతం ఖేత్తమ్పేతం వత్థుమ్పేతం ఓరిమం తీరమ్పేతం సుఞ్ఞో గామోపేసో. ఇదం వుచ్చతి "కాయాయతనం".

౧౬౧. తత్థ కతమం మనాయతనం? ఏకవిధేన మనాయతనం – ఫస్ససమ్పయుత్తం.

దువిధేన మనాయతనం – అత్థి సహేతుకం, అత్థి అహేతుకం.

తివిధేన మనాయతనం – అత్థి కుసలం, అత్థి అకుసలం, అత్థి అబ్యాకతం.

చతుబ్బిధేన మనాయతనం – అత్థి కామావచరం, అత్థి రూపావచరం, అత్థి అరూపావచరం, అత్థి అపరియాపన్నం.

పఞ్చవిధేన మనాయతనం – అత్థి సుఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తం, అత్థి దుక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తం, అత్థి సోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తం, అత్థి దోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తం, అత్థి ఉపేక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తం.

ఛబ్బిధేన మనాయతనం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం. ఏవం ఛబ్బిధేన మనాయతనం.

సత్తవిధేన మనాయతనం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు. ఏవం సత్తవిధేన మనాయతనం.

అట్ఠవిధేన మనాయతనం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం అత్థి సుఖసహగతం, అత్థి దుక్ఖసహగతం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు. ఏవం అట్ఠవిధేన మనాయతనం.

నవవిధేన మనాయతనం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు అత్థి కుసలం, అత్థి అకుసలం, అత్థి అబ్యాకతం. ఏవం నవవిధేన మనాయతనం.

దసవిధేన మనాయతనం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం అత్థి సుఖసహగతం, అత్థి దుక్ఖసహగతం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు అత్థి కుసలం, అత్థి అకుసలం, అత్థి అబ్యాకతం. ఏవం దసవిధేన మనాయతనం.

ఏకవిధేన మనాయతనం – ఫస్ససమ్పయుత్తం.

దువిధేన మనాయతనం – అత్థి సహేతుకం, అత్థి అహేతుకం.

తివిధేన మనాయతనం – అత్థి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, అత్థి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, అత్థి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం...పే.... ఏవం బహువిధేన మనాయతనం. ఇదం వుచ్చతి “మనాయతనం”.

౧౬౨. తత్థ కతమం రూపాయతనం? యం రూపం చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ వణ్ణనిభా సనిదస్సనం సప్పటిఘం నీలం పీతకం లోహితకం [పీతం లోహితం (సీ.)] ఓదాతం కాళకం మఞ్జిట్ఠకం [మఞ్జేట్ఠకం (సీ. స్యా.)] హరి హరివణ్ణం అమ్బఙ్కురవణ్ణం దీఘం రస్సం అణుం థూలం వట్టం పరిమణ్డలం చతురస్సం ఛళంసం అట్ఠంసం సోళసంసం నిన్నం థలం ఛాయా ఆతపో ఆలోకో అన్ధకారో అబ్భా మహికా ధూమో రజో చన్దమణ్డలస్స వణ్ణనిభా సూరియమణ్డలస్స [సురియమణ్డలస్స (సీ. స్యా. కం.)] వణ్ణనిభా తారకరూపానం వణ్ణనిభా ఆదాసమణ్డలస్స వణ్ణనిభా మణిసఙ్ఖముత్తవేళురియస్స వణ్ణనిభా జాతరూపరజతస్స వణ్ణనిభా, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ వణ్ణనిభా సనిదస్సనం సప్పటిఘం, యం రూపం సనిదస్సనం సప్పటిఘం చక్ఖునా అనిదస్సనేన సప్పటిఘేన పస్సి వా పస్సతి వా పస్సిస్సతి వా పస్సే వా, రూపమ్పేతం రూపాయతనమ్పేతం రూపధాతుపేసా. ఇదం వుచ్చతి “రూపాయతనం”.

౧౬౩. తత్థ కతమం సద్దాయతనం? యో సద్దో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో భేరిసద్దో ముదిఙ్గసద్దో [ముతిఙ్గసద్దో (సీ.)] సఙ్ఖసద్దో పణవసద్దో గీతసద్దో వాదితసద్దో సమ్మసద్దో పాణిసద్దో సత్తానం నిగ్ఘోససద్దో ధాతూనం సన్నిఘాతసద్దో వాతసద్దో ఉదకసద్దో మనుస్ససద్దో అమనుస్ససద్దో, యో వా పనఞ్ఞోపి అత్థి సద్దో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో, యం సద్దం అనిదస్సనం సప్పటిఘం సోతేన అనిదస్సనేన సప్పటిఘేన సుణి వా సుణాతి వా సుణిస్సతి వా సుణే వా, సద్దోపేసో సద్దాయతనమ్పేతం సద్దధాతుపేసా. ఇదం వుచ్చతి “సద్దాయతనం”.

౧౬౪. తత్థ కతమం గన్ధాయతనం? యో గన్ధో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో మూలగన్ధో సారగన్ధో తచగన్ధో పత్తగన్ధో పుప్ఫగన్ధో ఫలగన్ధో ఆమగన్ధో విస్సగన్ధో సుగన్ధో దుగ్గన్ధో, యో వా పనఞ్ఞోపి అత్థి గన్ధో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో , యం గన్ధం అనిదస్సనం సప్పటిఘం ఘానేన అనిదస్సనేన సప్పటిఘేన ఘాయి వా ఘాయతి వా ఘాయిస్సతి వా ఘాయే వా, గన్ధోపేసో గన్ధాయతనమ్పేతం గన్ధధాతుపేసా. ఇదం వుచ్చతి “గన్ధాయతనం”.

౧౬౩. తత్థ కతమం రసాయతనం? యో రసో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో మూలరసో ఖన్ధరసో తచరసో పత్తరసో పుప్ఫరసో ఫలరసో అమ్బిలం మధురం తిత్తకం కటుకం లోణికం [లపిలకం (సీ.), లమ్బికం (క. సీ.)] ఖారికం లమ్బికం కసావో సాదు అసాదు, యో వా పనఞ్ఞోపి అత్థి రసో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో, యం రసం అనిదస్సనం సప్పటిఘం జివ్హాయ అనిదస్సనాయ సప్పటిఘాయ సాయి వా సాయతి వా సాయిస్సతి వా సాయే వా, రసోపేసో రసాయతనమ్పేతం రసధాతుపేసా. ఇదం వుచ్చతి "రసాయతనం".

౧౬౬. తత్థ కతమం ఫోట్ఠబ్బాయతనం? పథవీధాతు తేజోధాతు వాయోధాతు కక్ఖళం ముదుకం సణ్హం ఫరుసం సుఖసమ్ఫస్సం దుక్ఖసమ్ఫస్సం గరుకం లహుకం, యం ఫోట్ఠబ్బం అనిదస్సనం సప్పటిఘం కాయేన అనిదస్సనేన సప్పటిఘేన ఫుసి వా ఫుసతి వా ఫుసిస్సతి వా ఫుసే వా, ఫోట్ఠబ్బోపేసో ఫోట్ఠబ్బాయతనమ్పేతం ఫోట్ఠబ్బధాతుపేసా. ఇదం వుచ్చతి "ఫోట్ఠబ్బాయతనం".

౧౬౭. తత్థ కతమం ధమ్మాయతనం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, యఞ్చ రూపం అనిదస్సనఅప్పటిఘం ధమ్మాయతనపరియాపన్నం, అసఙ్ఖతా చ ధాతు.

తత్థ కతమో వేదనాక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో. దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో. తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే.… ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో…పే.… ఏవం బహువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో. అయం వుచ్చతి "వేదనాక్ఖన్ధో".

తత్థ కతమో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో. దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో. తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే.… ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో…పే.… ఏవం బహువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో. అయం వుచ్చతి "సఞ్ఞాక్ఖన్ధో".

తత్థ కతమో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో. దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు, అత్థి న హేతు. తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో…పే.… ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో…పే.… ఏవం బహువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో. అయం వుచ్చతి "సఙ్ఖారక్ఖన్ధో".

తత్థ కతమం రూపం అనిదస్సనఅప్పటిఘం ధమ్మాయతనపరియాపన్నం? ఇత్థిన్ద్రియం పురిసిన్ద్రియం…పే.… కబళీకారో ఆహారో. ఇదం వుచ్చతి రూపం "అనిదస్సనఅప్పటిఘం ధమ్మాయతనపరియాపన్నం".

తత్థ కతమా అసఙ్ఖతా ధాతు? రాగక్ఖయో , దోసక్ఖయో, మోహక్ఖయో – అయం వుచ్చతి "అసఙ్ఖతా ధాతు".

ఇదం వుచ్చతి ధమ్మాయతనం.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౧౬౮. ద్వాదసాయతనాని – చక్ఖాయతనం, రూపాయతనం, సోతాయతనం, సద్దాయతనం, ఘానాయతనం, గన్ధాయతనం, జివ్హాయతనం, రసాయతనం, కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం.

౧౬౯. ద్వాదసన్నం ఆయతనానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౧౭౦. దసాయతనా అబ్యాకతా. ద్వాయతనా సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి, "దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి, "అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి. మనాయతనం సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం. ధమ్మాయతనం సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం – "సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త"న్తిపి, "దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త"న్తిపి, "అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త"న్తిపి. దసాయతనా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. ద్వాయతనా సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా.

పఞ్చాయతనా ఉపాదిన్నుపాదానియా. సద్దాయతనం అనుపాదిన్నుపాదానియం. చత్తారో ఆయతనా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదానియా. ద్వాయతనా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. దసాయతనా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా. ద్వాయతనా సియా సంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. దసాయతనా అవితక్కఅవిచారా. మనాయతనం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కవిచారమత్తం, సియా అవితక్కఅవిచారం. ధమ్మాయతనం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కవిచారమత్తం, సియా అవితక్కఅవిచారం , సియా న వత్తబ్బం – "సవితక్కసవిచార"న్తిపి, "అవితక్కవిచారమత్త"న్తిపి, "అవితక్కఅవిచార"న్తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "పీతిసహగతా"తిపి, "సుఖసహగతా"తిపి, "ఉపేక్ఖాసహగతా"తిపి. ద్వాయతనా సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న వత్తబ్బా – "పీతిసహగతా"తిపి, "సుఖసహగతా"తిపి, "ఉపేక్ఖాసహగతా"తిపి.

దసాయతనా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. ద్వాయతనా సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. దసాయతనా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. ద్వాయతనా సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. దసాయతనా నేవాచయగామినాపచయగామినో. ద్వాయతనా సియా ఆచయగామినో, సియా అపచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. దసాయతనా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా. ద్వాయతనా సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా , సియా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా. దసాయతనా పరిత్తా. ద్వాయతనా సియా పరిత్తా, సియా మహగ్గతా, సియా అప్పమాణా. దసాయతనా అనారమ్మణా. ద్వాయతనా సియా పరిత్తారమ్మణా, సియా మహగ్గతారమ్మణా, సియా అప్పమాణారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – "పరిత్తారమ్మణా"తిపి, "మహగ్గతారమ్మణా"తిపి,

“అప్పమాణారమ్మణా”తిపి. దసాయతనా మజ్ఝిమా. ద్వాయతనా సియా హీనా, సియా మజ్ఝిమా, సియా పణీతా. దసాయతనా అనియతా. ద్వాయతనా సియా మిచ్ఛత్తనియతా, సియా సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా.

దసాయతనా అనారమ్మణా. ద్వాయతనా సియా మగ్గారమ్మణా, సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో, సియా న వత్తబ్బా – “మగ్గారమ్మణా”తిపి, “మగ్గహేతుకా”తిపి, “మగ్గాధిపతినో”తిపి. పఞ్చాయతనా సియా ఉప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో, న వత్తబ్బా – “అనుప్పన్నా”తి. సద్దాయతనం సియా ఉప్పన్నం, సియా అనుప్పన్నం, న వత్తబ్బం – “ఉప్పాదీ”తి. పఞ్చాయతనా సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో. ధమ్మాయతనం సియా ఉప్పన్నం, సియా అనుప్పన్నం, సియా ఉప్పాది, సియా న వత్తబ్బం – “ఉప్పన్న”న్తిపి, “అనుప్పన్న”న్తిపి, “ఉప్పాదీ”తిపి. ఏకాదసాయతనా సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. ధమ్మాయతనం సియా అతీతం, సియా అనాగతం, సియా పచ్చుప్పన్నం, సియా న వత్తబ్బం – “అతీత”న్తిపి, “అనాగత”న్తిపి, “పచ్చుప్పన్న”న్తిపి. దసాయతనా అనారమ్మణా. ద్వాయతనా సియా అతీతారమ్మణా, సియా అనాగతారమ్మణా , సియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – “అతీతారమ్మణా”తిపి, “అనాగతారమ్మణా”తిపి, “పచ్చుప్పన్నారమ్మణా”తిపి; సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. దసాయతనా అనారమ్మణా. ద్వాయతనా సియా అజ్ఝత్తారమ్మణా, సియా బహిద్ధారమ్మణా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – “అజ్ఝత్తారమ్మణా”తిపి, “బహిద్ధారమ్మణా”తిపి, “అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా”తిపి. రూపాయతనం సనిదస్సనసప్పటిఘం. నవాయతనా అనిదస్సనసప్పటిఘా. ద్వాయతనా అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౧౭౧. ఏకాదసాయతనా న హేతూ. ధమ్మాయతనం సియా హేతు, సియా న హేతు. దసాయతనా అహేతుకా. ద్వాయతనా సియా సహేతుకా, సియా అహేతుకా. దసాయతనా హేతువిప్పయుత్తా. ద్వాయతనా సియా హేతుసమ్పయుత్తా, సియా హేతువిప్పయుత్తా. దసాయతనా న వత్తబ్బా – “హేతూ చేవ సహేతుకా చా”తిపి, “సహేతుకా చేవ న చ హేతూ”తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – “హేతు చేవ సహేతుకఞ్చా”తి, సియా సహేతుకఞ్చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బం – “సహేతుకఞ్చేవ న చ హేతూ”తి. ధమ్మాయతనం సియా హేతు చేవ సహేతుకఞ్చ, సియా సహేతుకఞ్చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బం – “హేతు చేవ సహేతుకఞ్చా”తిపి, “సహేతుకఞ్చేవ న చ హేతూ”తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – “హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ”తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – “హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తఞ్చా”తి, సియా హేతుసమ్పయుత్తఞ్చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బం – “హేతుసమ్పయుత్తఞ్చేవ న చ హేతూ”తి. ధమ్మాయతనం సియా హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా హేతుసమ్పయుత్తఞ్చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బం – “హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తఞ్చా”తిపి, “హేతుసమ్పయుత్తఞ్చేవ న చ హేతూ”తిపి. దసాయతనా న హేతూఅహేతుకా. మనాయతనం సియా న హేతుసహేతుకం, సియా న హేతుఅహేతుకం. ధమ్మాయతనం సియా న హేతుసహేతుకం, సియా న హేతుఅహేతుకం, సియా న వత్తబ్బం – “న హేతుసహేతుక”న్తిపి, “న హేతుఅహేతుక”న్తిపి.

ఏకాదసాయతనా సప్పచ్చయా. ధమ్మాయతనం సియా సప్పచ్చయం, సియా అప్పచ్చయం. ఏకాదసాయతనా సఙ్ఖతా. ధమ్మాయతనం సియా సఙ్ఖతం, సియా అసఙ్ఖతం. రూపాయతనం సనిదస్సనం. ఏకాదసాయతనా అనిదస్సనా. దసాయతనా సప్పటిఘా. ద్వాయతనా అప్పటిఘా. దసాయతనా రూపా. మనాయతనం అరూపం. ధమ్మాయతనం సియా

రూపం, సియా అరూపం. దసాయతనా లోకియా. ద్వాయతనా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా; కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

ఏకాదసాయతనా నో ఆసవా. ధమ్మాయతనం సియా ఆసవో, సియా నో ఆసవో. దసాయతనా సాసవా. ద్వాయతనా సియా సాసవా, సియా అనాసవా. దసాయతనా ఆసవవిప్పయుత్తా. ద్వాయతనా సియా ఆసవసమ్పయుత్తా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తా. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "ఆసవా చేవ సాసవా చా"తి, "సాసవా చేవ నో చ ఆసవా". మనాయతనం న వత్తబ్బం – "ఆసవో చేవ సాసవఞ్చా"తి, సియా సాసవఞ్చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బం – "సాసవఞ్చేవ నో చ ఆసవో"తి. ధమ్మాయతనం సియా ఆసవో చేవ సాసవఞ్చ, సియా సాసవఞ్చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బం – "ఆసవో చేవ సాసవఞ్చా"తిపి, "సాసవఞ్చేవ నో చ ఆసవో"తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా"తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చా"తి, సియా ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బం – "ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఆసవో"తి. ధమ్మాయతనం సియా ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బం – "ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఆసవో"తిపి. దసాయతనా ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా. ద్వాయతనా సియా ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా, సియా న వత్తబ్బా – "ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా"తిపి, "ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా"తిపి.

ఏకాదసాయతనా నో సంయోజనా. ధమ్మాయతనం సియా సంయోజనం, సియా నో సంయోజనం. దసాయతనా సంయోజనియా. ద్వాయతనా సియా సంయోజనియా, సియా అసంయోజనియా. దసాయతనా సంయోజనవిప్పయుత్తా. ద్వాయతనా సియా సంయోజనసమ్పయుత్తా, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తా. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "సంయోజనా చేవ సంయోజనియా చా"తి, సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియఞ్చా"తి, సియా సంయోజనియఞ్చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బం – "సంయోజనియఞ్చేవ నో చ సంయోజన"న్తి. ధమ్మాయతనం సియా సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియఞ్చ, సియా సంయోజనియఞ్చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బం – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియ"న్తిపి, "సంయోజనియఞ్చేవ నో చ సంయోజన"న్తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "సంయోజనా చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనా"తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చా"తి, సియా సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బం – "సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ సంయోజన"న్తి. ధమ్మాయతనం సియా సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బం – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ సంయోజన"న్తిపి. దసాయతనా సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా . ద్వాయతనా సియా సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా, సియా న వత్తబ్బా – "సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా"తిపి, "సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా"తిపి.

ఏకాదసాయతనా నో గన్థా. ధమ్మాయతనం సియా గన్థో, సియా నో గన్థో. దసాయతనా గన్థనియా. ద్వాయతనా సియా గన్థనియా, సియా అగన్థనియా. దసాయతనా గన్థవిప్పయుత్తా. ద్వాయతనా సియా గన్థసమ్పయుత్తా, సియా గన్థవిప్పయుత్తా. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "గన్థా చేవ గన్థనియా చా"తి, గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "గన్థో చేవ గన్థనియఞ్చా"తి, సియా గన్థనియఞ్చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బం – "గన్థనియఞ్చేవ నో చ గన్థో"తి. ధమ్మాయతనం సియా గన్థో చేవ గన్థనియఞ్చ, సియా గన్థనియఞ్చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బం – "గన్థో చేవ గన్థనియఞ్చా"తిపి, "గన్థనియఞ్చేవ నో చ గన్థో"తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "గన్థా చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థా"తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తఞ్చా"తి, సియా గన్థసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బం – "గన్థసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ గన్థో"తి. ధమ్మాయతనం సియా గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా గన్థసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బం – "గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "గన్థసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ గన్థో"తిపి. దసాయతనా గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా. ద్వాయతనా సియా గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా, సియా గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా, సియా న వత్తబ్బా – "గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా"తిపి, "గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా"తిపి.

ఏకాదసాయతనా నో ఓఘా…పే… నో యోగా…పే… నో నీవరణా. ధమ్మాయతనం సియా నీవరణం, సియా నో నీవరణం. దసాయతనా నీవరణియా. ద్వాయతనా సియా నీవరణియా, సియా అనీవరణియా. దసాయతనా నీవరణవిప్పయుత్తా. ద్వాయతనా సియా నీవరణసమ్పయుత్తా, సియా నీవరణవిప్పయుత్తా. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "నీవరణా చేవ నీవరణియా చా"తి, నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "నీవరణఞ్చేవ నీవరణియఞ్చా"తి , సియా నీవరణియఞ్చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బం – "నీవరణియఞ్చేవ నో చ నీవరణ"న్తి. ధమ్మాయతనం సియా నీవరణఞ్చేవ నీవరణియఞ్చ, సియా నీవరణియఞ్చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బం – "నీవరణఞ్చేవ నీవరణియఞ్చా"తిపి, "నీవరణియఞ్చేవ నో చ నీవరణ"న్తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "నీవరణా చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణా"తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చా"తి, సియా నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బం – "నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ నీవరణ"న్తి. ధమ్మాయతనం సియా నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బం – "నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ నీవరణ"న్తిపి. దసాయతనా నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా. ద్వాయతనా సియా నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా, సియా నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా, సియా న వత్తబ్బా – "నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా"తిపి, "నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా"తిపి.

ఏకాదసాయతనా నో పరామాసా. ధమ్మాయతనం సియా పరామాసో, సియా నో పరామాసో. దసాయతనా పరామట్ఠా. ద్వాయతనా సియా పరామట్ఠా, సియా అపరామట్ఠా. దసాయతనా పరామాసవిప్పయుత్తా. మనాయతనం సియా పరామాససమ్పయుత్తం, సియా పరామాసవిప్పయుత్తం. ధమ్మాయతనం సియా పరామాససమ్పయుత్తం, సియా పరామాసవిప్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం – "పరామాససమ్పయుత్త"న్తిపి, "పరామాసవిప్పయుత్త"న్తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "పరామాసా చేవ పరామట్ఠా చా"తి, "పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా". మనాయతనం న వత్తబ్బం – "పరామాసో చేవ పరామట్ఠఞ్చా"తి, సియా పరామట్ఠఞ్చేవ నో చ పరామాసో, సియా న వత్తబ్బం – "పరామట్ఠఞ్చేవ నో చ

పరామాసో"తి. ధమ్మాయతనం సియా పరామాసో చేవ పరామట్ఠఞ్చ, సియా పరామట్ఠఞ్చేవ నో చ పరామాసో, సియా న వత్తబ్బం – "పరామాసో చేవ పరామట్ఠఞ్చా"తిపి, "పరామట్ఠఞ్చేవ నో చ పరామాసో"తిపి. దసాయతనా పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా. ద్వాయతనా సియా పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా , సియా పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా, సియా న వత్తబ్బా – "పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా"తిపి , "పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా"తిపి.

దసాయతనా అనారమ్మణా. మనాయతనం సారమ్మణం. ధమ్మాయతనం సియా సారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం. మనాయతనం చిత్తం. ఏకాదసాయతనా నో చిత్తా. ఏకాదసాయతనా అచేతసికా. ధమ్మాయతనం సియా చేతసికం, సియా అచేతసికం. దసాయతనా చిత్తవిప్పయుత్తా. ధమ్మాయతనం సియా చిత్తసమ్పయుత్తం, సియా చిత్తవిప్పయుత్తం. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "చిత్తేన సమ్పయుత్త"న్తిపి , "చిత్తేన విప్పయుత్త"న్తిపి. దసాయతనా చిత్తవిసంసట్ఠా. ధమ్మాయతనం సియా చిత్తసంసట్ఠం, సియా చిత్తవిసంసట్ఠం. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "చిత్తేన సంసట్ఠ"న్తిపి, "చిత్తేన విసంసట్ఠ"న్తిపి. ఛాయతనా నో చిత్తసముట్ఠానా. ఛాయతనా సియా చిత్తసముట్ఠానా, సియా నో చిత్తసముట్ఠానా. ఏకాదసాయతనా నో చిత్తసహభునో. ధమ్మాయతనం సియా చిత్తసహభూ , సియా నో చిత్తసహభూ. ఏకాదసాయతనా నో చిత్తానుపరివత్తినో. ధమ్మాయతనం సియా చిత్తానుపరివత్తి, సియా నో చిత్తానుపరివత్తి. ఏకాదసాయతనా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. ధమ్మాయతనం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానం, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానం. ఏకాదసాయతనా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. ధమ్మాయతనం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ. ఏకాదసాయతనా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. ధమ్మాయతనం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తి, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తి.

ఛాయతనా అజ్ఝత్తికా. ఛాయతనా బాహిరా. నవాయతనా ఉపాదా. ద్వాయతనా నో ఉపాదా. ధమ్మాయతనం సియా ఉపాదా, సియా నో ఉపాదా. పఞ్చాయతనా ఉపాదిన్నా. సద్దాయతనం అనుపాదిన్నం. ఛాయతనా సియా ఉపాదిన్నా, సియా అనుపాదిన్నా. ఏకాదసాయతనా నో ఉపాదానా. ధమ్మాయతనం సియా ఉపాదానం, సియా నో ఉపాదానం. దసాయతనా ఉపాదానియా. ద్వాయతనా సియా ఉపాదానియా, సియా అనుపాదానియా. దసాయతనా ఉపాదానవిప్పయుత్తా. ద్వాయతనా సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తా. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానియా చా"తి, ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియఞ్చా"తి, సియా ఉపాదానియఞ్చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బం – "ఉపాదానియఞ్చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తి. ధమ్మాయతనం సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియఞ్చ, సియా ఉపాదానియఞ్చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బం – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియఞ్చా"తిపి, "ఉపాదానియఞ్చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానా"తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – "ఉపాదానియఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చా"తి, సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బం – "ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తి. ధమ్మాయతనం సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఉపాదానం , సియా న వత్తబ్బం – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తిపి. దసాయతనా ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా. ద్వాయతనా సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తఉపాదానియా, సియా

ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా, సియా న వత్తబ్బా – “ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా”తిపి, “ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా”తిపి.

ఏకాదసాయతనా నో కిలేసా. ధమ్మాయతనం సియా కిలేసో, సియా నో కిలేసో. దసాయతనా సంకిలేసికా. ద్వాయతనా సియా సంకిలేసికా, సియా అసంకిలేసికా. దసాయతనా అసంకిలిట్ఠా. ద్వాయతనా సియా సంకిలిట్ఠా, సియా అసంకిలిట్ఠా. దసాయతనా కిలేసవిప్పయుత్తా. ద్వాయతనా సియా కిలేససమ్పయుత్తా, సియా కిలేసవిప్పయుత్తా. దసాయతనా న వత్తబ్బా – “కిలేసా చేవ సంకిలేసికా చా”తి, “సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా”. మనాయతనం న వత్తబ్బం – “కిలేసో చేవ సంకిలేసికఞ్చా”తి, సియా సంకిలేసికఞ్చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బం – “సంకిలేసికఞ్చేవ నో చ కిలేసో”తి. ధమ్మాయతనం సియా కిలేసో చేవ సంకిలేసికఞ్చ, సియా సంకిలేసికఞ్చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బం – “కిలేసో చేవ సంకిలేసికఞ్చా”తిపి, “సంకిలేసికఞ్చేవ నో చ కిలేసో”తిపి. దసాయతనా న వత్తబ్బా – “కిలేసా చేవ సంకిలిట్ఠా చా”తిపి, “సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసా”తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – “కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠఞ్చా”తి, సియా సంకిలిట్ఠఞ్చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బం – “సంకిలిట్ఠఞ్చేవ నో చ కిలేసో”తి. ధమ్మాయతనం సియా కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠఞ్చ, సియా సంకిలిట్ఠఞ్చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బం – “కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠఞ్చా”తిపి, “సంకిలిట్ఠఞ్చేవ నో చ కిలేసో”తిపి.

దసాయతనా న వత్తబ్బా – “కిలేసా చేవ కిలేససమ్పయుత్తా చా”తిపి, “కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ న కిలేసా”తిపి. మనాయతనం న వత్తబ్బం – “కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తఞ్చా”తి , సియా కిలేససమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బం – “కిలేససమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ కిలేసో”తి. ధమ్మాయతనం సియా కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తఞ్చ, సియా కిలేససమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బం – “కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తఞ్చా”తిపి, “కిలేససమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ కిలేసో”తిపి. దసాయతనా కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా. ద్వాయతనా సియా కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా, సియా కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా , సియా న వత్తబ్బా – “కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా”తిపి, “కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా”తిపి .

దసాయతనా న దస్సనేన పహాతబ్బా. ద్వాయతనా సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బా. దసాయతనా న భావనాయ పహాతబ్బా. ద్వాయతనా సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బా. దసాయతనా న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. ద్వాయతనా సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. దసాయతనా న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. ద్వాయతనా సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. దసాయతనా అవితక్కా. ద్వాయతనా సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. దసాయతనా అవిచారా. ద్వాయతనా సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. దసాయతనా అప్పీతికా. ద్వాయతనా సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. దసాయతనా న పీతిసహగతా. ద్వాయతనా సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. దసాయతనా న సుఖసహగతా. ద్వాయతనా సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. దసాయతనా న ఉపేక్ఖాసహగతా. ద్వాయతనా సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా.

దసాయతనా కామావచరా. ద్వాయతనా సియా కామావచరా, సియా న కామావచరా. దసాయతనా న రూపావచరా. ద్వాయతనా సియా రూపావచరా, సియా న రూపావచరా. దసాయతనా న అరూపావచరా. ద్వాయతనా సియా

అరూపావచరా, సియా న అరూపావచరా. దసాయతనా పరియాపన్నా. ద్వాయతనా సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా. దసాయతనా అనియ్యానికా. ద్వాయతనా సియా నియ్యానికా , సియా అనియ్యానికా. దసాయతనా అనియతా. ద్వాయతనా సియా నియతా, సియా అనియతా. దసాయతనా సఉత్తరా. ద్వాయతనా సియా సఉత్తరా, సియా అనుత్తరా. దసాయతనా అరణా. ద్వాయతనా సియా సరణా, సియా అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

ఆయతనవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౩. ధాతువిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౧౭౨. ఛ ధాతుయో – పథవీధాతు [పఠవీధాతు (సీ. స్యా.) ఏవముపరిపి], ఆపోధాతు, తేజోధాతు, వాయోధాతు, ఆకాసధాతు, విఞ్ఞాణధాతు.

౧౭౩. తత్థ కతమా పథవీధాతు? పథవీధాతుద్వయం – అత్థి అజ్ఝత్తికా, అత్థి బాహిరా. తత్థ కతమా అజ్ఝత్తికా పథవీధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం కక్ఖళం ఖరిగతం కక్ఖళత్తం కక్ఖళభావో అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు [నహారు (సీ.)] అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం [అట్ఠిమిఞ్జా (సీ.)] వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం కక్ఖళం ఖరిగతం కక్ఖళత్తం కక్ఖళభావో అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'అజ్ఝత్తికా పథవీధాతు'.

తత్థ కతమా బాహిరా పథవీధాతు? యం బాహిరం కక్ఖళం ఖరిగతం కక్ఖళత్తం కక్ఖళభావో బహిద్ధా అనుపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – అయో లోహం తిపు సీసం సజ్ఝం [సజ్ఝు (స్యా.)] ముత్తా మణి వేళురియో సఙ్ఖో సిలా పవాళం రజతం జాతరూపం లోహితఙ్కో [లోహితఙ్గో (స్యా. క.), లోహితకో (?)] మసారగల్లం తిణం కట్ఠం సక్ఖరా కఠలం [కథలం (క.)] భూమి పాసాణో పబ్బతో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి బాహిరం కక్ఖళం ఖరిగతం కక్ఖళత్తం కక్ఖళభావో బహిద్ధా అనుపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'బాహిరా పథవీధాతు'. యా చ అజ్ఝత్తికా పథవీధాతు యా చ బాహిరా పథవీధాతు, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి "పథవీధాతు".

౧౭౪. తత్థ కతమా ఆపోధాతు? ఆపోధాతుద్వయం – అత్థి అజ్ఝత్తికా, అత్థి బాహిరా. తత్థ కతమా అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆపో ఆపోగతం సినేహో సినేహగతం [స్నేహో స్నేహగతం (స్యా.)] బన్ధనత్తం రూపస్స అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్తం, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆపో ఆపోగతం సినేహో సినేహగతం బన్ధనత్తం రూపస్స అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు'.

తత్థ కతమా బాహిరా ఆపోధాతు? యం బాహిరం ఆపో ఆపోగతం సినేహో సినేహగతం బన్ధనత్తం రూపస్స బహిద్ధా అనుపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – మూలరసో ఖన్ధరసో తచరసో పత్తరసో పుప్ఫరసో ఫలరసో ఖీరం దధి సప్పి నవనీతం తేలం మధు ఫాణితం భుమ్మాని వా ఉదకాని అన్తలిక్ఖాని వా, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి బాహిరం ఆపో ఆపోగతం సినేహో సినేహగతం బన్ధనత్తం రూపస్స బహిద్ధా అనుపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'బాహిరా ఆపోధాతు'. యా చ అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు యా చ బాహిరా ఆపోధాతు, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి "ఆపోధాతు".

౧౭౫. తత్థ కతమా తేజోధాతు? తేజోధాతుద్వయం – అత్థి అజ్ఝత్తికా, అత్థి బాహిరా. తత్థ కతమా అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం తేజో తేజోగతం ఉస్మా ఉస్మాగతం ఉసుమం ఉసుమగతం అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – యేన చ సన్తప్పతి యేన చ జీరీయతి యేన చ పరిడయ్హతి యేన చ అసితపీతఖాయితసాయితం సమ్మా పరిణామం గచ్ఛతి,

యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం తేజో తేజోగతం ఉస్మా ఉస్మాగతం ఉసుమం ఉసుమగతం అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు'.

తత్థ కతమా బాహిరా తేజోధాతు? యం బాహిరం తేజో తేజోగతం ఉస్మా ఉస్మాగతం ఉసుమం ఉసుమగతం బహిద్ధా అనుపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – కట్ఠగ్గి పలాలగ్గి [సకలికగ్గి (సబ్బత్థ)] తిణగ్గి గోమయగ్గి థుసగ్గి సఙ్కారగ్గి ఇన్దగ్గి అగ్గిసన్తాపో సూరియసన్తాపో కట్ఠసన్నిచయసన్తాపో తిణసన్నిచయసన్తాపో ధఞ్ఞసన్నిచయసన్తాపో భణ్డసన్నిచయసన్తాపో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి బాహిరం తేజో తేజోగతం ఉస్మా ఉస్మాగతం ఉసుమం ఉసుమగతం బహిద్ధా అనుపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'బాహిరా తేజోధాతు'. యా చ అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు యా చ బాహిరా తేజోధాతు, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి "తేజోధాతు".

౧౭౬. తత్థ కతమా వాయోధాతు? వాయోధాతుద్వయం – అత్థి అజ్ఝత్తికా, అత్థి బాహిరా. తత్థ కతమా అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం వాయో వాయోగతం థమ్భితత్తం రూపస్స అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – ఉద్ధఙ్గమా వాతా అధోగమా వాతా కుచ్ఛిసయా వాతా కోట్ఠాసయా [కోట్ఠసయా (సీ॰ స్యా॰)] వాతా అఙ్గమఙ్గానుసారినో వాతా సత్థకవాతా ఖురకవాతా ఉప్పలకవాతా అస్సాసో పస్సాసో ఇతి వా, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం వాయో వాయోగతం థమ్భితత్తం రూపస్స అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు'.

తత్థ కతమా బాహిరా వాయోధాతు? యం బాహిరం వాయో వాయోగతం థమ్భితత్తం రూపస్స బహిద్ధా అనుపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – పురత్థిమా వాతా పచ్ఛిమా వాతా ఉత్తరా వాతా దక్ఖిణా వాతా సరజా వాతా అరజా వాతా సీతా వాతా ఉణ్హా వాతా పరిత్తా వాతా అధిమత్తా వాతా కాళవాతా వేరమ్భవాతా పక్ఖవాతా సుపణ్ణవాతా తాలవణ్టవాతా విధూపనవాతా, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి బాహిరం వాయో వాయోగతం థమ్భితత్తం రూపస్స బహిద్ధా అనుపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'బాహిరా వాయోధాతు'. యా చ అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు యా చ బాహిరా వాయోధాతు, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి "వాయోధాతు".

౧౭౭. తత్థ కతమా ఆకాసధాతు? ఆకాసధాతుద్వయం – అత్థి అజ్ఝత్తికా, అత్థి బాహిరా. తత్థ కతమా అజ్ఝత్తికా ఆకాసధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆకాసో ఆకాసగతం అఘం అఘగతం వివరో వివరగతం అసమ్ఫుట్ఠం మంసలోహితేహి అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – కణ్ణచ్ఛిద్దం నాసచ్ఛిద్దం ముఖద్వారం, యేన చ అసితపీతఖాయితసాయితం అజ్ఝోహరతి, యత్థ చ అసితపీతఖాయితసాయితం సన్తిట్ఠతి, యేన చ అసితపీతఖాయితసాయితం అధోభాగం నిక్ఖమతి, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆకాసో ఆకాసగతం అఘం అఘగతం వివరో వివరగతం అసమ్ఫుట్ఠం మంసలోహితేహి అజ్ఝత్తం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'అజ్ఝత్తికా ఆకాసధాతు'.

తత్థ కతమా బాహిరా ఆకాసధాతు? యం బాహిరం ఆకాసో ఆకాసగతం అఘం అఘగతం వివరో వివరగతం అసమ్ఫుట్ఠం చతూహి మహాభూతేహి బహిద్ధా అనుపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి 'బాహిరా ఆకాసధాతు'. యా చ అజ్ఝత్తికా ఆకాసధాతు యా చ బాహిరా ఆకాసధాతు, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా – అయం వుచ్చతి "ఆకాసధాతు".

౧౭౮. తత్థ కతమా విఞ్ఞాణధాతు? చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు, సోతవిఞ్ఞాణధాతు, ఘానవిఞ్ఞాణధాతు, జివ్హావిఞ్ఞాణధాతు, కాయవిఞ్ఞాణధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు – అయం వుచ్చతి “విఞ్ఞాణధాతు”.

ఇమా ఛ ధాతుయో.

౧౭౯. అపరాపి ఛ ధాతుయో – సుఖధాతు, దుక్ఖధాతు, సోమనస్సధాతు, దోమనస్సధాతు, ఉపేక్ఖాధాతు, అవిజ్జాధాతు.

౧౮౦. తత్థ కతమా సుఖధాతు? యం కాయికం సాతం కాయికం సుఖం కాయసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “సుఖధాతు”.

తత్థ కతమా దుక్ఖధాతు? యం కాయికం అసాతం కాయికం దుక్ఖం కాయసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖధాతు”.

తత్థ కతమా సోమనస్సధాతు? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “సోమనస్సధాతు”.

తత్థ కతమా దోమనస్సధాతు? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “దోమనస్సధాతు”.

తత్థ కతమా ఉపేక్ఖాధాతు? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఉపేక్ఖాధాతు”.

తత్థ కతమా అవిజ్జాధాతు? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం అనభిసమయో అననుబోధో అసమ్బోధో అప్పటివేధో అసఙ్గాహణా అపరియోగాహణా అసమపేక్ఖనా అపచ్చవేక్ఖణా అపచ్చక్ఖకమ్మం దుమ్మేజ్ఝం బాల్యం అసమ్పజఞ్ఞం మోహో పమోహో సమ్మోహో అవిజ్జా అవిజ్జోఘో అవిజ్జాయోగో అవిజ్జానుసయో అవిజ్జాపరియుట్ఠానం అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జాధాతు”.

ఇమా ఛ ధాతుయో.

౧౮౧. అపరాపి ఛ ధాతుయో – కామధాతు, బ్యాపాదధాతు, విహింసాధాతు, నేక్ఖమ్మధాతు, అబ్యాపాదధాతు, అవిహింసాధాతు.

౧౮౨. తత్థ కతమా కామధాతు? కామపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో సఙ్కప్పో అప్పనా బ్యప్పనా చేతసో అభినిరోపనా మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి కామధాతు. హేట్ఠతో అవీచినిరయం పరియన్తం కరిత్వా ఉపరితో పరనిమ్మితవసవత్తీ దేవే అన్తో కరిత్వా యం ఏతస్మిం అన్తరే ఏత్థావచరా ఏత్థ పరియాపన్నా ఖన్ధధాతుఆయతనా రూపా [రూపం (స్యా.)] వేదనా సఞ్ఞా సఙ్ఖారా విఞ్ఞాణం – అయం వుచ్చతి “కామధాతు”.

తత్థ కతమా బ్యాపాదధాతు? బ్యాపాదపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో...పే.... మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "బ్యాపాదధాతు". దససు వా ఆఘాతవత్థూసు చిత్తస్స ఆఘాతో పటిఘాతో పటిఘం పటివిరోధో కోపో పకోపో సమ్పకోపో దోసో పదోసో సమ్పదోసో చిత్తస్స బ్యాపత్తి మనోపదోసో కోధో కుజ్ఝనా కుజ్ఝితత్తం దోసో దుస్సనా దుస్సితత్తం బ్యాపత్తి బ్యాపజ్జనా విరోధో పటివిరోధో చణ్డిక్కం అసురోపో అనత్తమనతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "బ్యాపాదధాతు".

తత్థ కతమా విహింసాధాతు? విహింసాపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో...పే.... మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "విహింసాధాతు". ఇధేకచ్చో పాణినా వా లేడ్డునా వా దణ్డేన వా సత్థేన వా రజ్జుయా వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన సత్తే విహేఠేతి, యా ఏవరూపా హేఠనా విహేఠనా హింసనా విహింసనా రోసనా విరోసనా పరూపఘాతో – అయం వుచ్చతి "విహింసాధాతు".

తత్థ కతమా నేక్ఖమ్మధాతు? నేక్ఖమ్మపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో...పే.... సమ్మాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "నేక్ఖమ్మధాతు". సబ్బేపి కుసలా ధమ్మా "నేక్ఖమ్మధాతు".

తత్థ కతమా అబ్యాపాదధాతు? అబ్యాపాదపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో...పే.... సమ్మాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "అబ్యాపాదధాతు". యా సత్తేసు మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "అబ్యాపాదధాతు".

తత్థ కతమా అవిహింసాధాతు? అవిహింసాపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో సఙ్కప్పో అప్పనా బ్యప్పనా చేతసో అభినిరోపనా సమ్మాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "అవిహింసాధాతు" . యా సత్తేసు కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "అవిహింసాధాతు".

ఇమా ఛ ధాతుయో.

ఇతి ఇమాని తీణి ఛక్కాని తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా అట్ఠారస ధాతుయో హోన్తి.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౧౮౩. అట్ఠారస ధాతుయో – చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు, సోతధాతు, సద్దధాతు, సోతవిఞ్ఞాణధాతు, ఘానధాతు, గన్ధధాతు, ఘానవిఞ్ఞాణధాతు, జివ్హాధాతు, రసధాతు, జివ్హావిఞ్ఞాణధాతు , కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, కాయవిఞ్ఞాణధాతు, మనోధాతు, ధమ్మధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు.

౧౮౪. తత్థ కతమా చక్ఖుధాతు? యం చక్ఖు చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో...పే.... సుఞ్ఞో గామోపేసో – అయం వుచ్చతి "చక్ఖుధాతు".

తత్థ కతమా రూపధాతు? యం రూపం చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ వణ్ణనిభా...పే.... రూపధాతుపేసా – అయం వుచ్చతి "రూపధాతు".

తత్థ కతమా చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు? చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జాచక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు – అయం వుచ్చతి “చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు”.

తత్థ కతమా సోతధాతు? యం సోతం చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో...పే.... సుఞ్ఞో గామోపేసో – అయం వుచ్చతి “సోతధాతు” .

తత్థ కతమా సద్దధాతు? యో సద్దో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో...పే.... సద్దధాతుపేసా – అయం వుచ్చతి “సద్దధాతు”.

తత్థ కతమా సోతవిఞ్ఞాణధాతు? సోతఞ్చ పటిచ్చ సద్దే చ ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జాసోతవిఞ్ఞాణధాతు – అయం వుచ్చతి “సోతవిఞ్ఞాణధాతు”.

తత్థ కతమా ఘానధాతు? యం ఘానం చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో...పే.... సుఞ్ఞో గామోపేసో – అయం వుచ్చతి “ఘానధాతు”.

తత్థ కతమా గన్ధధాతు? యో గన్ధో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో...పే.... గన్ధధాతుపేసా – అయం వుచ్చతి “గన్ధధాతు”.

తత్థ కతమా ఘానవిఞ్ఞాణధాతు? ఘానఞ్చ పటిచ్చ గన్ధే చ ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జాఘానవిఞ్ఞాణధాతు – అయం వుచ్చతి “ఘానవిఞ్ఞాణధాతు”.

తత్థ కతమా జివ్హాధాతు? యా జివ్హా చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో...పే.... సుఞ్ఞో గామోపేసో – అయం వుచ్చతి “జివ్హాధాతు”.

తత్థ కతమా రసధాతు? యో రసో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ అనిదస్సనో సప్పటిఘో...పే.... రసధాతుపేసా – అయం వుచ్చతి “రసధాతు”.

తత్థ కతమా జివ్హావిఞ్ఞాణధాతు? జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జాజివ్హావిఞ్ఞాణధాతు – అయం వుచ్చతి “జివ్హావిఞ్ఞాణధాతు”.

తత్థ కతమా కాయధాతు? యో కాయో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో...పే.... సుఞ్ఞో గామోపేసో – అయం వుచ్చతి “కాయధాతు”.

తత్థ కతమా ఫోట్ఠబ్బధాతు? పథవీధాతు...పే.... ఫోట్ఠబ్బధాతుపేసా – అయం వుచ్చతి “ఫోట్ఠబ్బధాతు”.

తత్థ కతమా కాయవిఞ్ఞాణధాతు? కాయఞ్చ పటిచ్చ ఫోట్ఠబ్బే చ ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జాకాయవిఞ్ఞాణధాతు – అయం వుచ్చతి “కాయవిఞ్ఞాణధాతు”.

తత్థ కతమా మనోధాతు? చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతుయా ఉప్పజ్జిత్వా నిరుద్ధసమనన్తరా ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జామనోధాతు; సోతవిఞ్ఞాణధాతుయా...పే.... ఘానవిఞ్ఞాణధాతుయా...పే.... జివ్హావిఞ్ఞాణధాతుయా...పే.... కాయవిఞ్ఞాణధాతుయా ఉప్పజ్జిత్వా నిరుద్ధసమనన్తరా ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జామనోధాతు సబ్బధమ్మేసు వా పన పఠమసమన్నాహారో ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జామనోధాతు – అయం వుచ్చతి "మనోధాతు".

తత్థ కతమా ధమ్మధాతు? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, యఞ్చ రూపం అనిదస్సనఅప్పటిఘం ధమ్మాయతనపరియాపన్నం, అసఙ్ఖతా చ ధాతు.

తత్థ కతమో వేదనాక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో . దువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో. తివిధేన వేదనాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే.... ఏవం దసవిధేన వేదనాక్ఖన్ధో...పే.... ఏవం బహువిధేన వేదనాక్ఖన్ధో. అయం వుచ్చతి "వేదనాక్ఖన్ధో".

తత్థ కతమో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – ఫస్ససమ్పయుత్తో. దువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి సహేతుకో, అత్థి అహేతుకో. తివిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో...పే.... ఏవం బహువిధేన సఞ్ఞాక్ఖన్ధో. అయం వుచ్చతి "సఞ్ఞాక్ఖన్ధో".

తత్థ కతమో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో? ఏకవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – చిత్తసమ్పయుత్తో. దువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి హేతు, అత్థి అహేతు. తివిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అత్థి కుసలో, అత్థి అకుసలో, అత్థి అబ్యాకతో...పే.... ఏవం దసవిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో...పే.... ఏవం బహువిధేన సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "సఙ్ఖారక్ఖన్ధో".

తత్థ కతమం రూపం అనిదస్సనఅప్పటిఘం ధమ్మాయతనపరియాపన్నం? ఇత్థిన్ద్రియం...పే.... కబళీకారో ఆహారో – ఇదం వుచ్చతి రూపం "అనిదస్సనఅప్పటిఘం ధమ్మాయతనపరియాపన్నం".

తత్థ కతమా అసఙ్ఖతా ధాతు? రాగక్ఖయో, దోసక్ఖయో, మోహక్ఖయో – అయం వుచ్చతి "అసఙ్ఖతా ధాతు". అయం వుచ్చతి "ధమ్మధాతు".

తత్థ కతమా మనోవిఞ్ఞాణధాతు? చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతుయా ఉప్పజ్జిత్వా నిరుద్ధసమనన్తరా ఉప్పజ్జతి మనోధాతు, మనోధాతుయా ఉప్పజ్జిత్వా నిరుద్ధసమనన్తరా ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు; సోతవిఞ్ఞాణధాతుయా...పే.... ఘానవిఞ్ఞాణధాతుయా ...పే.... జివ్హావిఞ్ఞాణధాతుయా...పే.... కాయవిఞ్ఞాణధాతుయా ఉప్పజ్జిత్వా నిరుద్ధసమనన్తరా ఉప్పజ్జతి మనోధాతు, మనోధాతుయాపి ఉప్పజ్జిత్వా నిరుద్ధసమనన్తరా ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – అయం వుచ్చతి "మనోవిఞ్ఞాణధాతు".

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

అట్ఠారస ధాతుయో – చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు, సోతధాతు, సద్దధాతు, సోతవిఞ్ఞాణధాతు, ఘానధాతు, గన్ధధాతు, ఘానవిఞ్ఞాణధాతు, జివ్హాధాతు, రసధాతు, జివ్హావిఞ్ఞాణధాతు, కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, కాయవిఞ్ఞాణధాతు, మనోధాతు, ధమ్మధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు.

౧౮౬. అట్ఠారసన్నం ధాతూనం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౧౮౭. సోళస ధాతుయో అబ్యాకతా. ద్వే ధాతుయో సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా. దస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి, "దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి, "అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి. పఞ్చ ధాతుయో అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. కాయవిఞ్ఞాణధాతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. ధమ్మధాతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా న వత్తబ్బా – "సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి, "దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి, "అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా"తిపి.

దస ధాతుయో నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. పఞ్చ ధాతుయో విపాకా. మనోధాతు సియా విపాకా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. ద్వే ధాతుయో సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా.

దస ధాతుయో ఉపాదిన్నుపాదానియా. సద్దధాతు అనుపాదిన్నుపాదానియా. పఞ్చ ధాతుయో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా. ద్వే ధాతుయో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా.

సోళస ధాతుయో అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా. ద్వే ధాతుయో సియా సంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. పన్నరస ధాతుయో అవితక్కఅవిచారా. మనోధాతు సవితక్కసవిచారా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. ధమ్మధాతు సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా, సియా న వత్తబ్బా – "సవితక్కసవిచారా"తిపి, "అవితక్కవిచారమత్తా"తిపి, "అవితక్కఅవిచారా"తిపి. దస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "పీతిసహగతా"తిపి, "సుఖసహగతా"తిపి, "ఉపేక్ఖాసహగతా"తిపి . పఞ్చ ధాతుయో ఉపేక్ఖాసహగతా. కాయవిఞ్ఞాణధాతు న పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, న ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న వత్తబ్బా – "సుఖసహగతా"తి. ద్వే ధాతుయో సియా పీతిసహగతా,

సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న వత్తబ్బా – “పీతిసహగతా”తిపి, “సుఖసహగతా”తిపి, “ఉపేక్ఖాసహగతా”తిపి.

సోళస ధాతుయో నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. ద్వే ధాతుయో సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. సోళస ధాతుయో నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. ద్వే ధాతుయో సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సోళస ధాతుయో నేవాచయగామినాపచయగామినో. ద్వే ధాతుయో సియా ఆచయగామినో, సియా అపచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. సోళస ధాతుయో నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా. ద్వే ధాతుయో సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా, సియా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా.

సోళస ధాతుయో పరిత్తా. ద్వే ధాతుయో సియా పరిత్తా, సియా మహగ్గతా, సియా అప్పమాణా. దస ధాతుయో అనారమ్మణా. ఛ ధాతుయో పరిత్తారమ్మణా. ద్వే ధాతుయో సియా పరిత్తారమ్మణా, సియా మహగ్గతారమ్మణా, సియా అప్పమాణారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – “పరిత్తారమ్మణా”తిపి, “మహగ్గతారమ్మణా”తిపి, “అప్పమాణారమ్మణా”తిపి. సోళస ధాతుయో మజ్ఝిమా. ద్వే ధాతుయో సియా హీనా, సియా మజ్ఝిమా, సియా పణీతా. సోళస ధాతుయో అనియతా. ద్వే ధాతుయో సియా మిచ్ఛత్తనియతా, సియా సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా.

దస ధాతుయో అనారమ్మణా. ఛ ధాతుయో న వత్తబ్బా – “మగ్గారమ్మణా”తిపి, “మగ్గహేతుకా”తిపి, “మగ్గాధిపతినో”తిపి. ద్వే ధాతుయో సియా మగ్గారమ్మణా, సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో, సియా న వత్తబ్బా – “మగ్గారమ్మణా”తిపి, “మగ్గహేతుకా”తిపి, “మగ్గాధిపతినో”తిపి. దస ధాతుయో సియా ఉప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో, సియా న వత్తబ్బా – “అనుప్పన్నా”తి. సద్దధాతు సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా న వత్తబ్బా – “ఉప్పాదినీ”తి. ఛ ధాతుయో సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో. ధమ్మధాతు సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినీ, సియా న వత్తబ్బా – “ఉప్పన్నా”తిపి, “అనుప్పన్నా”తిపి, “ఉప్పాదినీ”తిపి.

సత్తరస ధాతుయో సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. ధమ్మధాతు సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా, సియా న వత్తబ్బా – “అతీతా”తిపి, “అనాగతా”తిపి, “పచ్చుప్పన్నా”తిపి. దస ధాతుయో అనారమ్మణా. ఛ ధాతుయో పచ్చుప్పన్నారమ్మణా. ద్వే ధాతుయో సియా అతీతారమ్మణా, సియా అనాగతారమ్మణా, సియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా , సియా న వత్తబ్బా – “అతీతారమ్మణా”తిపి, “అనాగతారమ్మణా”తిపి, “పచ్చుప్పన్నారమ్మణా”తిపి; సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా.

దస ధాతుయో అనారమ్మణా. ఛ ధాతుయో సియా అజ్ఝత్తారమ్మణా, సియా బహిద్ధారమ్మణా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా. ద్వే ధాతుయో సియా అజ్ఝత్తారమ్మణా, సియా బహిద్ధారమ్మణా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – “అజ్ఝత్తారమ్మణా”తిపి, “బహిద్ధారమ్మణా”తిపి, “అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా”తిపి. రూపధాతు సనిదస్సనసప్పటిఘా. నవ ధాతుయో అనిదస్సనసప్పటిఘా. అట్ఠ ధాతుయో అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౧౮౮. సత్తరస ధాతుయో న హేతూ. ధమ్మధాతు సియా హేతు, సియా న హేతు. సోళస ధాతుయో అహేతుకా. ద్వే ధాతుయో సియా సహేతుకా, సియా అహేతుకా. సోళస ధాతుయో అహేతుకా. ద్వే ధాతుయో సియా సహేతుకా, సియా అహేతుకా. సోళస ధాతుయో హేతువిప్పయుత్తా . ద్వే ధాతుయో సియా హేతుసమ్పయుత్తా, సియా హేతువిప్పయుత్తా. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "హేతు చేవ సహేతుకా చా"తిపి, "సహేతుకా చేవ న చ హేతూ"తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "హేతు చేవ సహేతుకా చా"తి, సియా సహేతుకా చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బా – "సహేతుకా చేవ న చ హేతూ"తి. ధమ్మధాతు సియా హేతు చేవ సహేతుకా చ, సియా సహేతుకా చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బా – "హేతు చేవ సహేతుకా చా"తిపి, "సహేతుకా చేవ న చ హేతూ"తిపి. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ"తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా"తి, సియా హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బా – "హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ"తి. ధమ్మధాతు సియా హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చ, సియా హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బా – "హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ"తిపి. సోళస ధాతుయో న హేతుఅహేతుకా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా న హేతుసహేతుకా, సియా న హేతుఅహేతుకా. ధమ్మధాతు సియా న హేతుసహేతుకా, సియా న హేతుఅహేతుకా, సియా న వత్తబ్బా – "న హేతుసహేతుకా"తిపి, "న హేతుఅహేతుకా"తిపి.

సత్తరస ధాతుయో సప్పచ్చయా. ధమ్మధాతు సియా సప్పచ్చయా, సియా అప్పచ్చయా. సత్తరస ధాతుయో సఙ్ఖతా. ధమ్మధాతు సియా సఙ్ఖతా, సియా అసఙ్ఖతా. రూపధాతు సనిదస్సనా. సత్తరస ధాతుయో అనిదస్సనా. దస ధాతుయో సప్పటిఘా. అట్ఠ ధాతుయో అప్పటిఘా. దస ధాతుయో రూపా. సత్త ధాతుయో అరూపా. ధమ్మధాతు సియా రూపా, సియా అరూపా. సోళస ధాతుయో లోకియా. ద్వే ధాతుయో సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా; కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

సత్తరస ధాతుయో నో ఆసవా. ధమ్మధాతు సియా ఆసవా, సియా నో ఆసవా. సోళస ధాతుయో సాసవా. ద్వే ధాతుయో సియా సాసవా, సియా అనాసవా. సోళస ధాతుయో ఆసవవిప్పయుత్తా. ద్వే ధాతుయో సియా ఆసవసమ్పయుత్తా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తా. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "ఆసవా చేవ సాసవా చా"తి, "సాసవా చేవ నో చ ఆసవా". మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "ఆసవో చేవ సాసవా చా"తి, సియా సాసవా చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బా – "సాసవా చేవ నో చ ఆసవో"తి. ధమ్మధాతు సియా ఆసవో చేవ సాసవా చ, సియా సాసవా చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బా – "ఆసవో చేవ సాసవా చా"తిపి, "సాసవా చేవ నో చ ఆసవో"తిపి.

సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా"తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా"తి, సియా ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బా – "ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవో"తి. ధమ్మధాతు సియా ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చ, సియా ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బా – "ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవో"తిపి. సోళస ధాతుయో ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా. ద్వే ధాతుయో సియా ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా , సియా న వత్తబ్బా – "ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా"తిపి, "ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా"తిపి.

సత్తరస ధాతుయో నో సంయోజనా. ధమ్మధాతు సియా సంయోజనం, సియా నో సంయోజనం. సోళస ధాతుయో సంయోజనియా. ద్వే ధాతుయో సియా సంయోజనియా, సియా అసంయోజనియా. సోళస ధాతుయో సంయోజనవిప్పయుత్తా. ద్వే ధాతుయో సియా సంయోజనసమ్పయుత్తా, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తా. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "సంయోజనా చేవ సంయోజనియా చా"తి, సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియా చా"తి, సియా సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బా – "సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజన"న్తి. ధమ్మధాతు సియా సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియా చ, సియా సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బా – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియా చా"తిపి, "సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజన"న్తిపి. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "సంయోజనా చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనా"తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా చా"తి, సియా సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బా – "సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజన"న్తి. ధమ్మధాతు సియా సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా చ, సియా సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బా – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజన"న్తిపి. సోళస ధాతుయో సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా. ద్వే ధాతుయో సియా సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా, సియా న వత్తబ్బా – "సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా"తిపి, "సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా"తిపి.

సత్తరస ధాతుయో నో గన్థా. ధమ్మధాతు సియా గన్థో, సియా నో గన్థో. సోళస ధాతుయో గన్థనియా. ద్వే ధాతుయో సియా గన్థనియా, సియా అగన్థనియా. సోళస ధాతుయో గన్థవిప్పయుత్తా. ద్వే ధాతుయో సియా గన్థసమ్పయుత్తా, సియా గన్థవిప్పయుత్తా. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "గన్థా చేవ గన్థనియా చా"తి, గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "గన్థో చేవ గన్థనియా చా"తి, సియా గన్థనియా చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బా – "గన్థనియా చేవ నో చ గన్థో"తి. ధమ్మధాతు సియా గన్థో చేవ గన్థనియా చ, సియా గన్థనియా చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బా – "గన్థో చేవ గన్థనియా చా"తిపి, "గన్థనియా చేవ నో చ గన్థో"తిపి. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "గన్థా చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థా"తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చా"తి, సియా గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బా – "గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థో"తి. ధమ్మధాతు సియా గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చ, సియా గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బా – "గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థో"తిపి. సోళస ధాతుయో గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా. ద్వే ధాతుయో సియా గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా, సియా గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా, సియా న వత్తబ్బా – "గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా"తిపి, "గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా"తిపి.

సత్తరస ధాతుయో నో ఓఘా…పే… నో యోగా…పే… నో నీవరణా. ధమ్మధాతు సియా నీవరణం, సియా నో నీవరణం. సోళస ధాతుయో నీవరణియా. ద్వే ధాతుయో సియా నీవరణియా, సియా అనీవరణియా. సోళస ధాతుయో నీవరణవిప్పయుత్తా. ద్వే ధాతుయో సియా నీవరణసమ్పయుత్తా, సియా నీవరణవిప్పయుత్తా. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "నీవరణా చేవ నీవరణియా చా"తి, నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా –

“నీవరణఞ్చేవ నీవరణియా చా”తి, సియా నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణ”న్తి. ధమ్మధాతు సియా నీవరణఞ్చేవ నీవరణియా చ, సియా నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణం , సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణఞ్చేవ నీవరణియా చా”తిపి, “నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణ”న్తిపి. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – “నీవరణా చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణా”తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – “నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణ”న్తి. ధమ్మధాతు సియా నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చ, సియా నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణ”న్తిపి. సోళస ధాతుయో నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా. ద్వే ధాతుయో సియా నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా, సియా నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా”తిపి, “నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా”తిపి.

సత్తరస ధాతుయో నో పరామాసా. ధమ్మధాతు సియా పరామాసో, సియా నో పరామాసో. సోళస ధాతుయో పరామట్ఠా. ద్వే ధాతుయో సియా పరామట్ఠా, సియా అపరామట్ఠా. సోళస ధాతుయో పరామాసవిప్పయుత్తా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా పరామాససమ్పయుత్తా, సియా పరామాసవిప్పయుత్తా. ధమ్మధాతు సియా పరామాససమ్పయుత్తా, సియా పరామాసవిప్పయుత్తా, సియా న వత్తబ్బా – “పరామాససమ్పయుత్తా”తిపి , “పరామాసవిప్పయుత్తా”తిపి. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – “పరామాసా చేవ పరామట్ఠా చాతి పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా”. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – “పరామాసో చేవ పరామట్ఠా చా”తి, సియా పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసో, సియా న వత్తబ్బా – “పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసో”తి. ధమ్మధాతు సియా పరామాసో చేవ పరామట్ఠా చ, సియా పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసో, సియా న వత్తబ్బా – “పరామాసో చేవ పరామట్ఠా చా”తిపి, “పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసో”తిపి. సోళస ధాతుయో పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా. ద్వే ధాతుయో సియా పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా, సియా పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా, సియా న వత్తబ్బా – “పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా”తిపి, “పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా”తిపి.

దస ధాతుయో అనారమ్మణా. సత్త ధాతుయో సారమ్మణా. ధమ్మధాతు సియా సారమ్మణా, సియా అనారమ్మణా. సత్త ధాతుయో చిత్తా. ఏకాదస ధాతుయో నో చిత్తా. సత్తరస ధాతుయో అచేతసికా. ధమ్మధాతు సియా చేతసికా, సియా అచేతసికా. దస ధాతుయో చిత్తవిప్పయుత్తా. ధమ్మధాతు సియా చిత్తసమ్పయుత్తా, సియా చిత్తవిప్పయుత్తా. సత్త ధాతుయో న వత్తబ్బా – “చిత్తేన సమ్పయుత్తా”తిపి, “చిత్తేన విప్పయుత్తా”తిపి. దస ధాతుయో చిత్తవిసంసట్ఠా. ధమ్మధాతు సియా చిత్తసంసట్ఠా , సియా చిత్తవిసంసట్ఠా. సత్త ధాతుయో న వత్తబ్బా – “చిత్తేన సంసట్ఠా”తిపి, “చిత్తేన విసంసట్ఠా”తిపి.

ద్వాదస ధాతుయో నో చిత్తసముట్ఠానా. ఛ ధాతుయో సియా చిత్తసముట్ఠానా, సియా నో చిత్తసముట్ఠానా. సత్తరస ధాతుయో నో చిత్తసహభునో. ధమ్మధాతు సియా చిత్తసహభూ, సియా నో చిత్తసహభూ. సత్తరస ధాతుయో నో చిత్తానుపరివత్తినో. ధమ్మధాతు సియా చిత్తానుపరివత్తీ, సియా నో చిత్తానుపరివత్తీ. సత్తరస ధాతుయో నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. ధమ్మధాతు సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. సత్తరస ధాతుయో నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. ధమ్మధాతు సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ, సియా నో

చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ. సత్తరస ధాతుయో నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. ధమ్మధాతు సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తీ, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తీ. ద్వాదస ధాతుయో అజ్ఝత్తికా. ఛ ధాతుయో బాహిరా.

నవ ధాతుయో ఉపాదా. అట్ఠ ధాతుయో నో ఉపాదా. ధమ్మధాతు సియా ఉపాదా, సియా నో ఉపాదా. దస ధాతుయో ఉపాదిన్నా. సద్దధాతు అనుపాదిన్నా. సత్తధాతుయో సియా ఉపాదిన్నా, సియా అనుపాదిన్నా. సత్తరస ధాతుయో నో ఉపాదానా. ధమ్మధాతు సియా ఉపాదానం, సియా నో ఉపాదానం. సోళస ధాతుయో ఉపాదానియా. ద్వే ధాతుయో సియా ఉపాదానియా, సియా అనుపాదానియా. సోళస ధాతుయో ఉపాదానవిప్పయుత్తా. ద్వే ధాతుయో సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తా. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానియా చా"తి, "ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా". మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియా చా"తి, సియా ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తి. ధమ్మధాతు సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియా చ, సియా ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియా చా"తిపి, "ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తిపి.

సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానా"తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చా"తి, సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తి. ధమ్మధాతు సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చ, సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదాన"న్తిపి. సోళస ధాతుయో ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా. ద్వే ధాతుయో సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా"తిపి, "ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా"తిపి.

సత్తరస ధాతుయో నో కిలేసా. ధమ్మధాతు సియా కిలేసా, సియా నో కిలేసా. సోళస ధాతుయో సంకిలేసికా. ద్వే ధాతుయో సియా సంకిలేసికా, సియా అసంకిలేసికా. సోళస ధాతుయో అసంకిలిట్ఠా. ద్వే ధాతుయో సియా సంకిలిట్ఠా, సియా అసంకిలిట్ఠా. సోళస ధాతుయో కిలేసవిప్పయుత్తా. ద్వే ధాతుయో సియా కిలేససమ్పయుత్తా, సియా కిలేసవిప్పయుత్తా. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ సంకిలేసికా చా"తి, సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "కిలేసో చేవ సంకిలేసికా చా"తి, సియా సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బా – "సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసో"తి. ధమ్మధాతు సియా కిలేసో చేవ సంకిలేసికా చ, సియా సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బా – "కిలేసో చేవ సంకిలేసికా చా"తిపి, "సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసో"తిపి.

సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ సంకిలిట్ఠా చా"తిపి, "సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసా"తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – "కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠా చా"తి, సియా సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బా – "సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసో"తి. ధమ్మధాతు సియా కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠా చ, సియా సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బా – "కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠా చా"తిపి, "సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసో"తిపి. సోళస ధాతుయో న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ కిలేససమ్పయుత్తా

చా”తిపి, “కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసా”తిపి. మనోవిఞ్ఞాణధాతు న వత్తబ్బా – “కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తా చా”తి, సియా కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బా – “కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసో”తి. ధమ్మధాతు సియా కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తా చ, సియా కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బా – “కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తా చా”తిపి, “కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసో”తిపి. సోళస ధాతుయో కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా. ద్వే ధాతుయో సియా కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా, సియా కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా, సియా న వత్తబ్బా – “కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా”తిపి, “కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా”తిపి.

సోళస ధాతుయో న దస్సనేన పహాతబ్బా. ద్వే ధాతుయో సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బా. సోళస ధాతుయో న భావనాయ పహాతబ్బా. ద్వే ధాతుయో సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బా. సోళస ధాతుయో న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. ద్వే ధాతుయో సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. సోళస ధాతుయో న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. ద్వే ధాతుయో సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా.

పన్నరస ధాతుయో అవితక్కా. మనోధాతు సవితక్కా. ద్వే ధాతుయో సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. పన్నరస ధాతుయో అవిచారా. మనోధాతు సవిచారా. ద్వే ధాతుయో సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. సోళస ధాతుయో అప్పీతికా. ద్వే ధాతుయో సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. సోళస ధాతుయో న పీతిసహగతా. ద్వే ధాతుయో సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. పన్నరస ధాతుయో న సుఖసహగతా. తిస్సో ధాతుయో సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. ఏకాదస ధాతుయో న ఉపేక్ఖాసహగతా. పఞ్చ ధాతుయో ఉపేక్ఖాసహగతా. ద్వే ధాతుయో సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా.

సోళస ధాతుయో కామావచరా. ద్వే ధాతుయో సియా కామావచరా, సియా న కామావచరా. సోళస ధాతుయో న రూపావచరా. ద్వే ధాతుయో సియా రూపావచరా, సియా న రూపావచరా. సోళస ధాతుయో న అరూపావచరా. ద్వే ధాతుయో సియా అరూపావచరా, సియా న అరూపావచరా. సోళస ధాతుయో పరియాపన్నా. ద్వే ధాతుయో సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా. సోళస ధాతుయో అనియ్యానికా. ద్వే ధాతుయో సియా నియ్యానికా, సియా అనియ్యానికా. సోళస ధాతుయో అనియతా. ద్వే ధాతుయో సియా నియతా, సియా అనియతా. సోళస ధాతుయో సఉత్తరా. ద్వే ధాతుయో సియా సఉత్తరా, సియా అనుత్తరా. సోళస ధాతుయో అరణా. ద్వే ధాతుయో సియా సరణా, సియా అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

ధాతువిభఙ్గో నిట్ఠితో.

४. సచ్చవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౧౮౯. చత్తారి అరియసచ్చాని – దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం [దుక్ఖసముదయో (స్యా॰)] అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం [దుక్ఖనిరోధో (స్యా॰)] అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం.

౧. దుక్ఖసచ్చం

౧౯౦. తత్థ కతమం దుక్ఖం అరియసచ్చం? జాతిపి దుక్ఖా, జరాపి దుక్ఖా, మరణమ్పి దుక్ఖం, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసాపి దుక్ఖా, అప్పియేహి సమ్పయోగో దుక్ఖో, పియేహి విప్పయోగో దుక్ఖో, యం పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం, సంఖిత్తేన పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా దుక్ఖా.

౧౯౧. తత్థ కతమా జాతి? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హి తమ్హి సత్తనికాయే జాతి సఞ్జాతి ఓక్కన్తి అభినిబ్బత్తి ఖన్ధానం పాతుభావో ఆయతనానం పటిలాభో – అయం వుచ్చతి “జాతి”.

౧౯౨. తత్థ కతమా జరా? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హి తమ్హి సత్తనికాయే జరా జీరణతా ఖణ్డిచ్చం పాలిచ్చం వలిత్తచతా ఆయునో సంహాని ఇన్ద్రియానం పరిపాకో – అయం వుచ్చతి “జరా”.

౧౯౩. తత్థ కతమం మరణం? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హా తమ్హా సత్తనికాయా చుతి చవనతా భేదో అన్తరధానం మచ్చు మరణం కాలకిరియా ఖన్ధానం భేదో కళేవరస్స నిక్ఖేపో జీవితిన్ద్రియస్సుపచ్ఛేదో – ఇదం వుచ్చతి “మరణం”.

౧౯४. తత్థ కతమో సోకో? ఞాతిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స భోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స రోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స సీలబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స దిట్ఠిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స సోకో సోచనా సోచితత్తం అన్తోసోకో అన్తోపరిసోకో చేతసో పరిజ్ఝాయనా దోమనస్సం సోకసల్లం – అయం వుచ్చతి “సోకో”.

౧౯౫. తత్థ కతమో పరిదేవో? ఞాతిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స భోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స రోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స సీలబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స దిట్ఠిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స ఆదేవో పరిదేవో ఆదేవనా పరిదేవనా ఆదేవితత్తం పరిదేవితత్తం వాచా పలాపో విప్పలాపో లాలప్పో లాలప్పనా లాలప్పితత్తం [లాలపో లాలపనా లాలపితత్తం (స్యా॰)] – అయం వుచ్చతి “పరిదేవో”.

౧౯౬. తత్థ కతమం దుక్ఖం? యం కాయికం అసాతం కాయికం దుక్ఖం కాయసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి “దుక్ఖం”.

౧౯౭. తత్థ కతమం దోమనస్సం? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి “దోమనస్సం”.

౧౯౮. తత్థ కతమో ఉపాయాసో? ఞాతిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స భోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స రోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స సీలబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స దిట్ఠిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స ఆయాసో ఉపాయాసో ఆయాసితత్తం ఉపాయాసితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఉపాయాసో”.

౧౯౯. తత్థ కతమో అప్పియేహి సమ్పయోగో దుక్ఖో? ఇధ యస్స తే హోన్తి అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా రూపా సద్దా గన్ధా రసా ఫోట్ఠబ్బా, యే వా పనస్స తే హోన్తి అనత్థకామా అహితకామా అఫాసుకకామా అయోగక్ఖేమకామా; యా తేహి సఙ్గతి సమాగమో సమోధానం మిస్సీభావో – అయం వుచ్చతి “అప్పియేహి సమ్పయోగో దుక్ఖో”.

౨౦౦. తత్థ కతమో పియేహి విప్పయోగో దుక్ఖో? ఇధ యస్స తే హోన్తి ఇట్ఠా కన్తా మనాపా రూపా సద్దా గన్ధా రసా ఫోట్ఠబ్బా, యే వా పనస్స తే హోన్తి అత్థకామా హితకామా ఫాసుకకామా యోగక్ఖేమకామా మాతా వా పితా వా భాతా వా భగినీ వా మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతీ వా సాలోహితా వా; యా తేహి అసఙ్గతి అసమాగమో అసమోధానం అమిస్సీభావో – అయం వుచ్చతి “పియేహి విప్పయోగో దుక్ఖో”.

౨౦౧. తత్థ కతమం యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం? జాతిధమ్మానం సత్తానం ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి – “అహో వత, మయం న జాతిధమ్మా అస్సామ; న చ, వత, నో జాతి ఆగచ్ఛేయ్యా”తి! న ఖో పనేతం ఇచ్ఛాయ పత్తబ్బం. ఇదమ్పి “యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం”.

జరాధమ్మానం సత్తానం…పే॰… బ్యాధిధమ్మానం సత్తానం…పే॰… మరణధమ్మానం సత్తానం…పే॰… సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసధమ్మానం సత్తానం ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి – “అహో వత, మయం న సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసధమ్మా అస్సామ; న చ, వత, నో సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా ఆగచ్ఛేయ్యు”న్తి! న ఖో పనేతం ఇచ్ఛాయ పత్తబ్బం. ఇదమ్పి “యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం”.

౨౦౨. తత్థ కతమే సంఖిత్తేన పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా దుక్ఖా? సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధో, వేదనుపాదానక్ఖన్ధో, సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధో. ఇమే వుచ్చన్తి “సంఖిత్తేన పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా దుక్ఖా”.

ఇదం వుచ్చతి “దుక్ఖం అరియసచ్చం”.

౨. సముదయసచ్చం

౨౦౩. తత్థ కతమం దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం? యాయం తణ్హా పోనోభవికా [పోనోబ్భవికా (స్యా॰ క॰)] నన్దిరాగసహగతా తత్రతత్రాభినన్దినీ, సేయ్యథిదం – కామతణ్హా, భవతణ్హా, విభవతణ్హా.

సా ఖో పనేసా తణ్హా కత్థ ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, కత్థ నివిసమానా నివిసతి? యం లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

కిఞ్చ లోకే పియరూపం సాతరూపం? చక్ఖుం లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సోతం లోకే...పే.... ఘానం లోకే... జివ్హా లోకే... కాయో లోకే... మనో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

రూపా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సద్దా లోకే... పే.... గన్ధా లోకే... రసా లోకే... ఫోట్ఠబ్బా లోకే... ధమ్మా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

చక్ఖువిఞ్ఞాణం లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సోతవిఞ్ఞాణం లోకే...పే.... ఘానవిఞ్ఞాణం లోకే... జివ్హావిఞ్ఞాణం లోకే... కాయవిఞ్ఞాణం లోకే... మనోవిఞ్ఞాణం లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

చక్ఖుసమ్ఫస్సో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సోతసమ్ఫస్సో లోకే...పే.... ఘానసమ్ఫస్సో లోకే... జివ్హాసమ్ఫస్సో లోకే... కాయసమ్ఫస్సో లోకే... మనోసమ్ఫస్సో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే...పే.... ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

రూపసఞ్ఞా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సద్దసఞ్ఞా లోకే...పే.... గన్ధసఞ్ఞా లోకే... రససఞ్ఞా లోకే... ఫోట్ఠబ్బసఞ్ఞా లోకే... ధమ్మసఞ్ఞా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

రూపసఞ్చేతనా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సద్దసఞ్చేతనా లోకే...పే.... గన్ధసఞ్చేతనా లోకే... రససఞ్చేతనా లోకే... ఫోట్ఠబ్బసఞ్చేతనా లోకే... ధమ్మసఞ్చేతనా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

రూపతణ్హా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సద్దతణ్హా లోకే...పే.... గన్ధతణ్హా లోకే... రసతణ్హా లోకే... ఫోట్ఠబ్బతణ్హా లోకే... ధమ్మతణ్హా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

రూపవితక్కో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి . సద్దవితక్కో లోకే...పే.... గన్ధవితక్కో లోకే... రసవితక్కో లోకే... ఫోట్ఠబ్బవితక్కో లోకే... ధమ్మవితక్కో లోకే పియరూపం

సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

రూపవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సద్దవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి , ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. గన్ధవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. రసవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. ఫోట్ఠబ్బవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. ధమ్మవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం".

౩. నిరోధసచ్చం

౨౦౪. తత్థ కతమం దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం? యో తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధో చాగో పటినిస్సగ్గో ముత్తి అనాలయో.

సా ఖో పనేసా తణ్హా కత్థ పహీయమానా పహీయతి, కత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి? యం లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

కిఞ్చ లోకే పియరూపం సాతరూపం? చక్ఖుం లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి. సోతం లోకే...పే.... ఘానం లోకే... జివ్హా లోకే... కాయో లోకే... మనో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

రూపా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి. సద్దా లోకే...పే.... గన్ధా లోకే... రసా లోకే... ఫోట్ఠబ్బా లోకే... ధమ్మా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

చక్ఖువిఞ్ఞాణం లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి. సోతవిఞ్ఞాణం లోకే...పే.... ఘానవిఞ్ఞాణం లోకే... జివ్హావిఞ్ఞాణం లోకే... కాయవిఞ్ఞాణం లోకే... మనోవిఞ్ఞాణం లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

చక్ఖుసమ్ఫస్సో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి. సోతసమ్ఫస్సో లోకే...పే.... ఘానసమ్ఫస్సో లోకే... జివ్హాసమ్ఫస్సో లోకే... కాయసమ్ఫస్సో లోకే... మనోసమ్ఫస్సో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి. సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే...పే.... ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే...

కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

రూపసఞ్ఞా లోకే... సద్దసఞ్ఞా లోకే... గన్ధసఞ్ఞా లోకే... రససఞ్ఞా లోకే... ఫోట్ఠబ్బసఞ్ఞా లోకే... ధమ్మసఞ్ఞా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

రూపసఞ్చేతనా లోకే... సద్దసఞ్చేతనా లోకే... గన్ధసఞ్చేతనా లోకే... రససఞ్చేతనా లోకే... ఫోట్ఠబ్బసఞ్చేతనా లోకే... ధమ్మసఞ్చేతనా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

రూపతణ్హా లోకే... సద్దతణ్హా లోకే... గన్ధతణ్హా లోకే... రసతణ్హా లోకే... ఫోట్ఠబ్బతణ్హా లోకే... ధమ్మతణ్హా లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

రూపవితక్కో లోకే... సద్దవితక్కో లోకే... గన్ధవితక్కో లోకే... రసవితక్కో లోకే... ఫోట్ఠబ్బవితక్కో లోకే... ధమ్మవితక్కో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

రూపవిచారో లోకే... సద్దవిచారో లోకే... గన్ధవిచారో లోకే... రసవిచారో లోకే... ఫోట్ఠబ్బవిచారో లోకే... ధమ్మవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం".

౪. మగ్గసచ్చం

౨౦౩. తత్థ కతమం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? దుక్ఖే ఞాణం, దుక్ఖసముదయే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాదిట్ఠి".

తత్థ కతమో సమ్మాసఙ్కప్పో? నేక్ఖమ్మసఙ్కప్పో, అబ్యాపాదసఙ్కప్పో, అవిహింసాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసఙ్కప్పో".

తత్థ కతమా సమ్మావాచా? ముసావాదా వేరమణీ, పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీ, ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీ, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీ – అయం వుచ్చతి "సమ్మావాచా".

తత్థ కతమో సమ్మాకమ్మన్తో? పాణాతిపాతా వేరమణీ, అదిన్నాదానా వేరమణీ, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ – అయం వుచ్చతి "సమ్మాకమ్మన్తో".

తత్థ కతమో సమ్మాఆజీవో? ఇధ అరియసావకో మిచ్ఛాఆజీవం పహాయ సమ్మాఆజీవేన జీవికం కప్పేతి – అయం వుచ్చతి "సమ్మాఆజీవో".

తత్థ కతమో సమ్మావాయామో? ఇధ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, వీరియం ఆరభతి, చిత్తం పగ్గణ్హాతి, పదహతి. ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, వీరియం ఆరభతి, చిత్తం పగ్గణ్హాతి, పదహతి. అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, వీరియం ఆరభతి, చిత్తం పగ్గణ్హాతి, పదహతి. ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, వీరియం ఆరభతి, చిత్తం పగ్గణ్హాతి, పదహతి. అయం వుచ్చతి "సమ్మావాయామో".

తత్థ కతమా సమ్మాసతి? ఇధ భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. వేదనాసు…పే.… చిత్తే…పే.… ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అయం వుచ్చతి "సమ్మాసతి".

తత్థ కతమో సమ్మాసమాధి? ఇధ భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి, వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి, సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా, అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం, చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పీతియా చ విరాగా, ఉపేక్ఖకో చ విహరతి, సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – "ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ"తి, తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సుఖస్స చ పహానా, దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి "సమ్మాసమాధి".

ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం".

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౨౦౬. చత్తారి సచ్చాని – దుక్ఖం, దుక్ఖసముదయో, దుక్ఖనిరోధో, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా.

తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖసముదయో".

తత్థ కతమం దుక్ఖం? అవసేసా చ కిలేసా, అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా, తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని, అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా, సాసవా చ కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖం".

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ పహానం – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధో".

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా, వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అట్ఠఙ్గికో మగ్గో హోతి సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి.

తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాదిట్ఠి".

తత్థ కతమో సమ్మాసఙ్కప్పో? యో తక్కో వితక్కో...పే.... సమ్మాసఙ్కప్పో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసఙ్కప్పో".

తత్థ కతమా సమ్మావాచా? యా చతూహి వచీదుచ్చరితేహి ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ [వేరమణి (క.) ఏవముపరిపి] అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో సమ్మావాచా మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మావాచా".

తత్థ కతమో సమ్మాకమ్మన్తో? యా తీహి కాయదుచ్చరితేహి ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో సమ్మాకమ్మన్తో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాకమ్మన్తో".

తత్థ కతమో సమ్మాఆజీవో? యా మిచ్ఛా ఆజీవా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో సమ్మాఆజీవో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాఆజీవో".

తత్థ కతమో సమ్మావాయామో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో [విరియారమ్భో (సీ. స్యా.)] ...పే... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మావాయామో".

తత్థ కతమా సమ్మాసతి? యా సతి అనుస్సతి...పే.... సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసతి".

తత్థ కతమో సమ్మాసమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసమాధి". అయం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా". అవసేసా ధమ్మా దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ సమ్పయుత్తా.

౨౦౭. తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా చ అవసేసా చ కిలేసా – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖసముదయో".

తత్థ కతమం దుక్ఖం? అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా, తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని, అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా, సాసవా చ కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖం".

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ చ, అవసేసానఞ్చ కిలేసానం పహానం – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధో".

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా, వివిచ్చేవ కామేహి…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అట్ఠఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి – "దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా". అవసేసా ధమ్మా దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ సమ్పయుత్తా.

౨౦౮. తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా చ అవసేసా చ కిలేసా, అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖసముదయో".

తత్థ కతమం దుక్ఖం? తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని, అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా, సాసవా చ కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖం".

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ చ, అవసేసానఞ్చ కిలేసానం, అవసేసానఞ్చ అకుసలానం ధమ్మానం పహానం – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధో".

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అట్ఠఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా". అవసేసా ధమ్మా దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ సమ్పయుత్తా.

౨౦౯. తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా చ అవసేసా చ కిలేసా, అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా, తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖసముదయో".

తత్థ కతమం దుక్ఖం? అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా, సాసవా చ కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖం".

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ చ, అవసేసానఞ్చ కిలేసానం, అవసేసానఞ్చ అకుసలానం ధమ్మానం, తిణ్ణఞ్చ కుసలమూలానం సాసవానం పహానం – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధో".

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అట్ఠఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా". అవసేసా ధమ్మా దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ సమ్పయుత్తా.

౨౧౦. తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా చ, అవసేసా చ కిలేసా, అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా, తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని, అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా – అయం వుచ్చతి "దుక్ఖసముదయో".

తత్థ కతమం దుక్ఖం? సాసవా కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి “దుక్ఖం”.

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ చ, అవసేసానఞ్చ కిలేసానం, అవసేసానఞ్చ అకుసలానం ధమ్మానం, తిణ్ణఞ్చ కుసలమూలానం సాసవానం, అవసేసానఞ్చ సాసవానం కుసలానం ధమ్మానం పహానం – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధో”.

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా, వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అట్ఠఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా”. అవసేసా ధమ్మా దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ సమ్పయుత్తా.

౨౧౧. చత్తారి సచ్చాని – దుక్ఖం, దుక్ఖసముదయో, దుక్ఖనిరోధో, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా.

తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖసముదయో”.

తత్థ కతమం దుక్ఖం? అవసేసా చ కిలేసా, అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా, తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని, అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా, సాసవా చ కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి “దుక్ఖం”.

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ పహానం – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధో”.

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా, వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? యా పఞ్ఞా పజాననా…పే॰… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమ్మాదిట్ఠి”.

తత్థ కతమో సమ్మాసఙ్కప్పో? యో తక్కో వితక్కో…పే॰… సమ్మాసఙ్కప్పో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమ్మాసఙ్కప్పో”.

తత్థ కతమో సమ్మావాయామో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో…పే॰… సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమ్మావాయామో”.

తత్థ కతమా సమ్మాసతి? యా సతి అనుస్సతి…పే॰… సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమ్మాసతి”.

తత్థ కతమో సమ్మాసమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి…పే.… సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమ్మాసమాధి”. అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా”. అవసేసా ధమ్మా దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ సమ్పయుత్తా.

౨౧౨. తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా చ, అవసేసా చ కిలేసా, అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా, తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని , అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖసముదయో”.

తత్థ కతమం దుక్ఖం? సాసవా కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి “దుక్ఖం”.

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ చ, అవసేసానఞ్చ కిలేసానం, అవసేసానఞ్చ అకుసలానం ధమ్మానం, తిణ్ణఞ్చ కుసలమూలానం సాసవానం, అవసేసానఞ్చ సాసవానం కుసలానం ధమ్మానం పహానం – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధో”.

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా, వివిచ్చేవ కామేహి…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా”. అవసేసా ధమ్మా దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ సమ్పయుత్తా.

౨౧౩. చత్తారి సచ్చాని – దుక్ఖం, దుక్ఖసముదయో, దుక్ఖనిరోధో, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా.

తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖసముదయో”.

తత్థ కతమం దుక్ఖం? అవసేసా చ కిలేసా, అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా, తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని, అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా, సాసవా చ కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి “దుక్ఖం”.

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ పహానం – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధో”.

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే.… అవిక్ఖేపో హోతి. అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా”.

౨౧౪. తత్థ కతమో దుక్ఖసముదయో? తణ్హా చ, అవసేసా చ కిలేసా, అవసేసా చ అకుసలా ధమ్మా, తీణి చ కుసలమూలాని సాసవాని, అవసేసా చ సాసవా కుసలా ధమ్మా – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖసముదయో”.

తత్థ కతమం దుక్ఖం? సాసవా కుసలాకుసలానం ధమ్మానం విపాకా, యే చ ధమ్మా కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా, సబ్బఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతి “దుక్ఖం”.

తత్థ కతమో దుక్ఖనిరోధో? తణ్హాయ చ, అవసేసానఞ్చ కిలేసానం, అవసేసానఞ్చ అకుసలానం ధమ్మానం, తిణ్ణఞ్చ కుసలమూలానం సాసవానం, అవసేసానఞ్చ సాసవానం కుసలానం ధమ్మానం పహానం – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధో”.

తత్థ కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. అయం వుచ్చతి “దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా”.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౨౧౫. చత్తారి అరియసచ్చాని – దుక్ఖం అరియసచ్చం, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం.

౨౧౬. చతున్నం అరియసచ్చానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా…పే॰… కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౨౧౭. సముదయసచ్చం అకుసలం. మగ్గసచ్చం కుసలం. నిరోధసచ్చం అబ్యాకతం. దుక్ఖసచ్చం సియా కుసలం, సియా అకుసలం, సియా అబ్యాకతం. ద్వే సచ్చా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. నిరోధసచ్చం న వత్తబ్బం – “సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త”న్తిపి, “దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త”న్తిపి, “అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త”న్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం – “సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త”న్తిపి, “దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త”న్తిపి, “అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త”న్తిపి. ద్వే సచ్చా విపాకధమ్మధమ్మా. నిరోధసచ్చం నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మం. దుక్ఖసచ్చం సియా విపాకం, సియా విపాకధమ్మధమ్మం, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మం. సముదయసచ్చం అనుపాదిన్నుపాదానియం. ద్వే సచ్చా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. దుక్ఖసచ్చం సియా ఉపాదిన్నుపాదానియం, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియం.

సముదయసచ్చం సంకిలిట్ఠసంకిలేసికం. ద్వే సచ్చా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. దుక్ఖసచ్చం సియా సంకిలిట్ఠసంకిలేసికం, సియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికం. సముదయసచ్చం సవితక్కసవిచారం. నిరోధసచ్చం అవితక్కఅవిచారం. మగ్గసచ్చం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కవిచారమత్తం, సియా అవితక్కఅవిచారం.

దుక్ఖసచ్చం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కవిచారమత్తం, సియా అవితక్కఅవిచారం, సియా న వత్తబ్బం – “సవితక్కసవిచార”న్తిపి, “అవితక్కవిచారమత్త”న్తిపి, “అవితక్కఅవిచార”న్తిపి. ద్వే సచ్చా సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా. నిరోధసచ్చం న వత్తబ్బం – “పీతిసహగత”న్తిపి, “సుఖసహగత”న్తిపి, “ఉపేక్ఖాసహగత”న్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా పీతిసహగతం, సియా సుఖసహగతం, సియా ఉపేక్ఖాసహగతం, సియా న వత్తబ్బం – “పీతిసహగత”న్తిపి, “సుఖసహగత”న్తిపి, “ఉపేక్ఖాసహగత”న్తిపి.

ద్వే సచ్చా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. సముదయసచ్చం సియా దస్సనేన పహాతబ్బం, సియా భావనాయ పహాతబ్బం. దుక్ఖసచ్చం సియా దస్సనేన పహాతబ్బం, సియా భావనాయ పహాతబ్బం, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బం. ద్వే సచ్చా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సముదయసచ్చం సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకం, సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకం . దుక్ఖసచ్చం సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకం, సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకం, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకం. సముదయసచ్చం ఆచయగామి. మగ్గసచ్చం అపచయగామి. నిరోధసచ్చం నేవాచయగామినాపచయగామి. దుక్ఖసచ్చం సియా ఆచయగామి, సియా నేవాచయగామినాపచయగామి. మగ్గసచ్చం సేక్ఖం. తీణి సచ్చాని నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా. సముదయసచ్చం పరిత్తం . ద్వే సచ్చా అప్పమాణా. దుక్ఖసచ్చం సియా పరిత్తం, సియా మహగ్గతం. నిరోధసచ్చం అనారమ్మణం. మగ్గసచ్చం అప్పమాణారమ్మణం. సముదయసచ్చం సియా పరిత్తారమ్మణం, సియా మహగ్గతారమ్మణం న అప్పమాణారమ్మణం, సియా న వత్తబ్బం – “పరిత్తారమ్మణ”న్తిపి, “మహగ్గతారమ్మణ”న్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా పరిత్తారమ్మణం, సియా మహగ్గతారమ్మణం, సియా అప్పమాణారమ్మణం, సియా న వత్తబ్బం – “పరిత్తారమ్మణ”న్తిపి, “మహగ్గతారమ్మణ”న్తిపి, “అప్పమాణారమ్మణ”న్తిపి.

సముదయసచ్చం హీనం. ద్వే సచ్చా పణీతా. దుక్ఖసచ్చం సియా హీనం, సియా మజ్ఝిమం. నిరోధసచ్చం అనియతం. మగ్గసచ్చం సమ్మత్తనియతం. ద్వే సచ్చా సియా మిచ్ఛత్తనియతా, సియా అనియతా. నిరోధసచ్చం అనారమ్మణం. సముదయసచ్చం న వత్తబ్బం – “మగ్గారమ్మణ”న్తిపి, “మగ్గహేతుక”న్తిపి, “మగ్గాధిపతీ”తిపి. మగ్గసచ్చం న మగ్గారమ్మణం మగ్గహేతుకం, సియా మగ్గాధిపతి, సియా న వత్తబ్బం – “మగ్గాధిపతీ”తి. దుక్ఖసచ్చం సియా మగ్గారమ్మణం న మగ్గహేతుకం, సియా మగ్గాధిపతి, సియా న వత్తబ్బం – “మగ్గారమ్మణ”న్తిపి, “మగ్గాధిపతీ”తిపి. ద్వే సచ్చా సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, న వత్తబ్బా – “ఉప్పాదినో”తి. నిరోధసచ్చం న వత్తబ్బం – “ఉప్పన్న”న్తిపి, “అనుప్పన్న”న్తిపి, “ఉప్పాదీ”తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా ఉప్పన్నం, సియా అనుప్పన్నం, సియా ఉప్పాది. తీణి సచ్చాని సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. నిరోధసచ్చం న వత్తబ్బం – “అతీత”న్తిపి, “అనాగత”న్తిపి, “పచ్చుప్పన్న”న్తిపి. నిరోధసచ్చం అనారమ్మణం. మగ్గసచ్చం న వత్తబ్బం – “అతీతారమ్మణ”న్తిపి, “అనాగతారమ్మణ”న్తిపి, “పచ్చుప్పన్నారమ్మణ”న్తిపి. ద్వే సచ్చా సియా అతీతారమ్మణా, సియా అనాగతారమ్మణా, సియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – “అతీతారమ్మణా”తిపి, “అనాగతారమ్మణా”తిపి, “పచ్చుప్పన్నారమ్మణా”తిపి. నిరోధసచ్చం బహిద్ధా. తీణి సచ్చాని సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. నిరోధసచ్చం అనారమ్మణం. మగ్గసచ్చం బహిద్ధారమ్మణం. సముదయసచ్చం సియా అజ్ఝత్తారమ్మణం, సియా బహిద్ధారమ్మణం, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణం. దుక్ఖసచ్చం సియా అజ్ఝత్తారమ్మణం, సియా బహిద్ధారమ్మణం, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణం , సియా న వత్తబ్బం – “అజ్ఝత్తారమ్మణ”న్తిపి, “బహిద్ధారమ్మణ”న్తిపి, “అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణ”న్తిపి. తీణి సచ్చాని అనిదస్సనఅప్పటిఘా. దుక్ఖసచ్చం సియా సనిదస్సనసప్పటిఘం, సియా అనిదస్సనసప్పటిఘం, సియా అనిదస్సనఅప్పటిఘం.

౨. దుకం

౨౧౮. సముదయసచ్చం హేతు. నిరోధసచ్చం న హేతు. ద్వే సచ్చా సియా హేతూ, సియా న హేతూ. ద్వే సచ్చా సహేతుకా. నిరోధసచ్చం అహేతుకం. దుక్ఖసచ్చం సియా సహేతుకం, సియా అహేతుకం. ద్వే సచ్చా హేతుసమ్పయుత్తా. నిరోధసచ్చం హేతువిప్పయుత్తం. దుక్ఖసచ్చం సియా హేతుసమ్పయుత్తం, సియా హేతువిప్పయుత్తం. సముదయసచ్చం హేతు చేవ సహేతుకఞ్చ. నిరోధసచ్చం న వత్తబ్బం – "హేతు చేవ సహేతుకఞ్చా"తిపి, "సహేతుకఞ్చేవ న చ హేతూ"తిపి. మగ్గసచ్చం సియా హేతు చేవ సహేతుకఞ్చ, సియా సహేతుకఞ్చేవ న చ హేతు. దుక్ఖసచ్చం సియా హేతు చేవ సహేతుకఞ్చ, సియా సహేతుకఞ్చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బం – "హేతు చేవ సహేతుకఞ్చా"తిపి, "సహేతుకఞ్చేవ న చ హేతూ"తిపి. సముదయసచ్చం హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తఞ్చ. నిరోధసచ్చం న వత్తబ్బం – "హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "హేతుసమ్పయుత్తఞ్చేవ న చ హేతూ"తిపి. మగ్గసచ్చం సియా హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా హేతుసమ్పయుత్తఞ్చేవ న చ హేతు. దుక్ఖసచ్చం సియా హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా హేతుసమ్పయుత్తఞ్చేవ న చ హేతు, సియా న వత్తబ్బం – "హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "హేతుసమ్పయుత్తఞ్చేవ న చ హేతూ"తిపి. నిరోధసచ్చం న హేతుఅహేతుకం. సముదయసచ్చం న వత్తబ్బం – "న హేతుసహేతుక"న్తిపి, "న హేతుఅహేతుక"న్తిపి. మగ్గసచ్చం సియా న హేతుసహేతుకం, సియా న వత్తబ్బం – "న హేతుసహేతుక"న్తిపి, "న హేతుఅహేతుక"న్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా న హేతుసహేతుకం, సియా న హేతుఅహేతుకం, సియా న వత్తబ్బం – "న హేతుసహేతుక"న్తిపి, "న హేతుఅహేతుక"న్తిపి.

తీణి సచ్చాని సప్పచ్చయా. నిరోధసచ్చం అప్పచ్చయం. తీణి సచ్చాని సఙ్ఖతా. నిరోధసచ్చం అసఙ్ఖతం. తీణి సచ్చాని అనిదస్సనా. దుక్ఖసచ్చం సియా సనిదస్సనం, సియా అనిదస్సనం. తీణి సచ్చాని అప్పటిఘా. దుక్ఖసచ్చం సియా సప్పటిఘం, సియా అప్పటిఘం. తీణి సచ్చాని అరూపాని. దుక్ఖసచ్చం సియా రూపం, సియా అరూపం. ద్వే సచ్చా లోకియా. ద్వే సచ్చా లోకుత్తరా; కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

సముదయసచ్చం ఆసవో. ద్వే సచ్చా నో ఆసవా. దుక్ఖసచ్చం సియా ఆసవో, సియా నో ఆసవో. ద్వే సచ్చా సాసవా. ద్వే సచ్చా అనాసవా . సముదయసచ్చం ఆసవసమ్పయుత్తం. ద్వే సచ్చా ఆసవవిప్పయుత్తా. దుక్ఖసచ్చం సియా ఆసవసమ్పయుత్తం, సియా ఆసవవిప్పయుత్తం. సముదయసచ్చం ఆసవో చేవ సాసవఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – "ఆసవా చేవ సాసవా చా"తిపి, "సాసవా చేవ నో చ ఆసవా"తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా ఆసవో చేవ సాసవఞ్చ, సియా సాసవఞ్చేవ నో చ ఆసవో. సముదయసచ్చం ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – "ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా"తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చ , సియా ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఆసవో, సియా న వత్తబ్బం – "ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఆసవో"తిపి. ద్వే సచ్చా ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా. సముదయసచ్చం న వత్తబ్బం – "ఆసవవిప్పయుత్తసాసవ"న్తిపి, "ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవ"న్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా ఆసవవిప్పయుత్తసాసవం, సియా న వత్తబ్బం – "ఆసవవిప్పయుత్తసాసవ"న్తిపి, "ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవ"న్తిపి.

సముదయసచ్చం సంయోజనం. ద్వే సచ్చా నో సంయోజనా. దుక్ఖసచ్చం సియా సంయోజనం, సియా నో సంయోజనం. ద్వే సచ్చా సంయోజనియా. ద్వే సచ్చా అసంయోజనియా. సముదయసచ్చం సంయోజనసమ్పయుత్తం.

ద్వే సచ్చా సంయోజనవిప్పయుత్తా. దుక్ఖసచ్చం సియా సంయోజనసమ్పయుత్తం, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తం. సముదయసచ్చం సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – "సంయోజనా చేవ సంయోజనియా చా"తిపి, "సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా"తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనియఞ్చ, సియా సంయోజనియఞ్చేవ నో చ సంయోజనం. సముదయసచ్చం సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – "సంయోజనా చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనా"తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ సంయోజనం, సియా న వత్తబ్బం – "సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ సంయోజన"న్తిపి . ద్వే సచ్చా సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా. సముదయసచ్చం న వత్తబ్బం – "సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియ"న్తిపి, "సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియ"న్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియం, సియా న వత్తబ్బం – "సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియ"న్తిపి, "సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియ"న్తిపి.

సముదయసచ్చం గన్థో. ద్వే సచ్చా నో గన్థా. దుక్ఖసచ్చం సియా గన్థో, సియా నో గన్థో. ద్వే సచ్చా గన్థనియా. ద్వే సచ్చా అగన్థనియా. ద్వే సచ్చా గన్థవిప్పయుత్తా. ద్వే సచ్చా సియా గన్థసమ్పయుత్తా, సియా గన్థవిప్పయుత్తా. సముదయసచ్చం గన్థో చేవ గన్థనియఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – "గన్థా చేవ గన్థనియా చా"తిపి, "గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా"తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా గన్థో చేవ గన్థనియఞ్చ, సియా గన్థనియఞ్చేవ నో చ గన్థో. సముదయసచ్చం గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తఞ్చ , సియా న వత్తబ్బం – "గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "గన్థసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ గన్థో"తిపి. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – "గన్థా చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థా"తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా గన్థసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ గన్థో, సియా న వత్తబ్బం – "గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి, "గన్థసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ గన్థో"తిపి. ద్వే సచ్చా గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా. ద్వే సచ్చా సియా గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా, సియా న వత్తబ్బా – "గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా"తిపి, "గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా"తిపి.

సముదయసచ్చం ఓఘో...పే.... యోగో...పే.... నీవరణం. ద్వే సచ్చా నో నీవరణా. దుక్ఖసచ్చం సియా నీవరణం, సియా నో నీవరణం. ద్వే సచ్చా నీవరణియా ద్వే సచ్చా అనీవరణియా. సముదయసచ్చం నీవరణసమ్పయుత్తం. ద్వే సచ్చా నీవరణవిప్పయుత్తా. దుక్ఖసచ్చం సియా నీవరణసమ్పయుత్తం, సియా నీవరణవిప్పయుత్తం. సముదయసచ్చం నీవరణఞ్చేవ నీవరణియఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – "నీవరణా చేవ నీవరణియా చా"తిపి, "నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా"తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా నీవరణఞ్చేవ నీవరణియఞ్చ, సియా నీవరణియఞ్చేవ నో చ నీవరణం. సముదయసచ్చం నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – "నీవరణా చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణా"తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ నీవరణం, సియా న వత్తబ్బం – "నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చా"తిపి , "నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ నీవరణ"న్తిపి. ద్వే సచ్చా నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా. సముదయసచ్చం న వత్తబ్బం – "నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియ"న్తిపి, "నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియ"న్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియం, సియా న వత్తబ్బం – "నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియ"న్తిపి, "నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియ"న్తిపి.

తీణి సచ్చాని నో పరామాసా. దుక్ఖసచ్చం సియా పరామాసో, సియా నో పరామాసో. ద్వే సచ్చా పరామట్ఠా. ద్వే సచ్చా అపరామట్ఠా. ద్వే సచ్చా పరామాసవిప్పయుత్తా. సముదయసచ్చం సియా పరామాససమ్పయుత్తం, సియా పరామాసవిప్పయుత్తం. దుక్ఖసచ్చం సియా పరామాససమ్పయుత్తం, సియా పరామాసవిప్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం – “పరామాససమ్పయుత్త”న్తిపి, “పరామాసవిప్పయుత్త”న్తిపి. సముదయసచ్చం న వత్తబ్బం – “పరామాసో చేవ పరామట్ఠఞ్చా”తి, పరామట్ఠఞ్చేవ నో చ పరామాసో. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – “పరామాసా చేవ పరామట్ఠా చా”తిపి , “పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా”తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా పరామాసో చేవ పరామట్ఠఞ్చ, సియా పరామట్ఠఞ్చేవ నో చ పరామాసో. ద్వే సచ్చా పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా. ద్వే సచ్చా సియా పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా, సియా న వత్తబ్బా – “పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా”తిపి, “పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా”తిపి.

ద్వే సచ్చా సారమ్మణా. నిరోధసచ్చం అనారమ్మణం. దుక్ఖసచ్చం సియా సారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం. తీణి సచ్చాని నో చిత్తా. దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తం, సియా నో చిత్తం. ద్వే సచ్చా చేతసికా. నిరోధసచ్చం అచేతసికం. దుక్ఖసచ్చం సియా చేతసికం, సియా అచేతసికం. ద్వే సచ్చా చిత్తసమ్పయుత్తా . నిరోధసచ్చం చిత్తవిప్పయుత్తం. దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తసమ్పయుత్తం, సియా చిత్తవిప్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం – “చిత్తేన సమ్పయుత్త”న్తిపి, “చిత్తేన విప్పయుత్త”న్తిపి. ద్వే సచ్చా చిత్తసంసట్ఠా. నిరోధసచ్చం చిత్తవిసంసట్ఠం. దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తసంసట్ఠం, సియా చిత్తవిసంసట్ఠం, సియా న వత్తబ్బం – “చిత్తేన సంసట్ఠ”న్తిపి, “చిత్తేన విసంసట్ఠ”న్తిపి. ద్వే సచ్చా చిత్తసముట్ఠానా. నిరోధసచ్చం నో చిత్తసముట్ఠానం. దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తసముట్ఠానం, సియా నో చిత్తసముట్ఠానం. ద్వే సచ్చా చిత్తసహభునో. నిరోధసచ్చం నో చిత్తసహభూ. దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తసహభూ, సియా నో చిత్తసహభూ. ద్వే సచ్చా చిత్తానుపరివత్తినో. నిరోధసచ్చం నో చిత్తానుపరివత్తి. దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తానుపరివత్తి, సియా నో చిత్తానుపరివత్తి. ద్వే సచ్చా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. నిరోధసచ్చం నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానం . దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానం, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానం. ద్వే సచ్చా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. నిరోధసచ్చం నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ. దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ. ద్వే సచ్చా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. నిరోధసచ్చం నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తి . దుక్ఖసచ్చం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తి, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తి. తీణి సచ్చాని బాహిరా. దుక్ఖసచ్చం సియా అజ్ఝత్తం, సియా బాహిరం.

తీణి సచ్చాని నో ఉపాదా. దుక్ఖసచ్చం సియా ఉపాదా, సియా నో ఉపాదా. తీణి సచ్చాని అనుపాదిన్నా. దుక్ఖసచ్చం సియా ఉపాదిన్నం, సియా అనుపాదిన్నం. సముదయసచ్చం ఉపాదానం. ద్వే సచ్చా నో ఉపాదానా. దుక్ఖసచ్చం సియా ఉపాదానం, సియా నో ఉపాదానం. ద్వే సచ్చా ఉపాదానియా. ద్వే సచ్చా అనుపాదానియా. ద్వే సచ్చా ఉపాదానవిప్పయుత్తా. ద్వే సచ్చా సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తా. సముదయసచ్చం ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – “ఉపాదానా చేవ ఉపాదానియా చా”తిపి, “ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా”తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానియఞ్చ, సియా ఉపాదానియఞ్చేవ నో చ ఉపాదానం. సముదయసచ్చం సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా న వత్తబ్బం – “ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చా”తిపి, “ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఉపాదాన”న్తిపి. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – “ఉపాదానా చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానా”తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చ, సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఉపాదానం, సియా న వత్తబ్బం –

“ఉపాదానఞ్చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చా” తిపి, “ఉపాదానసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఉపాదాన”న్తిపి. ద్వే సచ్చా ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా. ద్వే సచ్చా సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా, సియా న వత్తబ్బా – “ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా”తిపి, “ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా”తిపి.

సముదయసచ్చం కిలేసో. ద్వే సచ్చా నో కిలేసా. దుక్ఖసచ్చం సియా కిలేసో, సియా నో కిలేసో. ద్వే సచ్చా సంకిలేసికా. ద్వే సచ్చా అసంకిలేసికా. సముదయసచ్చం సంకిలిట్ఠం. ద్వే సచ్చా అసంకిలిట్ఠా. దుక్ఖసచ్చం సియా సంకిలిట్ఠం, సియా అసంకిలిట్ఠం. సముదయసచ్చం కిలేససమ్పయుత్తం. ద్వే సచ్చా కిలేసవిప్పయుత్తా. దుక్ఖసచ్చం సియా కిలేససమ్పయుత్తం, సియా కిలేసవిప్పయుత్తం. సముదయసచ్చం కిలేసో చేవ సంకిలేసికఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – “కిలేసా చేవ సంకిలేసికా చా”తిపి, “సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా”తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా కిలేసో చేవ సంకిలేసికఞ్చ, సియా సంకిలేసికఞ్చేవ నో చ కిలేసో. సముదయసచ్చం కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – “కిలేసా చేవ సంకిలిట్ఠా చా”తిపి, “సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసా”తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠఞ్చ, సియా సంకిలిట్ఠఞ్చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బం – “కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠఞ్చా”తిపి, “సంకిలిట్ఠఞ్చేవ నో చ కిలేసో”తిపి. సముదయసచ్చం కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తఞ్చ. ద్వే సచ్చా న వత్తబ్బా – “కిలేసా చేవ కిలేససమ్పయుత్తా చా”తిపి, “కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసా”తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తఞ్చ , సియా కిలేససమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ కిలేసో, సియా న వత్తబ్బం – “కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తఞ్చా” తిపి, “కిలేససమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ కిలేసో”తిపి. ద్వే సచ్చా కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా. సముదయసచ్చం న వత్తబ్బం – “కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసిక”న్తిపి, “కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసిక”న్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికం, సియా న వత్తబ్బం – “కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసిక”న్తిపి, “కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసిక”న్తిపి.

ద్వే సచ్చా న దస్సనేన పహాతబ్బా. ద్వే సచ్చా సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బా. ద్వే సచ్చా న భావనాయ పహాతబ్బా. ద్వే సచ్చా సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బా. ద్వే సచ్చా న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. ద్వే సచ్చా సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. ద్వే సచ్చా న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. ద్వే సచ్చా సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సముదయసచ్చం సవితక్కం. నిరోధసచ్చం అవితక్కం. ద్వే సచ్చా సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. సముదయసచ్చం సవిచారం. నిరోధసచ్చం అవిచారం. ద్వే సచ్చా సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. నిరోధసచ్చం అప్పీతికం. తీణి సచ్చాని సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. నిరోధసచ్చం న పీతిసహగతం. తీణి సచ్చాని సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. నిరోధసచ్చం న సుఖసహగతం. తీణి సచ్చాని సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. నిరోధసచ్చం న ఉపేక్ఖాసహగతం. తీణి సచ్చాని సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా.

సముదయసచ్చం కామావచరం. ద్వే సచ్చా న కామావచరా. దుక్ఖసచ్చం సియా కామావచరం, సియా న కామావచరం. తీణి సచ్చాని న రూపావచరా. దుక్ఖసచ్చం సియా రూపావచరం, సియా న రూపావచరం. తీణి సచ్చాని న అరూపావచరా. దుక్ఖసచ్చం సియా అరూపావచరం, సియా న అరూపావచరం. ద్వే సచ్చా పరియాపన్నా. ద్వే సచ్చా అపరియాపన్నా. మగ్గసచ్చం నియ్యానికం. తీణి సచ్చాని అనియ్యానికా. మగ్గసచ్చం నియతం. నిరోధసచ్చం అనియతం.

ద్వే సచ్చా సియా నియతా, సియా అనియతా. ద్వే సచ్చా సఉత్తరా. ద్వే సచ్చా అనుత్తరా. సముదయసచ్చం సరణం. ద్వే సచ్చా అరణా. దుక్ఖసచ్చం సియా సరణం, సియా అరణన్తి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

సచ్చవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

၅. ఇన్ద్రియవిభఙ్గో

၁. అభిధమ్మభాజనీయం

၂၁၉. బావీసతిన్ద్రియాని – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం, పురిసిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, సద్ధిన్ద్రియం , వీరియిన్ద్రియం [విరియిన్ద్రియం (సీ॰ స్యా॰)], సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం, అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం, అఞ్ఞిన్ద్రియం, అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం.

၂၂၀. తత్థ కతమం చక్ఖున్ద్రియం? యం చక్ఖు చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో…పే॰… సుఞ్ఞో గామోపేసో – ఇదం వుచ్చతి “చక్ఖున్ద్రియం”.

తత్థ కతమం సోతిన్ద్రియం…పే॰… ఘానిన్ద్రియం…పే॰… జివ్హిన్ద్రియం…పే॰… కాయిన్ద్రియం? యో కాయో చతున్నం మహాభూతానం ఉపాదాయ పసాదో…పే॰… సుఞ్ఞో గామోపేసో – ఇదం వుచ్చతి “కాయిన్ద్రియం”.

తత్థ కతమం మనిన్ద్రియం? ఏకవిధేన మనిన్ద్రియం – ఫస్ససమ్పయుత్తం. దువిధేన మనిన్ద్రియం – అత్థి సహేతుకం, అత్థి అహేతుకం. తివిధేన మనిన్ద్రియం – అత్థి కుసలం, అత్థి అకుసలం, అత్థి అబ్యాకతం. చతుబ్బిధేన మనిన్ద్రియం – అత్థి కామావచరం, అత్థి రూపావచరం, అత్థి అరూపావచరం, అత్థి అపరియాపన్నం. పఞ్చవిధేన మనిన్ద్రియం – అత్థి సుఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తం, అత్థి దుక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తం, అత్థి సోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తం, అత్థి దోమనస్సిన్ద్రియసమ్పయుత్తం, అత్థి ఉపేక్ఖిన్ద్రియసమ్పయుత్తం . ఛబ్బిధేన మనిన్ద్రియం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం…పే॰… మనోవిఞ్ఞాణం. ఏవం ఛబ్బిధేన మనిన్ద్రియం.

సత్తవిధేన మనిన్ద్రియం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం…పే॰… కాయవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు. ఏవం సత్తవిధేన మనిన్ద్రియం.

అట్ఠవిధేన మనిన్ద్రియం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం…పే॰… కాయవిఞ్ఞాణం అత్థి సుఖసహగతం, అత్థి దుక్ఖసహగతం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు. ఏవం అట్ఠవిధేన మనిన్ద్రియం.

నవవిధేన మనిన్ద్రియం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం…పే॰… కాయవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు అత్థి కుసలా, అత్థి అకుసలా, అత్థి అబ్యాకతా. ఏవం నవవిధేన మనిన్ద్రియం.

దసవిధేన మనిన్ద్రియం – చక్ఖువిఞ్ఞాణం…పే॰… కాయవిఞ్ఞాణం అత్థి సుఖసహగతం, అత్థి దుక్ఖసహగతం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు అత్థి కుసలా, అత్థి అకుసలా, అత్థి అబ్యాకతా. ఏవం దసవిధేన మనిన్ద్రియం…పే॰… ఏవం బహువిధేన మనిన్ద్రియం. ఇదం వుచ్చతి “మనిన్ద్రియం”.

తత్థ కతమం ఇత్థిన్ద్రియం? యం ఇత్థియా ఇత్థిలిఙ్గం ఇత్థినిమిత్తం ఇత్థికుత్తం ఇత్థాకప్పో ఇత్థత్తం ఇత్థిభావో – ఇదం వుచ్చతి "ఇత్థిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం పురిసిన్ద్రియం? యం పురిసస్స పురిసలిఙ్గం పురిసనిమిత్తం పురిసకుత్తం పురిసాకప్పో పురిసత్తం పురిసభావో – ఇదం వుచ్చతి "పురిసిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం జీవితిన్ద్రియం? జీవితిన్ద్రియం దువిధేన – అత్థి రూపజీవితిన్ద్రియం, అత్థి అరూపజీవితిన్ద్రియం.

తత్థ కతమం రూపజీవితిన్ద్రియం? యో తేసం రూపీనం ధమ్మానం ఆయు ఠితి యపనా యాపనా ఇరియనా వత్తనా పాలనా జీవితం జీవితిన్ద్రియం – ఇదం వుచ్చతి "రూపజీవితిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం అరూపజీవితిన్ద్రియం? యో తేసం అరూపీనం ధమ్మానం ఆయు ఠితి యపనా యాపనా ఇరియనా వత్తనా పాలనా జీవితం జీవితిన్ద్రియం – ఇదం వుచ్చతి "అరూపజీవతిన్ద్రియం". ఇదం వుచ్చతి "జీవితిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం సుఖిన్ద్రియం? యం కాయికం సాతం కాయికం సుఖం కాయసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "సుఖిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం దుక్ఖిన్ద్రియం? యం కాయికం అసాతం కాయికం దుక్ఖం కాయసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం సోమనస్సిన్ద్రియం? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "సోమనస్సిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం దోమనస్సిన్ద్రియం? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "దోమనస్సిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం ఉపేక్ఖిన్ద్రియం? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం సద్ధిన్ద్రియం? యా సద్ధా సద్దహనా ఓకప్పనా అభిప్పసాదో సద్ధా సద్ధిన్ద్రియం సద్ధాబలం – ఇదం వుచ్చతి "సద్ధిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం వీరియిన్ద్రియం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో నిక్కమో పరక్కమో ఉయ్యామో వాయామో ఉస్సాహో ఉస్సోళ్హీ థామో ఠితి అసిథిలపరక్కమతా అనిక్ఖిత్తఛన్దతా అనిక్ఖిత్తధురతా ధురసమ్పగ్గాహో వీరియం వీరియిన్ద్రియం వీరియబలం – ఇదం వుచ్చతి "వీరియిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం సతిన్ద్రియం? యా సతి అనుస్సతి పటిస్సతి సతి సరణతా ధారణతా అపిలాపనతా అసమ్ముస్సనతా సతి సతిన్ద్రియం సతిబలం సమ్మాసతి – ఇదం వుచ్చతి "సతిన్ద్రియం".

తత్థ కతమం సమాధిన్ద్రియం? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి అవట్ఠితి అవిసాహారో అవిక్ఖేపో అవిసాహటమానసతా సమథో సమాధిన్ద్రియం సమాధిబలం సమ్మాసమాధి – ఇదం వుచ్చతి “సమాధిన్ద్రియం”.

తత్థ కతమం పఞ్ఞిన్ద్రియం? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “పఞ్ఞిన్ద్రియం”.

తత్థ కతమం అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం? యా తేసం ధమ్మానం అనఞ్ఞాతానం అదిట్ఠానం అప్పత్తానం అవిదితానం అసచ్ఛికతానం సచ్ఛికిరియాయ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి “అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం”.

తత్థ కతమం అఞ్ఞిన్ద్రియం? యా తేసం ధమ్మానం ఞాతానం దిట్ఠానం పత్తానం విదితానం సచ్ఛికతానం సచ్ఛికిరియాయ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి అఞ్ఞిన్ద్రియం.

తత్థ కతమం అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం? యా తేసం ధమ్మానం అఞ్ఞాతావీనం దిట్ఠానం పత్తానం విదితానం సచ్ఛికతానం సచ్ఛికిరియాయ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి “అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం”.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౨. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౨౨౧. బావీసతిన్ద్రియాని – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం, పురిసిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం , అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం, అఞ్ఞిన్ద్రియం, అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం.

౨౨౨. బావీసతీనం ఇన్ద్రియానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౨౨౩. దసిన్ద్రియా అబ్యాకతా. దోమనస్సిన్ద్రియం అకుసలం. అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం కుసలం. చత్తారిన్ద్రియా సియా కుసలా, సియా అబ్యాకతా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా.

ద్వాదసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా”తిపి, “దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా”తిపి, “అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా”తిపి. ఛ ఇన్ద్రియా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. తీణిన్ద్రియా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ

వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. జీవితిన్ద్రియం సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం – "సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త"న్తిపి , "దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త"న్తిపి, "అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్త"న్తిపి.

సత్తిన్ద్రియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. తీణిన్ద్రియా విపాకా. ద్విన్ద్రియా విపాకధమ్మధమ్మా. అఞ్ఞిన్ద్రియం సియా విపాకం, సియా విపాకధమ్మధమ్మం. నవిన్ద్రియా సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. నవిన్ద్రియా ఉపాదిన్నుపాదానియా . దోమనస్సిన్ద్రియం అనుపాదిన్నుపాదానియం. తీణిన్ద్రియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. నవిన్ద్రియా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా.

నవిన్ద్రియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా. దోమనస్సిన్ద్రియం సంకిలిట్ఠసంకిలేసికం. తీణిన్ద్రియా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. తీణిన్ద్రియా సియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా సంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. నవిన్ద్రియా అవితక్కఅవిచారా. దోమనస్సిన్ద్రియం సవితక్కసవిచారం. ఉపేక్ఖిన్ద్రియం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కఅవిచారం. ఏకాదసిన్ద్రియా సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా.

ఏకాదసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "పీతిసహగతా"తిపి, "సుఖసహగతా"తిపి, "ఉపేక్ఖాసహగతా"తిపి. సోమనస్సిన్ద్రియం సియా పీతిసహగతం న సుఖసహగతం న ఉపేక్ఖాసహగతం, సియా న వత్తబ్బం – "పీతిసహగత"న్తి. ఛ ఇన్ద్రియా సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా. చత్తారిన్ద్రియా సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా , సియా న వత్తబ్బా – "పీతిసహగతా"తిపి, "సుఖసహగతా"తిపి, "ఉపేక్ఖాసహగతా"తిపి.

పన్నరసిన్ద్రియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. దోమనస్సిన్ద్రియం సియా దస్సనేన పహాతబ్బం, సియా భావనాయ పహాతబ్బం. ఛ ఇన్ద్రియా సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. పన్నరసిన్ద్రియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. దోమనస్సిన్ద్రియం సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకం, సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకం. ఛ ఇన్ద్రియా సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సియా నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా.

దసిన్ద్రియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. దోమనస్సిన్ద్రియం ఆచయగామి. అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం అపచయగామి. అఞ్ఞిన్ద్రియం సియా అపచయగామి, సియా నేవాచయగామినాపచయగామి . నవిన్ద్రియా సియా ఆచయగామినో, సియా అపచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. దసిన్ద్రియా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా. ద్విన్ద్రియా సేక్ఖా. అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం అసేక్ఖం. నవిన్ద్రియా సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా, సియా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా.

దసిన్ద్రియా పరిత్తా. తీణిన్ద్రియా అప్పమాణా. నవిన్ద్రియా సియా పరిత్తా, సియా మహగ్గతా, సియా అప్పమాణా. సత్తిన్ద్రియా అనారమ్మణా. ద్విన్ద్రియా పరిత్తారమ్మణా. తీణిన్ద్రియా అప్పమాణారమ్మణా. దోమనస్సిన్ద్రియం సియా పరిత్తారమ్మణం సియా మహగ్గతారమ్మణం, న అప్పమాణారమ్మణం, సియా న వత్తబ్బం – "పరిత్తారమ్మణ"న్తిపి ,

“మహగ్గతారమ్మణ”న్తి పి. నవిన్ద్రియా సియా పరిత్తారమ్మణా, సియా మహగ్గతారమ్మణా, సియా అప్పమాణారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – “పరిత్తారమ్మణా”తిపి, “మహగ్గతారమ్మణా”తిపి, “అప్పమాణారమ్మణా”తిపి.

నవిన్ద్రియా మజ్ఝిమా. దోమనస్సిన్ద్రియం హీనం. తీణిన్ద్రియా పణీతా. తీణిన్ద్రియా సియా మజ్ఝిమా, సియా పణీతా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా హీనా, సియా మజ్ఝిమా, సియా పణీతా. దసిన్ద్రియా అనియతా. అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం సమ్మత్తనియతం. చత్తారిన్ద్రియా సియా సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా. దోమనస్సిన్ద్రియం సియా మిచ్ఛత్తనియతం, సియా అనియతం . ఛ ఇన్ద్రియా సియా మిచ్ఛత్తనియతా, సియా సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా. సత్తిన్ద్రియా అనారమ్మణా. చత్తారిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “మగ్గారమ్మణా”తిపి, “మగ్గహేతుకా”తిపి, “మగ్గాధిపతినో”తిపి. అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం న మగ్గారమ్మణం, సియా మగ్గహేతుకం, సియా మగ్గాధిపతి, సియా న వత్తబ్బం – “మగ్గహేతుక”న్తిపి, “మగ్గాధిపతీ”తిపి. అఞ్ఞిన్ద్రియం న మగ్గారమ్మణం, సియా మగ్గహేతుకం, సియా మగ్గాధిపతి, సియా న వత్తబ్బం – “మగ్గహేతుక”న్తిపి, “మగ్గాధిపతీ”తిపి. నవిన్ద్రియా సియా మగ్గారమ్మణా, సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో, సియా న వత్తబ్బా – “మగ్గారమ్మణా”తిపి, “మగ్గహేతుకా”తిపి, “మగ్గాధిపతినో”తిపి.

దసిన్ద్రియా సియా ఉప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో, న వత్తబ్బా – “అనుప్పన్నా”తి. ద్విన్ద్రియా సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, న వత్తబ్బా – “ఉప్పాదినో”తి. దసిన్ద్రియా సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో ; సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. సత్తిన్ద్రియా అనారమ్మణా. ద్విన్ద్రియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “అతీతారమ్మణా”తిపి, “అనాగతారమ్మణా”తిపి , “పచ్చుప్పన్నారమ్మణా”తిపి. దసిన్ద్రియా సియా అతీతారమ్మణా, సియా అనాగతారమ్మణా, సియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – “అతీతారమ్మణా”తిపి, “అనాగతారమ్మణా”తిపి, “పచ్చుప్పన్నారమ్మణా”తిపి; సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. సత్తిన్ద్రియా అనారమ్మణా. తీణిన్ద్రియా బహిద్ధారమ్మణా. చత్తారిన్ద్రియా సియా అజ్ఝత్తారమ్మణా, సియా బహిద్ధారమ్మణా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా, అట్ఠిన్ద్రియా సియా అజ్ఝత్తారమ్మణా, సియా బహిద్ధారమ్మణా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా – “అజ్ఝత్తారమ్మణా”తిపి, “బహిద్ధారమ్మణా”తిపి, “అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా”తిపి. పఞ్చిన్ద్రియా అనిదస్సనసప్పటిఘా. సత్తరసిన్ద్రియా అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౨౨౪. చత్తారిన్ద్రియా హేతూ. అట్ఠారసిన్ద్రియా న హేతూ. సత్తిన్ద్రియా సహేతుకా. నవిన్ద్రియా అహేతుకా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా సహేతుకా, సియా అహేతుకా. సత్తిన్ద్రియా హేతుసమ్పయుత్తా. నవిన్ద్రియా హేతువిప్పయుత్తా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా హేతుసమ్పయుత్తా, సియా హేతువిప్పయుత్తా. చత్తారిన్ద్రియా హేతూ చేవ సహేతుకా చ. నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “హేతూ చేవ సహేతుకా చా”తిపి, “సహేతుకా చేవ న చ హేతూ”తిపి. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “హేతూ చేవ సహేతుకా చా”తి. సహేతుకా చేవ న చ హేతూ. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “హేతూ చేవ సహేతుకా చా”తి, సియా సహేతుకా చేవ న చ హేతూ, సియా న వత్తబ్బా – “సహేతుకా చేవ న చ హేతూ”తి.

చత్తారిన్ద్రియా హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చ . నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ”తిపి. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా”తి,

“హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ”. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ, సియా న వత్తబ్బా – “హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ”తి.

నవిన్ద్రియా న హేతూ అహేతుకా. తీణిన్ద్రియా న హేతూ సహేతుకా. చత్తారిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “న హేతూ సహేతుకా”తిపి, “న హేతూ అహేతుకా”తిపి . ఛ ఇన్ద్రియా సియా న హేతూ సహేతుకా, సియా న హేతూ అహేతుకా.

సప్పచ్చయా. సఙ్ఖతా. అనిదస్సనా. పఞ్చిన్ద్రియా సప్పటిఘా. సత్తరసిన్ద్రియా అప్పటిఘా. సత్తిన్ద్రియా రూపా. చుద్దసిన్ద్రియా అరూపా. జీవితిన్ద్రియం సియా రూపం, సియా అరూపం. దసిన్ద్రియా లోకియా. తీణిన్ద్రియా లోకుత్తరా. నవిన్ద్రియా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా; కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

నో ఆసవా. దసిన్ద్రియా సాసవా. తీణిన్ద్రియా అనాసవా. నవిన్ద్రియా సియా సాసవా, సియా అనాసవా. పన్నరసిన్ద్రియా ఆసవవిప్పయుత్తా. దోమనస్సిన్ద్రియం ఆసవసమ్పయుత్తం. ఛ ఇన్ద్రియా సియా ఆసవసమ్పయుత్తా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తా. దసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “ఆసవా చేవ సాసవా చా”తి, “సాసవా చేవ నో చ ఆసవా”. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “ఆసవా చేవ సాసవా చా”తిపి, “సాసవా చేవ నో చ ఆసవా”తిపి. నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “ఆసవా చేవ సాసవా చా”తి, సియా సాసవా చేవ నో చ ఆసవా, సియా న వత్తబ్బా – “సాసవా చేవ నో చ ఆసవా”తి.

పన్నరసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా”తిపి. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “ఆసవో చేవ ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చా”తి, “ఆసవసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ ఆసవో”. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా, సియా న వత్తబ్బా – “ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా”తి. నవిన్ద్రియా ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా. తీణిన్ద్రియా ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “ఆసవవిప్పయుత్తసాసవ”న్తిపి, “ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవ”న్తిపి. తీణిన్ద్రియా సియా ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా, సియా న వత్తబ్బా – “ఆసవవిప్పయుత్తసాసవా”తిపి, “ఆసవవిప్పయుత్తఅనాసవా”తిపి.

నో సంయోజనా. దసిన్ద్రియా సంయోజనియా. తీణిన్ద్రియా అసంయోజనియా. నవిన్ద్రియా సియా సంయోజనియా, సియా అసంయోజనియా. పన్నరసిన్ద్రియా సంయోజనవిప్పయుత్తా. దోమనస్సిన్ద్రియం సంయోజనసమ్పయుత్తం . ఛ ఇన్ద్రియా సియా సంయోజనసమ్పయుత్తా , సియా సంయోజనవిప్పయుత్తా. దసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనా చేవ సంయోజనియా చా”తి, సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనా చేవ సంయోజనియా చా”తిపి, “సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా”తిపి. నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనా చేవ సంయోజనియా చా”తి, సియా సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా, సియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనియా చేవ నో చ సంయోజనా”తి.

పన్నరసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనా చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనా”తిపి. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “సంయోజనఞ్చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చా”తి, సంయోజనసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ సంయోజనం. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనా చేవ సంయోజనసమ్పయుత్తా

చా”తి, సియా సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనా, సియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనసమ్పయుత్తా చేవ నో చ సంయోజనా”తి.

నవిన్ద్రియా సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా. తీణిన్ద్రియా సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియ”న్తిపి, “సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియ”న్తిపి. తీణిన్ద్రియా సియా సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా, సియా సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా, సియా న వత్తబ్బా – “సంయోజనవిప్పయుత్తసంయోజనియా”తిపి, “సంయోజనవిప్పయుత్తఅసంయోజనియా”తిపి .

నో గన్థా. దసిన్ద్రియా గన్థనియా. తీణిన్ద్రియా అగన్థనియా. నవిన్ద్రియా సియా గన్థనియా, సియా అగన్థనియా. పన్నరసిన్ద్రియా గన్థవిప్పయుత్తా. దోమనస్సిన్ద్రియం గన్థసమ్పయుత్తం. ఛ ఇన్ద్రియా సియా గన్థసమ్పయుత్తా, సియా గన్థవిప్పయుత్తా. దసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “గన్థా చేవ గన్థనియా చా”తి, గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “గన్థా చేవ గన్థనియా చా”తిపి, “గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా”తిపి. నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “గన్థా చేవ గన్థనియా చా”తి, సియా గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా, సియా న వత్తబ్బా – “గన్థనియా చేవ నో చ గన్థా”తి.

పన్నరసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “గన్థా చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థా”తిపి. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “గన్థో చేవ గన్థసమ్పయుత్త”ఞ్చాతి, గన్థసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ గన్థో. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “గన్థా చేవ గన్థసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థా, సియా న వత్తబ్బా – “గన్థసమ్పయుత్తా చేవ నో చ గన్థా”తి.

నవిన్ద్రియా గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా. తీణిన్ద్రియా గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా . దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియ”న్తిపి, “గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియ”న్తిపి. తీణిన్ద్రియా సియా గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా, సియా గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా, సియా గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా, సియా న వత్తబ్బా – “గన్థవిప్పయుత్తగన్థనియా”తిపి, “గన్థవిప్పయుత్తఅగన్థనియా”తిపి.

నో ఓఘా…పే॰… నో యోగా…పే॰… నో నీవరణా. దసిన్ద్రియా నీవరణియా. తీణిన్ద్రియా అనీవరణియా. నవిన్ద్రియా సియా నీవరణియా, సియా అనీవరణియా. పన్నరసిన్ద్రియా నీవరణవిప్పయుత్తా. దోమనస్సిన్ద్రియం నీవరణసమ్పయుత్తం. ఛ ఇన్ద్రియా సియా నీవరణసమ్పయుత్తా, సియా నీవరణవిప్పయుత్తా. దసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “నీవరణా చేవ నీవరణియా చా”తి, నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “నీవరణా చేవ నీవరణియా చా”తిపి, “నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా”తిపి. నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “నీవరణా చేవ నీవరణియా చా”తి, సియా నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణియా చేవ నో చ నీవరణా”తి.

పన్నరసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “నీవరణా చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణా”తిపి. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “నీవరణఞ్చేవ నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చా”తి, నీవరణసమ్పయుత్తఞ్చేవ నో

చ నీవరణం. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “నీవరణా చేవ నీవరణసమ్పయుత్తా చా”తి, సియా నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణా, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణసమ్పయుత్తా చేవ నో చ నీవరణా”తి.

నవిన్ద్రియా నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా. తీణిన్ద్రియా నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియ”న్తిపి, “నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియ”న్తిపి. తీణిన్ద్రియా సియా నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా, సియా నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా . ఛ ఇన్ద్రియా సియా నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా , సియా నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా, సియా న వత్తబ్బా – “నీవరణవిప్పయుత్తనీవరణియా”తిపి, “నీవరణవిప్పయుత్తఅనీవరణియా”తిపి.

నో పరామాసా. దసిన్ద్రియా పరామట్ఠా. తీణిన్ద్రియా అపరామట్ఠా. నవిన్ద్రియా సియా పరామట్ఠా, సియా అపరామట్ఠా. సోళసిన్ద్రియా పరామాసవిప్పయుత్తా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా పరామాససమ్పయుత్తా, సియా పరామాసవిప్పయుత్తా. దసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “పరామాసా చేవ పరామట్ఠా చా”తి, పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “పరామాసా చేవ పరామట్ఠా చా”తిపి, “పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా”తిపి. నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – “పరామాసా చేవ పరామట్ఠా చా”తి, సియా పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా, సియా న వత్తబ్బా – “పరామట్ఠా చేవ నో చ పరామాసా”తి. దసిన్ద్రియా పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా. తీణిన్ద్రియా పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా. తీణిన్ద్రియా సియా పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా, సియా పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా, సియా పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా, సియా న వత్తబ్బా – “పరామాసవిప్పయుత్తపరామట్ఠా”తిపి, “పరామాసవిప్పయుత్తఅపరామట్ఠా”తిపి.

సత్తిన్ద్రియా అనారమ్మణా. చుద్దసిన్ద్రియా సారమ్మణా. జీవితిన్ద్రియం సియా సారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం. ఏకవీసతిన్ద్రియా నో చిత్తా. మనిన్ద్రియం చిత్తం. తేరసిన్ద్రియా చేతసికా. అట్ఠిన్ద్రియా అచేతసికా. జీవితిన్ద్రియం సియా చేతసికం, సియా అచేతసికం. తేరసిన్ద్రియా చిత్తసమ్పయుత్తా. సత్తిన్ద్రియా చిత్తవిప్పయుత్తా. జీవితిన్ద్రియం సియా చిత్తసమ్పయుత్తం, సియా చిత్తవిప్పయుత్తం. మనిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “చిత్తేన సమ్పయుత్త”న్తిపి, “చిత్తేన విప్పయుత్త”న్తిపి.

తేరసిన్ద్రియా చిత్తసంసట్ఠా. సత్తిన్ద్రియా చిత్తవిసంసట్ఠా. జీవితిన్ద్రియం సియా చిత్తసంసట్ఠం, సియా చిత్తవిసంసట్ఠం. మనిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “చిత్తేన సంసట్ఠ”న్తిపి, “చిత్తేన విసంసట్ఠ”న్తిపి. తేరసిన్ద్రియా చిత్తసముట్ఠానా. అట్ఠిన్ద్రియా నో చిత్తసముట్ఠానా. జీవితిన్ద్రియం సియా చిత్తసముట్ఠానం, సియా నో చిత్తసముట్ఠానం.

తేరసిన్ద్రియా చిత్తసహభునో. అట్ఠిన్ద్రియా నో చిత్తసహభునో. జీవితిన్ద్రియం సియా చిత్తసహభూ, సియా నో చిత్తసహభూ. తేరసిన్ద్రియా చిత్తానుపరివత్తినో. అట్ఠిన్ద్రియా నో చిత్తానుపరివత్తినో. జీవితిన్ద్రియం సియా చిత్తానుపరివత్తి, సియా నో చిత్తానుపరివత్తి.

తేరసిన్ద్రియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. అట్ఠిన్ద్రియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. జీవితిన్ద్రియం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానం, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానం. తేరసిన్ద్రియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. అట్ఠిన్ద్రియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. జీవితిన్ద్రియం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ, సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ. తేరసిన్ద్రియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. అట్ఠిన్ద్రియా నో

చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. జీవితిన్ద్రియం సియా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తి , సియా నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తి. ఛ ఇన్ద్రియా అజ్ఝత్తికా. సోళసిన్ద్రియా బాహిరా.

సత్తిన్ద్రియా ఉపాదా. చుద్దసిన్ద్రియా నో ఉపాదా. జీవితిన్ద్రియం సియా ఉపాదా, సియా నో ఉపాదా. నవిన్ద్రియా ఉపాదిన్నా. చత్తారిన్ద్రియా అనుపాదిన్నా. నవిన్ద్రియా సియా ఉపాదిన్నా, సియా అనుపాదిన్నా. నో ఉపాదానా. దసిన్ద్రియా ఉపాదానియా. తీణిన్ద్రియా అనుపాదానియా. నవిన్ద్రియా సియా ఉపాదానియా, సియా అనుపాదానియా. సోళసిన్ద్రియా ఉపాదానవిప్పయుత్తా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తా. దసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానియా చా"తి, ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానియా చా"తిపి, "ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా"తిపి. నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానియా చా"తి, సియా ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా. దసిన్ద్రియా సియా ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానియా చేవ నో చ ఉపాదానా"తి.

సోళసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చా"తిపి, "ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానా"తిపి. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానా చేవ ఉపాదానసమ్పయుత్తా చా"తి, సియా ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానా, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఉపాదానా"తి. దసిన్ద్రియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా. తీణిన్ద్రియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా. తీణిన్ద్రియా సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా, సియా ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా, సియా న వత్తబ్బా – "ఉపాదానవిప్పయుత్తఉపాదానియా"తిపి, "ఉపాదానవిప్పయుత్తఅనుపాదానియా"తిపి.

నో కిలేసా. దసిన్ద్రియా సంకిలేసికా. తీణిన్ద్రియా అసంకిలేసికా. నవిన్ద్రియా సియా సంకిలేసికా, సియా అసంకిలేసికా. పన్నరసిన్ద్రియా అసంకిలిట్ఠా. దోమనస్సిన్ద్రియం సంకిలిట్ఠం. ఛ ఇన్ద్రియా సియా సంకిలిట్ఠా, సియా అసంకిలిట్ఠా. పన్నరసిన్ద్రియా కిలేసవిప్పయుత్తా. దోమనస్సిన్ద్రియం కిలేససమ్పయుత్తం. ఛ ఇన్ద్రియా సియా కిలేససమ్పయుత్తా, సియా కిలేసవిప్పయుత్తా. దసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ సంకిలేసికా చా"తి, సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా. తీణిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ సంకిలేసికా చా"తిపి, "సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా"తిపి. నవిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ సంకిలేసికా చా"తి, సియా సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా, సియా న వత్తబ్బా – "సంకిలేసికా చేవ నో చ కిలేసా"తి.

పన్నరసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ సంకిలిట్ఠా చా"తిపి, "సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసా"తిపి. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – "కిలేసో చేవ సంకిలిట్ఠఞ్చా"తి, సంకిలిట్ఠఞ్చేవ నో చ కిలేసో. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ సంకిలిట్ఠా చా"తి, సియా సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసా, సియా న వత్తబ్బా – "సంకిలిట్ఠా చేవ నో చ కిలేసా"తి.

పన్నరసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ కిలేససమ్పయుత్తా చా"తిపి, "కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసా"తిపి. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – "కిలేసో చేవ కిలేససమ్పయుత్తఞ్చా"తి, కిలేససమ్పయుత్తఞ్చేవ నో చ కిలేసో. ఛ ఇన్ద్రియా న వత్తబ్బా – "కిలేసా చేవ కిలేససమ్పయుత్తా చా"తి, సియా కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసా, సియా న వత్తబ్బా – "కిలేససమ్పయుత్తా చేవ నో చ కిలేసా"తి. నవిన్ద్రియా కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా. తీణిన్ద్రియా

కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా. దోమనస్సిన్ద్రియం న వత్తబ్బం – “కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసిక”న్తిపి, “కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసిక”న్తిపి. తీణిన్ద్రియా సియా కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా, సియా కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా, సియా కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా, సియా న వత్తబ్బా – “కిలేసవిప్పయుత్తసంకిలేసికా”తిపి, “కిలేసవిప్పయుత్తఅసంకిలేసికా”తిపి.

పన్నరసిన్ద్రియా న దస్సనేన పహాతబ్బా. సత్తిన్ద్రియా సియా దస్సనేన పహాతబ్బా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బా. పన్నరసిన్ద్రియా న భావనాయ పహాతబ్బా. సత్తిన్ద్రియా సియా భావనాయ పహాతబ్బా, సియా న భావనాయ పహాతబ్బా. పన్నరసిన్ద్రియా న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. సత్తిన్ద్రియా సియా దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, సియా న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. పన్నరసిన్ద్రియా న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సత్తిన్ద్రియా సియా భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా , సియా న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా.

నవిన్ద్రియా అవితక్కా. దోమనస్సిన్ద్రియం సవితక్కం. ద్వాదసిన్ద్రియా సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. నవిన్ద్రియా అవిచారా. దోమనస్సిన్ద్రియం సవిచారం. ద్వాదసిన్ద్రియా సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. ఏకాదసిన్ద్రియా అప్పీతికా. ఏకాదసిన్ద్రియా సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. ఏకాదసిన్ద్రియా న పీతిసహగతా. ఏకాదసిన్ద్రియా సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. ద్వాదసిన్ద్రియా న సుఖసహగతా. దసిన్ద్రియా సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. ద్వాదసిన్ద్రియా న ఉపేక్ఖాసహగతా. దసిన్ద్రియా సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా.

దసిన్ద్రియా కామావచరా. తీణిన్ద్రియా న కామావచరా. నవిన్ద్రియా సియా కామావచరా, సియా న కామావచరా. తేరసిన్ద్రియా న రూపావచరా. నవిన్ద్రియా సియా రూపావచరా, సియా న రూపావచరా. చుద్దసిన్ద్రియా న అరూపావచరా. అట్ఠిన్ద్రియా సియా అరూపావచరా, సియా న అరూపావచరా. దసిన్ద్రియా పరియాపన్నా. తీణిన్ద్రియా అపరియాపన్నా. నవిన్ద్రియా సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా. ఏకాదసిన్ద్రియా అనియ్యానికా. అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం నియ్యానికం. దసిన్ద్రియా సియా నియ్యానికా, సియా అనియ్యానికా. దసిన్ద్రియా అనియతా. అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం నియతం. ఏకాదసిన్ద్రియా సియా నియతా, సియా అనియతా. దసిన్ద్రియా సఉత్తరా. తీణిన్ద్రియా అనుత్తరా. నవిన్ద్రియా సియా సఉత్తరా, సియా అనుత్తరా. పన్నరసిన్ద్రియా అరణా. దోమనస్సిన్ద్రియం సరణం. ఛ ఇన్ద్రియా సియా సరణా, సియా అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

ఇన్ద్రియవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

၆. పటిచ్చసముప్పాదవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౨౨౫. అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, సళాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౨౬. తత్థ కతమా అవిజ్జా? దుక్ఖే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖసముదయే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అఞ్ఞాణం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా? పుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో, అపుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో, ఆనేఞ్జాభిసఙ్ఖారో, కాయసఙ్ఖారో, వచీసఙ్ఖారో, చిత్తసఙ్ఖారో.

తత్థ కతమో పుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో? కుసలా చేతనా కామావచరా రూపావచరా దానమయా సీలమయా భావనామయా – అయం వుచ్చతి "పుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో".

తత్థ కతమో అపుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో? అకుసలా చేతనా కామావచరా – అయం వుచ్చతి "అపుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో".

తత్థ కతమో ఆనేఞ్జాభిసఙ్ఖారో? కుసలా చేతనా అరూపావచరా – అయం వుచ్చతి "ఆనేఞ్జాభిసఙ్ఖారో".

తత్థ కతమో కాయసఙ్ఖారో? కాయసఞ్చేతనా కాయసఙ్ఖారో, వచీసఞ్చేతనా వచీసఙ్ఖారో, మనోసఞ్చేతనా చిత్తసఙ్ఖారో. ఇమే వుచ్చన్తి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా".

౨౨౭. తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం".

౨౨౮. తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం" . తత్థ కతమం రూపం? చత్తారో మహాభూతా, చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయ రూపం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం".

౨౨౯. తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా సళాయతనం? చక్ఖాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, జివ్హాయతనం, కాయాయతనం, మనాయతనం – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయా సళాయతనం".

౨౩౦. తత్థ కతమో సళాయతనపచ్చయా ఫస్సో? చక్ఖుసమ్ఫస్సో సోతసమ్ఫస్సో ఘానసమ్ఫస్సో జివ్హాసమ్ఫస్సో కాయసమ్ఫస్సో మనోసమ్ఫస్సో – అయం వుచ్చతి “సళాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

౨౩౧. తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

౨౩౨. తత్థ కతమా వేదనాపచ్చయా తణ్హా? రూపతణ్హా, సద్దతణ్హా, గన్ధతణ్హా, రసతణ్హా, ఫోట్ఠబ్బతణ్హా, ధమ్మతణ్హా – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా తణ్హా”.

౨౩౩. తత్థ కతమం తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం? కాముపాదానం, దిట్ఠుపాదానం, సీలబ్బతుపాదానం, అత్తవాదుపాదానం – ఇదం వుచ్చతి “తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం”.

౨౩౪. తత్థ కతమో ఉపాదానపచ్చయా భవో? భవో దువిధేన – అత్థి కమ్మభవో, అత్థి ఉపపత్తిభవో. తత్థ కతమో కమ్మభవో? పుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో, అపుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో, ఆనేఞ్జాభిసఙ్ఖారో – అయం వుచ్చతి “కమ్మభవో”. సబ్బమ్పి భవగామికమ్మం కమ్మభవో.

తత్థ కతమో ఉపపత్తిభవో? కామభవో, రూపభవో, అరూపభవో, సఞ్ఞాభవో, అసఞ్ఞాభవో, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాభవో, ఏకవోకారభవో, చతువోకారభవో, పఞ్చవోకారభవో – అయం వుచ్చతి “ఉపపత్తిభవో”. ఇతి అయఞ్చ కమ్మభవో, అయఞ్చ ఉపపత్తిభవో. అయం వుచ్చతి “ఉపాదానపచ్చయా భవో”.

౨౩౫. తత్థ కతమా భవపచ్చయా జాతి? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హి తమ్హి సత్తనికాయే జాతి సఞ్జాతి ఓక్కన్తి అభినిబ్బత్తి, ఖన్ధానం పాతుభావో , ఆయతనానం పటిలాభో – అయం వుచ్చతి “భవపచ్చయా జాతి”.

౨౩౬. తత్థ కతమం జాతిపచ్చయా జరామరణం? అత్థి జరా, అత్థి మరణం. తత్థ కతమా జరా? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హి తమ్హి సత్తనికాయే జరా జీరణతా ఖణ్డిచ్చం పాలిచ్చం వలిత్తచతా ఆయునో సంహాని ఇన్ద్రియానం పరిపాకో – అయం వుచ్చతి “జరా”.

తత్థ కతమం మరణం? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హా తమ్హా సత్తనికాయా చుతి చవనతా భేదో అన్తరధానం మచ్చు మరణం కాలకిరియా [కాలంకిరియా (క.)] ఖన్ధానం భేదో కళేవరస్స నిక్ఖేపో జీవితిన్ద్రియస్సుపచ్ఛేదో – ఇదం వుచ్చతి “మరణం”. ఇతి అయఞ్చ జరా, ఇదఞ్చ మరణం. ఇదం వుచ్చతి “జాతిపచ్చయా జరామరణం”.

౨౩౭. తత్థ కతమో సోకో? ఞాతిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, భోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, రోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, సీలబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, దిట్ఠిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స సోకో సోచనా సోచితత్తం అన్తోసోకో అన్తోపరిసోకో చేతసో పరిజ్ఝాయనా దోమనస్సం సోకసల్లం – అయం వుచ్చతి “సోకో”.

౨౩౮. తత్థ కతమో పరిదేవో? ఞాతిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, భోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స , రోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, సీలబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, దిట్ఠిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స ఆదేవో పరిదేవో ఆదేవనా పరిదేవనా ఆదేవితత్తం పరిదేవితత్తం వాచా పలాపో విప్పలాపో లాలప్పో లాలప్పనా లాలప్పితత్తం – అయం వుచ్చతి పరిదేవో".

౨౩౯. తత్థ కతమం దుక్ఖం? యం కాయికం అసాతం కాయికం దుక్ఖం కాయసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖం".

౨౪౦. తత్థ కతమం దోమనస్సం? యం చేతసికం అసాతం, చేతసికం దుక్ఖం, చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం, చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "దోమనస్సం".

౨౪౧. తత్థ కతమో ఉపాయాసో? ఞాతిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, భోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, రోగబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, సీలబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, దిట్ఠిబ్యసనేన వా ఫుట్ఠస్స, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స ఆయాసో ఉపాయాసో ఆయాసితత్తం ఉపాయాసితత్తం – అయం వుచ్చతి "ఉపాయాసో".

౨౪౨. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీతి, ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సఙ్గతి హోతి, సమాగమో హోతి, సమోధానం హోతి, పాతుభావో హోతి. తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౧. పచ్చయచతుక్కం

౨౪౩. అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం,

ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

పచ్చయచతుక్కం.

౨. హేతుచతుక్కం

౨౪౪. అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామహేతుకం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం, నామపచ్చయా ఫస్సో నామహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణహేతుకం , నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామరూపహేతుకం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణహేతుకం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామరూపహేతుకం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

హేతుచతుక్కం.

౩. సమ్పయుత్తచతుక్కం

౨౪౫. అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం , నామపచ్చయా ఫస్సో నామసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం నామం, నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామరూపసమ్పయుత్తం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం నామం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామసమ్పయుత్తం ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం ఉపాదానసమ్పయుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

సమ్పయుత్తచతుక్కం.

౪. అఞ్ఞమఞ్ఞచతుక్కం

౨౪౬. అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా; సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామం; ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా; సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి నామం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా; సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామరూపం; ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా; సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామరూపం; ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అఞ్ఞమఞ్ఞచతుక్కం.

మాతికా

౨౪౭. సఙ్ఖారపచ్చయా అవిజ్జా…పే॰… విఞ్ఞాణపచ్చయా అవిజ్జా…పే॰… నామపచ్చయా అవిజ్జా…పే॰… ఛట్ఠాయతనపచ్చయా అవిజ్జా…పే॰… ఫస్సపచ్చయా అవిజ్జా…పే॰… వేదనాపచ్చయా అవిజ్జా…పే॰… తణ్హాపచ్చయా అవిజ్జా…పే॰… ఉపాదానపచ్చయా అవిజ్జా…పే॰… అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

మాతికా.

౨. పచ్చయచతుక్కం

౨౪౮. కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం దిట్ఠిగతసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౪౯. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం…పే.… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జా”.

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం [చేతయితత్తం (సీ. క.)] – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి “విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం”.

తత్థ కతమం నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం”.

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

తత్థ కతమా వేదనాపచ్చయా తణ్హా? యో రాగో సారాగో అనునయో అనురోధో నన్దీ నన్దిరాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా తణ్హా”.

తత్థ కతమం తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం? యా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం దిట్ఠిగహనం దిట్ఠికన్తారో దిట్ఠివిసూకాయికం దిట్ఠివిప్ఫన్దితం దిట్ఠిసంయోజనం గాహో పతిట్ఠాహో అభినివేసో పరామాసో కుమ్మగ్గో మిచ్ఛాపథో మిచ్ఛత్తం తిత్థాయతనం విపరియాసగ్గాహో [విపరియేసగ్గాహో (బహూసు)] – ఇదం వుచ్చతి “తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం”.

తత్థ కతమో ఉపాదానపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా ఉపాదానం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “ఉపాదానపచ్చయా భవో”.

తత్థ కతమా భవపచ్చయా జాతి? యా తేసం తేసం ధమ్మానం జాతి సఞ్జాతి నిబ్బత్తి అభినిబ్బత్తి పాతుభావో – అయం వుచ్చతి "భవపచ్చయా జాతి".

తత్థ కతమం జాతిపచ్చయా జరామరణం? అత్థి జరా, అత్థి మరణం. తత్థ కతమా జరా? యా తేసం తేసం ధమ్మానం జరా జీరణతా ఆయునో సంహాని – అయం వుచ్చతి "జరా". తత్థ కతమం మరణం? యో తేసం తేసం ధమ్మానం ఖయో వయో భేదో పరిభేదో అనిచ్చతా అన్తరధానం – ఇదం వుచ్చతి "మరణం". ఇతి అయఞ్చ జరా, ఇదఞ్చ మరణం. ఇదం వుచ్చతి "జాతిపచ్చయా జరామరణం".

ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీతి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సఙ్గతి హోతి, సమాగమో హోతి, సమోధానం హోతి, పాతుభావో హోతి. తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౩౦. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౩౧. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం".

నామపచ్చయా ఫస్సోతి. తత్థ కతమం నామం? ఠపేత్వా ఫస్సం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం".

తత్థ కతమో నామపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "నామపచ్చయా ఫస్సో"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం , నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి , జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౩౩. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం…పే॰… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జా”.

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే॰… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి “నామం”. తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి “రూపం”. ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి “విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం”.

నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి “నామం”. తత్థ కతమం రూపం? యం రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి “రూపం”. ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి “నామరూపం”.

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే॰… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం”.

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”…పే॰… తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౨౩౪. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౩౫. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం…పే॰… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జా”.

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో , యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం".

నామరూపపచ్చయా సళాయతనన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చత్తారో చ మహాభూతా, యఞ్చ రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "నామరూపం".

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా సళాయతనం? చక్ఖాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, జివ్హాయతనం, కాయాయతనం, మనాయతనం – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయా సళాయతనం".

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

పచ్చయచతుక్కం.

౬. హేతుచతుక్కం

౨౩౬. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామహేతుకం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం . ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౩౭. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం".

తత్థ కతమం నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామహేతుకం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామహేతుకం".

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా".

తత్థ కతమా వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా? యో రాగో సారాగో...పే.... చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా".

తత్థ కతమం తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం? యా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... తిత్థాయతనం విపరియాసగ్గాహో – ఇదం వుచ్చతి "తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౩౮. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం, నామపచ్చయా ఫస్సో నామహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౩౯. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం ? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం".

నామపచ్చయా ఫస్సో నామహేతుకోతి. తత్థ కతమం నామం? ఠపేత్వా ఫస్సం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం".

తత్థ కతమో నామపచ్చయా ఫస్సో నామహేతుకో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "నామపచ్చయా ఫస్సో నామహేతుకో"...పే॰... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౬౦. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణహేతుకం, నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామరూపహేతుకం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౬౧. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే॰... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణహేతుకం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణహేతుకం".

నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామరూపహేతుకన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? యం రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "నామరూపం".

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామరూపహేతుకం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామరూపహేతుకం".

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో”…పే॰… తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౨౬౨. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణహేతుకం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామరూపహేతుకం , ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౬౩. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం…పే॰… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జా”.

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాహేతుకో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే॰… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం”.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణహేతుకం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి “నామం”. తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి “రూపం”. ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి “విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణహేతుకం”.

నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామరూపహేతుకన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో , సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి “నామం”. తత్థ కతమం రూపం? చత్తారో చ మహాభూతా, యఞ్చ రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి “రూపం”. ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి “నామరూపం”.

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామరూపహేతుకం? చక్ఖాయతనం , సోతాయతనం, ఘానాయతనం , జివ్హాయతనం, కాయాయతనం, మనాయతనం – ఇదం వుచ్చతి “నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామరూపహేతుకం”.

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా”.

తత్థ కతమా వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా? యో రాగో సారాగో…పే॰… చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాహేతుకా”.

తత్థ కతమం తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం? యా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే॰… తిత్థాయతనం విపరియాసగ్గాహో – ఇదం వుచ్చతి “తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాహేతుకం”…పే॰… తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

హేతుచతుక్కం.

౩. సమ్పయుత్తచతుక్కం

తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౬౩. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం…పే॰… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జా”.

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే॰… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం”.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి “విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం”.

తత్థ కతమం నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే॰… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తం”.

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా".

తత్థ కతమా వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా? యో రాగో సారాగో...పే.... చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా".

తత్థ కతమం తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం? యా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... తిత్థాయతనం విపరియాసగ్గాహో – ఇదం వుచ్చతి "తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం" ...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౬౬. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం, నామపచ్చయా ఫస్సో నామసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా , వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౬౭. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం".

నామపచ్చయా ఫస్సో నామసమ్పయుత్తోతి. తత్థ కతమం నామం? ఠపేత్వా ఫస్సం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం".

తత్థ కతమో నామపచ్చయా ఫస్సో నామసమ్పయుత్తో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "నామపచ్చయా ఫస్సో నామసమ్పయుత్తో"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౬౮. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం నామం, నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౬౯. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే॰... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం ...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం నామం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం నామం".

నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? యం రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "నామరూపం".

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తం".

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో"...పే॰... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౭౦. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం నామం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామసమ్పయుత్తం ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా,

వేదనాపచ్చయా తణ్హా వేదనాసమ్పయుత్తా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం తణ్హాసమ్పయుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౭౧. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే॰... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో అవిజ్జాసమ్పయుత్తో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం నామం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం నామం".

నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామసమ్పయుత్తం ఛట్ఠాయతనన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చత్తారో చ మహాభూతా, యఞ్చ రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "నామరూపం".

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామసమ్పయుత్తం ఛట్ఠాయతనం? చక్ఖాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, జివ్హాయతనం, కాయాయతనం, మనాయతనం – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయా సళాయతనం నామసమ్పయుత్తం ఛట్ఠాయతనం".

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో"...పే॰... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

సమ్పయుత్తచతుక్కం.

౪. అఞ్ఞమఞ్ఞచతుక్కం

౨౭౨. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా; సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం,

ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామం; ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౩౩. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమా సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం.

తత్థ కతమో విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం".

తత్థ కతమం నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం".

తత్థ కతమం నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం".

తత్థ కతమం ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామం? వేదనాక్ఖన్ధో , సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామం".

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమం ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో".

తత్థ కతమా వేదనాపచ్చయా తణ్హా? యో రాగో సారాగో...పే.... చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా తణ్హా".

తత్థ కతమా తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా".

తత్థ కతమం తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం? యా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... తిత్థాయతనం విపరియాసగ్గాహో – ఇదం వుచ్చతి "తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం".

తత్థ కతమా ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా? యో రాగో...పే.... చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా".

తత్థ కతమో ఉపాదానపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా ఉపాదానం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "ఉపాదానపచ్చయా భవో".

తత్థ కతమా భవపచ్చయా జాతి? యా తేసం తేసం ధమ్మానం జాతి సఞ్జాతి నిబ్బత్తి అభినిబ్బతి పాతుభావో – అయం వుచ్చతి "భవపచ్చయా జాతి".

తత్థ కతమం జాతిపచ్చయా జరామరణం? అత్థి జరా, అత్థి మరణం. తత్థ కతమా జరా? యా తేసం తేసం ధమ్మానం జరా జీరణతా ఆయునో సంహాని – అయం వుచ్చతి "జరా". తత్థ కతమం మరణం? యో తేసం తేసం ధమ్మానం ఖయో వయో భేదో పరిభేదో అనిచ్చతా అన్తరధానం – ఇదం వుచ్చతి "మరణం". ఇతి అయఞ్చ జరా, ఇదఞ్చ మరణం. ఇదం వుచ్చతి "జాతిపచ్చయా జరామరణం".

ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీతి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సఙ్గతి హోతి, సమాగమో హోతి, సమోధానం హోతి, పాతుభావో హోతి. తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౭౪. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా; సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి నామం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం , ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౭౫. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమా సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం".

తత్థ కతమో విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం".

తత్థ కతమం నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం".

నామపచ్చయా ఫస్సోతి. తత్థ కతమం నామం? ఠపేత్వా ఫస్సం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం".

తత్థ కతమో నామపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "నామపచ్చయా ఫస్సో" .

తత్థ కతమం ఫస్సపచ్చయాపి నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయాపి నామం"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౭౬. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా; సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామరూపం; ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౭౭. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో.

తత్థ కతమా సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం".

తత్థ కతమో విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో , కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం".

నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో , సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? యం రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "నామరూపం".

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం".

నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? యం రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "నామరూపం".

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం".

తత్థ కతమం ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామరూపం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స

ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామరూపం".

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమం ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౭౮. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా; సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామరూపం; ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయాపి వేదనా; తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయాపి తణ్హా; ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౭౯. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమా సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయాపి అవిజ్జా".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం".

తత్థ కతమో విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి నామం. తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం

చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం".

నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? యం రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "నామరూపం".

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం".

నామరూపపచ్చయా సళాయతనన్తి. అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చత్తారో చ మహాభూతా, యఞ్చ రూపం నిస్సాయ మనోవిఞ్ఞాణధాతు వత్తతి – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "నామరూపం".

తత్థ కతమం నామరూపపచ్చయా సళాయతనం? చక్ఖాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, జివ్హాయతనం, కాయాయతనం, మనాయతనం – ఇదం వుచ్చతి "నామరూపపచ్చయా సళాయతనం".

తత్థ కతమం ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామరూపం? అత్థి నామం, అత్థి రూపం. తత్థ కతమం నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి "నామం". తత్థ కతమం రూపం? చక్ఖాయతనస్స ఉపచయో, సోతాయతనస్స ఉపచయో, ఘానాయతనస్స ఉపచయో, జివ్హాయతనస్స ఉపచయో, కాయాయతనస్స ఉపచయో, యం వా పనఞ్ఞమ్పి అత్థి రూపం చిత్తజం చిత్తహేతుకం చిత్తసముట్ఠానం – ఇదం వుచ్చతి "రూపం". ఇతి ఇదఞ్చ నామం, ఇదఞ్చ రూపం. ఇదం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామరూపం".

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమం ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

అఞ్ఞమఞ్ఞచతుక్కం.

౬. అకుసలనిద్దేసో

౨౮౦. కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం దిట్ఠిగతసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... సోమనస్ససహగతం దిట్ఠిగతవిప్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే.... సోమనస్ససహగతం దిట్ఠిగతవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౮౧. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా".

తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో...పే....

తత్థ కతమో తణ్హాపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి "తణ్హాపచ్చయా అధిమోక్ఖో".

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౮౨. కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం దిట్ఠిగతసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౮౩. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి అవిజ్జా...పే....

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౦౪. కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం దిట్ఠిగతసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం దిట్ఠిగతవిప్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం దిట్ఠిగతవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం , ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా , తణ్హాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౦౫. తత్థ కతమా అవిజ్జా...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౦౬. కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి దోమనస్ససహగతం పటిఘసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే.... దోమనస్ససహగతం పటిఘసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పటిఘం, పటిఘపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౦౭. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా"...పే.... అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమం వేదనాపచ్చయా పటిఘం? యో చిత్తస్స ఆఘాతో...పే.... చణ్డిక్కం అసురోపో [అసులోపో (స్యా.)] అనత్తమనతా చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా పటిఘం" .

తత్థ కతమో పటిఘపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి "పటిఘపచ్చయా అధిమోక్ఖో".

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౦౮. కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం విచికిచ్ఛాసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా

ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ , తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా విచికిచ్ఛా, విచికిచ్ఛాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౮౯. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా"...పే.... అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం, చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమా వేదనాపచ్చయా విచికిచ్ఛా? యా కఙ్ఖా కఙ్ఖాయనా కఙ్ఖాయితత్తం విమతి విచికిచ్ఛా ద్వేళ్హకం ద్విధాపథో [ద్వేధాపథో (సీ. స్యా.)] సంసయో అనేకంసగ్గాహో ఆసప్పనా పరిసప్పనా అపరియోగాహణా [అపరియోగాహనా (సీ. స్యా. క.)] ఛమ్భితత్తం చిత్తస్స మనోవిలేఖో – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా విచికిచ్ఛా".

తత్థ కతమో విచికిచ్ఛాపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా విచికిచ్ఛం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "విచికిచ్ఛాపచ్చయా భవో"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౨౯౦. కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం ఉద్ధచ్చసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా ఉద్ధచ్చం, ఉద్ధచ్చపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౯౧. తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జా"...పే.... అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమం వేదనాపచ్చయా ఉద్ధచ్చం? యం చిత్తస్స ఉద్ధచ్చం అవూపసమో చేతసో విక్ఖేపో భన్తత్తం చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా ఉద్ధచ్చం".

తత్థ కతమో ఉద్ధచ్చపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి "ఉద్ధచ్చపచ్చయా అధిమోక్ఖో".

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో"...పే॰... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

అకుసలనిద్దేసో.

౧౦. కుసలనిద్దేసో

౨౯౨. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౯౩. తత్థ కతమే కుసలమూలా? అలోభో, అదోసో, అమోహో.

తత్థ కతమో అలోభో? యో అలోభో అలుబ్భనా అలుబ్భితత్తం అసారాగో అసారజ్జనా అసారజ్జితత్తం అనభిజ్ఝా అలోభో కుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అలోభో".

తత్థ కతమో అదోసో? యో అదోసో అదుస్సనా అదుస్సితత్తం అబ్యాపాదో అబ్యాపజ్జో అదోసో కుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అదోసో".

తత్థ కతమో అమోహో? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే॰... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "అమోహో". ఇమే వుచ్చన్తి "కుసలమూలా".

తత్థ కతమో కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం...పే॰... విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం...పే॰... నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం...పే॰... ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో...పే॰... ఫస్సపచ్చయా వేదనా...పే॰... అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా పసాదో? యా సద్ధా సద్దహనా ఓకప్పనా అభిప్పసాదో – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా పసాదో".

తత్థ కతమో పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి "పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో".

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో”...పే॰... తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౨౮౪. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా...పే॰... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే॰... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం , విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౮౫. తత్థ కతమే కుసలమూలా? అలోభో, అదోసో.

తత్థ కతమో అలోభో? యో అలోభో అలుబ్భనా అలుబ్భితత్తం అసారాగో అసారజ్జనా అసారజ్జితత్తం అనభిజ్ఝా అలోభో కుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అలోభో”.

తత్థ కతమో అదోసో? యో అదోసో అదుస్సనా అదుస్సితత్తం అబ్యాపాదో అబ్యాపజ్జో అదోసో కుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అదోసో”. ఇమే వుచ్చన్తి “కుసలమూలా”.

తత్థ కతమో కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో”...పే॰... అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”...పే॰... తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౨౮౬. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౮౭. తత్థ కతమే కుసలమూలా? అలోభో, అదోసో, అమోహో – ఇమే వుచ్చన్తి “కుసలమూలా”.

తత్థ కతమో కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో”…పే॰… అయం వుచ్చతి – “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”…పే॰… తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా సద్దారమ్మణం వా గన్ధారమ్మణం వా రసారమ్మణం వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం వా ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౨౯౯. తత్థ కతమే కుసలమూలా? అలోభో, అదోసో – ఇమే వుచ్చన్తి “కుసలమూలా”.

తత్థ కతమో కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో”…పే॰… తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౦౦. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం [పఠవీకసిణం (సీ॰ స్యా॰)], తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం , విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౦౧. తత్థ కతమే కుసలమూలా? అలోభో, అదోసో, అమోహో – ఇమే వుచ్చన్తి “కుసలమూలా”.

తత్థ కతమో కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో”…పే॰… తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౦౨. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో,

అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౦౩. తత్థ కతమే కుసలమూలా? అలోభో, అదోసో, అమోహో – ఇమే వుచ్చన్తి "కుసలమూలా".

తత్థ కతమో కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో"...పే.... అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౩౦౪. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతేసం ధమ్మానం సముదయో హోతి.

౩౦౫. తత్థ కతమే కుసలమూలా? అలోభో, అదోసో, అమోహో.

తత్థ కతమో అలోభో...పే.... అదోసో...పే.... అమోహో? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "అమోహో". ఇమే వుచ్చన్తి "కుసలమూలా".

తత్థ కతమో కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో"...పే.... అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా పసాదో? యా సద్ధా సద్దహనా ఓకప్పనా అభిప్పసాదో – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా పసాదో".

తత్థ కతమో పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి "పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో".

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో”...పే.... అయం వుచ్చతి “జాతిపచ్చయా జరామరణం”.

ఏవమేతేసం ధమ్మానం సముదయో హోతీతి. ఏవమేతేసం ధమ్మానం సఙ్గతి హోతి, సమాగమో హోతి, సమోధానం హోతి, పాతుభావో హోతి. తేన వుచ్చతి “ఏవమేతేసం ధమ్మానం సముదయో హోతీ”తి.

కుసలనిద్దేసో.

౧౧. అబ్యాకతనిద్దేసో

౩౦౬. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం చక్ఖువిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రూపారమ్మణం, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౦౭. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జాచక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం? వేదనాక్ఖన్ధో , సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి “విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం”.

తత్థ కతమం నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జాచక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం”.

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా వేదనం, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా భవో”...పే.... తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౦౮. తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారహేతుకం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణహేతుకం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామహేతుకం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనహేతుకో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్సహేతుకా, వేదనాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౦౯. తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారసమ్పయుత్తం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం విఞ్ఞాణసమ్పయుత్తం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం నామసమ్పయుత్తం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో ఛట్ఠాయతనసమ్పయుత్తో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా ఫస్ససమ్పయుత్తా, వేదనాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౧౦. తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయాపి సఙ్ఖారో; విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయాపి విఞ్ఞాణం; నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయాపి నామం; ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయాపి ఛట్ఠాయతనం; ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయాపి ఫస్సో; వేదనాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౧౧. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సోతవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం సద్దారమ్మణం…పే॰… ఘానవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం గన్ధారమ్మణం…పే॰… జివ్హావిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రసారమ్మణం…పే॰… కాయవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి సుఖసహగతం ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౧౨. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “సఙ్ఖారో”…పే॰… అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం కాయికం సాతం కాయికం సుఖం కాయసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా వేదనం, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా భవో”…పే॰… తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౧౩. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా సద్దారమ్మణా వా గన్ధారమ్మణా వా రసారమ్మణా వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో,

అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౧౪. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”...పే.... అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో”.

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో”...పే.... తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౧౫. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి సోమనస్ససహగతా రూపారమ్మణా వా సద్దారమ్మణా వా గన్ధారమ్మణా వా రసారమ్మణా వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౧౬. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”...పే.... అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో”.

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో”...పే.... తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౧౭. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా సద్దారమ్మణా వా గన్ధారమ్మణా వా రసారమ్మణా వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౧౮. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం"...పే.... అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో".

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౩౧౯. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా...పే.... సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే.... సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా...పే.... సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణా వా...పే.... ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౨౦. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "సఙ్ఖారో".

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం"...పే.... అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా పసాదో? యా సద్ధా సద్దహనా ఓకప్పనా అభిప్పసాదో – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా పసాదో".

తత్థ కతమో పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో ? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి "పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో".

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో"…పే॰… తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౩౨౧. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి – ఇమే ధమ్మా కుసలా.

తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం , ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో , భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౨౨. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి – ఇమే ధమ్మా కుసలా.

తస్సేవ అరూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౨౩. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి – ఇమే ధమ్మా కుసలా.

తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం,

నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో , భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతేసం ధమ్మానం సముదయో హోతి.

౩.౨౪. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అకుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం చక్ఖువిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రూపారమ్మణం…పే… సోతవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం సద్దారమ్మణం… పే… ఘానవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం గన్ధారమ్మణం…పే… జివ్హావిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రసారమ్మణం…పే… కాయవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి దుక్ఖసహగతం ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩.౨౫. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే… తజ్జాకాయవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”…పే… అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం కాయికం అసాతం కాయికం దుక్ఖం కాయసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా వేదనం, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా భవో”…పే… తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩.౨౬. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అకుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా సద్దారమ్మణా వా గన్ధారమ్మణా వా రసారమ్మణా వా ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩.౨౭. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి సఙ్ఖారో.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే… తజ్జామనోధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”…పే… అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో”.

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం , వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో”...పే॰... తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౨౮. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అకుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే॰... ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౨౯. తత్థ కతమో సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”...పే॰... తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౩౦. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే మనోధాతు ఉప్పన్నా హోతి కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే॰... ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా...పే॰... మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా సోమనస్ససహగతా రూపారమ్మణా వా...పే॰... ధమ్మారమ్మణా వా...పే॰... మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే॰... ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౩౧. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా...పే॰... సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే॰... సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా...పే॰... సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణా వా...పే॰... ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో,

అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౩౨. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే రూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౩౩. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అరూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం , విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

అబ్యాకతనిద్దేసో.

౧౨. అవిజ్జామూలకకుసలనిద్దేసో

౩౩౪. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే॰... ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౩౫. తత్థ కతమో అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో"...పే॰... అయం వుచ్చతి "ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో".

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి "ఫస్సపచ్చయా వేదనా".

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా పసాదో? యా సద్ధా సద్దహనా ఓకప్పనా అభిప్పసాదో – అయం వుచ్చతి "వేదనాపచ్చయా పసాదో".

తత్థ కతమో పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి "పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో".

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి "అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో"...పే॰... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౩౩౬. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౩౭. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౩౮. తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౩౯. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే॰... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే॰... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా...పే॰... ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౪౦. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి ...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౪౧. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౪౨. కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా , వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో , అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతేసం ధమ్మానం సముదయో హోతి.

అవిజ్జామూలకకుసలనిద్దేసో.

౧౩. కుసలమూలకవిపాకనిద్దేసో

౩౪౩. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం చక్ఖువిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రూపారమ్మణం, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౪౪. తత్థ కతమో కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి "కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో"...పే.... తేన వుచ్చతి "ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

౩౪౫. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సోతవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం సద్దారమ్మణం...పే.... ఘానవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం గన్ధారమ్మణం...పే.... జివ్హావిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రసారమ్మణం...పే.... కాయవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి సుఖసహగతం ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం...పే.... మనోధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే.... ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా...పే.... మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి సోమనస్ససహగతా రూపారమ్మణా వా...పే.... ధమ్మారమ్మణా వా...పే.... మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే.... ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో , సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా , వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో,

అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౪౬. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా...పే.... సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే.... సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా...పే.... సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణా వా...పే.... ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౪౭. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి – ఇమే ధమ్మా కుసలా.

తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం . ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౪౮. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి – ఇమే ధమ్మా కుసలా.

తస్సేవ అరూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం , ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో , భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౪౯. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే॰... అవిక్ఖేపో హోతి – ఇమే ధమ్మా కుసలా.

తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, తస్మిం సమయే కుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా పసాదో, పసాదపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతేసం ధమ్మానం సముదయో హోతి.

కుసలమూలకవిపాకనిద్దేసో.

౧౪. అకుసలమూలకవిపాకనిద్దేసో

౩౫౦. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అకుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం చక్ఖువిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రూపారమ్మణం, తస్మిం సమయే అకుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౫౧. తత్థ కతమో అకుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “అకుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో”...పే॰... తేన వుచ్చతి “ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ”తి.

౩౫౨. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అకుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సోతవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం సద్దారమ్మణం...పే॰... ఘానవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం గన్ధారమ్మణం...పే॰... జివ్హావిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రసారమ్మణం...పే॰... కాయవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి దుక్ఖసహగతం ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం...పే॰... మనోధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే॰... ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అకుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం, నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౫౩. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అకుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే॰... ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే అకుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం,

నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం, ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో , ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో, అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి , జాతిపచ్చయా జరామరణం. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౩౦౪. తత్థ కతమో అకుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో? యా చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – అయం వుచ్చతి “అకుసలమూలపచ్చయా సఙ్ఖారో”.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం”.

తత్థ కతమం విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో – ఇదం వుచ్చతి “విఞ్ఞాణపచ్చయా నామం”.

తత్థ కతమం నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “నామపచ్చయా ఛట్ఠాయతనం”.

తత్థ కతమో ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో? యో ఫస్సో ఫుసనా సమ్ఫుసనా సమ్ఫుసితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఛట్ఠాయతనపచ్చయా ఫస్సో”.

తత్థ కతమా ఫస్సపచ్చయా వేదనా? యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – అయం వుచ్చతి “ఫస్సపచ్చయా వేదనా”.

తత్థ కతమో వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో? యో చిత్తస్స అధిమోక్ఖో అధిముచ్చనా తదధిముత్తతా – అయం వుచ్చతి “వేదనాపచ్చయా అధిమోక్ఖో”.

తత్థ కతమో అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో? ఠపేత్వా అధిమోక్ఖం, వేదనాక్ఖన్ధో సఞ్ఞాక్ఖన్ధో సఙ్ఖారక్ఖన్ధో విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “అధిమోక్ఖపచ్చయా భవో”.

తత్థ కతమా భవపచ్చయా జాతి? యా తేసం తేసం ధమ్మానం జాతి సఞ్జాతి నిబ్బత్తి అభినిబ్బత్తి పాతుభావో – అయం వుచ్చతి “భవపచ్చయా జాతి”.

తత్థ కతమం జాతిపచ్చయా జరామరణం? అత్థి జరా, అత్థి మరణం. తత్థ కతమా జరా? యా తేసం తేసం ధమ్మానం జరా జీరణతా ఆయునో సంహాని – అయం వుచ్చతి జరా. తత్థ కతమం మరణం? యో తేసం తేసం ధమ్మానం ఖయో వయో భేదో పరిభేదో అనిచ్చతా అన్తరధానం – ఇదం వుచ్చతి “మరణం”. ఇతి అయఞ్చ జరా, ఇదఞ్చ మరణం. ఇదం వుచ్చతి “జాతిపచ్చయా జరామరణం”.

ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీతి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సఙ్గతి హోతి, సమాగమో హోతి, సమోధానం హోతి, పాతుభావో హోతి. తేన వుచ్చతి ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ"తి.

అకుసలమూలకవిపాకనిద్దేసో.

అభిధమ్మభాజనీయం.

పటిచ్చసముప్పాదవిభఙ్గో [పచ్చయాకారవిభఙ్గో (సీ. స్యా.)] నిట్ఠితో.

౭. సతిపట్ఠానవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౩౫౫. చత్తారో సతిపట్ఠానా – ఇధ భిక్ఖు అజ్ఝత్తం కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి బహిద్ధా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, అజ్ఝత్తం వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి బహిద్ధా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి అజ్ఝత్తబహిద్ధా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, అజ్ఝత్తం చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి బహిద్ధా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి అజ్ఝత్తబహిద్ధా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి బహిద్ధా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

౧. కాయానుపస్సనానిద్దేసో

౩౫౬. కథఞ్చ భిక్ఖు అజ్ఝత్తం కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు అజ్ఝత్తం కాయం ఉద్ధం పాదతలా అధో కేసమత్థకా తచపరియన్తం పూరం నానప్పకారస్స అసుచినో పచ్చవేక్ఖతి – ‘‘అత్థి ఇమస్మిం కాయే కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు [నహారు (సీ.)] అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం [అట్ఠిమిఞ్జా (సీ.)] వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్త’’న్తి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి స్వావత్థితం వవత్థపేతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవిత్వా భావేత్వా బహులీకరిత్వా స్వావత్థితం వవత్థపేత్వా బహిద్ధా కాయే చిత్తం ఉపసంహరతి.

కథఞ్చ భిక్ఖు బహిద్ధా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు బహిద్ధా కాయం ఉద్ధం పాదతలా అధో కేసమత్థకా తచపరియన్తం పూరం నానప్పకారస్స అసుచినో పచ్చవేక్ఖతి – ‘‘అత్థిస్స కాయే కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్త’’న్తి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి స్వావత్థితం వవత్థపేతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవిత్వా భావేత్వా బహులీకరిత్వా స్వావత్థితం వవత్థపేత్వా అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయే చిత్తం ఉపసంహరతి.

కథఞ్చ భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయం ఉద్ధం పాదతలా అధో కేసమత్థకా తచపరియన్తం పూరం నానప్పకారస్స అసుచినో పచ్చవేక్ఖతి – ‘‘అత్థి ఇమస్మిం కాయే కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్త’’న్తి. ఏవం భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

౩౫౭. అనుపస్సీతి. తత్థ కతమా అనుపస్సనా? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "అనుపస్సనా". ఇమాయ అనుపస్సనాయ ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి "అనుపస్సీ"తి.

౩౫౮. విహరతీతి. ఇరియతి వత్తతి పాలేతి యపేతి యాపేతి చరతి విహరతి. తేన వుచ్చతి "విహరతీ"తి.

౩౫౯. ఆతాపీతి. తత్థ కతమో ఆతాపో [కతమం ఆతాపం (సబ్బత్థ)]? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – అయం వుచ్చతి "ఆతాపో". ఇమినా ఆతాపేన ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి "ఆతాపీ"తి.

౩౬౦. సమ్పజానోతి . తత్థ కతమం సమ్పజఞ్ఞం? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి "సమ్పజఞ్ఞం". ఇమినా సమ్పజఞ్ఞేన ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి "సమ్పజానో"తి.

౩౬౧. సతిమాతి. తత్థ కతమా సతి? యా సతి అనుస్సతి...పే.... సమ్మాసతి – అయం వుచ్చతి "సతి". ఇమాయ సతియా ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి "సతిమా"తి.

౩౬౨. వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సన్తి. తత్థ కతమో లోకో? స్వేవ కాయో లోకో. పఞ్చపి ఉపాదానక్ఖన్ధా లోకో. అయం వుచ్చతి "లోకో". తత్థ కతమా అభిజ్ఝా? యో రాగో సారాగో...పే.... చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "అభిజ్ఝా". తత్థ కతమం దోమనస్సం? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "దోమనస్సం". ఇతి అయఞ్చ అభిజ్ఝా ఇదఞ్చ దోమనస్సం ఇమమ్హి లోకే వినీతా హోన్తి పటివినీతా సన్తా సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి "వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స"న్తి.

కాయానుపస్సనానిద్దేసో.

౨. వేదనానుపస్సనానిద్దేసో

౩౬౩. కథఞ్చ భిక్ఖు అజ్ఝత్తం వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సుఖం వేదనం వేదయమానో "సుఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి, దుక్ఖం వేదనం వేదయమానో "దుక్ఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి, అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయమానో "అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి, సామిసం వా సుఖం వేదనం వేదయమానో "సామిసం సుఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి, నిరామిసం వా సుఖం వేదనం వేదయమానో "నిరామిసం సుఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి, సామిసం వా దుక్ఖం వేదనం వేదయమానో "సామిసం దుక్ఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి, నిరామిసం వా దుక్ఖం వేదనం వేదయమానో "నిరామిసం దుక్ఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి, సామిసం వా అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయమానో "సామిసం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి, నిరామిసం వా అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయమానో "నిరామిసం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయామీ"తి పజానాతి. సో తం నిమిత్తం

ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి స్వావత్థితం వవత్థపేతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవిత్వా భావేత్వా బహులీకరిత్వా స్వావత్థితం వవత్థపేత్వా బహిద్ధా వేదనాసు చిత్తం ఉపసంహరతి.

కథఞ్చ భిక్ఖు బహిద్ధా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సుఖం వేదనం వేదయమానం "సుఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి, దుక్ఖం వేదనం వేదయమానం "దుక్ఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి, అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయమానం "అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి, సామిసం వా సుఖం వేదనం వేదయమానం "సామిసం సుఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి, నిరామిసం వా సుఖం వేదనం వేదయమానం "నిరామిసం సుఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి, సామిసం వా దుక్ఖం వేదనం వేదయమానం "సామిసం దుక్ఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి, నిరామిసం వా దుక్ఖం వేదనం వేదయమానం "నిరామిసం దుక్ఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి, సామిసం వా అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయమానం "సామిసం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి, నిరామిసం వా అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయమానం "నిరామిసం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతీ"తి పజానాతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి స్వావత్థితం వవత్థపేతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవిత్వా భావేత్వా బహులీకరిత్వా స్వావత్థితం వవత్థపేత్వా అజ్ఝత్తబహిద్ధా వేదనాసు చిత్తం ఉపసంహరతి.

కథఞ్చ భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సుఖం వేదనం "సుఖా వేదనా"తి పజానాతి, దుక్ఖం వేదనం "దుక్ఖా వేదనా"తి పజానాతి, అదుక్ఖమసుఖం వేదనం "అదుక్ఖమసుఖా వేదనా"తి పజానాతి, సామిసం వా సుఖం వేదనం "సామిసా సుఖా వేదనా"తి పజానాతి, నిరామిసం వా సుఖం వేదనం "నిరామిసా సుఖా వేదనా"తి పజానాతి, సామిసం వా దుక్ఖం వేదనం "సామిసా దుక్ఖా వేదనా"తి పజానాతి, నిరామిసం వా దుక్ఖం వేదనం "నిరామిసా దుక్ఖా వేదనా"తి పజానాతి, సామిసం వా అదుక్ఖమసుఖం వేదనం "సామిసా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా"తి పజానాతి, నిరామిసం వా అదుక్ఖమసుఖం వేదనం "నిరామిసా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా"తి పజానాతి. ఏవం భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

౩౬౪. అనుపస్సీతి ...పే.... విహరతీతి...పే.... ఆతాపీతి...పే.... సమ్పజానోతి...పే.... సతిమాతి...పే.... వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సన్తి. తత్థ కతమో లోకో? సాయేవ వేదనా లోకో. పఞ్చపి ఉపాదానక్ఖన్ధా లోకో. అయం వుచ్చతి "లోకో". తత్థ కతమా అభిజ్ఝా? యో రాగో సారాగో...పే.... చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "అభిజ్ఝా". తత్థ కతమం దోమనస్సం? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "దోమనస్సం". ఇతి అయఞ్చ అభిజ్ఝా ఇదఞ్చ దోమనస్సం ఇమమ్హి లోకే వినీతా హోన్తి పటివినీతా సన్తా సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి "వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స"న్తి.

వేదనానుపస్సనానిద్దేసో.

౩. చిత్తానుపస్సనానిద్దేసో

౩౬౫. కథఞ్చ భిక్ఖు అజ్ఝత్తం చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సరాగం వా చిత్తం "సరాగం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతరాగం వా చిత్తం "వీతరాగం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, సదోసం వా చిత్తం "సదోసం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతదోసం వా చిత్తం "వీతదోసం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, సమోహం వా చిత్తం "సమోహం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతమోహం వా చిత్తం "వీతమోహం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, సంఖిత్తం వా చిత్తం "సంఖిత్తం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం "విక్ఖిత్తం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, మహగ్గతం వా చిత్తం "మహగ్గతం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, అమహగ్గతం వా చిత్తం "అమహగ్గతం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, సఉత్తరం వా చిత్తం "సఉత్తరం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, అనుత్తరం వా చిత్తం "అనుత్తరం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, సమాహితం వా చిత్తం "సమాహితం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, అసమాహితం వా చిత్తం "అసమాహితం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, విముత్తం వా చిత్తం "విముత్తం మే చిత్త"న్తి పజానాతి, అవిముత్తం వా చిత్తం "అవిముత్తం మే చిత్త"న్తి పజానాతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి స్వావత్థితం వవత్థపేతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవిత్వా భావేత్వా బహులీకరిత్వా స్వావత్థితం వవత్థపేత్వా బహిద్ధా చిత్తే చిత్తం ఉపసంహరతి.

కథఞ్చ భిక్ఖు బహిద్ధా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సరాగం వాస్స చిత్తం "సరాగమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతరాగం వాస్స చిత్తం "వీతరాగమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, సదోసం వాస్స చిత్తం "సదోసమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతదోసం వాస్స చిత్తం "వీతదోసమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, సమోహం వాస్స చిత్తం "సమోహమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతమోహం వాస్స చిత్తం "వీతమోహమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, సంఖిత్తం వాస్స చిత్తం "సంఖిత్తమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, విక్ఖిత్తం వాస్స చిత్తం "విక్ఖిత్తమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, మహగ్గతం వాస్స చిత్తం "మహగ్గతమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, అమహగ్గతం వాస్స చిత్తం "అమహగ్గతమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, సఉత్తరం వాస్స చిత్తం "సఉత్తరమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, అనుత్తరం వాస్స చిత్తం "అనుత్తరమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, సమాహితం వాస్స చిత్తం "సమాహితమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, అసమాహితం వాస్స చిత్తం "అసమాహితమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, విముత్తం వాస్స చిత్తం "విముత్తమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి, అవిముత్తం వాస్స చిత్తం "అవిముత్తమస్స చిత్త"న్తి పజానాతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి స్వావత్థితం వవత్థపేతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవిత్వా భావేత్వా బహులీకరిత్వా స్వావత్థితం వవత్థపేత్వా అజ్ఝత్తబహిద్ధా చిత్తే చిత్తం ఉపసంహరతి.

కథఞ్చ భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సరాగం వా చిత్తం "సరాగం చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతరాగం వా చిత్తం "వీతరాగం చిత్త"న్తి పజానాతి, సదోసం వా చిత్తం "సదోసం చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతదోసం వా చిత్తం "వీతదోసం చిత్త"న్తి పజానాతి, సమోహం వా చిత్తం "సమోహం చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతమోహం వా చిత్తం "వీతమోహం చిత్త"న్తి పజానాతి, సంఖిత్తం వా చిత్తం "సంఖిత్తం చిత్త"న్తి పజానాతి, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం "విక్ఖిత్తం చిత్త"న్తి పజానాతి, మహగ్గతం వా చిత్తం "మహగ్గతం చిత్త"న్తి పజానాతి, అమహగ్గతం వా చిత్తం "అమహగ్గతం చిత్త"న్తి పజానాతి, సఉత్తరం వా చిత్తం "సఉత్తరం చిత్త"న్తి పజానాతి, అనుత్తరం వా చిత్తం "అనుత్తరం చిత్త"న్తి పజానాతి , సమాహితం వా చిత్తం "సమాహితం చిత్త"న్తి పజానాతి, అసమాహితం వా చిత్తం "అసమాహితం చిత్త"న్తి పజానాతి, విముత్తం వా చిత్తం "విముత్తం చిత్త"న్తి పజానాతి, అవిముత్తం వా చిత్తం "అవిముత్తం చిత్త"న్తి పజానాతి. ఏవం భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

౩౬౬. అనుపస్సీతి...పే.... విహరతీతి...పే.... ఆతాపీతి...పే.... సమ్పజానోతి...పే.... సతిమాతి...పే.... వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సన్తి. తత్థ కతమో లోకో? తంయేవ చిత్తం లోకో. పఞ్చపి ఉపాదానక్ఖన్ధా లోకో – తత్థ కతమా అభిజ్ఝా? యో

రాగో సారాగో…పే॰… చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “అభిజ్ఝా”. తత్థ కతమం దోమనస్సం? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి “దోమనస్సం”. ఇతి అయఞ్చ అభిజ్ఝా ఇదఞ్చ దోమనస్సం ఇమమ్హి లోకే వినీతా హోన్తి పటివినీతా సన్తా సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స”న్తి.

చిత్తానుపస్సనానిద్దేసో.

౪. ధమ్మానుపస్సనానిద్దేసో

౩౬౭. కథఞ్చ భిక్ఖు అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సన్తం వా అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దం “అత్థి మే అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దో”తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దం “నత్థి మే అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స కామచ్ఛన్దస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స కామచ్ఛన్దస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి. సన్తం వా అజ్ఝత్తం బ్యాపాదం… పే॰… సన్తం వా అజ్ఝత్తం థినమిద్ధం [థీనమిద్ధం (సీ॰ స్యా॰)] …పే॰… సన్తం వా అజ్ఝత్తం ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం…పే॰… సన్తం వా అజ్ఝత్తం విచికిచ్ఛం “అత్థి మే అజ్ఝత్తం విచికిచ్ఛా”తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం విచికిచ్ఛం “నత్థి మే అజ్ఝత్తం విచికిచ్ఛా”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నాయ విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నాయ విచికిచ్ఛాయ పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనాయ విచికిచ్ఛాయ ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

సన్తం వా అజ్ఝత్తం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం “అత్థి మే అజ్ఝత్తం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం “నత్థి మే అజ్ఝత్తం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి, సన్తం వా అజ్ఝత్తం ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం…పే॰… సన్తం వా అజ్ఝత్తం వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం [విరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం (సీ॰ స్యా॰)] …పే॰… సన్తం వా అజ్ఝత్తం పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం …పే॰… సన్తం వా అజ్ఝత్తం పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం…పే॰… సన్తం వా అజ్ఝత్తం సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం…పే॰… సన్తం వా అజ్ఝత్తం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం “అత్థి మే అజ్ఝత్తం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం “నత్థి మే అజ్ఝత్తం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి స్వావత్థితం వవత్థపేతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవిత్వా భావేత్వా బహులీకరిత్వా స్వావత్థితం వవత్థపేత్వా బహిద్ధా ధమ్మేసు చిత్తం ఉపసంహరతి.

కథఞ్చ భిక్ఖు బహిద్ధా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సన్తం వాస్స కామచ్ఛన్దం “అత్థిస్స కామచ్ఛన్దో”తి పజానాతి, అసన్తం వాస్స కామచ్ఛన్దం “నత్థిస్స కామచ్ఛన్దో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి , యథా చ ఉప్పన్నస్స కామచ్ఛన్దస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స కామచ్ఛన్దస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి. సన్తం వాస్స బ్యాపాదం…పే॰… సన్తం వాస్స థినమిద్ధం…పే॰… సన్తం వాస్స ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం…పే॰… సన్తం వాస్స విచికిచ్ఛం “అత్థిస్స విచికిచ్ఛా”తి పజానాతి, అసన్తం వాస్స విచికిచ్ఛం

“నత్థిస్స విచికిచ్ఛా”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నాయ విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నాయ విచికిచ్ఛాయ పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనాయ విచికిచ్ఛాయ ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

సన్తం వాస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం “అత్థిస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, అసన్తం వాస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం “నత్థిస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి. సన్తం వాస్స ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం... పే.... సన్తం వాస్స వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం...పే.... సన్తం వాస్స పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం...పే.... సన్తం వాస్స పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం... పే.... సన్తం వాస్స సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం...పే.... సన్తం వాస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం “అత్థిస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, అసన్తం వాస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం “నత్థిస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి స్వావత్థితం వవత్థపేతి. సో తం నిమిత్తం ఆసేవిత్వా భావేత్వా బహులీకరిత్వా స్వావత్థితం వవత్థపేత్వా అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మేసు చిత్తం ఉపసంహరతి.

కథఞ్చ భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు సన్తం వా కామచ్ఛన్దం “అత్థి కామచ్ఛన్దో”తి పజానాతి, అసన్తం వా కామచ్ఛన్దం “నత్థి కామచ్ఛన్దో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స కామచ్ఛన్దస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి , యథా చ పహీనస్స కామచ్ఛన్దస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి. సన్తం వా బ్యాపాదం...పే.... సన్తం వా థినమిద్ధం...పే.... సన్తం వా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం...పే.... సన్తం వా విచికిచ్ఛం “అత్థి విచికిచ్ఛా”తి పజానాతి, అసన్తం వా విచికిచ్ఛం “నత్థి విచికిచ్ఛా”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నాయ విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నాయ విచికిచ్ఛాయ పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనాయ విచికిచ్ఛాయ ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

సన్తం వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం “అత్థి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, అసన్తం వా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం “నత్థి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి. సన్తం వా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం...పే.... సన్తం వా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం...పే.... సన్తం వా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం...పే.... సన్తం వా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం...పే.... సన్తం వా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం...పే.... సన్తం వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం “అత్థి ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, అసన్తం వా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం “నత్థి ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో”తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి. ఏవం భిక్ఖు అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

౩౬౮. అనుపస్సీతి. తత్థ కతమా అనుపస్సనా? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి అనుపస్సనా. ఇమాయ అనుపస్సనాయ ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “అనుపస్సీ”తి.

౩౬౯. విహరతీతి. ఇరియతి వత్తతి పాలేతి యపేతి యాపేతి చరతి విహరతి. తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౩౭౦. ఆతాపీతి. తత్థ కతమో ఆతాపో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో…పే॰… సమ్మావాయామో – అయం వుచ్చతి “ఆతాపో”. ఇమినా ఆతాపేన ఉపేతో హోతి…పే॰… సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “ఆతాపీ”తి.

౩౭౧. సమ్పజానోతి . తత్థ కతమం సమ్పజఞ్ఞం? యా పఞ్ఞా పజాననా…పే॰… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “సమ్పజఞ్ఞం”. ఇమినా సమ్పజఞ్ఞేన ఉపేతో హోతి…పే॰… సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “సమ్పజానో”తి.

౩౭౨. సతిమాతి . తత్థ కతమా సతి? యా సతి అనుస్సతి…పే॰… సమ్మాసతి – అయం వుచ్చతి “సతి”. ఇమాయ సతియా ఉపేతో హోతి…పే॰… సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “సతిమా”తి.

౩౭౩. వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సన్తి. తత్థ కతమో లోకో? తేవ ధమ్మా లోకో. పఞ్చపి ఉపాదానక్ఖన్ధా లోకో. అయం వుచ్చతి “లోకో”. తత్థ కతమా అభిజ్ఝా? యో రాగో సారాగో…పే॰… చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “అభిజ్ఝా”. తత్థ కతమం దోమనస్సం? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి “దోమనస్సం”. ఇతి అయఞ్చ అభిజ్ఝా ఇదఞ్చ దోమనస్సం ఇమమ్హి లోకే వినీతా హోన్తి పటివినీతా సన్తా సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స”న్తి.

ధమ్మానుపస్సనానిద్దేసో.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౩౭౪. చత్తారో సతిపట్ఠానా – ఇధ భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి, వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి, చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి, ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి.

౩౭౫. కథఞ్చ భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం కాయే కాయానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి “సతిపట్ఠానం”. అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౭౬. కథఞ్చ భిక్ఖు వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం వేదనాసు వేదనానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి

సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి సతిపట్ఠానం. అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౭౭. కథఞ్చ భిక్ఖు చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం చిత్తే చిత్తానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సతిపట్ఠానం". అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౭౮. కథఞ్చ భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సతిపట్ఠానం". అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౭౯. తత్థ కతమం సతిపట్ఠానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సతిపట్ఠానం". అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౮౦. చత్తారో సతిపట్ఠానా – ఇధ భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి, వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి, చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి, ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి.

౩౮౧. కథఞ్చ భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం కాయే కాయానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సతిపట్ఠానం". అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౮౨. కథఞ్చ భిక్ఖు వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం

ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం వేదనాసు వేదనానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సతిపట్ఠానం". అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౮౩. కథఞ్చ భిక్ఖు చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం చిత్తే చిత్తానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సతిపట్ఠానం". అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౮౪. కథఞ్చ భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సతిపట్ఠానం". అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

౩౮౫. తత్థ కతమం సతిపట్ఠానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సతిపట్ఠానం". అవసేసా ధమ్మా సతిపట్ఠానసమ్పయుత్తా.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౩౮౬. చత్తారో సతిపట్ఠానా – ఇధ భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, చిత్తే

చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

౩౮౭. చతున్నం సతిపట్ఠానానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౩౮౮. సియా కుసలా, సియా అబ్యాకతా. సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. సియా విపాకా సియా విపాకధమ్మధమ్మా. అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సియా అపచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా. అప్పమాణా. అప్పమాణారమ్మణా. పణీతా. సియా సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా. న మగ్గారమ్మణా , సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో, సియా న వత్తబ్బా మగ్గహేతుకాతిపి, మగ్గాధిపతినోతిపి. సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో. సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. న వత్తబ్బా అతీతారమ్మణాతిపి, అనాగతారమ్మణాతిపి, పచ్చుప్పన్నారమ్మణాతిపి. సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. బహిద్ధారమ్మణా. అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౩౮౯. న హేతూ. సహేతుకా. హేతుసమ్పయుత్తా. న వత్తబ్బా హేతూ చేవ సహేతుకా చాతి, సహేతుకా చేవ న చ హేతూ. న వత్తబ్బా హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చాతి, హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ. న హేతూ సహేతుకా.

సప్పచ్చయా. సఙ్ఖతా. అనిదస్సనా. అప్పటిఘా. అరూపా. లోకుత్తరా. కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా. నో ఆసవా. అనాసవా. ఆసవవిప్పయుత్తా. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ సాసవాచాతిపి, సాసవా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తాచాతిపి, ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. ఆసవవిప్పయుత్తా. అనాసవా. నో సంయోజనా...పే.... నో గన్థా...పే.... నో ఓఘా...పే.... నో యోగా...పే.... నో నీవరణా...పే.... నో పరామాసా...పే.... సారమ్మణా. నో చిత్తా. చేతసికా. చిత్తసమ్పయుత్తా. చిత్తసంసట్ఠా. చిత్తసముట్ఠానా. చిత్తసహభునో. చిత్తానుపరివత్తినో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. బాహిరా. నో ఉపాదా. అనుపాదిన్నా . నో ఉపాదానా...పే.... నో కిలేసా...పే.... న దస్సనేన పహాతబ్బా, న భావనాయ పహాతబ్బా. న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా.

సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా . సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా. న కామావచరా. న రూపావచరా. న అరూపావచరా. అపరియాపన్నా. సియా నియ్యానికా, సియా అనియ్యానికా. సియా నియతా, సియా అనియతా. అనుత్తరా. అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

సతిపట్ఠానవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

८. సమ్మప్పధానవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

३९०. చత్తారో సమ్మప్పధానా – ఇధ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

३९१. కథఞ్చ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి? తత్థ కతమే అనుప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా? తీణి అకుసలమూలాని – లోభో, దోసో, మోహో. తదేకట్ఠా చ కిలేసా. తంసమ్పయుత్తో వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో, తంసముట్ఠానం కాయకమ్మం వచీకమ్మం మనోకమ్మం – ఇమే వుచ్చన్తి “అనుప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా”. ఇతి ఇమేసం అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

३९२. ఛన్దం జనేతీతి. తత్థ కతమో ఛన్దో? యో ఛన్దో ఛన్దికతా [ఛన్దీకతా (స్యా.)] కత్తుకమ్యతా కుసలో ధమ్మచ్ఛన్దో – అయం వుచ్చతి “ఛన్దో”. ఇమం ఛన్దం జనేతి సఞ్జనేతి ఉట్ఠపేతి సముట్ఠపేతి [ఉట్ఠాపేతి సముట్ఠాపేతి (స్యా.) ఏవముపరిపి] నిబ్బత్తేతి అభినిబ్బత్తేతి. తేన వుచ్చతి “ఛన్దం జనేతీ”తి.

३९३. వాయమతీతి. తత్థ కతమో వాయామో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – అయం వుచ్చతి “వాయామో”. ఇమినా వాయామేన ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “వాయమతీ”తి.

३९४. వీరియం ఆరభతీతి. తత్థ కతమం వీరియం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – ఇదం వుచ్చతి “వీరియం”. ఇమం వీరియం ఆరభతి సమారభతి ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “వీరియం ఆరభతీ”తి.

३९५. చిత్తం పగ్గణ్హాతీతి. తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇమం చిత్తం పగ్గణ్హాతి సమ్పగ్గణ్హాతి ఉపత్థమ్భేతి పచ్చుపత్థమ్భేతి. తేన వుచ్చతి “చిత్తం పగ్గణ్హాతీ”తి.

३९६. పదహతీతి. తత్థ కతమం పధానం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – ఇదం వుచ్చతి “పధానం”. ఇమినా పధానేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “పదహతీ”తి.

౩౯౭. కథఞ్చ భిక్ఖు ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి? తత్థ కతమే ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా? తీణి అకుసలమూలాని – లోభో, దోసో, మోహో. తదేకట్ఠా చ కిలేసా. తంసమ్పయుత్తో వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో, తంసముట్ఠానం కాయకమ్మం వచీకమ్మం మనోకమ్మం – ఇమే వుచ్చన్తి “ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా”. ఇతి ఇమేసం ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

౩౯౮. ఛన్దం జనేతీతి. తత్థ కతమో ఛన్దో? యో ఛన్దో ఛన్దికతా కత్తుకమ్యతా కుసలో ధమ్మచ్ఛన్దో – అయం వుచ్చతి “ఛన్దో”. ఇమం ఛన్దం జనేతి సఞ్జనేతి ఉట్ఠపేతి సముట్ఠపేతి నిబ్బత్తేతి అభినిబ్బత్తేతి. తేన వుచ్చతి “ఛన్దం జనేతీ”తి.

౩౯౯. వాయమతీతి. తత్థ కతమో వాయామో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – అయం వుచ్చతి “వాయామో”. ఇమినా వాయామేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “వాయమతీ”తి.

౪౦౦. వీరియం ఆరభతీతి. తత్థ కతమం వీరియం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – ఇదం వుచ్చతి “వీరియం”. ఇమం వీరియం ఆరభతి సమారభతి ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “వీరియం ఆరభతీ”తి.

౪౦౧. చిత్తం పగ్గణ్హాతీతి. తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇమం చిత్తం పగ్గణ్హాతి సమ్పగ్గణ్హాతి ఉపత్థమ్భేతి పచ్చుపత్థమ్భేతి. తేన వుచ్చతి “చిత్తం పగ్గణ్హాతీ”తి.

౪౦౨. పదహతీతి. తత్థ కతమం పధానం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – ఇదం వుచ్చతి “పధానం”. ఇమినా పధానేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “పదహతీ”తి.

౪౦౩. కథఞ్చ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి? తత్థ కతమే అనుప్పన్నా కుసలా ధమ్మా? తీణి కుసలమూలాని – అలోభో, అదోసో, అమోహో. తంసమ్పయుత్తో వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో. తంసముట్ఠానం కాయకమ్మం, వచీకమ్మం, మనోకమ్మం – ఇమే వుచ్చన్తి “అనుప్పన్నా కుసలా ధమ్మా”. ఇతి ఇమేసం అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

౪౦౪. ఛన్దం జనేతీతి...పే.... వాయమతీతి...పే.... వీరియం ఆరభతీతి...పే.... చిత్తం పగ్గణ్హాతీతి...పే.... పదహతీతి. తత్థ కతమం పధానం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో ...పే.... సమ్మావాయామో – ఇదం వుచ్చతి “పధానం”. ఇమినా పధానేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “పదహతీ”తి.

౪౦౫. కథఞ్చ భిక్ఖు ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి? తత్థ కతమే ఉప్పన్నా కుసలా ధమ్మా? తీణి కుసలమూలాని – అలోభో, అదోసో, అమోహో. తంసమ్పయుత్తో వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో,

విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో , తంసముట్ఠానం కాయకమ్మం వచీకమ్మం మనోకమ్మం – ఇమే వుచ్చన్తి “ఉప్పన్నా కుసలా ధమ్మా”. ఇతి ఇమేసం ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

౪౦౬. ఠితియాతి. యా ఠితి సో అసమ్మోసో, యో అసమ్మోసో సో భియ్యోభావో , యో భియ్యోభావో తం వేపుల్లం, యం వేపుల్లం సా భావనా, యా భావనా సా పారిపూరీ.

౪౦౭. ఛన్దం జనేతీతి...పే.... వాయమతీతి...పే.... వీరియం ఆరభతీతి...పే.... చిత్తం పగ్గణ్హాతీతి...పే.... పదహతీతి. తత్థ కతమం పధానం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – ఇదం వుచ్చతి “పధానం”. ఇమినా పధానేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “పదహతీ”తి.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౪౦౮. చత్తారో సమ్మప్పధానా – ఇధ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

౪౦౯. కథఞ్చ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

౪౧౦. ఛన్దం జనేతీతి. తత్థ కతమో ఛన్దో? యో ఛన్దో ఛన్దికతా కత్తుకమ్యతా కుసలో ధమ్మచ్ఛన్దో – అయం వుచ్చతి “ఛన్దో”. ఇమం ఛన్దం జనేతి సఞ్జనేతి ఉట్ఠపేతి సముట్ఠపేతి నిబ్బత్తేతి అభినిబ్బత్తేతి. తేన వుచ్చతి “ఛన్దం జనేతీ”తి.

౪౧౧. వాయమతీతి. తత్థ కతమో వాయామో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “వాయామో”. ఇమినా వాయామేన ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “వాయమతీ”తి.

౪౧౨. వీరియం ఆరభతీతి. తత్థ కతమం వీరియం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "వీరియం". ఇమం వీరియం ఆరభతి సమారభతి ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి "వీరియం ఆరభతీ"తి.

౪౧౩. చిత్తం పగ్గణ్హాతీతి. తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "చిత్తం". ఇమం చిత్తం పగ్గణ్హాతి సమ్పగ్గణ్హాతి ఉపత్థమ్భేతి పచ్చుపత్థమ్భేతి. తేన వుచ్చతి "చిత్తం పగ్గణ్హాతీ"తి.

౪౧౪. పదహతీతి. తత్థ కతమం సమ్మప్పధానం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సమ్మప్పధానం". అవసేసా ధమ్మా సమ్మప్పధానసమ్పయుత్తా.

౪౧౫. కథఞ్చ భిక్ఖు ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

౪౧౬. ఛన్దం జనేతీతి...పే.... వాయమతీతి...పే.... వీరియం ఆరభతీతి...పే.... చిత్తం పగ్గణ్హాతీతి...పే.... పదహతీతి. తత్థ కతమం సమ్మప్పధానం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సమ్మప్పధానం". అవసేసా ధమ్మా సమ్మప్పధానసమ్పయుత్తా.

౪౧౭. కథఞ్చ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

౪౧౮. ఛన్దం జనేతీతి...పే.... వాయమతీతి...పే.... వీరియం ఆరభతీతి...పే.... చిత్తం పగ్గణ్హాతీతి...పే.... పదహతీతి. తత్థ కతమం సమ్మప్పధానం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో ...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సమ్మప్పధానం". అవసేసా ధమ్మా సమ్మప్పధానసమ్పయుత్తా.

౪౧౯. కథఞ్చ భిక్ఖు ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఉప్పన్నానం

కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

४२०. ఠితియాతి . యా ఠితి సో అసమ్మోసో, యో అసమ్మోసో సో భియ్యోభావో, యో భియ్యోభావో తం వేపుల్లం, యం వేపుల్లం సా భావనా, యా భావనా సా పారిపూరీ.

४२१. ఛన్దం జనేతీతి. తత్థ కతమో ఛన్దో? యో ఛన్దో ఛన్దికతా కత్తుకమ్యతా కుసలో ధమ్మచ్ఛన్దో – అయం వుచ్చతి "ఛన్దో". ఇమం ఛన్దం జనేతి సఞ్జనేతి ఉట్ఠపేతి సముట్ఠపేతి నిబ్బత్తేతి అభినిబ్బత్తేతి. తేన వుచ్చతి "ఛన్దం జనేతీ"తి.

४२२. వాయమతీతి. తత్థ కతమో వాయామో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే॰... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "వాయామో". ఇమినా వాయామేన ఉపేతో హోతి... పే॰... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి "వాయమతీ"తి.

४२३. వీరియం ఆరభతీతి. తత్థ కతమం వీరియం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే॰... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "వీరియం". ఇమం వీరియం ఆరభతి సమారభతి ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి "వీరియం ఆరభతీ"తి.

४२४. చిత్తం పగ్గణ్హాతీతి. తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "చిత్తం". ఇమం చిత్తం పగ్గణ్హాతి సమ్పగ్గణ్హాతి ఉపత్థమ్భేతి పచ్చుపత్థమ్భేతి. తేన వుచ్చతి "చిత్తం పగ్గణ్హాతీ"తి.

४२५. పదహతీతి. తత్థ కతమం సమ్మప్పధానం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే॰... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సమ్మప్పధానం". అవసేసా ధమ్మా సమ్మప్పధానసమ్పయుత్తా.

४२६. తత్థ కతమం సమ్మప్పధానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యో తస్మిం సమయే చేతసికో వీరియారమ్భో...పే॰... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "సమ్మప్పధానం". అవసేసా ధమ్మా సమ్మప్పధానసమ్పయుత్తా.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

४२७. చత్తారో సమ్మప్పధానా – ఇధ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం

పహానాయ...పే॰... అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ...పే॰... ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి.

౪౨౮. చతున్నం సమ్మప్పధానానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే॰... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౪౨౯. కుసలాయేవ . సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. విపాకధమ్మధమ్మా . అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. అపచయగామినో. సేక్ఖా. అప్పమాణా. అప్పమాణారమ్మణా. పణీతా. సమ్మత్తనియతా. న మగ్గారమ్మణా. మగ్గహేతుకా. సియా మగ్గాధిపతినో, సియా న వత్తబ్బా మగ్గాధిపతినోతి. సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, న వత్తబ్బా ఉప్పాదినోతి. సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. న వత్తబ్బా అతీతారమ్మణాతిపి, అనాగతారమ్మణాతిపి, పచ్చుప్పన్నారమ్మణాతిపి. సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. బహిద్ధారమ్మణా. అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౪౩౦. న హేతూ. సహేతుకా. హేతుసమ్పయుత్తా. న వత్తబ్బా హేతూ చేవ సహేతుకా చాతి, సహేతుకా చేవ న చ హేతూ. న వత్తబ్బా హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చాతి, హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ. న హేతూ సహేతుకా. సప్పచ్చయా. సఙ్ఖతా. అనిదస్సనా. అప్పటిఘా. అరూపా . లోకుత్తరా. కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా. నో ఆసవా. అనాసవా. ఆసవవిప్పయుత్తా. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ సాసవా చాతిపి, సాసవా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చాతిపి, ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. ఆసవవిప్పయుత్తా. అనాసవా. నో సంయోజనా...పే॰... నో గన్థా...పే॰... నో ఓఘా...పే॰... నో యోగా...పే॰... నో నీవరణా...పే॰... నో పరామాసా...పే॰... సారమ్మణా. నో చిత్తా. చేతసికా. చిత్తసమ్పయుత్తా. చిత్తసంసట్ఠా. చిత్తసముట్ఠానా. చిత్తసహభునో. చిత్తానుపరివత్తినో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. బాహిరా. నో ఉపాదా. అనుపాదిన్నా. నో ఉపాదానా...పే॰... నో కిలేసా...పే॰... న దస్సనేన పహాతబ్బా. న భావనాయ పహాతబ్బా. న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా . సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా. న కామావచరా. న రూపావచరా. న అరూపావచరా. అపరియాపన్నా. నియ్యానికా. నియతా. అనుత్తరా. అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

సమ్మప్పధానవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౯. ఇద్ధిపాదవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౪౩౧. చత్తారో ఇద్ధిపాదా – ఇధ భిక్ఖు ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి.

౧. ఛన్దిద్ధిపాదో

౪౩౨. కథఞ్చ భిక్ఖు ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి? ఛన్దం చే భిక్ఖు అధిపతిం కరిత్వా లభతి సమాధిం, లభతి చిత్తస్సేకగ్గతం [చిత్తస్స ఏకగ్గతం (సీ. స్యా.)] – అయం వుచ్చతి “ఛన్దసమాధి”. సో అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే వుచ్చన్తి “పధానసఙ్ఖారా”. ఇతి అయఞ్చ ఛన్దసమాధి, ఇమే చ పధానసఙ్ఖారా. తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారోత్వేవ సఙ్ఖ్యం [సఙ్ఖం (సీ.)] గచ్ఛతి.

౪౩౩. తత్థ కతమో ఛన్దో? యో ఛన్దో ఛన్దికతా కత్తుకమ్యతా కుసలో ధమ్మచ్ఛన్దో – అయం వుచ్చతి “ఛన్దో”.

తత్థ కతమో సమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి అవట్ఠితి అవిసాహారో అవిక్ఖేపో అవిసాహటమానసతా సమథో సమాధిన్ద్రియం సమాధిబలం సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి “సమాధి”.

తత్థ కతమో పధానసఙ్ఖారో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో నిక్కమో పరక్కమో ఉయ్యామో వాయామో ఉస్సాహో ఉస్సోళ్హీ థామో ఠితి అసిథిలపరక్కమతా అనిక్ఖిత్తఛన్దతా అనిక్ఖిత్తధురతా ధురసమ్పగ్గాహో వీరియం వీరియిన్ద్రియం వీరియబలం సమ్మావాయామో – అయం వుచ్చతి “పధానసఙ్ఖారో”. ఇతి ఇమినా చ ఛన్దేన, ఇమినా చ సమాధినా, ఇమినా చ పధానసఙ్ఖారేన ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో”తి.

౪౩౪. ఇద్ధీతి. యా తేసం ధమ్మానం ఇద్ధి సమిద్ధి ఇజ్ఝనా సమిజ్ఝనా లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

“ఇద్ధిపాదో”తి. తథాభూతస్స వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

“ఇద్ధిపాదం భావేతీ”తి. తే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “ఇద్ధిపాదం భావేతీ”తి.

౨. వీరియిద్ధిపాదో

౪౩౫. కథఞ్చ భిక్ఖు వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి? వీరియం చే భిక్ఖు అధిపతిం కరిత్వా లభతి సమాధిం లభతి చిత్తస్సేకగ్గతం – అయం వుచ్చతి “వీరియసమాధి”. సో అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ...పే.... అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ...పే.... ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే వుచ్చన్తి “పధానసఙ్ఖారా”. ఇతి అయఞ్చ వీరియసమాధి, ఇమే చ పధానసఙ్ఖారా; తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

౪౩౬. తత్థ కతమం వీరియం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – ఇదం వుచ్చతి “వీరియం”.

తత్థ కతమో సమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి అవట్ఠితి అవిసాహారో అవిక్ఖేపో అవిసాహటమానసతా సమథో సమాధిన్ద్రియం సమాధిబలం సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి “సమాధి”.

తత్థ కతమో పధానసఙ్ఖారో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – అయం వుచ్చతి “పధానసఙ్ఖారో”. ఇతి ఇమినా చ వీరియేన, ఇమినా చ సమాధినా, ఇమినా చ పధానసఙ్ఖారేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో”తి.

౪౩౭. ఇద్ధీతి. యా తేసం ధమ్మానం ఇద్ధి సమిద్ధి ఇజ్ఝనా సమిజ్ఝనా లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

ఇద్ధిపాదోతి. తథాభూతస్స వేదనాక్ఖన్ధో...పే.... విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

ఇద్ధిపాదం భావేతీతి. తే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “ఇద్ధిపాదం భావేతీ”తి.

౩. చిత్తిద్ధిపాదో

౪౩౮. కథఞ్చ భిక్ఖు చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి? చిత్తం చే భిక్ఖు అధిపతిం కరిత్వా లభతి సమాధిం లభతి చిత్తస్సేకగ్గతం – అయం వుచ్చతి “చిత్తసమాధి”. సో అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ...పే.... అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ...పే.... ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి

వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే వుచ్చన్తి “పధానసఙ్ఖారా”. ఇతి అయఞ్చ చిత్తసమాధి, ఇమే చ పధానసఙ్ఖారా; తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

౪౩౯. తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”.

తత్థ కతమో సమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి “సమాధి”.

తత్థ కతమో పధానసఙ్ఖారో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో – అయం వుచ్చతి “పధానసఙ్ఖారో”. ఇతి ఇమినా చ చిత్తేన, ఇమినా చ సమాధినా, ఇమినా చ పధానసఙ్ఖారేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో”తి.

౪౪౦. ఇద్ధీతి . యా తేసం ధమ్మానం ఇద్ధి సమిద్ధి ఇజ్ఝనా సమిజ్ఝనా లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

ఇద్ధిపాదోతి. తథాభూతస్స వేదనాక్ఖన్ధో...పే.... విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో.

ఇద్ధిపాదం భావేతీతి. తే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “ఇద్ధిపాదం భావేతీ”తి.

౪. వీమంసిద్ధిపాదో

౪౪౧. కథఞ్చ భిక్ఖు వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి? వీమంసం చే భిక్ఖు అధిపతిం కరిత్వా లభతి సమాధిం లభతి చిత్తస్సేకగ్గతం – అయం వుచ్చతి “వీమంసాసమాధి”. సో అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ...పే.... అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ...పే.... ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఇమే వుచ్చన్తి “పధానసఙ్ఖారా”. ఇతి అయఞ్చ వీమంసాసమాధి, ఇమే చ పధానసఙ్ఖారా; తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

౪౪౨. తత్థ కతమా వీమంసా? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “వీమంసా”.

తత్థ కతమో సమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతి “సమాధి”.

తత్థ కతమో పధానసఙ్ఖారో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో ...పే.... సమ్మావాయామో – అయం వుచ్చతి “పధానసఙ్ఖారో”. ఇతి ఇమాయ చ వీమంసాయ, ఇమినా చ సమాధినా, ఇమినా చ పధానసఙ్ఖారేన ఉపేతో హోతి...పే....

సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో”తి.

౪౪౩. ఇద్ధీతి. యా తేసం ధమ్మానం ఇద్ధి సమిద్ధి ఇజ్ఝనా సమిజ్ఝనా లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

ఇద్ధిపాదోతి . తథాభూతస్స వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణఖన్ధో.

ఇద్ధిపాదం భావేతీతి. తే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “ఇద్ధిపాదం భావేతీ”తి.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౪౪౪. చత్తారో ఇద్ధిపాదా – ఇధ భిక్ఖు ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి.

౧. ఛన్దిద్ధిపాదో

౪౪౫. కథఞ్చ భిక్ఖు ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి.

౪౪౬. తత్థ కతమో ఛన్దో? యో ఛన్దో ఛన్దికతా కత్తుకమ్యతా కుసలో ధమ్మచ్ఛన్దో – అయం వుచ్చతి “ఛన్దో”.

తత్థ కతమో సమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమాధి”.

తత్థ కతమో పధానసఙ్ఖారో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “పధానసఙ్ఖారో”. ఇతి ఇమినా చ ఛన్దేన, ఇమినా చ సమాధినా, ఇమినా చ పధానసఙ్ఖారేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో”తి.

౪౪౭. ఇద్ధీతి . యా తేసం ధమ్మానం ఇద్ధి సమిద్ధి ఇజ్ఝనా సమిజ్ఝనా లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

ఇద్ధిపాదోతి . తథాభూతస్స ఫస్సో...పే.... పగ్గాహో అవిక్ఖేపో.

ఇద్ధిపాదం భావేతీతి. తే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి "ఇద్ధిపాదం భావేతీ"తి.

౨. వీరియిద్ధిపాదో

౪౪౮. కథఞ్చ భిక్ఖు వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి.

౪౪౯. తత్థ కతమం వీరియం? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – ఇదం వుచ్చతి "వీరియం".

తత్థ కతమో సమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమాధి".

తత్థ కతమో పధానసఙ్ఖారో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "పధానసఙ్ఖారో". ఇతి ఇమినా చ వీరియేన , ఇమినా చ సమాధినా, ఇమినా చ పధానసఙ్ఖారేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి "వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో"తి.

౪౫౦. ఇద్ధీతి. యా తేసం ధమ్మానం ఇద్ధి సమిద్ధి ఇజ్ఝనా సమిజ్ఝనా లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

ఇద్ధిపాదోతి. తథాభూతస ఫస్సో...పే.... పగ్గాహో అవిక్ఖేపో.

ఇద్ధిపాదం భావేతీతి. తే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి "ఇద్ధిపాదం భావేతీ"తి.

౩. చిత్తిద్ధిపాదో

౪౫౧. కథఞ్చ భిక్ఖు చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి.

౪౫౨. తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "చిత్తం".

తత్థ కతమో సమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమాధి".

తత్థ కతమో పధానసఙ్ఖారో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో…పే… సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “పధానసఙ్ఖారో”. ఇతి ఇమినా చ చిత్తేన , ఇమినా చ సమాధినా, ఇమినా చ పధానసఙ్ఖారేన ఉపేతో హోతి…పే… సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో”తి.

౪౦౩. ఇద్ధీతి. యా తేసం ధమ్మానం ఇద్ధి సమిద్ధి ఇజ్ఝనా సమిజ్ఝనా లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

ఇద్ధిపాదోతి. తథాభూతస్స ఫస్సో…పే… పగ్గాహో అవిక్ఖేపో.

ఇద్ధిపాదం భావేతీతి. తే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “ఇద్ధిపాదం భావేతీ”తి.

౪. వీమంసిద్ధిపాదో

౪౦౪. కథఞ్చ భిక్ఖు వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి.

౪౦౫. తత్థ కతమా వీమంసా? యా పఞ్ఞా పజాననా…పే… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “వీమంసా”.

తత్థ కతమో సమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి…పే… సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమాధి”.

తత్థ కతమో పధానసఙ్ఖారో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో…పే… సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “పధానసఙ్ఖారో”. ఇతి ఇమాయ చ వీమంసాయ, ఇమినా చ సమాధినా, ఇమినా చ పధానసఙ్ఖారేన ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతో”తి

౪౦౬. ఇద్ధీతి. యా తేసం ధమ్మానం ఇద్ధి సమిద్ధి ఇజ్ఝనా సమిజ్ఝనా లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

ఇద్ధిపాదోతి. తథాభూతస్స ఫస్సో…పే… పగ్గాహో అవిక్ఖేపో.

ఇద్ధిపాదం భావేతీతి. తే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “ఇద్ధిపాదం భావేతీ”తి.

౪౦౭. చత్తారో ఇద్ధిపాదా – ఛన్దిద్ధిపాదో, వీరియిద్ధిపాదో, చిత్తిద్ధిపాదో, వీమంసిద్ధిపాదో.

౪౩౮. తత్థ కతమో ఛన్దిద్ధిపాదో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యో తస్మిం సమయే ఛన్దో ఛన్దికతా కత్తుకమ్యతా కుసలో ధమ్మచ్ఛన్దో – అయం వుచ్చతి "ఛన్దిద్ధిపాదో". అవసేసా ధమ్మా ఛన్దిద్ధిపాదసమ్పయుత్తా.

౪౩౯. తత్థ కతమో వీరియిద్ధిపాదో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యో తస్మిం సమయే చేతసికో వీరియారమ్భో...పే॰... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "వీరియిద్ధిపాదో". అవసేసా ధమ్మా వీరియిద్ధిపాదసమ్పయుత్తా.

౪౪౦. తత్థ కతమో చిత్తిద్ధిపాదో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి ...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యం తస్మిం సమయే చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – అయం వుచ్చతి "చిత్తిద్ధిపాదో". అవసేసా ధమ్మా చిత్తిద్ధిపాదసమ్పయుత్తా.

౪౪౧. తత్థ కతమో వీమంసిద్ధిపాదో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యా తస్మిం సమయే పఞ్ఞా పజాననా...పే॰... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "వీమంసిద్ధిపాదో". అవసేసా ధమ్మా వీమంసిద్ధిపాదసమ్పయుత్తా.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౪౪౨. చత్తారో ఇద్ధిపాదా – ఇధ భిక్ఖు ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధి... పే॰... చిత్తసమాధి...పే॰... వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి.

౪౪౩. చతున్నం ఇద్ధిపాదానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే॰... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౪౪౪. కుసలాయేవ. సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. విపాకధమ్మధమ్మా. అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా , సియా అవితక్కఅవిచారా. సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా. నేవ

దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. అపచయగామినో. సేక్ఖా. అప్పమాణా. అప్పమాణారమ్మణా. పణీతా. సమ్మత్తనియతా. న మగ్గారమ్మణా, మగ్గహేతుకా, న మగ్గాధిపతినో. సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, న వత్తబ్బా ఉప్పాదినోతి. సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. న వత్తబ్బా అతీతారమ్మణాతిపి, అనాగతారమ్మణాతిపి , పచ్చుప్పన్నారమ్మణాతిపి. సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. బహిద్ధారమ్మణా. అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౪౮౫. వీమంసిద్ధిపాదో హేతు, తయో ఇద్ధిపాదా న హేతూ. సహేతుకా. హేతుసమ్పయుత్తా. వీమంసిద్ధిపాదో హేతు చేవ సహేతుకో చ, తయో ఇద్ధిపాదా న వత్తబ్బా హేతూ చేవ సహేతుకా చాతి, సహేతుకా చేవ న చ హేతూ. వీమంసిద్ధిపాదో హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తో చ, తయో ఇద్ధిపాదా న వత్తబ్బా హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చాతి, హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ. తయో ఇద్ధిపాదా న హేతూ సహేతుకా, వీమంసిద్ధిపాదో న వత్తబ్బో న హేతు సహేతుకోతిపి, న హేతు అహేతుకోతిపి. సప్పచ్చయా. సఙ్ఖతా. అనిదస్సనా. అప్పటిఘా. అరూపా. లోకుత్తరా. కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా. నో ఆసవా. అనాసవా. ఆసవవిప్పయుత్తా. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ సాసవా చాతిపి, సాసవా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చాతిపి, ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. ఆసవవిప్పయుత్తా. అనాసవా.

నో సంయోజనా…పే.… నో గన్థా…పే.… నో ఓఘా…పే.… నో యోగా…పే.… నో నీవరణా…పే.… నో పరామాసా…పే.… సారమ్మణా. తయో ఇద్ధిపాదా నో చిత్తా, చిత్తిద్ధిపాదో చిత్తం. తయో ఇద్ధిపాదా చేతసికా, చిత్తిద్ధిపాదో అచేతసికో. తయో ఇద్ధిపాదా చిత్తసమ్పయుత్తా, చిత్తిద్ధిపాదో న వత్తబ్బో చిత్తేన సమ్పయుత్తోతిపి, చిత్తేన విప్పయుత్తోతిపి. తయో ఇద్ధిపాదా చిత్తసంసట్ఠా, చిత్తిద్ధిపాదో న వత్తబ్బో చిత్తేన సంసట్ఠోతిపి, చిత్తేన విసంసట్ఠోతిపి. తయో ఇద్ధిపాదా చిత్తసముట్ఠానా, చిత్తిద్ధిపాదో నో చిత్తసముట్ఠానో . తయో ఇద్ధిపాదా చిత్తసహభునో, చిత్తిద్ధిపాదో నో చిత్తసహభూ. తయో ఇద్ధిపాదా చిత్తానుపరివత్తినో , చిత్తిద్ధిపాదో నో చిత్తానుపరివత్తి. తయో ఇద్ధిపాదా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా, చిత్తిద్ధిపాదో నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానో. తయో ఇద్ధిపాదా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో, చిత్తిద్ధిపాదో నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభూ. తయో ఇద్ధిపాదా చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో, చిత్తిద్ధిపాదో నో చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తి.

తయో ఇద్ధిపాదా బాహిరా, చిత్తిద్ధిపాదో అజ్ఝత్తికో. నో ఉపాదా. అనుపాదిన్నా. నో ఉపాదానా…పే.… నో కిలేసా…పే.… న దస్సనేన పహాతబ్బా. న భావనాయ పహాతబ్బా. న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. సియా సవిచారా, సియా అవిచారా . సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా. న కామావచరా . న రూపావచరా. న అరూపావచరా. అపరియాపన్నా. నియ్యానికా. నియతా. అనుత్తరా. అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

ఇద్ధిపాదవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౦. బోజ్ఝఙ్గవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౪౬౬. సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౬౭. తత్థ కతమో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? ఇధ భిక్ఖు సతిమా హోతి పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో, చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా హోతి అనుస్సరితా – అయం వుచ్చతి "సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

సో తథా సతో విహరన్తో తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతి పవిచరతి పరివీమంసమాపజ్జతి – అయం వుచ్చతి "ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

తస్స తం ధమ్మం పఞ్ఞాయ పవిచినతో పవిచరతో పరివీమంసమాపజ్జతో ఆరద్ధం హోతి వీరియం అసల్లీనం – అయం వుచ్చతి "వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

ఆరద్ధవీరియస్స ఉప్పజ్జతి పీతి నిరామిసా – అయం వుచ్చతి "పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

పీతిమనస్స కాయోపి పస్సమ్భతి, చిత్తమ్పి పస్సమ్భతి – అయం వుచ్చతి "పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

పస్సద్ధకాయస్స సుఖినో చిత్తం సమాధియతి – అయం వుచ్చతి "సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో" .

సో తథా సమాహితం చిత్తం సాధుకం అజ్ఝుపేక్ఖితా హోతి – అయం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

౪౬౮. సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౬౯. తత్థ కతమో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? అత్థి అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు సతి, అత్థి బహిద్ధా ధమ్మేసు సతి. యదపి అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు సతి తదపి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. యదపి బహిద్ధా ధమ్మేసు సతి తదపి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

తత్థ కతమో ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో? అత్థి అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు పవిచయో, అత్థి బహిద్ధా ధమ్మేసు పవిచయో. యదపి అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు పవిచయో తదపి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. యదపి బహిద్ధా ధమ్మేసు పవిచయో తదపి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

తత్థ కతమో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో? అత్థి కాయికం వీరియం, అత్థి చేతసికం వీరియం. యదపి కాయికం వీరియం తదపి వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. యదపి చేతసికం వీరియం తదపి వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి .

తత్థ కతమో పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? అత్థి సవితక్కసవిచారా పీతి, అత్థి అవితక్కఅవిచారా పీతి. యదపి సవితక్కసవిచారా పీతి తదపి పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. యదపి అవితక్కఅవిచారా పీతి తదపి పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

తత్థ కతమో పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? అత్థి కాయపస్సద్ధి [కాయప్పస్సద్ధి (స్యా॰ క॰)], అత్థి చిత్తపస్సద్ధి [చిత్తప్పస్సద్ధి (స్యా॰ క॰)]. యదపి కాయపస్సద్ధి తదపి పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. యదపి చిత్తపస్సద్ధి తదపి పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

తత్థ కతమో సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? అత్థి సవితక్కో సవిచారో సమాధి, అత్థి అవితక్కో అవిచారో సమాధి. యదపి సవితక్కో సవిచారో సమాధి తదపి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. యదపి అవితక్కో అవిచారో సమాధి తదపి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

తత్థ కతమో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో? అత్థి అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు ఉపేక్ఖా, అత్థి బహిద్ధా ధమ్మేసు ఉపేక్ఖా. యదపి అజ్ఝత్తం ధమ్మేసు ఉపేక్ఖా తదపి ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. యదపి బహిద్ధా ధమ్మేసు ఉపేక్ఖా తదపి ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

౪౭౦. సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౭౧. తత్థ కతమో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? ఇధ భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి...పే॰... వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౪౭౨. సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౭౩. తత్థ కతమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే సత్త బోజ్ఝఙ్గా హోన్తి – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే॰... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౭౪. తత్థ కతమో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యా సతి అనుస్సతి...పే.... సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

తత్థ కతమో ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

తత్థ కతమో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

తత్థ కతమో పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యా పీతి పామోజ్జం ఆమోదనా పమోదనా హాసో పహాసో విత్తి ఓదగ్యం [ఓదగ్గం (సీ.) ధ. స. ౯] అత్తమనతా చిత్తస్స పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో – అయం వుచ్చతి "పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

తత్థ కతమో పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యా వేదనాక్ఖన్ధస్స సఞ్ఞాక్ఖన్ధస్స సఙ్ఖారక్ఖన్ధస్స విఞ్ఞాణక్ఖన్ధస్స పస్సద్ధి పటిప్పస్సద్ధి పస్సమ్భనా పటిప్పస్సమ్భనా పటిప్పస్సమ్భితత్తం పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో – అయం వుచ్చతి "పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

తత్థ కతమో సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యా చిత్తస్స ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో".

తత్థ కతమో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యా ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖనా అజ్ఝుపేక్ఖనా మజ్ఝత్తతా చిత్తస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – అయం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో". ఇమే వుచ్చన్తి సత్త బోజ్ఝఙ్గా. అవసేసా ధమ్మా సత్తహి బోజ్ఝఙ్గేహి సమ్పయుత్తా.

౪౭౫. సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౭౬. తత్థ కతమో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో". అవసేసా ధమ్మా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యా తస్మిం సమయే ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖనా అజ్ఝుపేక్ఖనా మజ్ఝత్తతా చిత్తస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – అయం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో". అవసేసా ధమ్మా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా.

౪౭౭. సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౭౮. తత్థ కతమే సత్త బోజ్ఝఙ్గా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి ...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యో తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి – ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, తస్మిం సమయే సత్త బోజ్ఝఙ్గా హోన్తి – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౭౯. తత్థ కతమో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యా సతి అనుస్సతి...పే.... సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో"...పే....

తత్థ కతమో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో? యా ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖనా అజ్ఝుపేక్ఖనా మజ్ఝత్తతా చిత్తస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – అయం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో". ఇమే వుచ్చన్తి "సత్త బోజ్ఝఙ్గా". అవసేసా ధమ్మా సత్తహి బోజ్ఝఙ్గేహి సమ్పయుత్తా.

౪౮౦. సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో...పే.... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౮౧. తత్థ కతమో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యా తస్మిం సమయే సతి అనుస్సతి సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో". అవసేసా ధమ్మా సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా ...పే.... అవసేసా ధమ్మా వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమో ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, యా తస్మిం సమయే ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖనా అజ్ఝుపేక్ఖనా మజ్ఝత్తతా చిత్తస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో – అయం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో" . అవసేసా ధమ్మా ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గసమ్పయుత్తా.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౪౮౨. సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో.

౪౮౩. సత్తన్నం బోజ్ఝఙ్గానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౪౮౪. సియా కుసలా, సియా అబ్యాకతా. పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో; ఛ బోజ్ఝఙ్గా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా. అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో న పీతిసహగతో, సుఖసహగతో, న ఉపేక్ఖాసహగతో; ఛ బోజ్ఝఙ్గా సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సియా అపచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా. అప్పమాణా. అప్పమాణారమ్మణా. పణీతా. సియా సమ్మత్తనియతా , సియా అనియతా. న మగ్గారమ్మణా, సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో; సియా న వత్తబ్బా మగ్గహేతుకాతిపి, మగ్గాధిపతినోతిపి. సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో. సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. న వత్తబ్బా అతీతారమ్మణాతిపి, అనాగతారమ్మణాతిపి, పచ్చుప్పన్నారమ్మణాతిపి. సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. బహిద్ధారమ్మణా. అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౪౮౫. ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో హేతు, ఛ బోజ్ఝఙ్గా హేతుసమ్పయుత్తా. ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో హేతు చేవ సహేతుకో చ, ఛ బోజ్ఝఙ్గా న వత్తబ్బా హేతూ చేవ సహేతుకా చాతి, సహేతుకా చేవ న చ హేతూ. ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తో చ, ఛ బోజ్ఝఙ్గా న వత్తబ్బా హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చాతి, హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ. ఛ బోజ్ఝఙ్గా న హేతూ సహేతుకా, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో న వత్తబ్బో న హేతుసహేతుకోతిపి, న హేతుఅహేతుకోతిపి. సప్పచ్చయా. సఙ్ఖతా. అనిదస్సనా. అప్పటిఘా. అరూపా. లోకుత్తరా. కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా. నో ఆసవా. అనాసవా ఆసవవిప్పయుత్తా. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ సాసవా చాతిపి, సాసవా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చాతిపి, ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. ఆసవవిప్పయుత్తా. అనాసవా. నో సంయోజనా...పే.... నో గన్థా...పే.... నో ఓఘా...పే.... నో యోగా...పే.... నో నీవరణా...పే.... నో పరామాసా...పే.... సారమ్మణా. నో చిత్తా. చేతసికా. చిత్తసమ్పయుత్తా. చిత్తసంసట్ఠా . చిత్తసముట్ఠానా. చిత్తసహభునో. చిత్తానుపరివత్తినో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. బాహిరా.

నో ఉపాదా. అనుపాదిన్నా. నో ఉపాదానా...పే.... నో కిలేసా...పే.... న దస్సనేన పహాతబ్బా. న భావనాయ పహాతబ్బా. న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. సియా సవిచారా, సియా అవిచారా.

పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో అప్పీతికో, ఛ బోజ్ఝఙ్గా సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో న పీతిసహగతో, ఛ బోజ్ఝఙ్గా సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో సుఖసహగతో, ఛ బోజ్ఝఙ్గా సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో న ఉపేక్ఖాసహగతో, ఛ బోజ్ఝఙ్గా సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా. న కామావచరా. న రూపావచరా. న అరూపావచరా. అపరియాపన్నా. సియా నియ్యానికా, సియా అనియ్యానికా. సియా నియతా, సియా అనియతా. అనుత్తరా. అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

బోజ్ఝఙ్గవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౧. మగ్గఙ్గవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౪౮౬. అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౪౮౭. తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? దుక్ఖే ఞాణం, దుక్ఖసముదయే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాదిట్ఠి".

తత్థ కతమో సమ్మాసఙ్కప్పో? నేక్ఖమ్మసఙ్కప్పో, అబ్యాపాదసఙ్కప్పో, అవిహింసాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసఙ్కప్పో".

తత్థ కతమా సమ్మావాచా? ముసావాదా వేరమణీ, పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీ, ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీ, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీ – అయం వుచ్చతి "సమ్మావాచా".

తత్థ కతమో సమ్మాకమ్మన్తో? పాణాతిపాతా వేరమణీ, అదిన్నాదానా వేరమణీ, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ – అయం వుచ్చతి "సమ్మాకమ్మన్తో".

తత్థ కతమో సమ్మాఆజీవో? ఇధ అరియసావకో మిచ్ఛాఆజీవం పహాయ సమ్మాఆజీవేన జీవికం కప్పేతి – అయం వుచ్చతి "సమ్మాఆజీవో".

తత్థ కతమో సమ్మావాయామో? ఇధ భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి, ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి – అయం వుచ్చతి "సమ్మావాయామో".

తత్థ కతమా సమ్మాసతి? ఇధ భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం, ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసతి".

తత్థ కతమో సమ్మాసమాధి? ఇధ భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో

ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి "ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ"తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసమాధి".

౪౮౮. అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౪౮౯. తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? ఇధ భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం, సమ్మాసఙ్కప్పం భావేతి...పే.... సమ్మావాచం భావేతి...పే.... సమ్మాకమ్మన్తం భావేతి...పే.... సమ్మాఆజీవం భావేతి...పే.... సమ్మావాయామం భావేతి...పే.... సమ్మాసతిం భావేతి...పే.... సమ్మాసమాధిం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౪౯౦. అట్ఠఙ్గికో మగ్గో – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౪౯౧. తత్థ కతమో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే అట్ఠఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి.

౪౯౨. తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాదిట్ఠి".

తత్థ కతమో సమ్మాసఙ్కప్పో? యో తక్కో వితక్కో సఙ్కప్పో అప్పనా బ్యప్పనా చేతసో అభినిరోపనా సమ్మాసఙ్కప్పో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసఙ్కప్పో".

తత్థ కతమా సమ్మావాచా? యా చతూహి వచీదుచ్చరితేహి ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో సమ్మావాచా మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మావాచా".

తత్థ కతమో సమ్మాకమ్మన్తో? యా తీహి కాయదుచ్చరితేహి ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో సమ్మాకమ్మన్తో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాకమ్మన్తో".

తత్థ కతమో సమ్మాఆజీవో? యా మిచ్ఛాఆజీవా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో సమ్మాఆజీవో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాఆజీవో".

తత్థ కతమో సమ్మావాయామో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మావాయామో".

తత్థ కతమా సమ్మాసతి? యా సతి అనుస్సతి...పే.... సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసతి".

తత్థ కతమో సమ్మాసమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసమాధి". అయం వుచ్చతి "అట్ఠఙ్గికో మగ్గో". అవసేసా ధమ్మా అట్ఠఙ్గికేన మగ్గేన సమ్పయుత్తా.

౪౯౩. పఞ్చఙ్గికో మగ్గో – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౪౯౪. తత్థ కతమో పఞ్చఙ్గికో మగ్గో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౪౯౫. తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాదిట్ఠి".

తత్థ కతమో సమ్మాసఙ్కప్పో? యో తక్కో వితక్కో...పే.... సమ్మాసఙ్కప్పో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసఙ్కప్పో".

తత్థ కతమో సమ్మావాయామో? యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మావాయామో".

తత్థ కతమా సమ్మాసతి? యా సతి అనుస్సతి...పే.... సమ్మాసతి సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసతి".

తత్థ కతమో సమ్మాసమాధి? యా చిత్తస్స ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసమాధి". అయం వుచ్చతి "పఞ్చఙ్గికో మగ్గో". అవసేసా ధమ్మా పఞ్చఙ్గికేన మగ్గేన సమ్పయుత్తా.

౪౯౬. పఞ్చఙ్గికో మగ్గో – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౪౯౭. తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యా తస్మిం సమయే పఞ్ఞా పజాననా…పే॰… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమ్మాదిట్ఠి”. అవసేసా ధమ్మా సమ్మాదిట్ఠియా సమ్పయుత్తా…పే॰… అవసేసా ధమ్మా సమ్మాసఙ్కప్పేన సమ్పయుత్తా…పే॰… అవసేసా ధమ్మా సమ్మావాయామేన సమ్పయుత్తా…పే॰… అవసేసా ధమ్మా సమ్మాసతియా సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమో సమ్మాసమాధి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, యా తస్మిం సమయే చిత్తస్స ఠితి…పే॰… సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి “సమ్మాసమాధి”. అవసేసా ధమ్మా సమ్మాసమాధినా సమ్పయుత్తా.

౪౯౮. అట్ఠఙ్గికో మగ్గో – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి.

౪౯౯. తత్థ కతమో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, తస్మిం సమయే అట్ఠఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి “అట్ఠఙ్గికో మగ్గో”. అవసేసా ధమ్మా అట్ఠఙ్గికేన మగ్గేన సమ్పయుత్తా.

౫౦౦. పఞ్చఙ్గికో మగ్గో – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౫౦౧. తత్థ కతమో పఞ్చఙ్గికో మగ్గో? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికో మగ్గో హోతి – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి. అయం వుచ్చతి “పఞ్చఙ్గికో మగ్గో”. అవసేసా ధమ్మా పఞ్చఙ్గికేన మగ్గేన సమ్పయుత్తా.

౫౦౨. పఞ్చఙ్గికో మగ్గో – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౫౦౩. తత్థ కతమా సమ్మాదిట్ఠి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, యా తస్మిం సమయే పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాదిట్ఠి". అవసేసా ధమ్మా సమ్మాదిట్ఠియా సమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా సమ్మాసఙ్కప్పేన సమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా సమ్మావాయామేన సమ్పయుత్తా...పే.... అవసేసా ధమ్మా సమ్మాసతియా సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమో సమ్మాసమాధి? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, యా తస్మిం సమయే చిత్తస్స ఠితి సణ్ఠితి అవట్ఠితి అవిసాహారో అవిక్ఖేపో అవిసాహటమానసతా సమథో సమాధిన్ద్రియం సమాధిబలం సమ్మాసమాధి సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో మగ్గఙ్గం మగ్గపరియాపన్నం – అయం వుచ్చతి "సమ్మాసమాధి". అవసేసా ధమ్మా సమ్మాసమాధినా సమ్పయుత్తా.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౫౦౪. అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి.

౫౦౫. అట్ఠన్నం మగ్గఙ్గానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౫౦౬. సియా కుసలా, సియా అబ్యాకతా. సమ్మాసఙ్కప్పో సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో; సత్త మగ్గఙ్గా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా , సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా. అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. సమ్మాసఙ్కప్పో అవితక్కవిచారమత్తో; సత్త మగ్గఙ్గా సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. సమ్మాసఙ్కప్పో పీతిసహగతో, సుఖసహగతో, న ఉపేక్ఖాసహగతో; సత్త మగ్గఙ్గా సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సియా అపచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా. అప్పమాణా. అప్పమాణారమ్మణా. పణీతా. సియా

సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా. న మగ్గారమ్మణా, సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో; సియా న వత్తబ్బా మగ్గహేతుకాతిపి, మగ్గాధిపతినోతిపి. సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో. సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. న వత్తబ్బా అతీతారమ్మణాతిపి, అనాగతారమ్మణాతిపి, పచ్చుప్పన్నారమ్మణాతిపి. సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. బహిద్ధారమ్మణా. అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౩౦౭. సమ్మాదిట్ఠి హేతు, సత్త మగ్గఙ్గా న హేతూ. సహేతుకా. హేతుసమ్పయుత్తా. సమ్మాదిట్ఠి హేతు చేవ సహేతుకా చ, సత్త మగ్గఙ్గా న వత్తబ్బా హేతూ చేవ సహేతుకా చాతి, సహేతుకా చేవ న చ హేతూ. సమ్మాదిట్ఠి హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చ, సత్త మగ్గఙ్గా న వత్తబ్బా హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చాతి, హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ. సత్త మగ్గఙ్గా న హేతూ సహేతుకా, సమ్మాదిట్ఠి న వత్తబ్బా న హేతు సహేతుకాతిపి, న హేతు అహేతుకాతిపి.

సప్పచ్చయా . సఙ్ఖతా. అనిదస్సనా. అప్పటిఘా. అరూపా. లోకుత్తరా. కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

నో ఆసవా. అనాసవా. ఆసవవిప్పయుత్తా. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ సాసవా చాతిపి, సాసవా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చాతిపి, ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. ఆసవవిప్పయుత్తా. అనాసవా.

నో సంయోజనా...పే.... నో గన్థా...పే.... నో ఓఘా...పే.... నో యోగా...పే.... నో నీవరణా...పే.... నో పరామాసా...పే.... సారమ్మణా. నో చిత్తా. చేతసికా. చిత్తసమ్పయుత్తా. చిత్తసంసట్ఠా. చిత్తసముట్ఠానా. చిత్తసహభునో. చిత్తానుపరివత్తినో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో. బాహిరా. నో ఉపాదా. అనుపాదిన్నా.

నో ఉపాదానా...పే.... నో కిలేసా...పే.... న దస్సనేన పహాతబ్బా. న భావనాయ పహాతబ్బా. న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సమ్మాసఙ్కప్పో అవితక్కో, సత్త మగ్గఙ్గా సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా. సమ్మాసఙ్కప్పో సవిచారో, సత్త మగ్గఙ్గా సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. సమ్మాసఙ్కప్పో సప్పీతికో , సత్త మగ్గఙ్గా సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. సమ్మాసఙ్కప్పో పీతిసహగతో, సత్త మగ్గఙ్గా సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. సమ్మాసఙ్కప్పో సుఖసహగతో, సత్త మగ్గఙ్గా సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. సమ్మాసఙ్కప్పో న ఉపేక్ఖాసహగతో, సత్త మగ్గఙ్గా సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా. న కామావచరా. న రూపావచరా. న అరూపావచరా. అపరియాపన్నా. సియా నియ్యానికా, సియా అనియ్యానికా. సియా నియతా, సియా అనియతా. అనుత్తరా. అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

మగ్గఙ్గవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౨. ఝానవిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౫౦౮. ఇధ భిక్ఖు పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి, ఆచారగోచరసమ్పన్నో, అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో భోజనే మత్తఞ్ఞూ పుబ్బరత్తాపరరత్తం జాగరియానుయోగమనుయుత్తో సాతచ్చం నేపక్కం బోధిపక్ఖికానం ధమ్మానం భావనానుయోగమనుయుత్తో. సో అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే [సమ్మిఞ్జితే (సీ॰ స్యా॰)] పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి. సో వివిత్తం సేనాసనం భజతి అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం అప్పసద్దం అప్పనిగ్ఘోసం విజనవాతం మనుస్సరాహస్సేయ్యకం [మనుస్సరాహసేయ్యకం (సీ॰ స్యా॰)] పటిసల్లానసారుప్పం. సో అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో అభిజ్ఝం లోకే పహాయ విగతాభిజ్ఝేన చేతసా విహరతి, అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతి. బ్యాపాదపదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో విహరతి సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ, బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతి. థినమిద్ధం పహాయ విగతథినమిద్ధో విహరతి ఆలోకసఞ్ఞీ సతో సమ్పజానో, థినమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతి. ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయ అనుద్ధతో విహరతి అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో , ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతి. విచికిచ్ఛం పహాయ తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విహరతి అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసు, విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతి. సో ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – “ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ”తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా “అనన్తో ఆకాసో”తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ “అనన్తం విఞ్ఞాణ”న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ “నత్థి కిఞ్చీ”తి ఆకిఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి.

మాతికా

౫౦౯. “ఇధా”తి ఇమిస్సా దిట్ఠియా, ఇమిస్సా ఖన్తియా, ఇమిస్సా రుచియా, ఇమస్మిం ఆదాయే, ఇమస్మిం ధమ్మే, ఇమస్మిం వినయే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే, ఇమస్మిం పావచనే, ఇమస్మిం బ్రహ్మచరియే, ఇమస్మిం సత్థుసాసనే. తేన వుచ్చతి “ఇధా”తి.

౨:౧౧౦. “భిక్ఖూ”తి సమఞ్ఞాయ భిక్ఖు, పటిఞ్ఞాయ భిక్ఖు, భిక్ఖతీతి భిక్ఖు, భిక్ఖకోతి భిక్ఖు, భిక్ఖాచరియం అజ్ఝుపగతోతి భిక్ఖు, భిన్నపటధరోతి భిక్ఖు, భిన్దతి పాపకే అకుసలే ధమ్మేతి భిక్ఖు, భిన్నత్తా పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం భిక్ఖు, ఓధిసో కిలేసానం పహానా భిక్ఖు, అనోధిసో కిలేసానం పహానా భిక్ఖు, సేక్ఖో భిక్ఖు, అసేక్ఖో భిక్ఖు, నేవసేక్ఖనాసేక్ఖో భిక్ఖు, అగ్గో భిక్ఖు, భద్రో భిక్ఖు, మణ్డో భిక్ఖు, సారో భిక్ఖు, సమగ్గేన సఙ్ఘేన ఞత్తిచతుత్థేన కమ్మేన అకుప్పేన ఠానారహేన ఉపసమ్పన్నో భిక్ఖు.

౨:౧౧౧. “పాతిమోక్ఖ”న్తి సీలం పతిట్ఠా ఆది చరణం సంయమో సంవరో మోక్ఖం పామోక్ఖం కుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. సంవరోతి. కాయికో అవీతిక్కమో, వాచసికో అవీతిక్కమో , కాయికవాచసికో అవీతిక్కమో. సంవుతోతి. ఇమినా పాతిమోక్ఖసంవరేన ఉపేతో హోతి సముపేతో ఉపాగతో సముపాగతో ఉపపన్నో సమ్పన్నో సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో”తి.

౨:౧౧౨. “విహరతీ”తి ఇరియతి వత్తతి పాలేతి యపేతి యాపేతి చరతి విహరతి. తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౨:౧౧౩. “ఆచారగోచరసమ్పన్నో”తి అత్థి ఆచారో, అత్థి అనాచారో.

తత్థ కతమో అనాచారో? కాయికో వీతిక్కమో, వాచసికో వీతిక్కమో, కాయికవాచసికో వీతిక్కమో – అయం వుచ్చతి “అనాచారో”. సబ్బమ్పి దుస్సీల్యం అనాచారో. ఇధేకచ్చో వేళుదానేన వా పత్తదానేన వా పుప్ఫదానేన వా ఫలదానేన వా సినానదానేన వా దన్తకట్ఠదానేన వా చాటుకమ్యతాయ వా ముగ్గసూప్యతాయ [ముగ్గసుప్పతాయ (సీ.)] వా పారిభటయతాయ వా జఙ్ఘపేసనికేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వా బుద్ధపటికుట్ఠేన మిచ్ఛాఆజీవేన జీవికం కప్పేతి – అయం వుచ్చతి “అనాచారో”.

తత్థ కతమో ఆచారో? కాయికో అవీతిక్కమో, వాచసికో అవీతిక్కమో, కాయికవాచసికో అవీతిక్కమో – అయం వుచ్చతి “ఆచారో” . సబ్బోపి సీలసంవరో ఆచారో. ఇధేకచ్చో న వేళుదానేన న పత్తదానేన న పుప్ఫదానేన న ఫలదానేన న సినానదానేన న దన్తకట్ఠదానేన న చాటుకమ్యతాయ న ముగ్గసూప్యతాయ న పారిభటయతాయ న జఙ్ఘపేసనికేన న అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బుద్ధపటికుట్ఠేన మిచ్ఛాఆజీవేన జీవికం కప్పేతి – అయం వుచ్చతి “ఆచారో”.

౨:౧౧౪. “గోచరో”తి అత్థి గోచరో, అత్థి అగోచరో.

తత్థ కతమో అగోచరో? ఇధేకచ్చో వేసియాగోచరో వా హోతి విధవాగోచరో వా థుల్లకుమారిగోచరో వా పణ్డకగోచరో వా భిక్ఖునిగోచరో వా పానాగారగోచరో వా, సంసట్ఠో విహరతి రాజూహి రాజమహామత్తేహి తిత్థియేహి తిత్థియసావకేహి అననులోమికేన సంసగ్గేన ; యాని వా పన తాని కులాని అస్సద్ధాని అప్పసన్నాని అనోపానభూతాని అక్కోసకపరిభాసకాని అనత్థకామాని అహితకామాని అఫాసుకకామాని అయోగక్ఖేమకామాని భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనం ఉపాసకానం ఉపాసికానం, తథారూపాని కులాని సేవతి భజతి పయిరుపాసతి – అయం వుచ్చతి “అగోచరో”.

తత్థ కతమో గోచరో? ఇధేకచ్చో న వేసియాగోచరో హోతి న విధవాగోచరో న థుల్లకుమారిగోచరో న పణ్డకగోచరో న భిక్ఖునిగోచరో న పానాగారగోచరో, అసంసట్ఠో విహరతి రాజూహి రాజమహామత్తేహి తిత్థియేహి తిత్థియసావకేహి అననులోమికేన సంసగ్గేన; యాని వా పన తాని కులాని సద్ధాని పసన్నాని ఓపానభూతాని కాసావపజ్జోతాని

ఇసివాతపటివాతాని అత్థకామాని హితకామాని ఫాసుకకామాని యోగక్ఖేమకామాని భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనం ఉపాసకానం ఉపాసికానం, తథారూపాని కులాని సేవతి భజతి పయిరుపాసతి – అయం వుచ్చతి “గోచరో”. ఇతి ఇమినా చ ఆచారేన ఇమినా చ గోచరేన ఉపేతో హోతి…పే॰… సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “ఆచారగోచరసమ్పన్నో”తి.

౩౧౩. “అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ”తి తత్థ కతమే అణుమత్తా వజ్జా? యాని తాని వజ్జాని అప్పమత్తకాని ఓరమత్తకాని లహుసాని లహుసమ్మతాని సంయమకరణీయాని సంవరకరణీయాని చిత్తుప్పాదకరణీయాని మనసికారపటిబద్ధాని – ఇమే వుచ్చన్తి “అణుమత్తా వజ్జా”. ఇతి ఇమేసు అణుమత్తేసు వజ్జేసు వజ్జదస్సావీ చ హోతి భయదస్సావీ చ ఆదీనవదస్సావీ చ నిస్సరణదస్సావీ చ. తేన వుచ్చతి “అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ”తి.

౩౧౪. “సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసూ”తి తత్థ కతమా సిక్ఖా? చతస్సో సిక్ఖా – భిక్ఖూనం భిక్ఖుసిక్ఖా, భిక్ఖునీనం భిక్ఖునిసిక్ఖా, ఉపాసకానం ఉపాసకసిక్ఖా, ఉపాసికానం ఉపాసికసిక్ఖా. ఇమా వుచ్చన్తి “సిక్ఖాయో”. ఇతి ఇమాసు సిక్ఖాసు సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అసేసం నిస్సేసం సమాదాయ వత్తతి. తేన వుచ్చతి “సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసూ”తి.

౩౧౫. “ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో”తి అత్థి ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతా, అత్థి అగుత్తద్వారతా.

తత్థ కతమా ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా? ఇధేకచ్చో చక్ఖునా రూపం దిస్వా నిమిత్తగ్గాహీ హోతి అనుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ న పటిపజ్జతి, న రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే న సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే॰… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే॰… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే॰… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే॰… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ నిమిత్తగ్గాహీ హోతి అనుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ న పటిపజ్జతి, న రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే న సంవరం ఆపజ్జతి. యా ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం అగుత్తి అగోపనా అనారక్ఖో అసంవరో – అయం వుచ్చతి “ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా”.

తత్థ కతమా ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతా? ఇధేకచ్చో చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే॰… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే॰… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే॰… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే॰… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. ఇత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. యా ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం గుత్తి గోపనా ఆరక్ఖో సంవరో – అయం వుచ్చతి “ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతా”. ఇమాయ ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతాయ ఉపేతో హోతి సముపేతో…పే॰… సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో”తి.

౩౧౬. “భోజనే మత్తఞ్ఞూ”తి అత్థి భోజనే మత్తఞ్ఞుతా, అత్థి భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా.

తత్థ కతమా భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా? ఇధేకచ్చో అప్పటిసఙ్ఖా అయోనిసో ఆహారం ఆహారేతి దవాయ మదాయ మణ్డనాయ విభూసనాయ. యా తత్థ అసన్తుట్ఠితా అమత్తఞ్ఞుతా అప్పటిసఙ్ఖా భోజనే – అయం వుచ్చతి “భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా”తి.

తత్థ కతమా భోజనే మత్తఞ్ఞుతా? ఇధేకచ్చో పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఆహారం ఆహారేతి – “నేవ దవాయ న మదాయ న మణ్డనాయ న విభూసనాయ, యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా యాపనాయ విహింసూపరతియా బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ, ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామి నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామి యాత్రా చ మే భవిస్సతి అనవజ్జతా చ ఫాసు విహారో చా”తి. యా తత్థ సన్తుట్ఠితా మత్తఞ్ఞుతా పటిసఙ్ఖా భోజనే – అయం వుచ్చతి “భోజనే మత్తఞ్ఞుతా”. ఇమాయ భోజనే మత్తఞ్ఞుతాయ ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “భోజనే మత్తఞ్ఞూ”తి.

౫౧౯. కథఞ్చ భిక్ఖు పుబ్బరత్తాపరరత్తం జాగరియానుయోగమనుయుత్తో హోతి? ఇధ భిక్ఖు దివసం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి, రత్తియా పఠమయామం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి, రత్తియా మజ్ఝిమయామం దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేతి పాదే పాదం [పాదేన పాదం (స్యా॰)] అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసికరిత్వా, రత్తియా పచ్ఛిమయామం పచ్చుట్ఠాయ చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి. ఏవం భిక్ఖు పుబ్బరత్తాపరరత్తం జాగరియానుయోగమనుయుత్తో.

౫౨౦. “సాతచ్చ”న్తి. యో చేతసికో వీరియారమ్భో...పే.... సమ్మావాయామో.

౫౨౧. “నేపక్క”న్తి. యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి.

౫౨౨. “బోధిపక్ఖికానం ధమ్మానం భావనానుయోగమనుయుత్తో”తి. తత్థ కతమే బోధిపక్ఖికా ధమ్మా? సత్త బోజ్ఝఙ్గా – సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో, వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో, ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో . ఇమే వుచ్చన్తి “బోధిపక్ఖికా ధమ్మా”. ఇతి తే బోధిపక్ఖికే ధమ్మే ఆసేవతి భావేతి బహులీకరోతి. తేన వుచ్చతి “బోధిపక్ఖికానం ధమ్మానం భావనానుయోగమనుయుత్తో”తి.

౫౨౩. కథఞ్చ భిక్ఖు అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి , ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి; గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి? ఇధ భిక్ఖు సతో సమ్పజానో అభిక్కమతి, సతో సమ్పజానో పటిక్కమతి, సతో సమ్పజానో ఆలోకేతి, సతో సమ్పజానో విలోకేతి, సతో సమ్పజానో సమిఞ్జేతి, సతో సమ్పజానో పసారేతి, సతో సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సతో సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సతో సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సతో సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సతో సమ్పజానకారీ హోతీతి.

౫౨౪. తత్థ కతమా సతి? యా సతి అనుస్సతి పటిస్సతి సతి సరణతా ధారణతా అపిలాపనతా అసమ్ముస్సనతా సతి సతిన్ద్రియం సతిబలం సమ్మాసతి – అయం వుచ్చతి “సతి”.

౨౨౫. “సమ్పజానో”తి తత్థ కతమం సమ్పజఞ్ఞం? యా పఞ్ఞా పజాననా విచయో పవిచయో ధమ్మవిచయో సల్లక్ఖణా ఉపలక్ఖణా పచ్చుపలక్ఖణా పణ్డిచ్చం కోసల్లం నేపుఞ్ఞం వేభబ్యా చిన్తా ఉపపరిక్ఖా భూరీమేధా పరిణాయికా విపస్సనా సమ్పజఞ్ఞం పతోదో పఞ్ఞా పఞ్ఞిన్ద్రియం పఞ్ఞాబలం పఞ్ఞాసత్థం పఞ్ఞాపాసాదో పఞ్ఞాఆలోకో పఞ్ఞాఓభాసో పఞ్ఞాపజ్జోతో పఞ్ఞారతనం అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “సమ్పజఞ్ఞం”. ఇతి ఇమాయ చ సతియా ఇమినా చ సమ్పజఞ్ఞేన ఉపేతో హోతి…పే.… సమన్నాగతో. ఏవం భిక్ఖు సతో సమ్పజానో అభిక్కమతి, సతో సమ్పజానో పటిక్కమతి, సతో సమ్పజానో ఆలోకేతి, సతో సమ్పజానో విలోకేతి, సతో సమ్పజానో సమిఞ్జేతి, సతో సమ్పజానో పసారేతి, సతో సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సతో సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సతో సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సతో సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి.

౨౨౬. “వివిత్త”న్తి సన్తికే చేపి సేనాసనం హోతి, తఞ్చ అనాకిణ్ణం గహట్ఠేహి పబ్బజితేహి. తేన తం వివిత్తం. దూరే చేపి సేనాసనం హోతి, తఞ్చ అనాకిణ్ణం గహట్ఠేహి పబ్బజితేహి. తేన తం వివిత్తం.

౨౨౭. “సేనాసన”న్తి మఞ్చోపి సేనాసనం, పీఠమ్పి సేనాసనం, భిసిపి సేనాసనం, బిబ్బోహనమ్పి [బిమ్బోహనమ్పి (సీ. స్యా.)] సేనాసనం, విహారోపి సేనాసనం, అడ్ఢయోగోపి సేనాసనం, పాసాదోపి సేనాసనం, అట్టోపి సేనాసనం, మాళోపి సేనాసనం, లేణమ్పి సేనాసనం, గుహాపి సేనాసనం, రుక్ఖమూలమ్పి సేనాసనం, వేళుగుమ్బోపి సేనాసనం. యత్థ వా పన భిక్ఖూ పటిక్కమన్తి సబ్బమేతం సేనాసనం.

౨౨౮. “వివిత్తం సేనాసనం భజతీ”తి ఇమం వివిత్తం సేనాసనం భజతి సమ్భజతి సేవతి నిసేవతి సంసేవతి. తేన వుచ్చతి “వివిత్తం సేనాసనం భజతీ”తి.

౨౨౯. “అరఞ్ఞ”న్తి నిక్ఖమిత్వా బహి ఇన్దఖీలా సబ్బమేతం అరఞ్ఞం.

౨౩౦. “రుక్ఖమూల”న్తి రుక్ఖమూలంయేవ రుక్ఖమూలం. పబ్బతోయేవ పబ్బతో. కన్దరాయేవ కన్దరా. గిరిగుహాయేవ గిరిగుహా. సుసానంయేవ సుసానం. అబ్భోకాసోయేవ అబ్భోకాసో. పలాలపుఞ్జోయేవ పలాలపుఞ్జో.

౨౩౧. “వనపత్థ”న్తి దూరానమేతం సేనాసనానం అధివచనం. “వనపత్థ”న్తి వనసణ్డానమేతం సేనాసనానం అధివచనం. “వనపత్థ”న్తి భీసనకానమేతం [భింసనకానమేతం (సీ. స్యా.)] సేనాసనానం అధివచనం. “వనపత్థ”న్తి సలోమహంసానమేతం సేనాసనానం అధివచనం. “వనపత్థ”న్తి పరియన్తానమేతం సేనాసనానం అధివచనం. “వనపత్థ”న్తి న మనుస్సూపచారానమేతం సేనాసనానం అధివచనం. “వనపత్థ”న్తి దురభిసమ్భవానమేతం సేనాసనానం అధివచనం.

౨౩౨. “అప్పసద్ద”న్తి సన్తికే చేపి సేనాసనం హోతి, తఞ్చ అనాకిణ్ణం గహట్ఠేహి పబ్బజితేహి. తేన తం అప్పసద్దం. దూరే చేపి సేనాసనం హోతి, తఞ్చ అనాకిణ్ణం గహట్ఠేహి పబ్బజితేహి. తేన తం అప్పసద్దం.

౨౩౩. “అప్పనిగ్ఘోస”న్తి యదేవ తం అప్పసద్దం తదేవ తం అప్పనిగ్ఘోసం. యదేవ తం అప్పనిగ్ఘోసం తదేవ తం విజనవాతం. యదేవ తం విజనవాతం తదేవ తం మనుస్సరాహస్సేయ్యకం. యదేవ తం మనుస్సరాహస్సేయ్యకం తదేవ

తం పటిసల్లానసారుప్పం.

౨౩౪. “అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా”తి అరఞ్ఞగతో వా హోతి రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా.

౨౩౫. “నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా”తి నిసిన్నో హోతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా.

౨౩౬. “ఉజుం కాయం పణిధాయా”తి ఉజుకో హోతి కాయో ఠితో పణిహితో.

౨౩౭. “పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా”తి తత్థ కతమా సతి? యా సతి అనుస్సతి పటిస్సతి...పే॰... సమ్మాసతి – అయం వుచ్చతి “సతి”. అయం సతి ఉపట్ఠితా హోతి సుపట్ఠితా నాసికగ్గే వా ముఖనిమిత్తే వా. తేన వుచ్చతి “పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా”తి.

౨౩౮. “అభిజ్ఝం లోకే పహాయా”తి తత్థ కతమా అభిజ్ఝా? యో రాగో సారాగో...పే॰... చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “అభిజ్ఝా”.

తత్థ కతమో లోకో? పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా లోకో – అయం వుచ్చతి “లోకో”. అయం అభిజ్ఝా ఇమమ్హి లోకే సన్తా హోతి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “అభిజ్ఝం లోకే పహాయా”తి.

౨౩౯. “విగతాభిజ్ఝేన చేతసా”తి తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం విగతాభిజ్ఝం హోతి. తేన వుచ్చతి “విగతాభిజ్ఝేన చేతసా”తి.

౨౪౦. “విహరతీ”తి ఇరియతి వత్తతి పాలేతి యపేతి యాపేతి చరతి విహరతి. తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౨౪౧. “అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతీ”తి తత్థ కతమా అభిజ్ఝా? యో రాగో సారాగో...పే॰... చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “అభిజ్ఝా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే॰... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ అభిజ్ఝాయ సోధేతి విసోధేతి పరిసోధేతి మోచేతి విమోచేతి పరిమోచేతి. తేన వుచ్చతి “అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతీ”తి.

౨౪౨. “బ్యాపాదపదోసం పహాయా”తి అత్థి బ్యాపాదో, అత్థి పదోసో.

తత్థ కతమో బ్యాపాదో? యో చిత్తస్స ఆఘాతో పటిఘాతో పటిఘం పటివిరోధో కోపో పకోపో సమ్పకోపో దోసో పదోసో సమ్పదోసో చిత్తస్స బ్యాపత్తి మనోపదోసో కోధో కుజ్ఝనా కుజ్ఝితత్తం దోసో దుస్సనా దుస్సితత్తం [దూసనా దూసితత్తం (స్యా॰)]

బ్యాపత్తి బ్యాపజ్జనా బ్యాపజ్జితత్తం విరోధో పటివిరోధో చణ్డిక్కం అసురోపో అనత్తమనతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “బ్యాపాదో”.

తత్థ కతమో పదోసో? యో బ్యాపాదో సో పదోసో, యో పదోసో సో బ్యాపాదో. ఇతి అయఞ్చ బ్యాపాదో అయఞ్చ పదోసో సన్తా హోన్తి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “బ్యాపాదపదోసం పహాయా”తి.

౫౪౩. “అబ్యాపన్నచిత్తో”తి తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం అబ్యాపన్నం హోతి. తేన వుచ్చతి “అబ్యాపన్నచిత్తో”తి.

౫౪౪. “విహరతీ”తి...పే.... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౫౪౫. “బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతీ”తి. అత్థి బ్యాపాదో అత్థి పదోసో.

తత్థ కతమో బ్యాపాదో? యో చిత్తస్స ఆఘాతో...పే.... చణ్డిక్కం అసురోపో అనత్తమనతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “బ్యాపాదో”.

తత్థ కతమో పదోసో? యో బ్యాపాదో సో పదోసో, యో పదోసో సో బ్యాపాదో.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమమ్హా బ్యాపాదపదోసా సోధేతి విసోధేతి పరిసోధేతి మోచేతి విమోచేతి పరిమోచేతి. తేన వుచ్చతి “బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతీ”తి.

౫౪౬. “థినమిద్ధం పహాయా”తి అత్థి థినం [థీనం (సీ. స్యా.)], అత్థి మిద్ధం.

తత్థ కతమం థినం? యా చిత్తస్స అకల్యతా అకమ్మఞ్ఞతా ఓలీయనా సల్లీయనా లీనం లీయనా లీయితత్తం థినం థియనా థియితత్తం [థీయనా థీయితత్తం (సీ. స్యా.)] చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి “థినం”.

తత్థ కతమం మిద్ధం? యా కాయస్స అకల్యతా అకమ్మఞ్ఞతా ఓనాహో పరియోనాహో అన్తోసమోరోధో మిద్ధం సుప్పం పచలాయికా సుప్పం సుప్పనా సుప్పితత్తం – ఇదం వుచ్చతి “మిద్ధం”. ఇతి ఇదఞ్చ థినం ఇదఞ్చ మిద్ధం సన్తా హోన్తి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “థినమిద్ధం పహాయా”తి.

౫౪౭. “విగతథినమిద్ధో”తి. తస్స థినమిద్ధస్స చత్తత్తా వన్తత్తా ముత్తత్తా పహీనత్తా పటినిస్సట్ఠత్తా పహీనపటినిస్సట్ఠత్తా. తేన వుచ్చతి “విగతథినమిద్ధో”తి.

౫౪౮. “విహరతీ”తి...పే.... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౨.౪౯. “ఆలోకసఞ్ఞీ”తి. తత్థ కతమా సఞ్ఞా? యా సఞ్ఞా సఞ్జాననా సఞ్జానితత్తం – అయం వుచ్చతి “సఞ్ఞా”. అయం సఞ్ఞా ఆలోకా హోతి వివటా పరిసుద్ధా పరియోదాతా. తేన వుచ్చతి “ఆలోకసఞ్ఞీ”తి.

౨.౫౦. “సతో సమ్పజానో”తి. తత్థ కతమా సతి? యా సతి అనుస్సతి ...పే.... సమ్మాసతి – అయం వుచ్చతి “సతి”.

తత్థ కతమం సమ్పజఞ్ఞం? యా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “సమ్పజఞ్ఞం”. ఇతి ఇమాయ చ సతియా ఇమినా చ సమ్పజఞ్ఞేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “సతో సమ్పజానో”తి.

౨.౫౧. “థినమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతీ”తి. అత్థి థినం, అత్థి మిద్ధం.

తత్థ కతమం థినం...పే.... ఇదం వుచ్చతి “థినం”.

తత్థ కతమం మిద్ధం...పే.... ఇదం వుచ్చతి “మిద్ధం”.

తత్థ కతమం చిత్తం...పే.... ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమమ్హా థినమిద్ధా సోధేతి విసోధేతి పరిసోధేతి మోచేతి విమోచేతి పరిమోచేతి. తేన వుచ్చతి “థినమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతీ”తి.

౨.౫౨. “ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయా”తి అత్థి ఉద్ధచ్చం, అత్థి కుక్కుచ్చం.

తత్థ కతమం ఉద్ధచ్చం? యం చిత్తస్స ఉద్ధచ్చం అవూపసమో చేతసో విక్ఖేపో భన్తత్తం చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి “ఉద్ధచ్చం”.

తత్థ కతమం కుక్కుచ్చం? అకప్పియే కప్పియసఞ్ఞితా, కప్పియే అకప్పియసఞ్ఞితా, అవజ్జే వజ్జసఞ్ఞితా, వజ్జే అవజ్జసఞ్ఞితా, యం ఏవరూపం కుక్కుచ్చం కుక్కుచ్చాయనా కుక్కుచ్చాయితత్తం చేతసో విప్పటిసారో మనోవిలేఖో – ఇదం వుచ్చతి “కుక్కుచ్చం”. ఇతి ఇదఞ్చ ఉద్ధచ్చం ఇదఞ్చ కుక్కుచ్చం సన్తా హోన్తి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయా”తి.

౨.౫౩. “అనుద్ధతో”తి తస్స ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స చత్తత్తా వన్తత్తా ముత్తత్తా పహీనత్తా పటినిస్సట్ఠత్తా పహీనపటినిస్సట్ఠత్తా. తేన వుచ్చతి “అనుద్ధతో”తి.

౨.౫౪. “విహరతీ”తి ...పే.... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౨.౫౫. “వూపసన్తచిత్తో”తి . తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం అజ్ఝత్తం సన్తం హోతి సమితం వూపసన్తం. తేన వుచ్చతి “అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో”తి.

౨.౫౬. “ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతీ”తి అత్థి ఉద్ధచ్చం, అత్థి కుక్కుచ్చం.

తత్థ కతమం ఉద్ధచ్చం? యం చిత్తస్స ఉద్ధచ్చం అవూపసమో చేతసో విక్ఖేపో భన్తత్తం చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి “ఉద్ధచ్చం”.

తత్థ కతమం కుక్కుచ్చం…పే॰… ఇదం వుచ్చతి “కుక్కుచ్చం”.

తత్థ కతమం చిత్తం…పే॰… ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమమ్హా ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా సోధేతి విసోధేతి పరిసోధేతి మోచేతి విమోచేతి పరిమోచేతి. తేన వుచ్చతి “ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతీ”తి.

౫౫౭. “విచికిచ్ఛం పహాయా”తి, తత్థ కతమా విచికిచ్ఛా? యా కఙ్ఖా కఙ్ఖాయనా కఙ్ఖాయితత్తం విమతి విచికిచ్ఛా ద్వేళ్హకం ద్వేధాపథో సంసయో అనేకంసగ్గాహో ఆసప్పనా పరిసప్పనా అపరియోగాహణా ఛమ్భితత్తం చిత్తస్స మనోవిలేఖో – అయం వుచ్చతి “విచికిచ్ఛా”. అయం విచికిచ్ఛా సన్తా హోతి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “విచికిచ్ఛం పహాయా”తి.

౫౫౮. “తిణ్ణవిచికిచ్ఛో”తి, ఇమం విచికిచ్ఛం తిణ్ణో హోతి ఉత్తిణ్ణో నిత్తిణ్ణో పారఙ్గతో పారమనుప్పత్తో. తేన వుచ్చతి “తిణ్ణవిచికిచ్ఛో”తి.

౫౫౯. “అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసూ”తి ఇమాయ విచికిచ్ఛాయ కుసలేసు ధమ్మేసు న కఙ్ఖతి న విచికిచ్ఛతి అకథంకథీ హోతి నిక్కథంకథీ వికథంకథో. తేన వుచ్చతి “అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసూ”తి.

౫౬౦. “విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతీ”తి, తత్థ కతమా విచికిచ్ఛా? యా కఙ్ఖా కఙ్ఖాయనా కఙ్ఖాయితత్తం ఛమ్భితత్తం చిత్తస్స మనోవిలేఖో – అయం వుచ్చతి “విచికిచ్ఛా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే॰… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ విచికిచ్ఛాయ సోధేతి విసోధేతి పరిసోధేతి మోచేతి విమోచేతి పరిమోచేతి. తేన వుచ్చతి “విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతీ”తి.

౫౬౧. “ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయా”తి ఇమే పఞ్చ నీవరణా సన్తా హోన్తి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయా”తి.

౫౬౨. “చేతసో ఉపక్కిలేసే”తి ఇమే పఞ్చ నీవరణా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసా.

౫౬౩. “పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే”తి ఇమేహి పఞ్చహి నీవరణేహి అనుప్పన్నా చేవ పఞ్ఞా న ఉప్పజ్జతి ఉప్పన్నా చ పఞ్ఞా నిరుజ్ఝతి. తేన వుచ్చతి “పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే”తి.

౫౬౪. “వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహీ”తి తత్థ కతమే కామా? ఛన్దో కామో, రాగో కామో, ఛన్దరాగో కామో, సఙ్కప్పో కామో, రాగో కామో, సఙ్కప్పరాగో కామో – ఇమే వుచ్చన్తి “కామా”.

తత్థ కతమే అకుసలా ధమ్మా? కామచ్ఛన్దో, బ్యాపాదో, థినం, మిద్ధం, ఉద్ధచ్చం, కుక్కుచ్చం, విచికిచ్ఛా – ఇమే వుచ్చన్తి "అకుసలా ధమ్మా". ఇతి ఇమేహి చ కామేహి ఇమేహి చ అకుసలేహి ధమ్మేహి వివిత్తో హోతి. తేన వుచ్చతి "వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహీ"తి.

౨౬౩. "సవితక్కం సవిచార"న్తి అత్థి వితక్కో, అత్థి విచారో.

తత్థ కతమో వితక్కో? యో తక్కో వితక్కో సఙ్కప్పో అప్పనా బ్యప్పనా చేతసో అభినిరోపనా సమ్మాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "వితక్కో".

తత్థ కతమో విచారో? యో చారో విచారో అనువిచారో ఉపవిచారో చిత్తస్స అనుసన్ధనతా అనుపేక్ఖనతా – అయం వుచ్చతి విచారో. ఇతి ఇమినా చ వితక్కేన ఇమినా చ విచారేన ఉపేతో హోతి...పే.... సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి "సవితక్కం సవిచార"న్తి.

౨౬౬. "వివేకజ"న్తి వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా – తే ఇమస్మిం వివేకే జాతా హోన్తి సఞ్జాతా నిబ్బత్తా అభినిబ్బత్తా పాతుభూతా. తేన వుచ్చతి "వివేకజ"న్తి.

౨౬౭. "పీతిసుఖ"న్తి అత్థి పీతి, అత్థి సుఖం.

తత్థ కతమా పీతి? యా పీతి పామోజ్జం ఆమోదనా పమోదనా హాసో పహాసో విత్తి ఓదగ్యం అత్తమనతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "పీతి".

తత్థ కతమం సుఖం? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "సుఖం". ఇదం సుఖం ఇమాయ పీతియా సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి "పీతిసుఖ"న్తి.

౨౬౮. "పఠమ"న్తి గణనానుపుబ్బతా [గణనానుపుబ్బతో (స్యా.) ఏవముపరిపి] పఠమం. ఇదం పఠమం సమాపజ్జతీతి పఠమం.

౨౬౯. "ఝాన"న్తి వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా.

౨౭౦. "ఉపసమ్పజ్జా"తి యో పఠమస్స ఝానస్స లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

౨౭౧. "విహరతీ"తి ...పే.... తేన వుచ్చతి "విహరతీ"తి.

౨౭౨. "వితక్కవిచారానం వూపసమా"తి, అత్థి వితక్కో, అత్థి విచారో.

తత్థ కతమో వితక్కో? యో తక్కో వితక్కో...పే.... సమ్మాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "వితక్కో".

తత్థ కతమో విచారో? యో చారో విచారో అనువిచారో ఉపవిచారో చిత్తస్స అనుసన్ధనతా అనుపేక్ఖనతా – అయం వుచ్చతి “విచారో”. ఇతి అయఞ్చ వితక్కో అయఞ్చ విచారో సన్తా హోన్తి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “వితక్కవిచారానం వూపసమా”తి.

౨౭౩. “అజ్ఝత్త”న్తి యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం.

౨౭౪. “సమ్పసాదన”న్తి యా సద్ధా సద్దహనా ఓకప్పనా అభిప్పసాదో.

౨౭౫. “చేతసో ఏకోదిభావ”న్తి యా చిత్తస్స ఠితి...పే.... సమ్మాసమాధి.

౨౭౬. “అవితక్కం అవిచార”న్తి అత్థి వితక్కో, అత్థి విచారో.

తత్థ కతమో వితక్కో? యో తక్కో వితక్కో...పే.... సమ్మాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి “వితక్కో”.

తత్థ కతమో విచారో? యో చారో అనుచారో విచారో అనువిచారో ఉపవిచారో చిత్తస్స అనుసన్ధనతా అనుపేక్ఖనతా – అయం వుచ్చతి “విచారో”. ఇతి అయఞ్చ వితక్కో అయఞ్చ విచారో సన్తా హోతి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “అవితక్కం అవిచార”న్తి.

౨౭౭. “సమాధిజ”న్తి సమ్పసాదో పీతిసుఖం – తే ఇమస్మిం సమాధిమ్హి జాతా హోన్తి సఞ్జాతా నిబ్బత్తా అభినిబ్బత్తా పాతుభూతా. తేన వుచ్చతి “సమాధిజ”న్తి.

౨౭౮. “పీతిసుఖ”న్తి అత్థి పీతి, అత్థి సుఖం.

తత్థ కతమా పీతి...పే.... అయం వుచ్చతి “పీతి”.

తత్థ కతమం సుఖం...పే.... ఇదం వుచ్చతి “సుఖం”. ఇదం సుఖం ఇమాయ పీతియా సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి “పీతిసుఖ”న్తి.

౨౭౯. “దుతియ”న్తి గణనానుపుబ్బతా దుతియం. ఇదం దుతియం సమాపజ్జతీతి దుతియం.

౨౮౦. “ఝాన”న్తి సమ్పసాదో, పీతిసుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా.

౨౮౧. “ఉపసమ్పజ్జా”తి యో దుతియస్స ఝానస్స లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

౨౮౨. “విహరతీ”తి ...పే... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౨౮౩. “పీతియా చ విరాగా”తి తత్థ కతమా పీతి? యా పీతి పామోజ్జం ఆమోదనా పమోదనా హాసో పహాసో విత్తి ఓదగ్యం అత్తమనతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “పీతి”. అయం పీతి సన్తా హోతి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “పీతియా చ విరాగా”తి.

౨౮౪. “ఉపేక్ఖకో”తి తత్థ కతమా ఉపేక్ఖా? యా ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖనా అజ్ఝుపేక్ఖనా మజ్ఝత్తతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “ఉపేక్ఖా”. ఇమాయ ఉపేక్ఖాయ ఉపేతో హోతి…పే॰… సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “ఉపేక్ఖకో”తి.

౨౮౫. “విహరతీ”తి …పే॰… తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౨౮౬. “సతో చ సమ్పజానో”తి తత్థ కతమా సతి? యా సతి అనుస్సతి…పే॰… సమ్మాసతి – అయం వుచ్చతి “సతి”.

తత్థ కతమం సమ్పజఞ్ఞం? యా పఞ్ఞా పజాననా…పే॰… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “సమ్పజఞ్ఞం”. ఇతి ఇమాయ చ సతియా ఇమినా చ సమ్పజఞ్ఞేన ఉపేతో హోతి…పే॰… సమన్నాగతో. తేన వుచ్చతి “సతో చ సమ్పజానో”తి.

౨౮౭. “సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతీ”తి తత్థ కతమం సుఖం? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి “సుఖం”.

తత్థ కతమో కాయో? సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అయం వుచ్చతి “కాయో”. ఇదం సుఖం ఇమినా కాయేన పటిసంవేదేతి. తేన వుచ్చతి “సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతీ”తి.

౨౮౮. “యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తీ”తి తత్థ కతమే అరియా? అరియా వుచ్చన్తి బుద్ధా చ బుద్ధసావకా చ. తే ఇమం ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి [పఞ్ఞాపేన్తి (సీ॰ స్యా॰)] పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానిం కరోన్తి పకాసేన్తి. తేన వుచ్చతి “యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తీ”తి.

౨౮౯. “ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ”తి తత్థ కతమా ఉపేక్ఖా? యా ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖనా అజ్ఝుపేక్ఖనా మజ్ఝత్తతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “ఉపేక్ఖా”.

తత్థ కతమా సతి? యా సతి అనుస్సతి…పే॰… సమ్మాసతి – అయం వుచ్చతి “సతి”.

తత్థ కతమం సుఖం? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి “సుఖం”. ఇతి ఇమాయ చ ఉపేక్ఖాయ ఇమాయ చ సతియా ఇమినా చ సుఖేన సమన్నాగతో ఇరియతి వత్తతి పాలేతి యపేతి యాపేతి చరతి విహరతి. తేన వుచ్చతి “ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ”తి.

౨౯౦. “తతియ”న్తి గణనానుపుబ్బతా తతియం. ఇదం తతియం సమాపజ్జతీతి తతియం.

౩౯౧. "ఝాన"న్తి ఉపేక్ఖా, సతి, సమ్పజఞ్ఞం, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా.

౩౯౨. "ఉపసమ్పజ్జా"తి యో తతియస్స ఝానస్స లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

౩౯౩. "విహరతీ"తి...పే.... తేన వుచ్చతి "విహరతీ"తి.

౩౯౪. "సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా"తి, అత్థి సుఖం, అత్థి దుక్ఖం.

తత్థ కతమం సుఖం? యం కాయికం సాతం కాయికం సుఖం కాయసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "సుఖం".

తత్థ కతమం దుక్ఖం? యం కాయికం అసాతం కాయికం దుక్ఖం కాయసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం కాయసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖం". ఇతి ఇదఞ్చ సుఖం ఇదఞ్చ దుక్ఖం సన్తా హోన్తి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి "సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా"తి.

౩౯౫. "పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా"తి అత్థి సోమనస్సం, అత్థి దోమనస్సం.

తత్థ కతమం సోమనస్సం? యం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "సోమనస్సం".

తత్థ కతమం దోమనస్సం? యం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇదం వుచ్చతి "దోమనస్సం". ఇతి ఇదఞ్చ సోమనస్సం ఇదఞ్చ దోమనస్సం పుబ్బేవ సన్తా హోన్తి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి "పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా"తి.

౩౯౬. "అదుక్ఖమసుఖ"న్తి యం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. తేన వుచ్చతి "అదుక్ఖమసుఖ"న్తి.

౩౯౭. "ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధి"న్తి, తత్థ కతమా ఉపేక్ఖా? యా ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖనా అజ్ఝుపేక్ఖనా మజ్ఝత్తతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖా".

తత్థ కతమా సతి? యా సతి అనుస్సతి...పే.... సమ్మాసతి – అయం వుచ్చతి "సతి". అయం సతి ఇమాయ ఉపేక్ఖాయ వివటా హోతి పరిసుద్ధా పరియోదాతా. తేన వుచ్చతి "ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధి"న్తి.

౩౯౮. "చతుత్థ"న్తి గణనానుపుబ్బతా చతుత్థం, ఇదం చతుత్థం సమాపజ్జతీతి చతుత్థం.

౩౯౯. "ఝాన"న్తి ఉపేక్ఖా, సతి, చిత్తస్సేకగ్గతా.

౬౦౦. “ఉపసమ్పజ్జా”తి యో చతుత్థస్స ఝానస్స లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

౬౦౧. “విహరతీ”తి...పే॰... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౬౦౨. “సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా”తి తత్థ కతమా రూపసఞ్ఞా? రూపావచరసమాపత్తిం సమాపన్నస్స వా ఉపపన్నస్స వా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారిస్స వా సఞ్ఞా సఞ్జాననా సఞ్జానితత్తం – ఇమా వుచ్చన్తి “రూపసఞ్ఞాయో”. ఇమా రూపసఞ్ఞాయో అతిక్కన్తో హోతి వీతిక్కన్తో సమతిక్కన్తో. తేన వుచ్చతి “సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా”తి.

౬౦౩. “పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా”తి తత్థ కతమా పటిఘసఞ్ఞా? రూపసఞ్ఞా సద్దసఞ్ఞా...పే॰... ఫోట్ఠబ్బసఞ్ఞా – ఇమా వుచ్చన్తి పటిఘసఞ్ఞాయో. ఇమా పటిఘసఞ్ఞాయో సన్తా హోన్తి సమితా వూపసన్తా అత్థఙ్గతా అబ్భత్థఙ్గతా అప్పితా బ్యప్పితా సోసితా విసోసితా బ్యన్తీకతా. తేన వుచ్చతి “పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా”తి.

౬౦౪. “నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా”తి తత్థ కతమా నానత్తసఞ్ఞా? అసమాపన్నస్స మనోధాతు సమఙ్గిస్స వా మనోవిఞ్ఞాణధాతు సమఙ్గిస్స వా సఞ్ఞా సఞ్జాననా సఞ్జానితత్తం – ఇమా వుచ్చన్తి “నానత్తసఞ్ఞాయో”. ఇమా నానత్తసఞ్ఞాయో న మనసి కరోతి. తేన వుచ్చతి “నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా”తి.

౬౦౫. “అనన్తో ఆకాసో”తి, తత్థ కతమో ఆకాసో? యో ఆకాసో ఆకాసగతం అఘం అఘగతం వివరో వివరగతం అసమ్ఫుట్ఠం చతూహి మహాభూతేహి – అయం వుచ్చతి “ఆకాసో”. తస్మిం ఆకాసే చిత్తం ఠపేతి సణ్ఠపేతి అనన్తం ఫరతి. తేన వుచ్చతి “అనన్తో ఆకాసో”తి.

౬౦౬. “ఆకాసానఞ్చాయతన”న్తి ఆకాసానఞ్చాయతనం సమాపన్నస్స వా ఉపపన్నస్స వా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారిస్స వా చిత్తచేతసికా ధమ్మా.

౬౦౭. “ఉపసమ్పజ్జా”తి యో ఆకాసానఞ్చాయతనస్స లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

౬౦౮. “విహరతీ”తి...పే॰... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౬౦౯. “సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మా”తి ఇమం ఆకాసానఞ్చాయతనం అతిక్కన్తో హోతి వీతిక్కన్తో సమతిక్కన్తో. తేన వుచ్చతి “సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మా”తి.

౬౧౦. “అనన్తం విఞ్ఞాణ”న్తి తంయేవ ఆకాసం విఞ్ఞాణేన ఫుట్ఠం మనసి కరోతి అనన్తం ఫరతి. తేన వుచ్చతి “అనన్తం విఞ్ఞాణ”న్తి.

౬౧౧. “విఞ్ఞాణఞ్చాయతన”న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమాపన్నస్స వా ఉపపన్నస్స వా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారిస్స వా చిత్తచేతసికా ధమ్మా.

౬౧౨. "ఉపసమ్పజ్జా"తి యో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనస్స లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

౬౧౩. "విహరతీ"తి...పే॰... తేన వుచ్చతి "విహరతీ"తి.

౬౧౪. "సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మా"తి ఇమం విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం అతిక్కన్తో హోతి వీతిక్కన్తో సమతిక్కన్తో. తేన వుచ్చతి "సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మా"తి.

౬౧౫. "నత్థి కిఞ్చీ"తి తంయేవ విఞ్ఞాణం భావేతి విభావేతి అన్తరభావేతి, "నత్థి కిఞ్చీ"తి పస్సతి. తేన వుచ్చతి "నత్థి కిఞ్చీ"తి.

౬౧౬. "ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతన"న్తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమాపన్నస్స వా ఉపపన్నస్స వా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారిస్స వా చిత్తచేతసికా ధమ్మా.

౬౧౭. "ఉపసమ్పజ్జా"తి యో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనస్స లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

౬౧౮. "విహరతీ"తి ...పే॰... తేన వుచ్చతి "విహరతీ"తి.

౬౧౯. "సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మా"తి ఇమం ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం అతిక్కన్తో హోతి వీతిక్కన్తో సమతిక్కన్తో. తేన వుచ్చతి "సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మా"తి.

"నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ"తి తంయేవ ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సన్తతో మనసి కరోతి సఙ్ఖారావసేససమాపత్తిం భావేతి. తేన వుచ్చతి "నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ"తి [అయం పాఠో మాతికాయం నత్థి, నిద్దేసే పన సబ్బపోత్థకేసు దిస్సతి].

౬౨౦. "నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతన"న్తి నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమాపన్నస్స వా ఉపపన్నస్స వా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారిస్స వా చిత్తచేతసికా ధమ్మా.

౬౨౧. "ఉపసమ్పజ్జా"తి యో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనస్స లాభో పటిలాభో పత్తి సమ్పత్తి ఫుసనా సచ్ఛికిరియా ఉపసమ్పదా.

౬౨౨. "విహరతీ"తి ఇరియతి వత్తతి పాలేతి యపేతి యాపేతి చరతి విహరతి. తేన వుచ్చతి "విహరతీ"తి.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౧. రూపావచరకుసలం

౬౨౩. చత్తారి ఝానాని – పఠమం ఝానం, దుతియం ఝానం, తతియం ఝానం, చతుత్థం ఝానం.

౬౨౪. తత్థ కతమం పఠమం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికం ఝానం హోతి – వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “పఠమం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం దుతియం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే॰... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం , తస్మిం సమయే తివఙ్గికం ఝానం హోతి – పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “దుతియం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం తతియం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా...పే॰... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “తతియం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం చతుత్థం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సుఖస్స చ పహానా...పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “చతుత్థం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

చతుక్కం.

౬౨౫. ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికం ఝానం హోతి – వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “పఠమం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి అవితక్కం విచారమత్తం వివేకజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే చతురఙ్గికం ఝానం హోతి – విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “దుతియం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే॰... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే తివఙ్గికం ఝానం హోతి – పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “తతియం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా...పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “చతుత్థం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సుఖస్స చ పహానా...పే.... పఞ్చమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "పఞ్చమం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

పఞ్చకం.

౨. అరూపావచరకుసలం

౬౨౬. ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "చతుత్థం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

౩. లోకుత్తరకుసలం

౬౨౭. చత్తారి ఝానాని – పఠమం ఝానం, దుతియం ఝానం, తతియం ఝానం, చతుత్థం ఝానం.

౬౨౮. తత్థ కతమం పఠమం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికం ఝానం హోతి – వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "పఠమం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం దుతియం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే తివఙ్గికం ఝానం హోతి – పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "దుతియం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం తతియం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా పీతియా చ విరాగా...పే.... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "తతియం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం చతుత్థం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా సుఖస్స చ పహానా ...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "చతుత్థం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

చతుక్కం.

౬౨౯. ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికం ఝానం హోతి – వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "పఠమం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి అవితక్కం విచారమత్తం వివేకజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే చతురఙ్గికం ఝానం హోతి విచారో పీతి సుఖం చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "దుతియం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే తివఙ్గికం ఝానం హోతి – పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "తతియం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా పీతియా చ విరాగా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "చతుత్థం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా సుఖస్స చ పహానా...పే.... పఞ్చమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి "పఞ్చమం ఝానం". అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

పఞ్చకం.

౪. రూపావచరవిపాకా

౬౩౦. చత్తారి ఝానాని – పఠమం ఝానం, దుతియం ఝానం, తతియం ఝానం, చతుత్థం ఝానం.

౬౩౧. తత్థ కతమం పఠమం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే....

పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికం ఝానం హోతి – వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “పఠమం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం దుతియం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... చతుత్థం ఝానం...పే.... పఠమం ఝానం...పే.... పఞ్చమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “పఞ్చమం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా...పే....

౫. అరూపావచరవిపాకా

౬౩౨. ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ అరూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “చతుత్థం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

౬. లోకుత్తరవిపాకా

౬౩౩. చత్తారి ఝానాని – పఠమం ఝానం, దుతియం ఝానం, తతియం ఝానం, చతుత్థం ఝానం.

౬౩౪. తత్థ కతమం పఠమం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికం ఝానం హోతి – వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “పఠమం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం దుతియం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స ఝానస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే....

దుతియం ఝానం ...పే॰... తతియం ఝానం...పే॰... చతుత్థం ఝానం...పే॰... పఠమం ఝానం...పే॰... పఞ్చమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “పఞ్చమం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

౭. రూపారూపావచరకిరియా

౬౩౫. చత్తారి ఝానాని – పఠమం ఝానం, దుతియం ఝానం, తతియం ఝానం, చతుత్థం ఝానం.

౬౩౬. తత్థ కతమం పఠమం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే పఞ్చఙ్గికం ఝానం హోతి – వితక్కో, విచారో, పీతి, సుఖం, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “పఠమం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం దుతియం ఝానం? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే॰... దుతియం ఝానం...పే॰... తతియం ఝానం...పే॰... చతుత్థం ఝానం...పే॰... పఠమం ఝానం...పే॰... పఞ్చమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “పఞ్చమం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తా.

౬౩౭. ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే అరూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే దువఙ్గికం ఝానం హోతి – ఉపేక్ఖా, చిత్తస్సేకగ్గతా. ఇదం వుచ్చతి “చతుత్థం ఝానం”. అవసేసా ధమ్మా ఝానసమ్పయుత్తాతి.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౬౩౮. చత్తారి ఝానాని – ఇధ భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి...పే॰... వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి...పే॰... పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – “ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ”తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి...పే॰... సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి.

౬౩౯. చతున్నం ఝానానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే॰... కతి సరణా, కతి అరణా?

၁. తికం

౬౪౦. సియా కుసలా, సియా అబ్యాకతా. తీణి ఝానాని – ఏత్థుప్పన్నం సుఖం వేదనం ఠపేత్వా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, చతుత్థం ఝానం – ఏత్థుప్పన్నం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం ఠపేత్వా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం. సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. సియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా. పఠమం ఝానం – ఏత్థుప్పన్నే వితక్కవిచారే ఠపేత్వా సవితక్కం సవిచారం, తీణి ఝానాని అవితక్కఅవిచారా. ద్వే ఝానాని – ఏత్థుప్పన్నం పీతిం ఠపేత్వా పీతిసహగతా, తీణి ఝానాని – ఏత్థుప్పన్నం సుఖం ఠపేత్వా సుఖసహగతా, చతుత్థం ఝానం – ఏత్థుప్పన్నం ఉపేక్ఖం ఠపేత్వా ఉపేక్ఖాసహగతం. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సియా ఆచయగామినో, సియా అపచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో. సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా, సియా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా. సియా మహగ్గతా, సియా అప్పమాణా. తీణి ఝానాని న వత్తబ్బా పరిత్తారమ్మణాతిపి, మహగ్గతారమ్మణాతిపి, సియా అప్పమాణారమ్మణా , సియా న వత్తబ్బా అప్పమాణారమ్మణాతి; చతుత్థం ఝానం సియా పరిత్తారమ్మణం, సియా మహగ్గతారమ్మణం, సియా అప్పమాణారమ్మణం; సియా న వత్తబ్బం పరిత్తారమ్మణన్తిపి, మహగ్గతారమ్మణన్తిపి, అప్పమాణారమ్మణన్తిపి . సియా మజ్ఝిమా, సియా పణీతా. సియా సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా. తీణి ఝానాని న మగ్గారమ్మణా, సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో, సియా న వత్తబ్బా మగ్గహేతుకాతిపి, మగ్గాధిపతినోతిపి; చతుత్థం ఝానం సియా మగ్గారమ్మణం, సియా మగ్గహేతుకం, సియా మగ్గాధిపతి, సియా న వత్తబ్బం మగ్గారమ్మణన్తిపి, మగ్గహేతుకన్తిపి మగ్గాధిపతీతిపి. సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో. సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. తీణి ఝానాని న వత్తబ్బా అతీతారమ్మణాతిపి, అనాగతారమ్మణాతిపి, పచ్చుప్పన్నారమ్మణాతిపి; చతుత్థం ఝానం సియా అతీతారమ్మణం, సియా అనాగతారమ్మణం, సియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణం, సియా న వత్తబ్బం అతీతారమ్మణన్తిపి, అనాగతారమ్మణన్తిపి, పచ్చుప్పన్నారమణన్తిపి. సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. తీణి ఝానాని బహిద్ధారమ్మణా, చతుత్థం ఝానం సియా అజ్ఝత్తారమ్మణం, సియా బహిద్ధారమ్మణం, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణం, సియా న వత్తబ్బం అజ్ఝత్తారమ్మణన్తిపి, బహిద్ధారమ్మణన్తిపి, అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణన్తిపి. అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

၂. దుకం

౬౪౧. న హేతూ, సహేతుకా, హేతుసమ్పయుత్తా, న వత్తబ్బా "హేతూ చేవ సహేతుకా చా"తి, సహేతుకా చేవ న చ హేతూ, న వత్తబ్బా "హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా"తి, హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ, న హేతూ సహేతుకా.

సప్పచ్చయా, సఙ్ఖతా, అనిదస్సనా, అప్పటిఘా, అరూపా , సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా, కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

నో ఆసవా, సియా సాసవా, సియా అనాసవా, ఆసవవిప్పయుత్తా, న వత్తబ్బా "ఆసవా చేవ సాసవా చా"తి, సియా సాసవా చేవ నో చ ఆసవా, సియా న వత్తబ్బా "సాసవా చేవ నో చ ఆసవా"తి. న వత్తబ్బా "ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా

చాతి”పి, ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. సియా ఆసవవిప్పయుత్తా సాసవా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తా అనాసవా.

నో సంయోజనా…పే॰… నో గన్థా…పే॰… నో ఓఘా…పే॰… నో యోగా…పే॰… నో నీవరణా…పే॰… నో పరామాసా…పే॰… సారమ్మణా, నో చిత్తా, చేతసికా, చిత్తసమ్పయుత్తా, చిత్తసంసట్ఠా, చిత్తసముట్ఠానా, చిత్తసహభునో, చిత్తానుపరివత్తినో, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో, బాహిరా, నో ఉపాదా, సియా ఉపాదిన్నా, సియా అనుపాదిన్నా.

నో ఉపాదానా…పే॰… నో కిలేసా…పే॰… న దస్సనేన పహాతబ్బా, న భావనాయ పహాతబ్బా, న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. పఠమం ఝానం – ఏత్థుప్పన్నం వితక్కం ఠపేత్వా సవితక్కం, తీణి ఝానాని అవితక్కా. పఠమం ఝానం – ఏత్థుప్పన్నం విచారం ఠపేత్వా సవిచారం, తీణి ఝానాని అవిచారా. ద్వే ఝానాని – ఏత్థుప్పన్నం పీతిం ఠపేత్వా సప్పీతికా, ద్వే ఝానాని అప్పీతికా. ద్వే ఝానాని – ఏత్థుప్పన్నం పీతిం ఠపేత్వా పీతిసహగతా, ద్వే ఝానాని న పీతిసహగతా. తీణి ఝానాని – ఏత్థుప్పన్నం సుఖం ఠపేత్వా సుఖసహగతా, చతుత్థం ఝానం న సుఖసహగతం. చతుత్థం ఝానం – ఏత్థుప్పన్నం ఉపేక్ఖం ఠపేత్వా ఉపేక్ఖాసహగతం, తీణి ఝానాని ఉపేక్ఖాసహగతా, న కామావచరా, సియా రూపావచరా, సియా న రూపావచరా, తీణి ఝానాని న అరూపావచరా, చతుత్థం ఝానం సియా అరూపావచరం, సియా న అరూపావచరం, సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా, సియా నియ్యానికా, సియా అనియ్యానికా, సియా నియతా, సియా అనియతా, సియా సఉత్తరా, సియా అనుత్తరా, అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

ఝానవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౩. అప్పమఞ్ఞావిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౬౪౨. చతస్సో అప్పమఞ్ఞాయో – ఇధ భిక్ఖు మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం [చతుత్థిం (సీ.)]. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన [అబ్యాపజ్ఝేన (సీ. స్యా.)] ఫరిత్వా విహరతి. కరుణాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం కరుణాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. ముదితాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ముదితాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి. ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి.

౧. మేత్తా

౬౪౩. కథఞ్చ భిక్ఖు మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి? సేయ్యథాపి నామ ఏకం పుగ్గలం పియం మనాపం దిస్వా మేత్తాయేయ్య, ఏవమేవ సబ్బే సత్తే మేత్తాయ ఫరతి.

తత్థ కతమా మేత్తా? యా సత్తేసు మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "మేత్తా".

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం హదయం పణ్డరం మనో మనాయతనం మనిన్ద్రియం విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి "చిత్తం". ఇదం చిత్తం ఇమాయ మేత్తాయ సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి "మేత్తాసహగతేన చేతసా"తి.

౬౪౪. "ఏకం దిస"న్తి పురత్థిమం వా దిసం పచ్ఛిమం వా దిసం ఉత్తరం వా దిసం దక్ఖిణం వా దిసం ఉద్ధం వా అధో వా తిరియం వా విదిసం వా.

౬౪౫. "ఫరిత్వా"తి ఫరిత్వా అధిముచ్చిత్వా.

౬౪౬. "విహరతీ"తి ఇరియతి వత్తతి పాలేతి యపేతి యాపేతి చరతి విహరతి. తేన వుచ్చతి "విహరతీ"తి.

౬౪౭. "తథా దుతియ"న్తి యథేవ ఏకం దిసం తథా దుతియం దిసం తథా తతియం దిసం తథా చతుత్థం దిసం తథా ఉద్ధం తథా అధో తథా తిరియం తథా విదిసం.

౬౪౮. “సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోక”న్తి సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అసేసం నిస్సేసం. పరియాదాయవచనమేతం – “సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోక”న్తి.

౬౪౯. “మేత్తాసహగతేన చేతసా”తి తత్థ కతమా మేత్తా? యా సత్తేసు మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ మేత్తాయ సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి “మేత్తాసహగతేన చేతసా”తి.

౬౫౦. “విపులేనా”తి యం విపులం తం మహగ్గతం, యం మహగ్గతం తం అప్పమాణం, యం అప్పమాణం సో అవేరో, యో అవేరో సో అబ్యాపజ్జో [అబ్యాపజ్ఝో (సీ. స్యా.)].

౬౫౧. “ఫరిత్వా”తి ఫరిత్వా అధిముచ్చిత్వా.

౬౫౨. “విహరతీ”తి...పే.... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౨. కరుణా

౬౫౩. కథఞ్చ భిక్ఖు కరుణాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి? సేయ్యథాపి నామ ఏకం పుగ్గలం దుగ్గతం దురూపేతం దిస్వా కరుణాయేయ్య, ఏవమేవ సబ్బే సత్తే కరుణాయ ఫరతి.

తత్థ కతమా కరుణా? యా సత్తేసు కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ కరుణాయ సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి “కరుణాసహగతేన చేతసా”తి.

౬౫౪. “ఏకం దిస”న్తి పురత్థిమం వా దిసం పచ్ఛిమం వా దిసం ఉత్తరం వా దిసం దక్ఖిణం వా దిసం ఉద్ధం వా అధో వా తిరియం వా విదిసం వా.

౬౫౫. “ఫరిత్వా”తి ఫరిత్వా అధిముచ్చిత్వా.

౬౫౬. “విహరతీ”తి ఇరియతి వత్తతి పాలేతి యపేతి యాపేతి చరతి విహరతి. తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౬౫౭. “తథా దుతియ”న్తి యథేవ ఏకం దిసం తథా దుతియం దిసం తథా తతియం దిసం తథా చతుత్థం దిసం తథా ఉద్ధం తథా అధో తథా తిరియం తథా విదిసం.

౬౩౮. “సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోక”న్తి సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అసేసం నిస్సేసం. పరియాదాయవచనమేతం – “సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోక”న్తి.

౬౩౯. “కరుణాసహగతేన చేతసా”తి తత్థ కతమా కరుణా? యా సత్తేసు కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే.… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ కరుణాయ సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి “కరుణాసహగతేన చేతసా”తి.

౬౪౦. “విపులేనా”తి యం విపులం తం మహగ్గతం, యం మహగ్గతం తం అప్పమాణం, యం అప్పమాణం సో అవేరో, యో అవేరో సో అబ్యాపజ్జో.

౬౪౧. “ఫరిత్వా”తి ఫరిత్వా అధిముచ్చిత్వా.

౬౪౨. “విహరతీ”తి…పే.… తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౩. ముదితా

౬౪౩. కథఞ్చ భిక్ఖు ముదితాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి? సేయ్యథాపి నామ ఏకం పుగ్గలం పియం మనాపం దిస్వా ముదితో అస్స, ఏవమేవ సబ్బే సత్తే ముదితాయ ఫరతి.

తత్థ కతమా ముదితా? యా సత్తేసు ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “ముదితా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం…పే.… తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ ముదితాయ సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి “ముదితాసహగతేన చేతసా”తి.

౬౪౪. “ఏకం దిస”న్తి పురత్థిమం వా దిసం పచ్ఛిమం వా దిసం ఉత్తరం వా దిసం దక్ఖిణం వా దిసం ఉద్ధం వా అధో వా తిరియం వా విదిసం వా.

౬౪౫. “ఫరిత్వా”తి ఫరిత్వా అధిముచ్చిత్వా.

౬౪౬. “విహరతీ”తి…పే.… తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౬౪౭. “తథా దుతియ”న్తి యథేవ ఏకం దిసం తథా దుతియం దిసం తథా తతియం దిసం తథా చతుత్థం దిసం తథా ఉద్ధం తథా అధో తథా తిరియం తథా విదిసం.

౬౬౮. “సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోక”న్తి సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అసేసం నిస్సేసం. పరియాదాయవచనమేతం – “సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోక”న్తి.

౬౬౯. “ముదితాసహగతేన చేతసా”తి తత్థ కతమా ముదితా? యా సత్తేసు ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “ముదితా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ ముదితాయ సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి “ముదితాసహగతేన చేతసా”తి.

౬౭౦. “విపులేనా”తి యం విపులం తం మహగ్గతం, యం మహగ్గతం తం అప్పమాణం, యం అప్పమాణం సో అవేరో, యో అవేరో సో అబ్యాపజ్జో.

౬౭౧. “ఫరిత్వా”తి ఫరిత్వా అధిముచ్చిత్వా.

౬౭౨. “విహరతీ”తి ...పే.... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౪. ఉపేక్ఖా

౬౭౩. కథఞ్చ భిక్ఖు ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి? సేయ్యథాపి నామ ఏకం పుగ్గలం నేవ మనాపం న అమనాపం దిస్వా ఉపేక్ఖకో అస్స, ఏవమేవ సబ్బే సత్తే ఉపేక్ఖాయ ఫరతి.

తత్థ కతమా ఉపేక్ఖా? యా సత్తేసు ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖాయనా ఉపేక్ఖాయితత్తం ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “ఉపేక్ఖా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ ఉపేక్ఖాయ సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి “ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా”తి.

౬౭౪. “ఏకం దిస”న్తి పురత్థిమం వా దిసం పచ్ఛిమం వా దిసం ఉత్తరం వా దిసం దక్ఖిణం వా దిసం ఉద్ధం వా అధో వా తిరియం వా విదిసం వా.

౬౭౫. “ఫరిత్వా”తి ఫరిత్వా అధిముచ్చిత్వా.

౬౭౬. “విహరతీ”తి...పే.... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

౬౭౭. “తథా దుతియ”న్తి యథేవ ఏకం దిసం తథా దుతియం దిసం తథా తతియం దిసం తథా చతుత్థం దిసం తథా ఉద్ధం తథా అధో తథా తిరియం తథా విదిసం.

౬౭౮. “సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోక”న్తి సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం అసేసం నిస్సేసం. పరియాదాయవచనమేతం – “సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోక”న్తి.

౬౭౯. “ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా”తి, తత్థ కతమా ఉపేక్ఖా? యా సత్తేసు ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖాయనా ఉపేక్ఖాయితత్తం ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “ఉపేక్ఖా”.

తత్థ కతమం చిత్తం? యం చిత్తం మనో మానసం...పే.... తజ్జామనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “చిత్తం”. ఇదం చిత్తం ఇమాయ ఉపేక్ఖాయ సహగతం హోతి సహజాతం సంసట్ఠం సమ్పయుత్తం. తేన వుచ్చతి “ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా”తి.

౬౮౦. “విపులేనా”తి యం విపులం తం మహగ్గతం, యం మహగ్గతం తం అప్పమాణం, యం అప్పమాణం సో అవేరో, యో అవేరో సో అబ్యాపజ్జో.

౬౮౧. “ఫరిత్వా”తి ఫరిత్వా అధిముచ్చిత్వా.

౬౮౨. “విహరతీ”తి...పే.... తేన వుచ్చతి “విహరతీ”తి.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౬౮౩. చతస్సో అప్పమఞ్ఞాయో – మేత్తా, కరుణా, ముదితా, ఉపేక్ఖా.

౬౮౪. తత్థ కతమా మేత్తా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం , యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా మేత్తా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా... పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా మేత్తా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా...పే.... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

౬౮౫. ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి అవితక్కం విచారమత్తం వివేకజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

౬౮౬. తత్థ కతమా కరుణా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”. అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా కరుణా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”. అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా కరుణా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా...పే.... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”. అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

౬౮౭. ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”. అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి అవితక్కం విచారమత్తం వివేకజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”. అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా…పే॰… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "కరుణా". అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "కరుణా". అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

౬౮౮. తత్థ కతమా ముదితా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి… పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ముదితా". అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా ముదితా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా… పే॰… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయతనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ముదితా". అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా ముదితా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా…పే॰… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ముదితా". అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

౬౮౯. ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ముదితా". అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి అవితక్కం విచారమత్తం వివేకజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ముదితా". అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా…పే॰… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ముదితా". అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి పీతియా చ విరాగా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం

ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “ముదితా”. అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

౬౯౦. తత్థ కతమా ఉపేక్ఖా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ఉపేక్ఖాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖాయనా ఉపేక్ఖాయితత్తం ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “ఉపేక్ఖా”. అవసేసా ధమ్మా ఉపేక్ఖాయ సమ్పయుత్తా.

౬౯౧. చతస్సో అప్పమఞ్ఞాయో – మేత్తా, కరుణా, ముదితా, ఉపేక్ఖా.

౬౯౨. తత్థ కతమా మేత్తా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా మేత్తా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం , తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... పఠమం ఝానం...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “మేత్తా”. అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

౬౯౩. తత్థ కతమా కరుణా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”. అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా కరుణా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... పఠమం ఝానం...పే.... దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి కరుణాసహగతం, యా తస్మిం సమయే కరుణా కరుణాయనా కరుణాయితత్తం కరుణాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి “కరుణా”. అవసేసా ధమ్మా కరుణాయ సమ్పయుత్తా.

౬౯౪. తత్థ కతమా ముదితా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి... పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే॰... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ముదితా". అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా ముదితా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వితక్కవిచారానం వూపసమా... పే॰... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే॰... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే॰... దుతియం ఝానం...పే॰... తతియం ఝానం...పే॰... పఠమం ఝానం...పే॰... దుతియం ఝానం... పే॰... తతియం ఝానం...పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ముదితాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ముదితా ముదితాయనా ముదితాయితత్తం ముదితాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ముదితా". అవసేసా ధమ్మా ముదితాయ సమ్పయుత్తా.

౬౯౫. తత్థ కతమా ఉపేక్ఖా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సుఖస్స చ పహానా...పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ఉపేక్ఖాసహగతం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే॰... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా... పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ఉపేక్ఖాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖాయనా ఉపేక్ఖాయితత్తం ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖా". అవసేసా ధమ్మా ఉపేక్ఖాయ సమ్పయుత్తా.

౬౯౬. చతస్సో అప్పమఞ్ఞాయో – మేత్తా, కరుణా, ముదితా, ఉపేక్ఖా.

౬౯౭. తత్థ కతమా మేత్తా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం వివిచ్చేవ కామేహి...పే॰... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "మేత్తా". అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమా మేత్తా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే॰... దుతియం ఝానం...పే॰... తతియం ఝానం...పే॰... పఠమం ఝానం...పే॰... దుతియం ఝానం...పే॰... తతియం ఝానం...పే॰... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి మేత్తాసహగతం, యా తస్మిం సమయే మేత్తి మేత్తాయనా మేత్తాయితత్తం మేత్తాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "మేత్తా". అవసేసా ధమ్మా మేత్తాయ సమ్పయుత్తా.

౧౯౮. తత్థ కతమా కరుణా…పే॰… తత్థ కతమా ముదితా…పే॰… తత్థ కతమా ఉపేక్ఖా? ఇధ భిక్ఖు యస్మిం సమయే రూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ఉపేక్ఖాసహగతం, యా తస్మిం సమయే ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖాయనా ఉపేక్ఖాయితత్తం ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తి – అయం వుచ్చతి "ఉపేక్ఖా". అవసేసా ధమ్మా ఉపేక్ఖాయ సమ్పయుత్తా.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౧౯౯. చతస్సో అప్పమఞ్ఞాయో – ఇధ భిక్ఖు మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి తథా దుతియం తథా తతియం తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి; కరుణాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి తథా దుతియం తథా తతియం తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం కరుణాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి; ముదితాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి తథా దుతియం తథా తతియం తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ముదితాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి; ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి తథా దుతియం తథా తతియం తథా చతుత్థం, ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి.

౨౦౦. చతున్నం అప్పమఞ్ఞానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా…పే॰… కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౨౦౧. సియా కుసలా, సియా అబ్యాకతా. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, ఉపేక్ఖా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా. అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా; ఉపేక్ఖా అవితక్కఅవిచారా. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, న ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న వత్తబ్బా పీతిసహగతాతి; ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖాసహగతా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. సియా ఆచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో, నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా, మహగ్గతా, న వత్తబ్బా పరిత్తారమ్మణాతిపి, మహగ్గతారమ్మణాతిపి, అప్పమాణారమ్మణాతిపి. మజ్ఝిమా, అనియతా, న వత్తబ్బా మగ్గారమ్మణాతిపి, మగ్గహేతుకాతిపి , మగ్గాధిపతినోతిపి. సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినో. సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. న వత్తబ్బా అతీతారమ్మణాతిపి, అనాగతారమ్మణాతిపి, పచ్చుప్పన్నారమ్మణాతిపి. సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా, బహిద్ధారమ్మణా, అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౨౦౨. మేత్తా హేతు, తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో న హేతూ, సహేతుకా, హేతుసమ్పయుత్తా. మేత్తా హేతు చేవ సహేతుకా చ; తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో న వత్తబ్బా హేతూ చేవ సహేతుకా చాతి, సహేతుకా చేవ న చ హేతూ. మేత్తా హేతు చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చ; తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో న వత్తబ్బా హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చాతి, హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో న హేతూ సహేతుకా; మేత్తా న వత్తబ్బా న హేతు సహేతుకాతిపి, న హేతు అహేతుకాతిపి.

సప్పచ్చయా, సఙ్ఖతా, అనిదస్సనా, అప్పటిఘా, అరూపా, లోకియా, కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా, నో ఆసవా, సాసవా, ఆసవవిప్పయుత్తా , న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ సాసవా చాతి, సాసవా చేవ నో చ ఆసవా, న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చాతిపి, ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. ఆసవవిప్పయుత్తా సాసవా.

నో సంయోజనా...పే.... నో గన్థా...పే.... నో ఓఘా...పే.... నో యోగా...పే.... నో నీవరణా...పే.... నో పరామాసా ...పే.... సారమ్మణా, నో చిత్తా, చేతసికా, చిత్తసమ్పయుత్తా, చిత్తసంసట్ఠా, చిత్తసముట్ఠానా, చిత్తసహభునో, చిత్తానుపరివత్తినో, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో, బాహిరా, నో ఉపాదా, సియా ఉపాదిన్నా, సియా అనుపాదిన్నా.

నో ఉపాదానా...పే.... నో కిలేసా...పే.... న దస్సనేన పహాతబ్బా, న భావనాయ పహాతబ్బా, న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో సియా సవితక్కా, సియా అవితక్కా; ఉపేక్ఖా అవితక్కా. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో సియా సవిచారా, సియా అవిచారా; ఉపేక్ఖా అవిచారా. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా; ఉపేక్ఖా అప్పీతికా. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా; ఉపేక్ఖా న పీతిసహగతా. తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో సుఖసహగతా, ఉపేక్ఖా న సుఖసహగతా. ఉపేక్ఖా ఉపేక్ఖాసహగతా, తిస్సో అప్పమఞ్ఞాయో న ఉపేక్ఖాసహగతా, న కామావచరా, రూపావచరా, న అరూపావచరా, పరియాపన్నా, అనియ్యానికా, అనియతా, సఉత్తరా, అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

అప్పమఞ్ఞావిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౪. సిక్ఖాపదవిభఙ్గో

౧. అభిధమ్మభాజనీయం

౭౦౩ . పఞ్చ సిక్ఖాపదాని – పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, అదిన్నాదానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, ముసావాదా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం.

౭౦౪. తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే పాణాతిపాతా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా వేరమణియా సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా చేతనాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యో తస్మిం సమయే ఫస్సో...పే.... పగ్గాహో అవిక్ఖేపో – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం" .

తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే.... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే పాణాతిపాతా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా వేరమణియా సమ్పయుత్తా.

౭౦౫. తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా చేతనాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన పాణాతిపాతా విరమన్తస్స ఫస్సో...పే.... పగ్గాహో అవిక్ఖేపో – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం".

౨౦౬. తత్థ కతమం అదిన్నాదానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం…పే॰… కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ సిక్ఖాపదం…పే॰… ముసావాదా వేరమణీ సిక్ఖాపదం…పే॰… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో – ఇదం వుచ్చతి "సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా వేరమణియా సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – ఇదం వుచ్చతి "సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా చేతనాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా విరమన్తస్స, యో తస్మిం సమయే ఫస్సో…పే॰… పగ్గాహో అవిక్ఖేపో – ఇదం వుచ్చతి "సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం".

తత్థ కతమం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన…పే॰… సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం…పే॰… సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో – ఇదం వుచ్చతి "సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా వేరమణియా సమ్పయుత్తా.

౨౦౭. తత్థ కతమం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – ఇదం వుచ్చతి "సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా చేతనాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా విరమన్తస్స , యో తస్మిం సమయే ఫస్సో…పే॰… పగ్గాహో అవిక్ఖేపో – ఇదం వుచ్చతి "సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం".

౨౦౮. పఞ్చ సిక్ఖాపదాని – పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, అదిన్నాదానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ సిక్ఖాపదం , ముసావాదా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం.

౨౦౯. తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... ఛన్దాధిపతేయ్యం... వీరియాధిపతేయ్యం... చిత్తాధిపతేయ్యం... వీమంసాధిపతేయ్యం... ఛన్దాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... వీరియాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... చిత్తాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... వీమంసాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే పాణాతిపాతా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా వేరమణియా సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... ఛన్దాధిపతేయ్యం... వీరియాధిపతేయ్యం... చిత్తాధిపతేయ్యం... వీమంసాధిపతేయ్యం... ఛన్దాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... వీరియాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... చిత్తాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... వీమంసాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే చేతనా సఞ్చేతనా సఞ్చేతయితత్తం – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం". అవసేసా ధమ్మా చేతనాయ సమ్పయుత్తా.

తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... ఛన్దాధిపతేయ్యం... వీరియాధిపతేయ్యం... చిత్తాధిపతేయ్యం... వీమంసాధిపతేయ్యం... ఛన్దాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... వీరియాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... చిత్తాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... వీమంసాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం ... పణీతం పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యో తస్మిం సమయే ఫస్సో...పే.... పగ్గాహో అవిక్ఖేపో – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం".

తత్థ కతమం పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే.... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... ఛన్దాధిపతేయ్యం... వీరియాధిపతేయ్యం... చిత్తాధిపతేయ్యం... ఛన్దాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... వీరియాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం... చిత్తాధిపతేయ్యం హీనం... మజ్ఝిమం... పణీతం పాణాతిపాతా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే పాణాతిపాతా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో – ఇదం వుచ్చతి "పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం".

అవసేసా ధమ్మా వేరమణియా సమ్పయుత్తా…పే॰… అవసేసా ధమ్మా చేతనాయ సమ్పయుత్తా…పే॰… ఫస్సో…పే॰… పగ్గాహో అవిక్ఖేపో – ఇదం వుచ్చతి ‘‘పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం’’.

౨౧౦. తత్థ కతమం అదిన్నాదానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం…పే॰… కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ సిక్ఖాపదం…పే॰… ముసావాదా వేరమణీ సిక్ఖాపదం…పే॰… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం హీనం… మజ్ఝిమం… పణీతం… ఛన్దాధిపతేయ్యం… వీరియాధిపతేయ్యం … చిత్తాధిపతేయ్యం… వీమంసాధిపతేయ్యం… ఛన్దాధిపతేయ్యం హీనం… మజ్ఝిమం… పణీతం… వీరియాధిపతేయ్యం హీనం… మజ్ఝిమం… పణీతం… చిత్తాధిపతేయ్యం హీనం… మజ్ఝిమం… పణీతం… వీమంసాధిపతేయ్యం హీనం… మజ్ఝిమం… పణీతం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో – ఇదం వుచ్చతి ‘‘సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం’’. అవసేసా ధమ్మా వేరమణియా సమ్పయుత్తా …పే॰… అవసేసా ధమ్మా చేతనాయ సమ్పయుత్తా…పే॰… ఫస్సో…పే॰… పగ్గాహో అవిక్ఖేపో – ఇదం వుచ్చతి ‘‘సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం’’.

౨౧౧. తత్థ కతమం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం? యస్మిం సమయే కామావచరే కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన…పే॰… సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం…పే॰… సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన హీనం… మజ్ఝిమం… పణీతం… ఛన్దాధిపతేయ్యం… వీరియాధిపతేయ్యం… చిత్తాధిపతేయ్యం… ఛన్దాధిపతేయ్యం హీనం… మజ్ఝిమం… పణీతం… వీరియాధిపతేయ్యం హీనం… మజ్ఝిమం… పణీతం… చిత్తాధిపతేయ్యం హీనం… మజ్ఝిమం పణీతం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా విరమన్తస్స, యా తస్మిం సమయే సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా ఆరతి విరతి పటివిరతి వేరమణీ అకిరియా అకరణం అనజ్ఝాపత్తి వేలాఅనతిక్కమో సేతుఘాతో – ఇదం వుచ్చతి ‘‘సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం’’. అవసేసా ధమ్మా వేరమణియా సమ్పయుత్తా…పే॰… అవసేసా ధమ్మా చేతనాయ సమ్పయుత్తా…పే॰… ఫస్సో…పే॰… పగ్గాహో అవిక్ఖేపో – ఇదం వుచ్చతి ‘‘సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం’’.

౨౧౨. కతమే ధమ్మా సిక్ఖా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా…పే॰… ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా సిక్ఖా.

కతమే ధమ్మా సిక్ఖా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన…పే॰… సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం…పే॰… సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం

ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా...పే.... ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా సిక్ఖా.

౨౧౩. కతమే ధమ్మా సిక్ఖా? యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి...పే.... అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి...పే.... లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా సిక్ఖా.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౨. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౨౧౪. పఞ్చ సిక్ఖాపదాని – పాణాతిపాతా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, అదిన్నాదానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, ముసావాదా వేరమణీ సిక్ఖాపదం, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా వేరమణీ సిక్ఖాపదం.

౨౧౫. పఞ్చన్నం సిక్ఖాపదానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౨౧౬. కుసలాయేవ. సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, విపాకధమ్మధమ్మా, అనుపాదిన్నుపాదానియా, అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సవితక్కసవిచారా, సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా.

నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా, నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, ఆచయగామినో , నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా, పరిత్తా, పరిత్తారమ్మణా, మజ్ఝిమా, అనియతా, న వత్తబ్బా మగ్గారమ్మణాతిపి, మగ్గహేతుకాతిపి, మగ్గాధిపతినోతిపి. సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా , న వత్తబ్బా ఉప్పాదినోతి, సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా, పచ్చుప్పన్నారమ్మణా, సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా, బహిద్ధారమ్మణా, అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౨౧౭. న హేతూ సహేతుకా, హేతుసమ్పయుత్తా. న వత్తబ్బా ‘‘హేతూ చేవ సహేతుకా చా’’తి, సహేతుకా చేవ న చ హేతూ, న వత్తబ్బా ‘‘హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చా’’తి, హేతుసమ్పయుత్తా చేవ న చ హేతూ, న హేతు సహేతూకా, సప్పచ్చయా, సఙ్ఖతా, అనిదస్సనా, అప్పటిఘా, అరూపా, లోకియా, కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

నో ఆసవా, సాసవా, ఆసవవిప్పయుత్తా, న వత్తబ్బా “ఆసవా చేవ సాసవా చా”తి, సాసవా చేవ నో చ ఆసవా, న వత్తబ్బా “ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చా”తిపి, “ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవా”తిపి. ఆసవవిప్పయుత్తా సాసవా, నో సంయోజనా...పే॰... నో గన్థా...పే॰... నో ఓఘా...పే॰... నో యోగా...పే॰... నో నీవరణా...పే॰... నో పరామాసా... పే॰... సారమ్మణా, నో చిత్తా, చేతసికా, చిత్తసమ్పయుత్తా, చిత్తసంసట్ఠా , చిత్తసముట్ఠానా, చిత్తసహభునో, చిత్తానుపరివత్తినో, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో , బాహిరా, నో ఉపాదా, అనుపాదిన్నా, నో ఉపాదానా...పే॰... నో కిలేసా.

న దస్సనేన పహాతబ్బా, న భావనాయపహాతబ్బా, న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా, న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, సవితక్కా, సవిచారా, సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా, సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా, కామావచరా, న రూపావచరా, న అరూపావచరా, పరియాపన్నా, అనియ్యానికా, అనియతా, సఉత్తరా, అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

సిక్ఖాపదవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౫. పటిసమ్భిదావిభఙ్గో

౧. సుత్తన్తభాజనీయం

౧. సఙ్గహవారో

౭౧౮. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా [పటిభాణపటిసమ్భిదా (స్యా.) ఏవముపరిపి]. అత్థే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మే ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా. అయం సఙ్గహవారో.

౨. సచ్చవారో

౭౧౯. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా. దుక్ఖే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, దుక్ఖసముదయే ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, దుక్ఖనిరోధే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా , దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా. అయం సచ్చవారో.

౩. హేతువారో

౭౨౦. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా. హేతుమ్హి ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, హేతుఫలే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా. అయం హేతువారో.

౪. ధమ్మవారో

౭౨౧. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా. యే ధమ్మా జాతా భూతా సఞ్జాతా నిబ్బత్తా అభినిబ్బత్తా పాతుభూతా, ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా; యమ్హా ధమ్మా తే ధమ్మా జాతా భూతా సఞ్జాతా నిబ్బత్తా అభినిబ్బత్తా పాతుభూతా, తేసు ధమ్మేసు ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా; తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా; ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా. అయం ధమ్మవారో.

౫. పటిచ్చసముప్పాదవారో

౭౨౨. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా. జరామరణే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, జరామరణసముదయే ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, జరామరణనిరోధే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, జరామరణనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౨౩. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా. జాతియా ఞాణం...పే॰... భవే ఞాణం...పే॰... ఉపాదానే ఞాణం...పే॰... తణ్హాయ ఞాణం...పే॰... వేదనాయ ఞాణం...పే॰... ఫస్సే ఞాణం...పే॰... సళాయతనే ఞాణం...పే॰... నామరూపే ఞాణం...పే॰... విఞ్ఞాణే ఞాణం...పే॰... సఙ్ఖారేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, సఙ్ఖారసముదయే ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, సఙ్ఖారనిరోధే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, సఙ్ఖారనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా. అయం పటిచ్చసముప్పాదవారో.

౬. పరియత్తివారో

౭౨౪. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

తత్థ కతమా ధమ్మపటిసమ్భిదా? ఇధ భిక్ఖు ధమ్మం జానాతి – సుత్తం గేయ్యం వేయ్యాకరణం గాథం ఉదానం ఇతివుత్తకం జాతకం అబ్భుతధమ్మం వేదల్లం. అయం వుచ్చతి "ధమ్మపటిసమ్భిదా". సో తస్స తస్సేవ భాసితస్స అత్థం జానాతి – "అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో, అయం ఇమస్స భాసితస్స అత్థో"తి. అయం వుచ్చతి "అత్థపటిసమ్భిదా". తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా. అయం పరియత్తివారో.

సుత్తన్తభాజనీయం.

౨. అభిధమ్మభాజనీయం

౧. కుసలవారో

౭౨౫. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే॰... ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ , తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే॰... అవిక్ఖేపో హోతి, ఇమే ధమ్మా కుసలా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా. తేసం విపాకే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి, తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౨౬. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే కామావచరం కుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే॰... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే॰... సోమనస్ససహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం...పే॰... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణసమ్పయుత్తం

ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఞాణవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణం వా...పే.... ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా. తేసం విపాకే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౨౭. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా. తేసం విపాకే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౨౮. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా. తేసం విపాకే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౨౯. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా కుసలా? యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా. తేసం విపాకే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౨. అకుసలవారో

౭౩౦. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం దిట్ఠిగతసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే.... ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా అకుసలా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా. తేసం విపాకే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౩౧. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అకుసలా? యస్మిం సమయే అకుసలం చిత్తం ఉప్పన్నం హోతి సోమనస్ససహగతం దిట్ఠిగతసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... సోమనస్ససహగతం దిట్ఠిగతవిప్పయుత్తం...పే.... సోమనస్ససహగతం దిట్ఠిగతవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం దిట్ఠిగతసమ్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం దిట్ఠిగతసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం దిట్ఠిగతవిప్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం దిట్ఠిగతవిప్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... దోమనస్ససహగతం పటిఘసమ్పయుత్తం...పే.... దోమనస్ససహగతం పటిఘసమ్పయుత్తం ససఙ్ఖారేన...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం విచికిచ్ఛాసమ్పయుత్తం...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతం ఉద్ధచ్చసమ్పయుత్తం రూపారమ్మణం వా...పే.... ధమ్మారమ్మణం వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా అకుసలా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా. తేసం విపాకే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౩. విపాకవారో

౭౩౨. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా .

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం చక్ఖువిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రూపారమ్మణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి, వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, ఉపేక్ఖా హోతి, చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి, యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౩౩. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సోతవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం సద్దారమ్మణం...పే.... ఘానవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం

గన్ధారమ్మణం…పే.… జివ్హావిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రసారమ్మణం…పే.… కాయవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి సుఖసహగతం ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి, వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, సుఖం హోతి, చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, సుఖిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి , యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౩౪. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా. కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా…పే.… ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి, వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, వితక్కో హోతి, విచారో హోతి, ఉపేక్ఖా హోతి , చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి, యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౩౫. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి సోమనస్ససహగతా రూపారమ్మణా వా…పే.… ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి, వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, వితక్కో హోతి, విచారో హోతి, పీతి హోతి, సుఖం హోతి, చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, సోమనస్సిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి, యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా . ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౩౬. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా…పే.… ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి, వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, వితక్కో హోతి, విచారో హోతి, ఉపేక్ఖా హోతి, చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి, యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం

అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౩౭. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే కామావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా…పే॰… సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన…పే॰… సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా…పే॰… సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా…పే॰… ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన రూపారమ్మణా వా…పే॰… ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౩౮. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే రూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా . తస్సేవ రూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి పథవీకసిణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౩౯. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అరూపూపపత్తియా మగ్గం భావేతి సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ అరూపావచరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి…పే॰… అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర

ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౪౦. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే లోకుత్తరం ఝానం భావేతి నియ్యానికం అపచయగామిం దిట్ఠిగతానం పహానాయ పఠమాయ భూమియా పత్తియా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా కుసలా. తస్సేవ లోకుత్తరస్స కుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా భావితత్తా విపాకం వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి దుక్ఖపటిపదం దన్ధాభిఞ్ఞం సుఞ్ఞతం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౪౧. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అకుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకం చక్ఖువిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రూపారమ్మణం...పే.... సోతవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం సద్దారమ్మణం...పే.... ఘానవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం గన్ధారమ్మణం...పే.... జివ్హావిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి ఉపేక్ఖాసహగతం రసారమ్మణం...పే.... కాయవిఞ్ఞాణం ఉప్పన్నం హోతి దుక్ఖసహగతం ఫోట్ఠబ్బారమ్మణం, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి, వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, దుక్ఖం హోతి, చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, దుక్ఖిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి, యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౪౨. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే అకుసలస్స కమ్మస్స కతత్తా ఉపచితత్తా విపాకా మనోధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే.... ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా...పే.... మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా...పే.... ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి , వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, వితక్కో హోతి, విచారో హోతి, ఉపేక్ఖా హోతి, చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి, యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం

ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౪. కిరియవారో

౨౪౩. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే మనోధాతు ఉప్పన్నా హోతి కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా…పే… ఫోట్ఠబ్బారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి, వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, వితక్కో హోతి, విచారో హోతి, ఉపేక్ఖా హోతి, చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి, యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా . యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౨౪౪. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా సోమనస్ససహగతా రూపారమ్మణా వా…పే… ధమ్మారమ్మణా వా…పే… మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా ఉపేక్ఖాసహగతా రూపారమ్మణా వా…పే… ధమ్మారమ్మణా వా యం యం వా పనారబ్భ, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి, వేదనా హోతి, సఞ్ఞా హోతి, చేతనా హోతి, చిత్తం హోతి, వితక్కో హోతి, విచారో హోతి, ఉపేక్ఖా హోతి, చిత్తస్సేకగ్గతా హోతి, వీరియిన్ద్రియం హోతి , సమాధిన్ద్రియం హోతి, మనిన్ద్రియం హోతి, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం హోతి, జీవితిన్ద్రియం హోతి, యే వా పన తస్మిం సమయే అఞ్ఞేపి అత్థి పటిచ్చసముప్పన్నా అరూపినో ధమ్మా. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – “ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ”తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౨౪౫. తిస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

కతమే ధమ్మా అబ్యాకతా? యస్మిం సమయే మనోవిఞ్ఞాణధాతు ఉప్పన్నా హోతి కిరియా నేవ కుసలా నాకుసలా న చ కమ్మవిపాకా సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా…పే… సోమనస్ససహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన…పే… సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా…పే… సోమనస్ససహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన…పే… ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా…పే… ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణసమ్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన…పే… ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా…పే… ఉపేక్ఖాసహగతా ఞాణవిప్పయుత్తా ససఙ్ఖారేన…పే… రూపావచరం ఝానం భావేతి…పే… అరూపావచరం ఝానం భావేతి కిరియం నేవ కుసలం నాకుసలం న చ కమ్మవిపాకం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం…పే… సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం

సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసఞ్ఞాసహగతం సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, తస్మిం సమయే ఫస్సో హోతి...పే.... అవిక్ఖేపో హోతి. ఇమే ధమ్మా అబ్యాకతా. ఇమేసు ధమ్మేసు ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా. యాయ నిరుత్తియా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞత్తి హోతి తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా. యేన ఞాణేన తాని ఞాణాని జానాతి – "ఇమాని ఞాణాని ఇదమత్థజోతకానీ"తి, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౪౬. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా. తిస్సో పటిసమ్భిదా కామావచరకుసలతో చతూసు ఞాణసమ్పయుత్తేసు చిత్తుప్పాదేసు, కిరియతో చతూసు ఞాణసమ్పయుత్తేసు చిత్తుప్పాదేసు ఉప్పజ్జన్తి. అత్థపటిసమ్భిదా ఏతేసు చేవ ఉప్పజ్జతి, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు చ ఉప్పజ్జతి.

అభిధమ్మభాజనీయం.

౩. పఞ్హాపుచ్ఛకం

౭౪౭. చతస్సో పటిసమ్భిదా – అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా.

౭౪౮. చతున్నం పటిసమ్భిదానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... కతి సరణా, కతి అరణా?

౧. తికం

౭౪౯. సియా కుసలా, సియా అబ్యాకతా. సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. తిస్సో పటిసమ్భిదా సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. తిస్సో పటిసమ్భిదా అనుపాదిన్నుపాదానియా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. తిస్సో పటిసమ్భిదా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, సియా అసంకిలిట్ఠఅసంకిలేసికా.

తిస్సో పటిసమ్భిదా సవితక్కసవిచారా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. సియా పీతిసహగతా, సియా సుఖసహగతా, సియా ఉపేక్ఖాసహగతా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా. నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా.

తిస్సో పటిసమ్భిదా సియా ఆచయగామినో, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినో; అత్థపటిసమ్భిదా సియా ఆచయగామినీ , సియా అపచయగామినీ, సియా నేవాచయగామినాపచయగామినీ.

తిస్సో పటిసమ్భిదా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా, అత్థపటిసమ్భిదా సియా సేక్ఖా, సియా అసేక్ఖా , సియా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా. తిస్సో పటిసమ్భిదా పరిత్తా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా పరిత్తా, సియా అప్పమాణా. నిరుత్తిపటిసమ్భిదా పరిత్తారమ్మణా; తిస్సో పటిసమ్భిదా సియా పరిత్తారమ్మణా, సియా మహగ్గతారమ్మణా, సియా అప్పమాణారమ్మణా.

తిస్సో పటిసమ్భిదా మజ్ఝిమా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా మజ్ఝిమా, సియా పణీతా. తిస్సో పటిసమ్భిదా అనియతా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా సమ్మత్తనియతా, సియా అనియతా. నిరుత్తిపటిసమ్భిదా న వత్తబ్బా – మగ్గారమ్మణాతిపి, మగ్గహేతుకాతిపి, మగ్గాధిపతినీతిపి; అత్థపటిసమ్భిదా న మగ్గారమ్మణా, సియా మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినీ, సియా న వత్తబ్బా మగ్గహేతుకాతిపి, మగ్గాధిపతినీతిపి; ద్వే పటిసమ్భిదా సియా మగ్గారమ్మణా, న మగ్గహేతుకా, సియా మగ్గాధిపతినో, సియా న వత్తబ్బా మగ్గారమ్మణాతిపి, మగ్గాధిపతినోతిపి.

తిస్సో పటిసమ్భిదా సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, న వత్తబ్బా ఉప్పాదినోతి; అత్థపటిసమ్భిదా సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినీ. సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా. నిరుత్తిపటిసమ్భిదా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా; ద్వే పటిసమ్భిదా సియా అతీతారమ్మణా, సియా అనాగతారమ్మణా, సియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా ; అత్థపటిసమ్భిదా సియా అతీతారమ్మణా, సియా అనాగతారమ్మణా, సియా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా, సియా న వత్తబ్బా అతీతారమ్మణాతిపి, అనాగతారమ్మణాతిపి, పచ్చుప్పన్నారమ్మణాతిపి. సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా. నిరుత్తిపటిసమ్భిదా బహిద్ధారమ్మణా; తిస్సో పటిసమ్భిదా సియా అజ్ఝత్తారమ్మణా, సియా బహిద్ధారమ్మణా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా. అనిదస్సనఅప్పటిఘా.

౨. దుకం

౭౩౦. హేతూ, సహేతుకా, హేతుసమ్పయుత్తా, హేతూ చేవ సహేతుకా చ, హేతూ చేవ హేతుసమ్పయుత్తా చ, న వత్తబ్బా న హేతూ సహేతుకాతిపి, నహేతూఅహేతుకాతిపి.

సప్పచ్చయా , సఙ్ఖతా, అనిదస్సనా, అప్పటిఘా, అరూపా, తిస్సో పటిసమ్భిదా లోకియా, అత్థపటిసమ్భిదా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా, కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

నో ఆసవా. తిస్సో పటిసమ్భిదా సాసవా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా సాసవా, సియా అనాసవా. ఆసవవిప్పయుత్తా. తిస్సో పటిసమ్భిదా న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ సాసవా చాతి, సాసవా చేవ నో చ ఆసవా; అత్థపటిసమ్భిదా న వత్తబ్బా ఆసవో [ఆసవా (సీ.) ధాతువిభఙ్గే పన పాఠనానత్తం నత్థి] చేవ సాసవా చాతి, సియా సాసవా చేవ నో చ ఆసవో [ఆసవా (సీ.) ధాతువిభఙ్గే పన పాఠనానత్తం నత్థి], సియా న వత్తబ్బా సాసవా చేవ నో చ ఆసవాతి. న వత్తబ్బా ఆసవా చేవ ఆసవసమ్పయుత్తా చాతిపి, ఆసవసమ్పయుత్తా చేవ నో చ ఆసవాతిపి. తిస్సో పటిసమ్భిదా ఆసవవిప్పయుత్తా సాసవా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా ఆసవవిప్పయుత్తా సాసవా, సియా ఆసవవిప్పయుత్తా అనాసవా.

నో సంయోజనా…పే.… నో గన్థా…పే.… నో ఓఘా…పే.… నో యోగా…పే.… నో నీవరణా…పే.… నో పరామాసా…పే.… సారమ్మణా. నో చిత్తా, చేతసికా, చిత్తసమ్పయుత్తా, చిత్తసంసట్ఠా, చిత్తసముట్ఠానా, చిత్తసహభునో, చిత్తానుపరివత్తినో. చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానా, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానసహభునో, చిత్తసంసట్ఠసముట్ఠానానుపరివత్తినో, బాహిరా, నో ఉపాదా, అనుపాదిన్నా.

నో ఉపాదానా…పే.… నో కిలేసా…పే.… న దస్సనేన పహాతబ్బా. న భావనాయ పహాతబ్బా. న దస్సనేన పహాతబ్బహేతుకా. న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా. తిస్సో పటిసమ్భిదా సవితక్కా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా సవితక్కా,

సియా అవితక్కా. తిస్సో పటిసమ్భిదా సవిచారా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా సవిచారా, సియా అవిచారా. సియా సప్పీతికా, సియా అప్పీతికా. సియా పీతిసహగతా, సియా న పీతిసహగతా. సియా సుఖసహగతా, సియా న సుఖసహగతా. సియా ఉపేక్ఖాసహగతా, సియా న ఉపేక్ఖాసహగతా. తిస్సో పటిసమ్భిదా కామావచరా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా కామావచరా, సియా న కామావచరా. న రూపావచరా. న అరూపావచరా . తిస్సో పటిసమ్భిదా పరియాపన్నా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా. తిస్సో పటిసమ్భిదా అనియ్యానికా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా నియ్యానికా, సియా అనియ్యానికా. తిస్సో పటిసమ్భిదా అనియతా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా నియతా , సియా అనియతా. తిస్సో పటిసమ్భిదా సఉత్తరా; అత్థపటిసమ్భిదా సియా సఉత్తరా , సియా అనుత్తరా. అరణాతి.

పఞ్హాపుచ్ఛకం.

పటిసమ్భిదావిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౬. ఞాణవిభఙ్గో

౧. ఏకకమాతికా

౭౫౧. ఏకవిధేన ఞాణవత్థు – పఞ్చ విఞ్ఞాణా న హేతూ, అహేతుకా, హేతువిప్పయుత్తా, సప్పచ్చయా, సఙ్ఖతా, అరూపా, లోకియా, సాసవా, సంయోజనియా, గన్థనియా, ఓఘనియా, యోగనియా, నీవరణియా, పరామట్ఠా, ఉపాదానియా, సంకిలేసికా, అబ్యాకతా, సారమ్మణా, అచేతసికా, విపాకా, ఉపాదిన్నుపాదానియా, అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికా, న సవితక్కసవిచారా, న అవితక్కవిచారమత్తా, అవితక్కఅవిచారా, న పీతిసహగతా, నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బా, నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకా, నేవాచయగామినాపచయగామినో, నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా , పరిత్తా, కామావచరా, న రూపావచరా, న అరూపావచరా, పరియాపన్నా, నో అపరియాపన్నా, అనియతా, అనియ్యానికా,

ఉప్పన్నవత్థుకా ఉప్పన్నారమ్మణా,

(౩) పురేజాతవత్థుకా పురేజాతారమ్మణా

(౪) అజ్ఝత్తికవత్థుకా బాహిరారమ్మణా

(౫) అసమ్భిన్నవత్థుకా అసమ్భిన్నారమ్మణా

(౬) నానావత్థుకా నానారమ్మణా

(౭) న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తి

(౮) న అసమన్నాహారా ఉప్పజ్జన్తి

(౯) న అమనసికారా ఉప్పజ్జన్తి

(౧౦) న అబ్యోకిణ్ణా ఉప్పజ్జన్తి

(౧౧) న అపుబ్బం అచరిమం ఉప్పజ్జన్తి

(౧౨) న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సమనన్తరా ఉప్పజ్జన్తి

(౧౩) పఞ్చ విఞ్ఞాణా అనాభోగా

(౧౪) పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కఞ్చి [కిఞ్చి (సీ. క.)] ధమ్మం పటివిజానాతి అఞ్ఞత్ర అభినిపాతమత్తా

(౧౫) పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న కఞ్చి ధమ్మం పటివిజానాతి

(౧౬) పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కఞ్చి ఇరియాపథం కప్పేతి

(౧౭) పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న కఞ్చి ఇరియాపథం కప్పేతి

(౧౮) పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కాయకమ్మం న వచీకమ్మం పట్ఠపేతి

(౧౯) పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న కాయకమ్మం న వచీకమ్మం పట్ఠపేతి

(౨౦) పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కుసలాకుసలం ధమ్మం సమాదియతి

(౨౧) పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న కుసలాకుసలం ధమ్మం సమాదియతి

(౨౨) పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న సమాపజ్జతి న వుట్ఠాతి

(౨౩) పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న సమాపజ్జతి న వుట్ఠాతి

(౨౪) పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న చవతి న ఉప్పజ్జతి

(౨౫) పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న చవతి న ఉప్పజ్జతి

(౨౬) పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న సుపతి న పటిబుజ్ఝతి న సుపినం పస్సతి

(౨౭) పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న సుపతి న పటిబుజ్ఝతి న సుపినం పస్సతి, యాథావకవత్థువిభావనా పఞ్ఞా

ఏవం ఏకవిధేన ఞాణవత్థు.

౨. దుకమాతికా

౭౫౨. దువిధేన ఞాణవత్థు –

(౧) లోకియా పఞ్ఞా, లోకుత్తరా పఞ్ఞా

(౨) కేనచి విఞ్ఞేయ్యా పఞ్ఞా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా పఞ్ఞా

(౩) సాసవా పఞ్ఞా , అనాసవా పఞ్ఞా

(౪) ఆసవవిప్పయుత్తా సాసవా పఞ్ఞా, ఆసవవిప్పయుత్తా అనాసవా పఞ్ఞా

(౫) సంయోజనియా పఞ్ఞా, అసంయోజనియా పఞ్ఞా

(౬) సంయోజనవిప్పయుత్తా సంయోజనియా పఞ్ఞా, సంయోజనవిప్పయుత్తా అసంయోజనియా పఞ్ఞా

(౭) గన్థనియా పఞ్ఞా, అగన్థనియా పఞ్ఞా

(౮) గన్థవిప్పయుత్తా గన్థనియా పఞ్ఞా, గన్థవిప్పయుత్తా అగన్థనియా పఞ్ఞా

(౯) ఓఘనియా పఞ్ఞా, అనోఘనియా పఞ్ఞా

(౧౦) ఓఘవిప్పయుత్తా ఓఘనియా పఞ్ఞా, ఓఘవిప్పయుత్తా అనోఘనియా పఞ్ఞా

(౧౧) యోగనియా పఞ్ఞా, అయోగనియా పఞ్ఞా

(౧౨) యోగవిప్పయుత్తా యోగనియా పఞ్ఞా, యోగవిప్పయుత్తా అయోగనియా పఞ్ఞా

(౧౩) నీవరణియా పఞ్ఞా, అనీవరణియా పఞ్ఞా

(౧౪) నీవరణవిప్పయుత్తా నీవరణియా పఞ్ఞా, నీవరణవిప్పయుత్తా అనీవరణియా పఞ్ఞా

(౧౫) పరామట్ఠా పఞ్ఞా, అపరామట్ఠా పఞ్ఞా

(౧౬) పరామాసవిప్పయుత్తా పరామట్ఠా పఞ్ఞా, పరామాసవిప్పయుత్తా అపరామట్ఠా పఞ్ఞా

(౧౭) ఉపాదిన్నా పఞ్ఞా, అనుపాదిన్నా పఞ్ఞా

(౧౮) ఉపాదానియా పఞ్ఞా, అనుపాదానియా పఞ్ఞా

(౧౯) ఉపాదానవిప్పయుత్తా ఉపాదానియా పఞ్ఞా, ఉపాదానవిప్పయుత్తా అనుపాదానియా పఞ్ఞా

(౨౦) సంకిలేసికా పఞ్ఞా, అసంకిలేసికా పఞ్ఞా

(౨౧) కిలేసవిప్పయుత్తా సంకిలేసికా పఞ్ఞా, కిలేసవిప్పయుత్తా అసంకిలేసికా పఞ్ఞా

(౨౨) సవితక్కా పఞ్ఞా, అవితక్కా పఞ్ఞా

(౨౩) సవిచారా పఞ్ఞా, అవిచారా పఞ్ఞా

(౨౪) సప్పీతికా పఞ్ఞా, అప్పీతికా పఞ్ఞా

(౨౫) పీతిసహగతా పఞ్ఞా, న పీతిసహగతా పఞ్ఞా

(౨౬) సుఖసహగతా పఞ్ఞా, న సుఖసహగతా పఞ్ఞా

(౨౭) ఉపేక్ఖాసహగతా పఞ్ఞా, న ఉపేక్ఖాసహగతా పఞ్ఞా

(౨౮) కామావచరా పఞ్ఞా , న కామావచరా పఞ్ఞా

(౨౯) రూపావచరా పఞ్ఞా, న రూపావచరా పఞ్ఞా

(౩౦) అరూపావచరా పఞ్ఞా, న అరూపావచరా పఞ్ఞా

(౩౧) పరియాపన్నా పఞ్ఞా, అపరియాపన్నా పఞ్ఞా

(౩౨) నియ్యానికా పఞ్ఞా, అనియ్యానికా పఞ్ఞా

(౩౩) నియతా పఞ్ఞా, అనియతా పఞ్ఞా

(౩౪) సఉత్తరా పఞ్ఞా , అనుత్తరా పఞ్ఞా

(౩౫) అత్థజాపికా పఞ్ఞా, జాపితత్థా పఞ్ఞా

ఏవం దువిధేన ఞాణవత్థు.

౩. తికమాతికా

౭౫౩. తివిధేన ఞాణవత్థు –

(౧) చిన్తామయా పఞ్ఞా, సుతమయా పఞ్ఞా, భావనామయా పఞ్ఞా

(౨) దానమయా పఞ్ఞా, సీలమయా పఞ్ఞా, భావనామయా పఞ్ఞా

(౩) అధిసీలే పఞ్ఞా, అధిచిత్తే పఞ్ఞా, అధిపఞ్ఞాయ పఞ్ఞా

(౪) ఆయకోసల్లం, అపాయకోసల్లం, ఉపాయకోసల్లం

(౫) విపాకా పఞ్ఞా, విపాకధమ్మధమ్మా పఞ్ఞా, నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా పఞ్ఞా

(౬) ఉపాదిన్నుపాదానియా పఞ్ఞా, అనుపాదిన్నుపాదానియా పఞ్ఞా, అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా పఞ్ఞా

(౭) సవితక్కసవిచారా పఞ్ఞా, అవితక్కవిచారమత్తా పఞ్ఞా, అవితక్కఅవిచారా పఞ్ఞా

(౮) పీతిసహగతా పఞ్ఞా, సుఖసహగతా పఞ్ఞా, ఉపేక్ఖాసహగతా పఞ్ఞా

(౯) ఆచయగామినీ పఞ్ఞా, అపచయగామినీ పఞ్ఞా, నేవాచయగామినాపచయగామినీ పఞ్ఞా

(౧౦) సేక్ఖా పఞ్ఞా, అసేక్ఖా పఞ్ఞా, నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా పఞ్ఞా

(౧౧) పరిత్తా పఞ్ఞా, మహగ్గతా పఞ్ఞా, అప్పమాణా పఞ్ఞా

(౧౨) పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా, మహగ్గతారమ్మణా పఞ్ఞా, అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా

(౧౩) మగ్గారమ్మణా పఞ్ఞా, మగ్గహేతుకా పఞ్ఞా, మగ్గాధిపతినీ పఞ్ఞా

(౧౪) ఉప్పన్నా పఞ్ఞా , అనుప్పన్నా పఞ్ఞా, ఉప్పాదినీ పఞ్ఞా

(౧౫) అతీతా పఞ్ఞా, అనాగతా పఞ్ఞా, పచ్చుప్పన్నా పఞ్ఞా

(౧౬) అతీతారమ్మణా పఞ్ఞా, అనాగతారమ్మణా పఞ్ఞా, పచ్చుప్పన్నారమ్మణా పఞ్ఞా

(౧౭) అజ్ఝత్తా పఞ్ఞా, బహిద్ధా పఞ్ఞా, అజ్ఝత్తబహిద్ధా పఞ్ఞా

(౧౮) అజ్ఝత్తారమ్మణా పఞ్ఞా, బహిద్ధారమ్మణా పఞ్ఞా, అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా పఞ్ఞా

(౧౯) సవితక్కసవిచారా పఞ్ఞా అత్థి విపాకా, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మా, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా

(౨౦) అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా

(౨౧) అత్థి పీతిసహగతా, అత్థి సుఖసహగతా, అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతా

(౨౨) అత్థి ఆచయగామినీ, అత్థి అపచయగామినీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామినీ

(౨౩) అత్థి సేక్ఖా, అత్థి అసేక్ఖా, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా

(౨౪) అత్థి పరిత్తా, అత్థి మహగ్గతా, అత్థి అప్పమాణా

(౨౫) అత్థి పరిత్తారమ్మణా, అత్థి మహగ్గతారమ్మణా, అత్థి అప్పమాణారమ్మణా

(౨౬) అత్థి మగ్గారమ్మణా, అత్థి మగ్గహేతుకా, అత్థి మగ్గాధిపతినీ

(౨౭) అత్థి ఉప్పన్నా, అత్థి అనుప్పన్నా, అత్థి ఉప్పాదినీ

(౨౮) అత్థి అతీతా, అత్థి అనాగతా , అత్థి పచ్చుప్పన్నా

(౨౯) అత్థి అతీతారమ్మణా, అత్థి అనాగతారమ్మణా, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణా

(౩౦) అత్థి అజ్ఝత్తా, అత్థి బహిద్ధా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధా

(౩౧) అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణా, అత్థి బహిద్ధారమ్మణా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా

(౩౨) అవితక్కవిచారమత్తా పఞ్హా అత్థి విపాకా, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మా, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా

(౩౩) అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా

(౩౪) అత్థి ఆచయగామినీ, అత్థి అపచయగామినీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామినీ

(౩౫) అత్థి సేక్ఖా, అత్థి అసేక్ఖా, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా

(౩౬) అత్థి ఉప్పన్నా, అత్థి అనుప్పన్నా, అత్థి ఉప్పాదినీ

(౩౭) అత్థి అతీతా, అత్థి అనాగతా, అత్థి పచ్చుప్పన్నా

(౩౮) అత్థి అజ్ఝత్తా, అత్థి బహిద్ధా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధా

(౩౯) అవితక్కఅవిచారా పఞ్హా అత్థి విపాకా, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మా, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా

(౪౦) అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుప్పాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుప్పాదిన్నఅనుపాదానియా

(౪౧) అత్థి పీతిసహగతా, అత్థి సుఖసహగతా, అత్థి ఉపేక్ఖాసహగతా

(౪౨) అత్థి ఆచయగామినీ, అత్థి అపచయగామినీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామినీ

(౪౩) అత్థి సేక్ఖా, అత్థి అసేక్ఖా, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా

(౪౪) అత్థి పరిత్తారమ్మణా, అత్థి మహగ్గతారమ్మణా, అత్థి అప్పమాణారమ్మణా

(౪౫) అత్థి మగ్గారమ్మణా, అత్థి మగ్గహేతుకా, అత్థి మగ్గాధిపతినీ

(౪౬) అత్థి ఉప్పన్నా, అత్థి అనుప్పన్నా, అత్థి ఉప్పాదినీ

(౪౭) అత్థి అతీతా, అత్థి అనాగతా, అత్థి పచ్చుప్పన్నా

(౪౮) అత్థి అతీతారమ్మణా, అత్థి అనాగతారమ్మణా, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణా

(౪౯) అత్థి అజ్ఝత్తా, అత్థి బహిద్ధా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధా

(౫౦) అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణా, అత్థి బహిద్ధారమ్మణా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా

(၁၈) పీతిసహగతా పఞ్ఞా సుఖసహగతా పఞ్ఞా అత్థి విపాకా, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మా, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా

(၁၉) అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా

(၁၃) అత్థి సవితక్కసవిచారా, అత్థి అవితక్కవిచారమత్తా, అత్థి అవితక్కఅవిచారా

(၁၄) అత్థి ఆచయగామినీ, అత్థి అపచయగామినీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామినీ

(၁၅) అత్థి సేక్ఖా, అత్థి అసేక్ఖా, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా

(၁၆) అత్థి పరిత్తా, అత్థి మహగ్గతా, అత్థి అప్పమాణా

(၁၇) అత్థి పరిత్తారమ్మణా, అత్థి మహగ్గతారమ్మణా, అత్థి అప్పమాణారమ్మణా

(၁၈) అత్థి మగ్గారమ్మణా , అత్థి మగ్గహేతుకా, అత్థి మగ్గాధిపతినీ

(၁၉) అత్థి ఉప్పన్నా, అత్థి అనుప్పన్నా, అత్థి ఉప్పాదినీ

(၆၀) అత్థి అతీతా, అత్థి అనాగతా, అత్థి పచ్చుప్పన్నా

(၆၁) అత్థి అతీతారమ్మణా, అత్థి అనాగతారమ్మణా, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణా

(၆၂) అత్థి అజ్ఝత్తా, అత్థి బహిద్ధా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధా

(၆၃) అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణా, అత్థి బహిద్ధారమ్మణా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా

(၆၄) ఉపేక్ఖాసహగతా పఞ్ఞా అత్థి విపాకా, అత్థి విపాకధమ్మధమ్మా, అత్థి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా

(၆၅) అత్థి ఉపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుపాదిన్నుపాదానియా, అత్థి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా

(၆၆) అత్థి ఆచయగామినీ, అత్థి అపచయగామినీ, అత్థి నేవాచయగామినాపచయగామినీ

(၆၇) అత్థి సేక్ఖా, అత్థి అసేక్ఖా, అత్థి నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా

(၆၈) అత్థి పరిత్తా, అత్థి మహగ్గతా, అత్థి అప్పమాణా

(၆၉) అత్థి పరిత్తారమ్మణా, అత్థి మహగ్గతారమ్మణా, అత్థి అప్పమాణారమ్మణా

(၇၀) అత్థి మగ్గారమ్మణా, అత్థి మగ్గహేతుకా, అత్థి మగ్గాధిపతినీ

(౭౧) అత్థి ఉప్పన్నా, అత్థి అనుప్పన్నా, అత్థి ఉప్పాదినీ

(౭౨) అత్థి అతీతా, అత్థి అనాగతా, అత్థి పచ్చుప్పన్నా

(౭౩) అత్థి అతీతారమ్మణా, అత్థి అనాగతారమ్మణా, అత్థి పచ్చుప్పన్నారమ్మణా

(౭౪) అత్థి అజ్ఝత్తా, అత్థి బహిద్ధా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధా

(౭౫) అత్థి అజ్ఝత్తారమ్మణా, అత్థి బహిద్ధారమ్మణా, అత్థి అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా

ఏవం తివిధేన ఞాణవత్థు.

౪. చతుక్కమాతికా

౭౫౪. చతుబ్బిధేన ఞాణవత్థు –

(౧) కమ్మస్సకతఞాణం, సచ్చానులోమికం ఞాణం, మగ్గసమఙ్గిస్స ఞాణం, ఫలసమఙ్గిస్స ఞాణం

(౨) దుక్ఖే ఞాణం, దుక్ఖసముదయే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం

(౩) కామావచరా పఞ్ఞా, రూపావచరా పఞ్ఞా, అరూపావచరా పఞ్ఞా, అపరియాపన్నా పఞ్ఞా

(౪) ధమ్మే ఞాణం, అన్వయే ఞాణం, పరియే [పరిచ్చే (సబ్బత్థ) పస్స దీఘనికాయే] ఞాణం, సమ్ముతిఞాణం [సమ్మతిఞాణం (స్యా.) పస్స దీఘనికాయే]

(౫) అత్థి పఞ్ఞా ఆచయాయ నో అపచయాయ, అత్థి పఞ్ఞా అపచయాయ నో ఆచయాయ, అత్థి పఞ్ఞా ఆచయాయ చేవ అపచయాయ చ, అత్థి పఞ్ఞా నేవాచయాయ నో అపచయాయ

(౬) అత్థి పఞ్ఞా నిబ్బిదాయ నో పటివేధాయ, అత్థి పఞ్ఞా పటివేధాయ నో నిబ్బిదాయ, అత్థి పఞ్ఞా నిబ్బిదాయ చేవ పటివేధాయ చ, అత్థి పఞ్ఞా నేవ నిబ్బిదాయ నో పటివేధాయ

(౭) హానభాగినీ పఞ్ఞా, ఠితిభాగినీ పఞ్ఞా, విసేసభాగినీ పఞ్ఞా, నిబ్బేధభాగినీ పఞ్ఞా

(౮) చతస్సో పటిసమ్భిదా

(౯) చతస్సో పటిపదా

(౧౦) చత్తారి ఆరమ్మణాని

(౧౧) జరామరణే ఞాణం, జరామరణసముదయే ఞాణం, జరామరణనిరోధే ఞాణం, జరామరణనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం

(౧౨-౨౧) జాతియా ఞాణం...పే॰... భవే ఞాణం...పే॰... ఉపాదానే ఞాణం...పే॰... తణ్హాయ ఞాణం...పే॰... వేదనాయ ఞాణం...పే॰... ఫస్సే ఞాణం...పే॰... సళాయతనే ఞాణం...పే॰... నామరూపే ఞాణం...పే॰... విఞ్ఞాణే ఞాణం...పే॰... సఙ్ఖారేసు ఞాణం, సఙ్ఖారసముదయే ఞాణం, సఙ్ఖారనిరోధే ఞాణం, సఙ్ఖారనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం. ఏవం చతుబ్బిధేన ఞాణవత్థు.

౫. పఞ్చకమాతికా

౭౫౫. పఞ్చవిధేన ఞాణవత్థు –

(౧) పఞ్చఙ్గికో సమ్మాసమాధి (౨) పఞ్చఞాణికో సమ్మాసమాధి

ఏవం పఞ్చవిధేన ఞాణవత్థు.

౬. ఛక్కమాతికా

౭౫౬. ఛబ్బిధేన ఞాణవత్థు –

(౧) ఛసు అభిఞ్ఞాసు పఞ్ఞా

ఏవం ఛబ్బిధేన ఞాణవత్థు.

౭. సత్తకమాతికా

౭౫౭. సత్తవిధేన ఞాణవత్థు –

(౧) సత్తసత్తతి ఞాణవత్థూని

ఏవం సత్తవిధేన ఞాణవత్థు.

౮. అట్ఠకమాతికా

౭౫౮. అట్ఠవిధేన ఞాణవత్థు –

(౧) చతూసు మగ్గేసు, చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా

ఏవం అట్ఠవిధేన ఞాణవత్థు.

౯. నవకమాతికా

౭౭౯. నవవిధేన ఞాణవత్థు –

(౧) నవసు అనుపుబ్బవిహారసమాపత్తీసు పఞ్ఞా

ఏవం నవవిధేన ఞాణవత్థు.

౧౦. దసకమాతికా

౭౮౦.దసవిధేన ఞాణవత్థు – దస తథాగతస్స తథాగతబలాని యేహి బలేహి సమన్నాగతో తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి. కతమాని దస?

(౧) ఇధ తథాగతో ఠానఞ్చ ఠానతో అట్ఠానఞ్చ అట్ఠానతో యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో ఠానఞ్చ ఠానతో అట్ఠానఞ్చ అట్ఠానతో యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి .

(౨) పున చపరం తథాగతో అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నానం కమ్మసమాదానానం ఠానసో హేతుసో విపాకం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నానం కమ్మసమాదానానం ఠానసో హేతుసో విపాకం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

(౩) పున చపరం తథాగతో సబ్బత్థగామినిం పటిపదం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో సబ్బత్థగామినిం పటిపదం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

(౪) పున చపరం తథాగతో అనేకధాతు నానాధాతులోకం [అనేకధాతుం నానాధాతుం లోకం (స్యా.) మ. ని. ౧.౧౪౮] యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో అనేకధాతు నానాధాతులోకం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

(౫) పున చపరం తథాగతో సత్తానం నానాధిముత్తికతం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో సత్తానం నానాధిముత్తికతం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

(౬) పున చపరం తథాగతో పరసత్తానం పరపుగ్గలానం ఇన్ద్రియపరోపరియత్తం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో పరసత్తానం పరపుగ్గలానం ఇన్ద్రియపరోపరియత్తం యథాభూతం పజానాతి , ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం

హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

(౭) పున చపరం తథాగతో ఝానవిమోక్ఖసమాధిసమాపత్తీనం సంకిలేసం వోదానం వుట్ఠానం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో ఝానవిమోక్ఖసమాధిసమాపత్తీనం సంకిలేసం వోదానం వుట్ఠానం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

(౮) పున చపరం తథాగతో పుబ్బేనివాసానుస్సతిం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో పుబ్బేనివాసానుస్సతిం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

(౯) పున చపరం తథాగతో సత్తానం చుతూపపాతం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో సత్తానం చుతూపపాతం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

(౧౦) పున చపరం తథాగతో ఆసవానం ఖయం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి తథాగతో ఆసవానం ఖయం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి. ఇమాని దస తథాగతస్స తథాగతబలాని, యేహి బలేహి సమన్నాగతో తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

ఏవం దసవిధేన ఞాణవత్థు.

మాతికా

౧. ఏకకనిద్దేసో

౭౬౧. పఞ్చ విఞ్ఞాణా న హేతుమేవ, అహేతుకమేవ, హేతువిప్పయుత్తమేవ, సప్పచ్చయమేవ, సఙ్ఖతమేవ, అరూపమేవ, లోకియమేవ, సాసవమేవ, సంయోజనియమేవ, గన్థనియమేవ, ఓఘనియమేవ, యోగనియమేవ, నీవరణియమేవ, పరామట్ఠమేవ, ఉపాదానియమేవ, సంకిలేసికమేవ, అబ్యాకతమేవ, సారమ్మణమేవ, అచేతసికమేవ, విపాకమేవ, ఉపాదిన్నుపాదానియమేవ, అసంకిలిట్ఠసంకిలేసికమేవ, న సవితక్కసవిచారమేవ, న అవితక్కవిచారమత్తమేవ, అవితక్కఅవిచారమేవ, న పీతిసహగతమేవ, నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బమేవ, నేవ దస్సనేన న భావనాయ పహాతబ్బహేతుకమేవ, నేవాచయగామినాపచయగామిమేవ, నేవసేక్ఖనాసేక్ఖమేవ, పరిత్తమేవ, కామావచరమేవ, న రూపావచరమేవ, న అరూపావచరమేవ, పరియాపన్నమేవ, నో అపరియాపన్నమేవ, అనియతమేవ, అనియ్యానికమేవ, ఉప్పన్నం మనోవిఞ్ఞాణవిఞ్ఞేయ్యమేవ, అనిచ్చమేవ, జరాభిభూతమేవ.

౭౬౨. పఞ్చ విఞ్ఞాణా ఉప్పన్నవత్థుకా, ఉప్పన్నారమ్మణాతి ఉప్పన్నస్మిం వత్థుస్మిం ఉప్పన్నే ఆరమ్మణే ఉప్పజ్జన్తి.

పురేజాతవత్థుకా, పురేజాతారమ్మణాతి పురేజాతస్మిం వత్థుస్మిం పురేజాతే ఆరమ్మణే ఉప్పజ్జన్తి.

అజ్ఝత్తికవత్థుకా , బాహిరారమ్మణాతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం వత్థు అజ్ఝత్తికా ఆరమ్మణా బాహిరా.

అసమ్భిన్నవత్థుకా, అసమ్భిన్నారమ్మణాతి అసమ్భిన్నస్మిం వత్థుస్మిం అసమ్భిన్నే ఆరమ్మణే ఉప్పజ్జన్తి.

నానావత్థుకా, నానారమ్మణాతి అఞ్ఞం చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స వత్థు చ ఆరమ్మణఞ్చ, అఞ్ఞం సోతవిఞ్ఞాణస్స వత్థు చ ఆరమ్మణఞ్చ, అఞ్ఞం ఘానవిఞ్ఞాణస్స వత్థు చ ఆరమ్మణఞ్చ, అఞ్ఞం జివ్హావిఞ్ఞాణస్స వత్థు చ ఆరమ్మణఞ్చ, అఞ్ఞం కాయవిఞ్ఞాణస్స వత్థు చ ఆరమ్మణఞ్చ.

౨౬౩. న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తీతి చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయం సోతవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి, సోతవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయమ్పి చక్ఖువిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయం ఘానవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి, ఘానవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయమ్పి చక్ఖువిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయం జివ్హావిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి, జివ్హావిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయమ్పి చక్ఖువిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయం కాయవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి, కాయవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయమ్పి చక్ఖువిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి. సోతవిఞ్ఞాణస్స…పే॰… ఘానవిఞ్ఞాణస్స…పే॰… జివ్హావిఞ్ఞాణస్స…పే॰… కాయవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయం చక్ఖువిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయమ్పి కాయవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి. కాయవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయం సోతవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి, సోతవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయమ్పి కాయవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి. కాయవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయం ఘానవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి, ఘానవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయమ్పి కాయవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి. కాయవిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయం జివ్హావిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి, జివ్హావిఞ్ఞాణస్స గోచరవిసయమ్పి కాయవిఞ్ఞాణం న పచ్చనుభోతి.

౨౬౪. న అసమన్నాహారా ఉప్పజ్జన్తీతి సమన్నాహరన్తస్స ఉప్పజ్జన్తి.

న అమనసికారా ఉప్పజ్జన్తీతి మనసికరోన్తస్స ఉప్పజ్జన్తి.

న అబ్బోకిణ్ణా ఉప్పజ్జన్తీతి న పటిపాటియా ఉప్పజ్జన్తి.

న అపుబ్బం అచరిమం ఉప్పజ్జన్తీతి న ఏకక్ఖణే ఉప్పజ్జన్తి.

౨౬౫. న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సమనన్తరా ఉప్పజ్జన్తీతి చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరా సోతవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి, సోతవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరాపి చక్ఖువిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరా ఘానవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి, ఘానవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరాపి చక్ఖువిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరా జివ్హావిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి, జివ్హావిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరాపి చక్ఖువిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి. చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరా కాయవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి, కాయవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరాపి చక్ఖువిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి. సోతవిఞ్ఞాణస్స…పే॰… ఘానవిఞ్ఞాణస్స…పే॰… జివ్హావిఞ్ఞాణస్స…పే॰… కాయవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరా చక్ఖువిఞ్ఞాణం

న ఉప్పజ్జతి, చక్ఖువిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరాపి కాయవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి. కాయవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరా సోతవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి, సోతవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరాపి కాయవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి. కాయవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరా ఘానవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి, ఘానవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరాపి కాయవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి. కాయవిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరా జివ్హావిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి, జివ్హావిఞ్ఞాణస్స ఉప్పన్నసమనన్తరాపి కాయవిఞ్ఞాణం న ఉప్పజ్జతి.

౨౬౬. పఞ్చ విఞ్ఞాణా అనాభోగాతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం నత్థి ఆవట్టనా వా ఆభోగో వా సమన్నాహారో వా మనసికారో వా.

పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కఞ్చి ధమ్మం పటివిజానాతీతి పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కఞ్చి ధమ్మం పటివిజానాతి.

అఞ్ఞత్ర అభినిపాతమత్తాతి అఞ్ఞత్ర ఆపాతమత్తా.

పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న కఞ్చి ధమ్మం పటివిజానాతీతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరా మనోధాతుయాపి న కఞ్చి ధమ్మం పటివిజానాతి.

పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కఞ్చి ఇరియాపథం కప్పేతీతి పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కఞ్చి ఇరియాపథం కప్పేతి – గమనం వా ఠానం వా నిసజ్జం వా సేయ్యం వా.

పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న కఞ్చి ఇరియాపథం కప్పేతీతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరా మనోధాతుయాపి న కఞ్చి ఇరియాపథం కప్పేతి – గమనం వా ఠానం వా నిసజ్జం వా సేయ్యం వా.

పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కాయకమ్మం న వచీకమ్మం పట్ఠపేతీతి పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కాయకమ్మం న వచీకమ్మం పట్ఠపేతి.

పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న కాయకమ్మం న వచీకమ్మం పట్ఠపేతీతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరా మనోధాతుయాపి న కాయకమ్మం న వచీకమ్మం పట్ఠపేతి.

పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కుసలాకుసలం ధమ్మం సమాదియతీతి పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న కుసలాకుసలం ధమ్మం సమాదియతి.

పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న కుసలాకుసలం ధమ్మం సమాదియతీతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరా మనోధాతుయాపి న కుసలాకుసలం ధమ్మం సమాదియతి.

పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న సమాపజ్జతి న వుట్ఠాతీతి పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న సమాపజ్జతి న వుట్ఠాతి.

పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న సమాపజ్జతి న వుట్ఠాతీతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరా మనోధాతుయాపి న సమాపజ్జతి న వుట్ఠాతి.

పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న చవతి న ఉప్పజ్జతీతి పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న చవతి న ఉప్పజ్జతి.

పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న చవతి న ఉప్పజ్జతీతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరా మనోధాతుయాపి న చవతి న ఉప్పజ్జతి.

పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న సుపతి న పటిబుజ్ఝతి న సుపినం పస్సతీతి పఞ్చహి విఞ్ఞాణేహి న సుపతి న పటిబుజ్ఝతి న సుపినం పస్సతి.

పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరాపి న సుపతి న పటిబుజ్ఝతి న సుపినం పస్సతీతి పఞ్చన్నం విఞ్ఞాణానం సమనన్తరా మనోధాతుయాపి న సుపతి న పటిబుజ్ఝతి న సుపినం పస్సతి. ఏవం యాథావకవత్థువిభావనా పఞ్ఞా.

ఏవం ఏకవిధేన ఞాణవత్థు.

ఏకకం.

౨. దుకనిద్దేసో

౭౬౭. (౧) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా లోకియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా లోకుత్తరా పఞ్ఞా.

(౨) సబ్బావ పఞ్ఞా కేనచి విఞ్ఞేయ్యా, కేనచి న విఞ్ఞేయ్యా.

(౩) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా సాసవా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అనాసవా పఞ్ఞా.

(౪) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా ఆసవవిప్పయుత్తా సాసవా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా ఆసవవిప్పయుత్తా అనాసవా పఞ్ఞా.

(౫) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా సంయోజనియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అసంయోజనియా పఞ్ఞా.

(౬) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా సంయోజనవిప్పయుత్తా సంయోజనియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా సంయోజనవిప్పయుత్తా అసంయోజనియా పఞ్ఞా.

(౭) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా గన్థనియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అగన్థనియా పఞ్ఞా.

(౮) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా గన్థవిప్పయుత్తా గన్థనియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా గన్థవిప్పయుత్తా అగన్థనియా పఞ్ఞా.

(౯) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా ఓఘనియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అనోఘనియా పఞ్ఞా.

(౧౦) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా ఓఘవిప్పయుత్తా ఓఘనియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా ఓఘవిప్పయుత్తా అనోఘనియా పఞ్ఞా.

(౧౧) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా యోగనియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అయోగనియా పఞ్ఞా.

(౧౨) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా యోగవిప్పయుత్తా యోగనియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా యోగవిప్పయుత్తా అయోగనియా పఞ్ఞా.

(౧౩) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా నీవరణియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అనీవరణియా పఞ్ఞా.

(౧౪) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా నీవరణవిప్పయుత్తా నీవరణియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా నీవరణవిప్పయుత్తా అనీవరణియా పఞ్ఞా.

(౧౫) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా పరామట్ఠా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అపరామట్ఠా పఞ్ఞా.

(౧౬) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా పరామాసవిప్పయుత్తా పరామట్ఠా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా పరామాసవిప్పయుత్తా అపరామట్ఠా పఞ్ఞా.

(౧౭) తీసు భూమీసు విపాకే పఞ్ఞా ఉపాదిన్నా పఞ్ఞా, తీసు భూమీసు కుసలే తీసు భూమీసు కిరియాబ్యాకతే చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అనుపాదిన్నా పఞ్ఞా.

(౧౮) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా ఉపాదానియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అనుపాదానియా పఞ్ఞా.

(౧౯) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా ఉపాదానవిప్పయుత్తా ఉపాదానియా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా ఉపాదానవిప్పయుత్తా అనుపాదానియా పఞ్ఞా.

(౨౦) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా సంకిలేసికా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అసంకిలేసికా పఞ్ఞా.

(౨౧) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా కిలేసవిప్పయుత్తా సంకిలేసికా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా కిలేసవిప్పయుత్తా అసంకిలేసికా పఞ్ఞా.

(౨౨) వితక్కసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా సవితక్కా పఞ్ఞా, వితక్కవిప్పయుత్తా పఞ్ఞా అవితక్కా పఞ్ఞా.

(౨౩) విచారసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా సవిచారా పఞ్ఞా, విచారవిప్పయుత్తా పఞ్ఞా అవిచారా పఞ్ఞా.

(౨౪) పీతిసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా సప్పీతికా పఞ్ఞా, పీతివిప్పయుత్తా పఞ్ఞా అప్పీతికా పఞ్ఞా.

(౨౫) పీతిసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా పీతిసహగతా పఞ్ఞా, పీతివిప్పయుత్తా పఞ్ఞా న పీతిసహగతా పఞ్ఞా.

(౨౬) సుఖసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా సుఖసహగతా పఞ్ఞా, సుఖవిప్పయుత్తా పఞ్ఞా న సుఖసహగతా పఞ్ఞా.

(౨౭) ఉపేక్ఖాసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా ఉపేక్ఖాసహగతా పఞ్ఞా, ఉపేక్ఖావిప్పయుత్తా పఞ్ఞా న ఉపేక్ఖాసహగతా పఞ్ఞా.

(౨౮) కామావచరకుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా కామావచరా పఞ్ఞా, రూపావచరా పఞ్ఞా అరూపావచరా పఞ్ఞా, అపరియాపన్నా పఞ్ఞా న కామావచరా పఞ్ఞా.

(౨౯) రూపావచరకుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా రూపావచరా పఞ్ఞా, కామావచరా పఞ్ఞా అరూపావచరా పఞ్ఞా అపరియాపన్నా పఞ్ఞా న రూపావచరా పఞ్ఞా.

(౩౦) అరూపావచరకుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా అరూపావచరా పఞ్ఞా, కామావచరా పఞ్ఞా రూపావచరా పఞ్ఞా అపరియాపన్నా పఞ్ఞా న అరూపావచరా పఞ్ఞా.

(౩౧) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా పరియాపన్నా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అపరియాపన్నా పఞ్ఞా.

(౩౨) చతూసు మగ్గేసు పఞ్ఞా నియ్యానికా పఞ్ఞా, తీసు భూమీసు కుసలే చతూసు భూమీసు విపాకే తీసు భూమీసు కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా అనియ్యానికా పఞ్ఞా.

(౩౩) చతూసు మగ్గేసు పఞ్ఞా నియతా పఞ్ఞా, తీసు భూమీసు కుసలే చతూసు భూమీసు విపాకే తీసు భూమీసు కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా అనియతా పఞ్ఞా.

(౩౪) తీసు భూమీసు కుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా సఉత్తరా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అనుత్తరా పఞ్ఞా.

(౩౫) తత్థ కతమా అత్థజాపికా పఞ్ఞా?

చతూసు భూమీసు కుసలే అరహతో అభిఞ్ఞం ఉప్పాదేన్తస్స సమాపత్తిం ఉప్పాదేన్తస్స కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా అత్థజాపికా పఞ్ఞా, చతూసు భూమీసు విపాకే అరహతో ఉప్పన్నాయ అభిఞ్ఞాయ ఉప్పన్నాయ సమాపత్తియా కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా జాపితత్థా పఞ్ఞా.

ఏవం దువిధేన ఞాణవత్థు.

దుకం.

౩. తికనిద్దేసో

౭౬౮. (౧. క) తత్థ కతమా చిన్తామయా పఞ్ఞా?

యోగవిహితేసు వా కమ్మాయతనేసు యోగవిహితేసు వా సిప్పాయతనేసు యోగవిహితేసు వా విజ్జాట్ఠానేసు కమ్మస్సకతం వా సచ్చానులోమికం వా రూపం అనిచ్చన్తి వా వేదనా…పే… సఞ్ఞా… సఙ్ఖారా… విఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి వా, యం ఏవరూపిం అనులోమికం ఖన్తిం దిట్ఠిం రుచిం ముదిం పేక్ఖం ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తిం పరతో అస్సుత్వా పటిలభతి – అయం వుచ్చతి "చిన్తామయా పఞ్ఞా".

(ఖ) తత్థ కతమా సుతమయా పఞ్ఞా? యోగవిహితేసు వా కమ్మాయతనేసు యోగవిహితేసు వా సిప్పాయతనేసు యోగవిహితేసు వా విజ్జాట్ఠానేసు కమ్మస్సకతం వా సచ్చానులోమికం వా రూపం అనిచ్చన్తి వా వేదనా…పే… సఞ్ఞా… సఙ్ఖారా… విఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి వా, యం ఏవరూపిం అనులోమికం ఖన్తిం దిట్ఠిం రుచిం ముదిం పేక్ఖం ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తిం పరతో సుత్వా పటిలభతి – అయం వుచ్చతి "సుతమయా పఞ్ఞా".

(గ) సబ్బాపి సమాపన్నస్స పఞ్ఞా భావనామయా పఞ్ఞా.

౭౬౯. (౨. క) తత్థ కతమా దానమయా పఞ్ఞా? దానం ఆరబ్భ దానాధిగచ్ఛ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా…పే… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "దానమయా పఞ్ఞా".

(ఖ) తత్థ కతమా సీలమయా పఞ్ఞా? సీలం ఆరబ్భ సీలాధిగచ్ఛ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా…పే… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "సీలమయా పఞ్ఞా".

(గ) సబ్బాపి సమాపన్నస్స పఞ్ఞా భావనామయా పఞ్ఞా.

౭౭౦. (౩. క) తత్థ కతమా అధిసీలే పఞ్ఞా? పాతిమోక్ఖసంవరం సంవరన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా…పే… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "అధిసీలే పఞ్ఞా".

(ఖ) తత్థ కతమా అధిచిత్తే పఞ్ఞా? రూపావచరారూపావచరసమాపత్తిం సమాపజ్జన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా…పే… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "అధిచిత్తే పఞ్ఞా".

(గ) తత్థ కతమా అధిపఞ్ఞాయ పఞ్ఞా? చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా – అయం వుచ్చతి "అధిపఞ్ఞాయ పఞ్ఞా".

౭౭౧. (౪. క) తత్థ కతమం ఆయకోసల్లం? "ఇమే ధమ్మే మనసికరోతో అనుప్పన్నా చేవ అకుసలా ధమ్మా న ఉప్పజ్జన్తి, ఉప్పన్నా చ అకుసలా ధమ్మా పహీయన్తి. ఇమే వా పనిమే ధమ్మే మనసికరోతో అనుప్పన్నా చేవ కుసలా ధమ్మా ఉప్పజ్జన్తి, ఉప్పన్నా చ కుసలా ధమ్మా భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తన్తీ"తి – యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి "ఆయకోసల్లం".

(ఖ) తత్థ కతమం అపాయకోసల్లం? "ఇమే ధమ్మే మనసికరోతో అనుప్పన్నా చేవ కుసలా ధమ్మా న ఉప్పజ్జన్తి, ఉప్పన్నా చ కుసలా ధమ్మా నిరుజ్ఝన్తి. ఇమే వా పనిమే ధమ్మే మనసికరోతో అనుప్పన్నా చేవ అకుసలా ధమ్మా ఉప్పజ్జన్తి, ఉప్పన్నా చ అకుసలా ధమ్మా భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ సంవత్తన్తీ"తి – యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి "అపాయకోసల్లం".

(గ) సబ్బాపి తత్రుపాయా పఞ్ఞా ఉపాయకోసల్లం.

౭౭౨. (౫. క) చతూసు భూమీసు విపాకే పఞ్ఞా విపాకా పఞ్ఞా.

(ఖ) చతూసు భూమీసు కుసలే పఞ్ఞా విపాకధమ్మధమ్మా పఞ్ఞా.

(గ) తీసు భూమీసు కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా పఞ్ఞా.

౭౭౩. (౬. క) తీసు భూమీసు విపాకే పఞ్ఞా ఉపాదిన్నుపాదానియా పఞ్ఞా.

(ఖ) తీసు భూమీసు కుసలే తీసు భూమీసు కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా అనుపాదిన్నుపాదానియా పఞ్ఞా.

(గ) చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా పఞ్ఞా.

౭౭౪. (౭. క) వితక్కవిచారసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా సవితక్కసవిచారా పఞ్ఞా.

(ఖ) వితక్కవిప్పయుత్తా విచారసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా అవితక్కవిచారమత్తా పఞ్ఞా.

(గ) వితక్కవిచారవిప్పయుత్తా పఞ్ఞా అవితక్కఅవిచారా పఞ్ఞా.

౭౭౫. (౮. క) పీతిసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా పీతిసహగతా పఞ్ఞా.

(ఖ) సుఖసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా సుఖసహగతా పఞ్ఞా.

(గ) ఉపేక్ఖాసమ్పయుత్తా పఞ్ఞా ఉపేక్ఖాసహగతా పఞ్ఞా.

౭౭౬. (౯. క) తీసు భూమీసు కుసలే పఞ్ఞా ఆచయగామినీ పఞ్ఞా.

(ఖ) చతూసు మగ్గేసు పఞ్ఞా అపచయగామినీ పఞ్ఞా.

(ဂ) చతూసు భూమీసు విపాకే తీసు భూమీసు కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా నేవాచయగామినాపచయగామినీ పఞ్ఞా.

౭౭౭. (౧౦. క) చతూసు మగ్గేసు తీసు ఫలేసు పఞ్ఞా సేక్ఖా పఞ్ఞా.

(ఖ) ఉపరిట్ఠిమా [ఉపరిట్ఠిమే (స్యా॰), ఉపరిట్ఠిమం (క॰)] అరహత్తఫలే పఞ్ఞా అసేక్ఖా పఞ్ఞా.

(ဂ) తీసు భూమీసు కుసలే తీసు భూమీసు విపాకే తీసు భూమీసు కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా నేవసేక్ఖనాసేక్ఖా పఞ్ఞా.

౭౭౮. (౧౧. క) కామావచరకుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా పరిత్తా పఞ్ఞా.

(ఖ) రూపావచరారూపావచరకుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా మహగ్గతా పఞ్ఞా.

(ဂ) చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అప్పమాణా పఞ్ఞా.

౭౭౯. (౧౨. క) తత్థ కతమా పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా? పరిత్తే ధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే॰... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా”.

౭౮౦. (ఖ) తత్థ కతమా మహగ్గతారమ్మణా పఞ్ఞా? మహగ్గతే ధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే॰... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “మహగ్గతారమ్మణా పఞ్ఞా”.

౭౮౧. (ဂ) తత్థ కతమా అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా? అప్పమాణే ధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా... పే॰... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా”.

౭౮౨. (౧౩. క) తత్థ కతమా మగ్గారమ్మణా పఞ్ఞా? అరియమగ్గం ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే॰... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “మగ్గారమ్మణా పఞ్ఞా”.

(ఖ) చతూసు మగ్గేసు పఞ్ఞా మగ్గహేతుకా పఞ్ఞా.

౭౮౩. (ဂ) తత్థ కతమా మగ్గాధిపతినీ పఞ్ఞా? అరియమగ్గం అధిపతిం కరిత్వా యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే॰... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “మగ్గాధిపతినీ పఞ్ఞా”.

౭౮౪. (౧౪) చతూసు భూమీసు విపాకే పఞ్ఞా సియా ఉప్పన్నా, సియా ఉప్పాదినీ, న వత్తబ్బా అనుప్పన్నాతి. చతూసు భూమీసు కుసలే తీసు భూమీసు కిరియాబ్యాకతే పఞ్ఞా సియా ఉప్పన్నా, సియా అనుప్పన్నా, న వత్తబ్బా ఉప్పాదినీతి.

౭౮౫. (౧౫) సబ్బావ పఞ్ఞా సియా అతీతా, సియా అనాగతా, సియా పచ్చుప్పన్నా.

౭౮౬. (౧౬. క) తత్థ కతమా అతీతారమ్మణా పఞ్ఞా? అతీతే ధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "అతీతారమ్మణా పఞ్ఞా".

౭౮౭. (ఖ) తత్థ కతమా అనాగతారమ్మణా పఞ్ఞా? అనాగతే ధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "అనాగతారమ్మణా పఞ్ఞా".

౭౮౮. (గ) తత్థ కతమా పచ్చుప్పన్నారమ్మణా పఞ్ఞా? పచ్చుప్పన్నే ధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా ...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "పచ్చుప్పన్నారమ్మణా పఞ్ఞా".

౭౮౯. (౧౭) సబ్బావ పఞ్ఞా సియా అజ్ఝత్తా, సియా బహిద్ధా, సియా అజ్ఝత్తబహిద్ధా.

౭౯౦. (౧౮. క) తత్థ కతమా అజ్ఝత్తారమ్మణా పఞ్ఞా? అజ్ఝత్తే ధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "అజ్ఝత్తారమ్మణా పఞ్ఞా".

౭౯౧. (ఖ) తత్థ కతమా బహిద్ధారమ్మణా పఞ్ఞా? బహిద్ధాధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "బహిద్ధారమ్మణా పఞ్ఞా".

౭౯౨. (గ) తత్థ కతమా అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా పఞ్ఞా? అజ్ఝత్తబహిద్ధా ధమ్మే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి "అజ్ఝత్తబహిద్ధారమ్మణా పఞ్ఞా".

ఏవం తివిధేన ఞాణవత్థు.

తికం.

౪. చతుక్కనిద్దేసో

౭౯౩. (౧. క) తత్థ కతమం కమ్మస్సకతఞాణం? "అత్థి దిన్నం, అత్థి యిట్ఠం, అత్థి హుతం, అత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, అత్థి అయం లోకో, అత్థి పరో లోకో, అత్థి మాతా, అత్థి పితా, అత్థి సత్తా ఓపపాతికా, అత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ"తి – యా ఏవరూపా పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి "కమ్మస్సకతఞాణం". ఠపేత్వా సచ్చానులోమికం ఞాణం, సబ్బాపి సాసవా కుసలా పఞ్ఞా కమ్మస్సకతఞాణం.

(ఖ) తత్థ కతమం సచ్చానులోమికం ఞాణం? "రూపం అనిచ్చ"న్తి వా వేదనా...పే.... సఞ్ఞా... సఙ్ఖారా... "విఞ్ఞాణం అనిచ్చ"న్తి వా యా ఏవరూపీ అనులోమికా ఖన్తి దిట్ఠి రుచి ముది పేక్ఖా ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తి – ఇదం వుచ్చతి "సచ్చానులోమికం ఞాణం".

(గ) చతూసు మగ్గేసు పఞ్ఞా మగ్గసమఙ్గిస్స ఞాణం.

(ఘ) చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా ఫలసమఙ్గిస్స ఞాణం.

౭౯౪. (౨) మగ్గసమఙ్గిస్స ఞాణం దుక్ఖేపేతం ఞాణం, దుక్ఖసముదయేపేతం ఞాణం, దుక్ఖనిరోధేపేతం ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయపేతం ఞాణం.

(క) తత్థ కతమం దుక్ఖే ఞాణం? దుక్ఖం ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖే ఞాణం".

(ఖ-ఘ) దుక్ఖసముదయం ఆరబ్భ...పే.... దుక్ఖనిరోధం ఆరబ్భ...పే.... దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి "దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం".

౭౯౫. (౩) కామావచరకుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా కామావచరా పఞ్ఞా, రూపావచరకుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా రూపావచరా పఞ్ఞా, అరూపావచరకుసలాబ్యాకతే పఞ్ఞా అరూపావచరా పఞ్ఞా, చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా అపరియాపన్నా పఞ్ఞా.

౭౯౬. (౪. క) తత్థ కతమం ధమ్మే ఞాణం? చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా ధమ్మే ఞాణం.

(ఖ) సో ఇమినా ధమ్మేన ఞాతేన దిట్ఠేన పత్తేన విదితేన పరియోగాళ్హేన అతీతానాగతేన నయం నేతి. "యే హి కేచి అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా దుక్ఖం అబ్భఞ్ఞంసు [అబ్భఞ్ఞింసు (స్యా॰) ఏవముపరిపి], దుక్ఖసముదయం అబ్భఞ్ఞంసు, దుక్ఖనిరోధం అబ్భఞ్ఞంసు, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అబ్భఞ్ఞంసు, ఇమఞ్ఞేవ తే దుక్ఖం అబ్భఞ్ఞంసు, ఇమఞ్ఞేవ తే దుక్ఖసముదయం అబ్భఞ్ఞంసు, ఇమఞ్ఞేవ తే దుక్ఖనిరోధం అబ్భఞ్ఞంసు, ఇమఞ్ఞేవ తే దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అబ్భఞ్ఞంసు. యే హి కేచి అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా దుక్ఖం అభిజానిస్సన్తి, దుక్ఖసముదయం అభిజానిస్సన్తి, దుక్ఖనిరోధం అభిజానిస్సన్తి, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అభిజానిస్సన్తి, ఇమఞ్ఞేవ తే దుక్ఖం అభిజానిస్సన్తి, ఇమఞ్ఞేవ తే దుక్ఖసముదయం అభిజానిస్సన్తి, ఇమఞ్ఞేవ తే దుక్ఖనిరోధం అభిజానిస్సన్తి, ఇమఞ్ఞేవ తే దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అభిజానిస్సన్తీ"తి – యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి "అన్వయే ఞాణం".

(గ) తత్థ కతమం పరియే ఞాణం? ఇధ భిక్ఖు పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానాతి. సరాగం వా చిత్తం "సరాగం చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతరాగం వా చిత్తం "వీతరాగం చిత్త"న్తి పజానాతి, సదోసం వా చిత్తం "సదోసం చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతదోసం వా చిత్తం "వీతదోసం చిత్త"న్తి పజానాతి, సమోహం వా చిత్తం "సమోహం చిత్త"న్తి పజానాతి, వీతమోహం వా చిత్తం "వీతమోహం చిత్త"న్తి పజానాతి , సంఖిత్తం వా చిత్తం "సంఖిత్తం చిత్త"న్తి పజానాతి, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం "విక్ఖిత్తం చిత్త"న్తి పజానాతి, మహగ్గతం వా చిత్తం "మహగ్గతం చిత్త"న్తి పజానాతి, అమహగ్గతం వా చిత్తం "అమహగ్గతం చిత్త"న్తి పజానాతి, సఉత్తరం వా చిత్తం "సఉత్తరం చిత్త"న్తి పజానాతి, అనుత్తరం వా చిత్తం "అనుత్తరం చిత్త"న్తి పజానాతి, సమాహితం వా చిత్తం "సమాహితం చిత్త"న్తి పజానాతి, అసమాహితం వా చిత్తం "అసమాహితం చిత్త"న్తి పజానాతి, విముత్తం

వా చిత్తం “విముత్తం చిత్త”న్తి పజానాతి, అవిముత్తం వా చిత్తం “అవిముత్తం చిత్త”న్తి పజానాతీతి – యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “పరియే ఞాణం”.

(ఘ) ఠపేత్వా ధమ్మే ఞాణం అన్వయే ఞాణం పరియే ఞాణం, అవసేసా పఞ్ఞా సమ్ముతిఞాణం.

౭౯౭. (౫. క) తత్థ కతమా పఞ్ఞా ఆచయాయ నో అపచయాయ? కామావచరకుసలే పఞ్ఞా ఆచయాయ నో అపచయాయ.

(ఖ) చతూసు మగ్గేసు పఞ్ఞా అపచయాయ నో ఆచయాయ.

(గ) రూపావచరారూపావచరకుసలే పఞ్ఞా ఆచయాయ చేవ అపచయాయ చ.

(ఘ) అవసేసా పఞ్ఞా నేవ ఆచయాయ నో అపచయాయ.

౭౯౮. (౬. క) తత్థ కతమా పఞ్ఞా నిబ్బిదాయ నో పటివేధాయ? యాయ పఞ్ఞాయ కామేసు వీతరాగో హోతి, న చ అభిఞ్ఞాయో పటివిజ్ఝతి న చ సచ్చాని – అయం వుచ్చతి “పఞ్ఞా నిబ్బిదాయ నో పటివేధాయ”.

(ఖ) స్వేవ పఞ్ఞాయ కామేసు వీతరాగో సమానో అభిఞ్ఞాయో పటివిజ్ఝతి న చ సచ్చాని – అయం వుచ్చతి “పఞ్ఞా పటివేధాయ నో నిబ్బిదాయ”.

(గ) చతూసు మగ్గేసు పఞ్ఞా నిబ్బిదాయ చేవ పటివేధాయ చ.

(ఘ) అవసేసా పఞ్ఞా నేవ నిబ్బిదాయ నో పటివేధాయ.

౭౯౯. (౭. క) తత్థ కతమా హానభాగినీ పఞ్ఞా? పఠమస్స ఝానస్స లాభిం కామసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి హానభాగినీ పఞ్ఞా.

(ఖ) తదనుధమ్మతా సతి సన్తిట్ఠతి ఠితిభాగినీ పఞ్ఞా.

(గ) అవితక్కసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విసేసభాగినీ పఞ్ఞా.

(ఘ) నిబ్బిదాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విరాగూపసఞ్హితా నిబ్బేధభాగినీ పఞ్ఞా. దుతియస్స ఝానస్స లాభిం వితక్కసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి హానభాగినీ పఞ్ఞా. తదనుధమ్మతా సతి సన్తిట్ఠతి ఠితిభాగినీ పఞ్ఞా. ఉపేక్ఖాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విసేసభాగినీ పఞ్ఞా. నిబ్బిదాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విరాగూపసఞ్హితా నిబ్బేధభాగినీ పఞ్ఞా. తతియస్స ఝానస్స లాభిం పీతిసుఖసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి హానభాగినీ పఞ్ఞా. తదనుధమ్మతా సతి సన్తిట్ఠతి ఠితిభాగినీ పఞ్ఞా. అదుక్ఖమసుఖసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విసేసభాగినీ పఞ్ఞా. నిబ్బిదాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విరాగూపసఞ్హితా నిబ్బేధభాగినీ పఞ్ఞా. చతుత్థస్స ఝానస్స లాభిం ఉపేక్ఖాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి హానభాగినీ పఞ్ఞా. తదనుధమ్మతా

సతి సన్తిట్ఠతి ఠితిభాగినీ పఞ్ఞా. ఆకాసానఞ్చాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విసేసభాగినీ పఞ్ఞా. నిబ్బిదాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విరాగూపసఞ్హితా నిబ్బేధభాగినీ పఞ్ఞా. ఆకాసానఞ్చాయతనస్స లాభిం రూపసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి హానభాగినీ పఞ్ఞా. తదనుధమ్మతా సతి సన్తిట్ఠతి ఠితిభాగినీ పఞ్ఞా. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విసేసభాగినీ పఞ్ఞా. నిబ్బిదాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విరాగూపసఞ్హితా నిబ్బేధభాగినీ పఞ్ఞా. విఞ్ఞాణఞ్చాయతనస్స లాభిం ఆకాసానఞ్చాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి హానభాగినీ పఞ్ఞా. తదనుధమ్మతా సతి సన్తిట్ఠతి ఠితిభాగినీ పఞ్ఞా. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విసేసభాగినీ పఞ్ఞా. నిబ్బిదాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విరాగూపసఞ్హితా నిబ్బేధభాగినీ పఞ్ఞా. ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనస్స లాభిం విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి హానభాగినీ పఞ్ఞా. తదనుధమ్మతా సతి సన్తిట్ఠతి ఠితిభాగినీ పఞ్ఞా. నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విసేసభాగినీ పఞ్ఞా. నిబ్బిదాసహగతా సఞ్ఞామనసికారా సముదాచరన్తి విరాగూపసఞ్హితా నిబ్బేధభాగినీ పఞ్ఞా.

౮౦౦. (౮) తత్థ కతమా చతస్సో పటిసమ్భిదా? అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మపటిసమ్భిదా, నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, పటిభానపటిసమ్భిదా. అత్థే ఞాణం అత్థపటిసమ్భిదా, ధమ్మే ఞాణం ధమ్మపటిసమ్భిదా, తత్ర ధమ్మనిరుత్తాభిలాపే ఞాణం నిరుత్తిపటిసమ్భిదా, ఞాణేసు ఞాణం పటిభానపటిసమ్భిదా . ఇమా చతస్సో పటిసమ్భిదా.

౮౦౧. (౯) తత్థ కతమా చతస్సో పటిపదా? దుక్ఖపటిపదా దన్ధాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా, దుక్ఖపటిపదా ఖిప్పాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా, సుఖపటిపదా దన్ధాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా, సుఖపటిపదా ఖిప్పాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా.

(క) తత్థ కతమా దుక్ఖపటిపదా దన్ధాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా? కిచ్ఛేన కసిరేన సమాధిం ఉప్పాదేన్తస్స దన్ధం తణ్ఠానం అభిజానన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖపటిపదా దన్ధాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా”.

(ఖ) తత్థ కతమా దుక్ఖపటిపదా ఖిప్పాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా? కిచ్ఛేన కసిరేన సమాధిం ఉప్పాదేన్తస్స ఖిప్పం తణ్ఠానం అభిజానన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “దుక్ఖపటిపదా ఖిప్పాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా”.

(గ) తత్థ కతమా సుఖపటిపదా దన్ధాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా? అకిచ్ఛేన అకసిరేన సమాధిం ఉప్పాదేన్తస్స దన్ధం తణ్ఠానం అభిజానన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “సుఖపటిపదా దన్ధాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా”.

(ఘ) తత్థ కతమా సుఖపటిపదా ఖిప్పాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా? అకిచ్ఛేన అకసిరేన సమాధిం ఉప్పాదేన్తస్స ఖిప్పం తణ్ఠానం అభిజానన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “సుఖపటిపదా ఖిప్పాభిఞ్ఞా పఞ్ఞా”. ఇమా చతస్సో పటిపదా.

౮౦౨. (౧౦) తత్థ కతమాని చత్తారి ఆరమ్మణాని? పరిత్తా పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా, పరిత్తా అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా, అప్పమాణా పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా, అప్పమాణా అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా.

(క) తత్థ కతమా పరిత్తా పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా? సమాధిస్స న నికామలాభిస్స ఆరమ్మణం థోకం ఫరన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “పరిత్తా పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా”.

(ఖ) తత్థ కతమా పరిత్తా అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా? సమాధిస్స న నికామలాభిస్స ఆరమ్మణం విపులం ఫరన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “పరిత్తా అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా”.

(గ) తత్థ కతమా అప్పమాణా పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా? సమాధిస్స నికామలాభిస్స ఆరమ్మణం థోకం ఫరన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “అప్పమాణా పరిత్తారమ్మణా పఞ్ఞా”.

(ఘ) తత్థ కతమా అప్పమాణా అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా? సమాధిస్స నికామలాభిస్స ఆరమ్మణం విపులం ఫరన్తస్స యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – అయం వుచ్చతి “అప్పమాణా అప్పమాణారమ్మణా పఞ్ఞా”. ఇమాని చత్తారి ఆరమ్మణాని.

(౧౧) మగ్గసమఙ్గిస్స ఞాణం జరామరణేపేతం ఞాణం, జరామరణసముదయేపేతం ఞాణం, జరామరణనిరోధేపేతం ఞాణం, జరామరణనిరోధగామినియా పటిపదాయపేతం ఞాణం.

(క) తత్థ కతమం జరామరణే ఞాణం? జరామరణం ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “జరామరణే ఞాణం”.

(ఖ-ఘ) జరామరణసముదయం ఆరబ్భ...పే.... జరామరణనిరోధం ఆరబ్భ...పే.... జరామరణనిరోధగామినిం పటిపదం ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “జరామరణనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం”.

౮౦౩. (౧౨-౨౧) ధమ్మసమఙ్గిస్స ఞాణం జాతియాపేతం ఞాణం...పే.... భవేపేతం ఞాణం...పే.... ఉపాదానేపేతం ఞాణం...పే.... తణ్హాయపేతం ఞాణం...పే.... వేదనాయపేతం ఞాణం...పే.... ఫస్సేపేతం ఞాణం...పే.... సళాయతనేపేతం ఞాణం...పే.... నామరూపేపేతం ఞాణం...పే.... విఞ్ఞాణేపేతం ఞాణం...పే.... సఙ్ఖారేసుపేతం ఞాణం, సఙ్ఖారసముదయేపేతం ఞాణం, సఙ్ఖారనిరోధేపేతం ఞాణం, సఙ్ఖారనిరోధగామినియా పటిపదాయపేతం ఞాణం.

తత్థ కతమం సఙ్ఖారేసు ఞాణం? సఙ్ఖారే ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “సఙ్ఖారేసు ఞాణం”.

సఙ్ఖారసముదయం ఆరబ్భ...పే.... సఙ్ఖారనిరోధం ఆరబ్భ...పే.... సఙ్ఖారనిరోధగామినిం పటిపదం ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి "సఙ్ఖారనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం. ఏవం చతుబ్బిధేన ఞాణవత్థు.

చతుక్కం.

౫. పఞ్చకనిద్దేసో

౮౦౪. (౧) తత్థ కతమో పఞ్చఙ్గికో సమ్మాసమాధి? పీతిఫరణతా, సుఖఫరణతా, చేతోఫరణతా, ఆలోకఫరణతా, పచ్చవేక్ఖణానిమిత్తం. ద్వీసు ఝానేసు పఞ్ఞా పీతిఫరణతా. తీసు ఝానేసు పఞ్ఞా సుఖఫరణతా. పరచిత్తే ఞాణం చేతోఫరణతా. దిబ్బచక్ఖు ఆలోకఫరణతా. తమ్హా తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠితస్స పచ్చవేక్ఖణాఞాణం పచ్చవేక్ఖణానిమిత్తం. అయం వుచ్చతి పఞ్చఙ్గికో సమ్మాసమాధి.

(౨) తత్థ కతమో పఞ్చఞాణికో సమ్మాసమాధి? "అయం సమాధి పచ్చుప్పన్నసుఖో చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకో"తి పచ్చత్తఞ్ఞేవ ఞాణం ఉప్పజ్జతి. "అయం సమాధి అరియో నిరామిసో"తి పచ్చత్తఞ్ఞేవ ఞాణం ఉప్పజ్జతి. "అయం సమాధి అకాపురిససేవితో"తి పచ్చత్తఞ్ఞేవ ఞాణం ఉప్పజ్జతి. "అయం సమాధి సన్తో పణీతో పటిప్పస్సద్ధలద్ధో ఏకోదిభావాధిగతో న ససఙ్ఖారనిగ్గయ్హవారితగతో"తి పచ్చత్తఞ్ఞేవ ఞాణం ఉప్పజ్జతి. సో ఖో పనాహం ఇమం సమాధిం సతో సమాపజ్జామి సతో వుట్ఠహామీ"తి పచ్చత్తఞ్ఞేవ ఞాణం ఉప్పజ్జతి. అయం పఞ్చఞాణికో సమ్మాసమాధి. ఏవం పఞ్చవిధేన ఞాణవత్థు.

పఞ్చకం.

౬. ఛక్కనిద్దేసో

౮౦౫. తత్థ కతమా ఛసు అభిఞ్ఞాసు పఞ్ఞా? ఇద్ధివిధే ఞాణం, సోతధాతువిసుద్ధియా ఞాణం, పరచిత్తే ఞాణం, పుబ్బేనివాసానుస్సతియా ఞాణం, సత్తానం చుతూపపాతే ఞాణం, ఆసవానం ఖయే ఞాణం – ఇమా ఛసు అభిఞ్ఞాసు పఞ్ఞా. ఏవం ఛబ్బిధేన ఞాణవత్థు.

ఛక్కం.

౭. సత్తకనిద్దేసో

౮౦౬. తత్థ కతమాని సత్తసత్తతి ఞాణవత్థూని? జాతిపచ్చయా జరామరణన్తి ఞాణం, అసతి జాతియా నత్థి జరామరణన్తి ఞాణం, అతీతమ్పి అద్ధానం జాతిపచ్చయా జరామరణన్తి ఞాణం, అసతి జాతియా నత్థి జరామరణన్తి ఞాణం, అనాగతమ్పి అద్ధానం జాతిపచ్చయా జరామరణన్తి ఞాణం, అసతి జాతియా నత్థి జరామరణన్తి ఞాణం. యమ్పిస్స తం ధమ్మట్ఠితిఞాణం తమ్పి ఖయధమ్మం వయధమ్మం విరాగధమ్మం నిరోధధమ్మన్తి ఞాణం; భవపచ్చయా జాతీతి ఞాణం...పే.... ఉపాదానపచ్చయా భవోతి ఞాణం...పే.... తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానన్తి ఞాణం...పే.... వేదనాపచ్చయా తణ్హాతి ఞాణం...పే.... ఫస్సపచ్చయా వేదనాతి ఞాణం...పే.... సళాయతనపచ్చయా ఫస్సోతి ఞాణం...పే.... నామరూపపచ్చయా

సళాయతనన్తి ఞాణం…పే॰… విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపన్తి ఞాణం…పే॰… సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణన్తి ఞాణం…పే॰… అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారాతి ఞాణం, అసతి అవిజ్జాయ నత్థి సఙ్ఖారాతి ఞాణం, అతీతమ్పి అద్ధానం అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారాతి ఞాణం, అసతి అవిజ్జాయ నత్థి సఙ్ఖారాతి ఞాణం, అనాగతమ్పి అద్ధానం అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారాతి ఞాణం, అసతి అవిజ్జాయ నత్థి సఙ్ఖారాతి ఞాణం. యమ్పిస్స తం ధమ్మట్ఠితిఞాణం తమ్పి ఖయధమ్మం వయధమ్మం విరాగధమ్మం నిరోధధమ్మన్తి ఞాణం. ఇమాని సత్తసత్తతి ఞాణవత్థూని. ఏవం సత్తవిధేన ఞాణవత్థు.

సత్తకం.

౮. అట్ఠకనిద్దేసో

౮౦౭. తత్థ కతమా చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా? సోతాపత్తిమగ్గే పఞ్ఞా, సోతాపత్తిఫలే పఞ్ఞా , సకదాగామిమగ్గే పఞ్ఞా, సకదాగామిఫలే పఞ్ఞా, అనాగామిమగ్గే పఞ్ఞా, అనాగామిఫలే పఞ్ఞా, అరహత్తమగ్గే పఞ్ఞా, అరహత్తఫలే పఞ్ఞా – ఇమా చతూసు మగ్గేసు చతూసు ఫలేసు పఞ్ఞా. ఏవం అట్ఠవిధేన ఞాణవత్థు.

అట్ఠకం.

౯. నవకనిద్దేసో

౮౦౮. తత్థ కతమా నవసు అనుపుబ్బవిహారసమాపత్తీసు పఞ్ఞా? పఠమజ్ఝానసమాపత్తియా పఞ్ఞా, దుతియజ్ఝానసమాపత్తియా పఞ్ఞా, తతియజ్ఝానసమాపత్తియా పఞ్ఞా, చతుత్థజ్ఝానసమాపత్తియా పఞ్ఞా, ఆకాసానఞ్చాయతనసమాపత్తియా పఞ్ఞా, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసమాపత్తియా పఞ్ఞా, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసమాపత్తియా పఞ్ఞా, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసమాపత్తియా పఞ్ఞా, సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితస్స పచ్చవేక్ఖణాఞాణం – ఇమా నవసు అనుపుబ్బవిహారసమాపత్తీసు పఞ్ఞా. ఏవం నవవిధేన ఞాణవత్థు.

నవకం.

౧౦. దసకనిద్దేసో

౮౦౯. (౧) తత్థ కతమం తథాగతస్స ఠానఞ్చ ఠానతో అట్ఠానఞ్చ అట్ఠానతో యథాభూతం ఞాణం? ఇధ తథాగతో ''అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో కఞ్చి సఙ్ఖారం నిచ్చతో ఉపగచ్ఛేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ''తి పజానాతి. ''ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం పుథుజ్జనో కఞ్చి సఙ్ఖారం నిచ్చతో ఉపగచ్ఛేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ''తి పజానాతి. ''అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో కఞ్చి సఙ్ఖారం సుఖతో ఉపగచ్ఛేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ''తి పజానాతి. ''ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం పుథుజ్జనో కఞ్చి సఙ్ఖారం సుఖతో ఉపగచ్ఛేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ''తి పజానాతి. ''అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో కఞ్చి ధమ్మం అత్తతో ఉపగచ్ఛేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ''తి పజానాతి. ''ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం పుథుజ్జనో కఞ్చి ధమ్మం అత్తతో ఉపగచ్ఛేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ''తి పజానాతి. ''అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో మాతరం జీవితా వోరోపేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ''తి పజానాతి. ''ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం పుథుజ్జనో మాతరం జీవితా వోరోపేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ''తి పజానాతి.

అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో పితరం జీవితా వోరోపేయ్య…పే॰… అరహన్తం జీవితా వోరోపేయ్య…పే॰… పదుట్ఠేన చిత్తేన తథాగతస్స లోహితం ఉప్పాదేయ్య…పే॰… సఙ్ఘం భిన్దేయ్య…పే॰… అఞ్ఞం సత్థారం ఉద్దిసేయ్య…పే॰… అట్ఠమం భవం నిబ్బత్తేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం పుథుజ్జనో అట్ఠమం భవం నిబ్బత్తేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి.

“అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం ఏకిస్సా లోకధాతుయా ద్వే అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా అపుబ్బం అచరిమం ఉప్పజ్జేయ్యుం, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం ఏకిస్సా లోకధాతుయా ఏకో అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ఉప్పజ్జేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం ఏకిస్సా లోకధాతుయా ద్వే రాజానో చక్కవత్తీ [చక్కవత్తి (సీ॰ స్యా॰)] అపుబ్బం అచరిమం ఉప్పజ్జేయ్యుం, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం ఏకిస్సా లోకధాతుయా ఏకో రాజా చక్కవత్తీ ఉప్పజ్జేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి.

“అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం ఇత్థీ అరహం అస్స సమ్మాసమ్బుద్ధో, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం పురిసో అరహం అస్స సమ్మాసమ్బుద్ధో, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం ఇత్థీ రాజా అస్స చక్కవత్తీ, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం పురిసో రాజా అస్స చక్కవత్తీ, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం ఇత్థీ సక్కత్తం కరేయ్య, మారత్తం కరేయ్య, బ్రహ్మత్తం కరేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం పురిసో సక్కత్తం కరేయ్య, మారత్తం కరేయ్య, బ్రహ్మత్తం కరేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి.

“అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం కాయదుచ్చరితస్స ఇట్ఠో కన్తో మనాపో విపాకో నిబ్బత్తేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం కాయదుచ్చరితస్స అనిట్ఠో అకన్తో అమనాపో విపాకో నిబ్బత్తేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం వచీదుచ్చరితస్స…పే॰… యం మనోదుచ్చరితస్స ఇట్ఠో కన్తో మనాపో విపాకో నిబ్బత్తేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం వచీదుచ్చరితస్స…పే॰… యం మనోదుచ్చరితస్స అనిట్ఠో అకన్తో అమనాపో విపాకో నిబ్బత్తేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి.

“అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం కాయసుచరితస్స అనిట్ఠో అకన్తో అమనాపో విపాకో నిబ్బత్తేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం కాయసుచరితస్స ఇట్ఠో కన్తో మనాపో విపాకో నిబ్బత్తేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం వచీసుచరితస్స…పే॰… యం మనోసుచరితస్స అనిట్ఠో అకన్తో అమనాపో విపాకో నిబ్బత్తేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం వచీసుచరితస్స…పే॰… యం మనోసుచరితస్స ఇట్ఠో కన్తో మనాపో విపాకో నిబ్బత్తేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి.

“అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం కాయదుచ్చరితసమఙ్గీ తన్నిదానం తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం కాయదుచ్చరితసమఙ్గీ తన్నిదానం తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం వచీదుచ్చరితసమఙ్గీ…పే॰… యం మనోదుచ్చరితసమఙ్గీ తన్నిదానం

తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం వచీదుచ్చరితసమఙ్గీ...పే.... యం మనోదుచ్చరితసమఙ్గీ తన్నిదానం తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి.

“అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం కాయసుచరితసమఙ్గీ తన్నిదానం తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం కాయసుచరితసమఙ్గీ తన్నిదానం తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం వచీసుచరితసమఙ్గీ...పే.... యం మనోసుచరితసమఙ్గీ తన్నిదానం తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య, నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం వచీసుచరితసమఙ్గీ ...పే.... యం మనోసుచరితసమఙ్గీ తన్నిదానం తప్పచ్చయా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య, ఠానమేతం విజ్జతీ”తి పజానాతి. “యే యే ధమ్మా యేసం యేసం ధమ్మానం హేతూ పచ్చయా ఉపాదాయ తం తం ఠానం, యే యే ధమ్మా యేసం యేసం ధమ్మానం న హేతూ అప్పచ్చయా ఉపాదాయ తం తం అట్ఠాన”న్తి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స ఠానఞ్చ ఠానతో అట్ఠానఞ్చ అట్ఠానతో యథాభూతం ఞాణం.

౮౧౦. (౨) తత్థ కతమం తథాగతస్స అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నానం కమ్మసమాదానానం ఠానసో హేతుసో విపాకం యథాభూతం ఞాణం? ఇధ తథాగతో పజానాతి – “అత్థేకచ్చాని పాపకాని కమ్మసమాదానాని గతిసమ్పత్తిపటిబాళ్హాని న విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని పాపకాని కమ్మసమాదానాని ఉపధిసమ్పత్తిపటిబాళ్హాని న విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని పాపకాని కమ్మసమాదానాని కాలసమ్పత్తిపటిబాళ్హాని న విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని పాపకాని కమ్మసమాదానాని పయోగసమ్పత్తిపటిబాళ్హాని న విపచ్చన్తి.

“అత్థేకచ్చాని పాపకాని కమ్మసమాదానాని గతివిపత్తిం ఆగమ్మ విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని పాపకాని కమ్మసమాదానాని ఉపధివిపత్తిం ఆగమ్మ విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని పాపకాని కమ్మసమాదానాని కాలవిపత్తిం ఆగమ్మ విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని పాపకాని కమ్మసమాదానాని పయోగవిపత్తిం ఆగమ్మ విపచ్చన్తి.

“అత్థేకచ్చాని కల్యాణాని కమ్మసమాదానాని గతివిపత్తిపటిబాళ్హాని న విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని కల్యాణాని కమ్మసమాదానాని ఉపధివిపత్తిపటిబాళ్హాని న విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని కల్యాణాని కమ్మసమాదానాని కాలవిపత్తిపటిబాళ్హాని న విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని కల్యాణాని కమ్మసమాదానాని పయోగవిపత్తిపటిబాళ్హాని న విపచ్చన్తి.

“అత్థేకచ్చాని కల్యాణాని కమ్మసమాదానాని గతిసమ్పత్తిం ఆగమ్మ విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని కల్యాణాని కమ్మసమాదానాని ఉపధిసమ్పత్తిం ఆగమ్మ విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని కల్యాణాని కమ్మసమాదానాని కాలసమ్పత్తిం ఆగమ్మ విపచ్చన్తి. అత్థేకచ్చాని కల్యాణాని కమ్మసమాదానాని పయోగసమ్పత్తిం ఆగమ్మ విపచ్చన్తీ”తి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నానం కమ్మసమాదానానం ఠానసో హేతుసో విపాకం యథాభూతం ఞాణం.

౨౧౧. (౩) తత్థ కతమం తథాగతస్స సబ్బత్థగామినిం పటిపదం యథాభూతం ఞాణం? ఇధ తథాగతో “అయం మగ్గో అయం పటిపదా నిరయగామీ”తి [నిరయగామినీతి (స్యా.)] పజానాతి, “అయం మగ్గో అయం పటిపదా తిరచ్ఛానయోనిగామీ”తి [తిరచ్ఛానగామినీతి (స్యా.) ఏవముపరిపి. అట్ఠకథా ఓలోకేతబ్బా] పజానాతి, “అయం మగ్గో అయం పటిపదా పేత్తివిసయగామీ”తి పజానాతి, “అయం మగ్గో అయం పటిపదా మనుస్సలోకగామీ”తి పజానాతి, “అయం మగ్గో అయం పటిపదా దేవలోకగామీ”తి పజానాతి, “అయం మగ్గో అయం పటిపదా నిబ్బానగామీ”తి పజానాతీతి . యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స సబ్బత్థగామినిం పటిపదం యథాభూతం ఞాణం.

౨౧౨. (౪) తత్థ కతమం తథాగతస్స అనేకధాతునానాధాతులోకం యథాభూతం ఞాణం? ఇధ తథాగతో ఖన్ధనానత్తం పజానాతి, ఆయతననానత్తం పజానాతి, ధాతునానత్తం పజానాతి, అనేకధాతునానాధాతులోకనానత్తం పజానాతీతి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స అనేకధాతునానాధాతులోకం యథాభూతం ఞాణం.

౨౧౩. (౫) తత్థ కతమం తథాగతస్స సత్తానం నానాధిముత్తికతం యథాభూతం ఞాణం? ఇధ తథాగతో పజానాతి – “సన్తి సత్తా హీనాధిముత్తికా, సన్తి సత్తా పణీతాధిముత్తికా. హీనాధిముత్తికా సత్తా హీనాధిముత్తికే సత్తే సేవన్తి భజన్తి పయిరుపాసన్తి. పణీతాధిముత్తికా సత్తా పణీతాధిముత్తికే సత్తే సేవన్తి భజన్తి పయిరుపాసన్తి.

“అతీతమ్పి అద్ధానం హీనాధిముత్తికా సత్తా హీనాధిముత్తికే సత్తే సేవింసు భజింసు పయిరుపాసింసు, పణీతాధిముత్తికా సత్తా పణీతాధిముత్తికే సత్తే సేవింసు భజింసు పయిరుపాసింసు.

“అనాగతమ్పి అద్ధానం హీనాధిముత్తికా సత్తా హీనాధిముత్తికే సత్తే సేవిస్సన్తి భజిస్సన్తి పయిరుపాసిస్సన్తి, పణీతాధిముత్తికా సత్తా పణీతాధిముత్తికే సత్తే సేవిస్సన్తి భజిస్సన్తి పయిరుపాసిస్సన్తీ”తి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స సత్తానం నానాధిముత్తికతం యథాభూతం ఞాణం.

౨౧౪. (౬) తత్థ కతమం తథాగతస్స పరసత్తానం పరపుగ్గలానం ఇన్ద్రియపరోపరియత్తం యథాభూతం ఞాణం? ఇధ తథాగతో సత్తానం ఆసయం పజానాతి, అనుసయం పజానాతి, చరితం పజానాతి, అధిముత్తిం పజానాతి, అప్పరజక్ఖే మహారజక్ఖే తిక్ఖిన్ద్రియే ముదిన్ద్రియే స్వాకారే ద్వాకారే సువిఞ్ఞాపయే దువిఞ్ఞాపయే భబ్బాభబ్బే సత్తే పజానాతి.

౨౧౫. కతమో చ సత్తానం ఆసయో? “సస్సతో లోకో”తి వా, “అసస్సతో లోకో”తి వా, “అన్తవా లోకో”తి వా, “అనన్తవా లోకో”తి వా, “తం జీవం తం సరీర”న్తి వా, “అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర”న్తి వా, “హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, “న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా, “హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా, “నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా, ఇతి భవదిట్ఠిసన్నిస్సితా వా సత్తా హోన్తి విభవదిట్ఠిసన్నిస్సితా వా. ఏతే వా పన ఉభో అన్తే అనుపగమ్మ ఇదప్పచ్చయతా పటిచ్చసముప్పన్నేసు ధమ్మేసు అనులోమికా ఖన్తి పటిలద్ధా హోతి యథాభూతం ఞాణం. అయం సత్తానం ఆసయో.

౨౧౬. కతమో చ సత్తానం అనుసయో? సత్తానుసయా – కామరాగానుసయో, పటిఘానుసయో, మానానుసయో, దిట్ఠానుసయో, విచికిచ్ఛానుసయో, భవరాగానుసయో, అవిజ్జానుసయో. యం లోకే పియరూపం సాతరూపం ఏత్థ సత్తానం రాగానుసయో అనుసేతి. యం లోకే అప్పియరూపం అసాతరూపం ఏత్థ సత్తానం పటిఘానుసయో అనుసేతి. ఇతి ఇమేసు ద్వీసు ధమ్మేసు అవిజ్జానుపతితా. తదేకట్ఠో మానో చ దిట్ఠి చ విచికిచ్ఛా చ దట్ఠబ్బా. అయం సత్తానం అనుసయో.

౨౧౭. కతమఞ్చ సత్తానం చరితం? పుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో, అపుఞ్ఞాభిసఙ్ఖారో , ఆనేఞ్జాభిసఙ్ఖారో, పరిత్తభూమకో వా మహాభూమకో వా – ఇదం సత్తానం చరితం.

౨౧౮. కతమా చ సత్తానం అధిముత్తి? సన్తి సత్తా హీనాధిముత్తికా, సన్తి సత్తా పణీతాధిముత్తికా. హీనాధిముత్తికా సత్తా హీనాధిముత్తికే సత్తే సేవన్తి భజన్తి పయిరుపాసన్తి. పణీతాధిముత్తికా సత్తా పణీతాధిముత్తికే సత్తే సేవన్తి భజన్తి పయిరుపాసన్తి.

అతీతమ్పి అద్ధానం హీనాధిముత్తికా సత్తా హీనాధిముత్తికే సత్తే సేవింసు భజింసు పయిరుపాసింసు. పణీతాధిముత్తికా సత్తా పణీతాధిముత్తికే సత్తే సేవింసు భజింసు పయిరుపాసింసు.

అనాగతమ్పి అద్ధానం హీనాధిముత్తికా సత్తా హీనాధిముత్తికే సత్తే సేవిస్సన్తి భజిస్సన్తి పయిరుపాసిస్సన్తి. పణీతాధిముత్తికా సత్తా పణీతాధిముత్తికే సత్తే సేవిస్సన్తి భజిస్సన్తి పయిరుపాసిస్సన్తి. అయం సత్తానం అధిముత్తి.

౨౧౯. కతమే తే సత్తా మహారజక్ఖా? దస కిలేసవత్థూని – లోభో, దోసో, మోహో, మానో, దిట్ఠి, విచికిచ్ఛా, థినం, ఉద్ధచ్చం, అహిరికం, అనోత్తప్పం. యేసం సత్తానం ఇమాని దస కిలేసవత్థూని ఆసేవితాని భావితాని బహులీకతాని ఉస్సదగతాని, ఇమే తే సత్తా మహారజక్ఖా.

౨౨౦. కతమే తే సత్తా అప్పరజక్ఖా? యేసం సత్తానం ఇమాని దస కిలేసవత్థూని అనాసేవితాని అభావితాని అబహులీకతాని అనుస్సదగతాని, ఇమే తే సత్తా అప్పరజక్ఖా.

౨౨౧. కతమే తే సత్తా ముదిన్ద్రియా? పఞ్చిన్ద్రియాని – సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. యేసం సత్తానం ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని అనాసేవితాని అభావితాని అబహులీకతాని అనుస్సదగతాని, ఇమే తే సత్తా ముదిన్ద్రియా.

౨౨౨. కతమే తే సత్తా తిక్ఖిన్ద్రియా? యేసం సత్తానం ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని ఆసేవితాని భావితాని బహులీకతాని ఉస్సదగతాని, ఇమే తే సత్తా తిక్ఖిన్ద్రియా.

౨౨౩. కతమే తే సత్తా ద్వాకారా? యే తే సత్తా పాపాసయా పాపానుసయా పాపచరితా పాపాధిముత్తికా మహారజక్ఖా ముదిన్ద్రియా, ఇమే తే సత్తా ద్వాకారా.

౨౨౪. కతమే తే సత్తా స్వాకారా? యే తే సత్తా కల్యాణాసయా కల్యాణచరితా కల్యాణాధిముత్తికా అప్పరజక్ఖా తిక్ఖిన్ద్రియా, ఇమే తే సత్తా స్వాకారా.

౮౨౫. కతమే తే సత్తా దువిఞ్ఞాపయా? యే చ తే సత్తా ద్వాకారా, తేవ తే సత్తా దువిఞ్ఞాపయా. యే చ తే సత్తా స్వాకారా, తేవ తే సత్తా సువిఞ్ఞాపయా.

౮౨౬. కతమే తే సత్తా అభబ్బా? యే తే సత్తా కమ్మావరణేన సమన్నాగతా కిలేసావరణేన సమన్నాగతా విపాకావరణేన సమన్నాగతా అస్సద్ధా అచ్ఛన్దికా దుప్పఞ్ఞా అభబ్బా నియామం ఓక్కమితుం కుసలేసు ధమ్మేసు సమ్మత్తం, ఇమే తే సత్తా అభబ్బా.

౮౨౭. కతమే తే సత్తా భబ్బా? యే తే సత్తా న కమ్మావరణేన సమన్నాగతా న కిలేసావరణేన సమన్నాగతా న విపాకావరణేన సమన్నాగతా సద్ధా ఛన్దికా పఞ్ఞవన్తో భబ్బా నియామం ఓక్కమితుం కుసలేసు ధమ్మేసు సమ్మత్తం, ఇమే తే సత్తా భబ్బాతి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స పరసత్తానం పరపుగ్గలానం ఇన్ద్రియపరోపరియత్తం యథాభూతం ఞాణం.

౮౨౮. (౭) తత్థ కతమం తథాగతస్స ఝానవిమోక్ఖసమాధిసమాపత్తీనం సంకిలేసం వోదానం యథాభూతం ఞాణం? ఝాయీతి. చత్తారో ఝాయీ. అత్థేకచ్చో ఝాయీ సమ్పత్తియేవ [సమ్పత్తియేవ (క.)] సమానం విపత్తీతి పచ్చేతి, అత్థేకచ్చో ఝాయీ విపత్తింయేవ [విపత్తియేవ (క.)] సమానం సమ్పత్తీతి పచ్చేతి, అత్థేకచ్చో ఝాయీ సమ్పత్తియేవ సమానం సమ్పత్తీతి పచ్చేతి, అత్థేకచ్చో ఝాయీ విపత్తియేవ సమానం విపత్తీతి పచ్చేతి – ఇమే చత్తారో ఝాయీ.

అపరేపి చత్తారో ఝాయీ. అత్థేకచ్చో ఝాయీ దన్ధం సమాపజ్జతి ఖిప్పం వుట్ఠాతి, అత్థేకచ్చో ఝాయీ ఖిప్పం సమాపజ్జతి దన్ధం వుట్ఠాతి, అత్థేకచ్చో ఝాయీ దన్ధం సమాపజ్జతి దన్ధం వుట్ఠాతి, అత్థేకచ్చో ఝాయీ ఖిప్పం సమాపజ్జతి ఖిప్పం వుట్ఠాతి – ఇమే చత్తారో ఝాయీ.

అపరేపి చత్తారో ఝాయీ. అత్థేకచ్చో ఝాయీ సమాధిస్మిం సమాధికుసలో హోతి, న సమాధిస్మిం సమాపత్తికుసలో; అత్థేకచ్చో ఝాయీ సమాధిస్మిం సమాపత్తికుసలో హోతి, న సమాధిస్మిం సమాధికుసలో; అత్థేకచ్చో ఝాయీ సమాధిస్మిం సమాధికుసలో చ హోతి, సమాధిస్మిం సమాపత్తికుసలో చ; అత్థేకచ్చో ఝాయీ నేవ సమాధిస్మిం సమాధికుసలో హోతి, న సమాధిస్మిం సమాపత్తికుసలో – ఇమే చత్తారో ఝాయీ.

“ఝాన”న్తి . చత్తారి ఝానాని – పఠమం ఝానం, దుతియం ఝానం, తతియం ఝానం, చతుత్థం ఝానం.

“విమోక్ఖో”తి. అట్ఠ విమోక్ఖా. రూపీ రూపాని పస్సతి – అయం పఠమో విమోక్ఖో.

అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ బహిద్ధా రూపాని పస్సతి – అయం దుతియో విమోక్ఖో.

సుభన్తేవ అధిముత్తో హోతి – అయం తతియో విమోక్ఖో.

సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా “అనన్తో ఆకాసో”తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – అయం చతుత్థో విమోక్ఖో.

సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ “అనన్తం విఞ్ఞాణ”న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – అయం పఞ్చమో విమోక్ఖో.

సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ “నత్థి కిఞ్చీ”తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – అయం ఛట్ఠో విమోక్ఖో.

సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – అయం సత్తమో విమోక్ఖో.

సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – అయం అట్ఠమో విమోక్ఖో.

“సమాధీ”తి. తయో సమాధీ – సవితక్కసవిచారో సమాధి, అవితక్కవిచారమత్తో సమాధి, అవితక్కఅవిచారో సమాధి.

“సమాపత్తీ”తి . నవ అనుపుబ్బవిహారసమాపత్తియో – పఠమజ్ఝానసమాపత్తి, దుతియజ్ఝానసమాపత్తి, తతియజ్ఝానసమాపత్తి, చతుత్థజ్ఝానసమాపత్తి, ఆకాసానఞ్చాయతనసమాపత్తి, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసమాపత్తి, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసమాపత్తి, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనసమాపత్తి, సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తి.

“సంకిలేస”న్తి హానభాగియో ధమ్మో. “వోదాన”న్తి విసేసభాగియో ధమ్మో. “వుట్ఠాన”న్తి. వోదానమ్పి వుట్ఠానం, తమ్హా తమ్హా సమాధిమ్హా వుట్ఠానమ్పి వుట్ఠానన్తి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా…పే… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స ఝానవిమోక్ఖసమాధిసమాపత్తీనం సంకిలేసం వోదానం వుట్ఠానం యథాభూతం ఞాణం.

౮౨౯. (౮) తత్థ కతమం తథాగతస్స పుబ్బేనివాసానుస్సతి యథాభూతం ఞాణం ? ఇధ తథాగతో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే “అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో”తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతీతి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా…పే… అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స పుబ్బేనివాసానుస్సతి యథాభూతం ఞాణం.

౮౩౦. (౯) తత్థ కతమం తథాగతస్స సత్తానం చుతూపపాతం యథాభూతం ఞాణం? ఇధ తథాగతో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – “ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా. తే కాయస్స భేదా పరం

మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా. తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా"తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతీతి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స సత్తానం చుతూపపాతం యథాభూతం ఞాణం.

౮౩౧. (౧౦) తత్థ కతమం తథాగతస్స ఆసవానం ఖయం యథాభూతం ఞాణం? ఇధ తథాగతో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీతి. యా తత్థ పఞ్ఞా పజాననా...పే.... అమోహో ధమ్మవిచయో సమ్మాదిట్ఠి – ఇదం తథాగతస్స ఆసవానం ఖయం యథాభూతం ఞాణన్తి.

దసకం.

ఞాణవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౭. ఖుద్దకవత్థువిభఙ్గో

౧. ఏకకమాతికా

౮౩౨. (౧)జాతిమదో (౨)గోత్తమదో (౩)ఆరోగ్యమదో (౪)యోబ్బనమదో (౫)జీవితమదో (౬)లాభమదో (౭)సక్కారమదో (౮) గరుకారమదో (౯) పురేక్ఖారమదో (౧౦) పరివారమదో (౧౧) భోగమదో (౧౨) వణ్ణమదో (౧౩) సుతమదో (౧౪) పటిభానమదో (౧౫) రత్తఞ్ఞుమదో (౧౬) పిణ్డపాతికమదో (౧౭) అనవఞ్ఞాతమదో (౧౮) ఇరియాపథమదో (౧౯) ఇద్ధిమదో (౨౦) యసమదో (౨౧) సీలమదో (౨౨) ఝానమదో (౨౩) సిప్పమదో (౨౪) ఆరోహమదో (౨౫) పరిణాహమదో (౨౬) సణ్ఠానమదో (౨౭) పారిపూరిమదో (౨౮)మదో (౨౯) పమాదో (౩౦) థమ్భో (౩౧) సారమ్భో (౩౨) అత్రిచ్ఛతా (౩౩)మహిచ్ఛతా (౩౪) పాపిచ్ఛతా (౩౫) సిఙ్గం (౩౬) తిన్తిణం (౩౭) చాపల్యం (౩౮)అసభాగవుత్తి (౩౯) అరతి (౪౦) తన్దీ (౪౧) విజమ్భితా (౪౨) భత్తసమ్మదో (౪౩) చేతసో చ లీనత్తం [చేతసో లీనత్తం (స్యా॰)] (౪౪) కుహనా (౪౫) లపనా (౪౬) నేమిత్తికతా (౪౭)నిప్పేసికతా (౪౮) లాభేన లాభం నిజిగీసనతా [నిజిగింసనతా (సీ॰), జిగింసనతా (స్యా॰)] (౪౯) సేయ్యోహమస్మీతి మానో (౫౦) సదిసోహమస్మీతి మానో (౫౧) హీనో హమస్మీతి మానో (౫౨) సేయ్యస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో (౫౩) సేయ్యస్స సదిసోహమస్మీతి మానో (౫౪) సేయ్యస్స హీనోహమస్మీతి మానో (౫౫) సదిసస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో (౫౬) సదిసస్స సదిసోహమస్మీతి మానో (౫౭) సదిసస్స హీనోహమస్మీతి మానో (౫౮) హీనస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో (౫౯) హీనస్స సదిసోహమస్మీతి మానో (౬౦) హీనస్స హీనోహమస్మీతి మానో (౬౧) మానో (౬౨) అతిమానో (౬౩) మానాతిమానో (౬౪) ఓమానో (౬౫)అధిమానో (౬౬) అస్మిమానో (౬౭) మిచ్ఛామానో (౬౮) ఞాతివితక్కో (౬౯)జనపదవితక్కో (౭౦) అమరవితక్కో (౭౧) పరానుద్దయతాపటిసంయుత్తో వితక్కో (౭౨) లాభసక్కారసిలోకపటిసంయుత్తో వితక్కో (౭౩) అనవఞ్ఞత్తిపటిసంయుత్తో వితక్కో

ఏకకం.

౨. దుకమాతికా

౮౩౩. (౧) కోధో చ ఉపనాహో చ (౨) మక్ఖో చ పళాసో [పలాసో (సీ॰ స్యా॰)] చ (౩) ఇస్సా చ మచ్ఛరియఞ్చ (౪) మాయా చ సాఠేయ్యఞ్చ (౫) అవిజ్జా చ భవతణ్హా చ (౬) భవదిట్ఠి చ విభవదిట్ఠి చ (౭) సస్సతదిట్ఠి చ ఉచ్ఛేదదిట్ఠి చ (౮) అన్తవాదిట్ఠి చ అనన్తవాదిట్ఠి చ (౯) పుబ్బన్తానుదిట్ఠి చ అపరన్తానుదిట్ఠి చ (౧౦) అహిరికఞ్చ అనోత్తప్పఞ్చ (౧౧) దోవచస్సతా చ పాపమిత్తతా చ (౧౨) అనజ్జవో చ అమద్దవో చ (౧౩) అక్ఖన్తి చ అసోరచ్చఞ్చ (౧౪) అసాఖల్యఞ్చ అప్పటిసన్థారో చ (౧౫)ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా చ భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా చ (౧౬) ముట్ఠస్సచ్చఞ్చ అసమ్పజఞ్ఞఞ్చ (౧౭) సీలవిపత్తి చ దిట్ఠివిపత్తి చ (౧౮) అజ్ఝత్తసంయోజనఞ్చ బహిద్ధాసంయోజనఞ్చ

దుకం.

౩. తికమాతికా

౮౩౪. (౧) తీణి అకుసలమూలాని (౨) తయో అకుసలవితక్కా (౩) తిస్సో అకుసలసఞ్ఞా (౪) తిస్సో అకుసలధాతుయో (౫) తీణి దుచ్చరితాని (౬) తయో ఆసవా (౭) తీణి సంయోజనాని (౮) తిస్సో తణ్హా (౯) అపరాపి తిస్సో తణ్హా (౧౦) అపరాపి తిస్సో తణ్హా (౧౧) తిస్సో ఏసనా (౧౨) తిస్సో విధా (౧౩) తీణి భయాని (౧౪)తీణి తమాని (౧౫) తీణి తిత్థాయతనాని (౧౬) తయో కిఞ్చనా (౧౭) తీణి అఙ్గణాని (౧౮) తీణి మలాని (౧౯) తీణి విసమాని (౨౦) అపరానిపి తీణి విసమాని (౨౧) తయో అగ్గీ (౨౨) తయో కసావా (౨౩) అపరేపి తయో కసావా (౨౪)అస్సాదదిట్ఠి, అత్తానుదిట్ఠి, మిచ్ఛాదిట్ఠి (౨౫) అరతి, విహేసా, అధమ్మచరియా (౨౬)దోవచస్సతా, పాపమిత్తతా, నానత్తసఞ్ఞా (౨౭) ఉద్ధచ్చం, కోసజ్జం, పమాదో (౨౮) అసన్తుట్ఠితా, అసమ్పజఞ్ఞతా, మహిచ్ఛతా (౨౯) అహిరికం, అనోత్తప్పం, పమాదో (౩౦)అనాదరియం, దోవచస్సతా, పాపమిత్తతా (౩౧) అస్సద్ధియం, అవదఞ్ఞుతా, కోసజ్జం (౩౨) ఉద్ధచ్చం, అసంవరో, దుస్సీల్యం (౩౩) అరియానం అదస్సనకమ్యతా, సద్ధమ్మం అసోతుకమ్యతా, ఉపారమ్భచిత్తతా (౩౪) ముట్ఠస్సచ్చం, అసమ్పజఞ్ఞం, చేతసో విక్ఖేపో (౩౫)అయోనిసో మనసికారో, కుమ్మగ్గసేవనా, చేతసో చ లీనత్తం

తికం.

౪. చతుక్కమాతికా

౮౩౫. (౧) చత్తారో ఆసవా (౨) చత్తారో గన్థా (౩) చత్తారో ఓఘా (౪) చత్తారో యోగా (౫) చత్తారి ఉపాదానాని (౬) చత్తారో తణ్హుప్పాదా (౭) చత్తారి అగతిగమనాని (౮) చత్తారో విపరియాసా [విపరియేసా (సీ॰ స్యా॰ క॰)] (౯) చత్తారో అనరియవోహారా (౧౦) అపరేపి చత్తారో అనరియవోహారా (౧౧) చత్తారి దుచ్చరితాని (౧౨) అపరానిపి చత్తారి దుచ్చరితాని (౧౩)చత్తారి భయాని (౧౪) అపరానిపి చత్తారి భయాని (౧౫) చతస్సో దిట్ఠియో

చతుక్కం.

౫. పఞ్చకమాతికా

౮౩౬. (౧) పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని (౨) పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని (౩) పఞ్చ మచ్ఛరియాని (౪) పఞ్చ సఙ్గా (౫) పఞ్చ సల్లా (౬) పఞ్చ చేతోఖిలా (౭)పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా [చేతసోవినిబద్ధా (క॰)] (౮) పఞ్చ నీవరణాని (౯) పఞ్చ కమ్మాని ఆనన్తరికాని (౧౦) పఞ్చ దిట్ఠియో (౧౧) పఞ్చ వేరా (౧౨) పఞ్చ బ్యసనా (౧౩) పఞ్చ అక్ఖన్తియా ఆదీనవా (౧౪) పఞ్చ భయాని (౧౫) పఞ్చ దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా

పఞ్చకం.

౬. ఛక్కమాతికా

౮౩౭. (౧) ఛ వివాదమూలాని (౨) ఛ ఛన్దరాగా (౩) ఛ విరోధవత్థూని (౪) ఛ తణ్హాకాయా (౫) ఛ అగారవా (౬) ఛ పరిహానియా ధమ్మా (౭) అపరేపి ఛ పరిహానియా ధమ్మా (౮) ఛ సోమనస్సుపవిచారా (౯) ఛ దోమనస్సుపవిచారా (౧౦)

ఛ ఉపేక్ఖుపవిచారా (౧౧) ఛ గేహసితాని సోమనస్సాని (౧౨) ఛ గేహసితాని దోమనస్సాని (౧౩) ఛ గేహసితా ఉపేక్ఖా (౧౪) ఛ దిట్ఠియో

ఛక్కం.

౭. సత్తకమాతికా

౮౩౮. (౧) సత్త అనుసయా (౨) సత్త సంయోజనాని (౩) సత్త పరియుట్ఠానాని (౪)సత్త అసద్ధమ్మా (౫) సత్త దుచ్చరితాని (౬) సత్త మానా (౭) సత్త దిట్ఠియో

సత్తకం.

౮. అట్ఠకమాతికా

౮౩౯. (౧) అట్ఠ కిలేసవత్థూని (౨) అట్ఠ కుసీతవత్థూని (౩) అట్ఠసు లోకధమ్మేసు చిత్తస్స పటిఘాతో (౪) అట్ఠ అనరియవోహారా (౫) అట్ఠ మిచ్ఛత్తా (౬) అట్ఠ పురిసదోసా (౭) అట్ఠ అసఞ్ఞీవాదా (౮) అట్ఠ నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా

అట్ఠకం.

౯. నవకమాతికా

౮౪౦. (౧) నవ ఆఘాతవత్థూని (౨) నవ పురిసమలాని (౩) నవవిధా మానా (౪)నవ తణ్హామూలకా ధమ్మా (౫) నవ ఇఞ్జితాని (౬) నవ మఞ్ఞితాని (౭) నవ ఫన్దితాని (౮) నవ పపఞ్చితాని (౯) నవ సఙ్ఖతాని

నవకం.

౧౦. దసకమాతికా

౮౪౧. (౧) దస కిలేసవత్థూని (౨) దస ఆఘాతవత్థూని (౩) దస అకుసలకమ్మపథా (౪) దస సంయోజనాని (౫) దస మిచ్ఛత్తా (౬) దసవత్థుకా మిచ్ఛాదిట్ఠి (౭) దసవత్థుకా అన్తగ్గాహికా దిట్ఠి

దసకం.

౮౪౨. అట్ఠారస తణ్హావిచరితాని అజ్ఝత్తికస్స ఉపాదాయ, అట్ఠారస తణ్హావిచరితాని బాహిరస్స ఉపాదాయ, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా ఛత్తింస తణ్హావిచరితాని హోన్తి. ఇతి అతీతాని ఛత్తింస తణ్హావిచరితాని, అనాగతాని ఛత్తింస తణ్హావిచరితాని, పచ్చుప్పన్నాని ఛత్తింస తణ్హావిచరితాని, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా అట్ఠ తణ్హావిచరితసతం హోతి. యాని చ ద్వాసట్ఠి దిట్ఠిగతాని బ్రహ్మజాలే వేయ్యాకరణే వుత్తాని భగవతా.

మాతికా.

(౧) జాతిమదో

౮౪౩. తత్థ కతమో జాతిమదో? జాతిం పటిచ్చ మదో మజ్జనా మజ్జితత్తం మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో [ఉణ్ణతి ఉణ్ణామో (స్యా. క.) ధ. స. ౧౧౨౧] ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “జాతిమదో”.

(౨-౨౭) గోత్తమదాదీ

౮౪౪. తత్థ కతమో గోత్తమదో? గోత్తం పటిచ్చ…పే.… ఆరోగ్యం పటిచ్చ…పే.… యోబ్బనం పటిచ్చ…పే.… జీవితం పటిచ్చ…పే.… లాభం పటిచ్చ…పే.… సక్కారం పటిచ్చ…పే.… గరుకారం పటిచ్చ…పే.… పురేక్ఖారం పటిచ్చ…పే.… పరివారం పటిచ్చ…పే.… భోగం పటిచ్చ…పే.… వణ్ణం పటిచ్చ…పే.… సుతం పటిచ్చ…పే.… పటిభానం పటిచ్చ…పే.… రత్తఞ్ఞుతం పటిచ్చ…పే.… పిణ్డపాతికత్తం పటిచ్చ…పే.… అనవఞ్ఞాతం పటిచ్చ…పే.… ఇరియాపథం పటిచ్చ…పే.… ఇద్ధిం పటిచ్చ…పే.… యసం పటిచ్చ…పే.… సీలం పటిచ్చ…పే.… ఝానం పటిచ్చ…పే.… సిప్పం పటిచ్చ…పే.… ఆరోహం పటిచ్చ…పే.… పరిణాహం పటిచ్చ…పే.… సణ్ఠానం పటిచ్చ…పే.… పారిపూరిం పటిచ్చ మదో మజ్జనా మజ్జితత్తం మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “పారిపూరిమదో”.

(౨౮) మదో

౮౪౫. తత్థ కతమో మదో? యో మదో మజ్జనా మజ్జితత్తం మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “మదో”.

(౨౯) పమాదో

౮౪౬. తత్థ కతమో పమాదో? కాయదుచ్చరితే వా వచీదుచ్చరితే వా మనోదుచ్చరితే వా పఞ్చసు వా కామగుణేసు చిత్తస్స వోస్సగ్గో వోస్సగ్గానుప్పదానం కుసలానం వా ధమ్మానం భావనాయ అసక్కచ్చకిరియతా అసాతచ్చకిరియతా అనట్ఠితకిరియతా ఓలీనవుత్తితా నిక్ఖిత్తఛన్దతా నిక్ఖిత్తధురతా అనాసేవనా అభావనా అబహులీకమ్మం అనధిట్ఠానం అననుయోగో పమాదో, యో ఏవరూపో పమాదో పమజ్జనా పమజ్జితత్తం – అయం వుచ్చతి “పమాదో”.

(౩౦) థమ్భో

౮౪౭. తత్థ కతమో థమ్భో? యో థమ్భో థమ్భనా థమ్భితత్తం కక్ఖళియం ఫారుసియం ఉజుచిత్తతా అముదుతా – అయం వుచ్చతి “థమ్భో”.

(౩౧) సారమ్భో

៤៤៤. తత్థ కతమో సారమ్భో? యో సారమ్భో పటిసారమ్భో సారమ్భనా పటిసారమ్భనా పటిసారమ్భితత్తం – అయం వుచ్చతి "సారమ్భో".

(౩౨) అత్రిచ్ఛతా

౮౪౯. తత్థ కతమా అత్రిచ్ఛతా? ఇతరీతరచీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి పఞ్చహి వా కామగుణేహి అసన్తుట్ఠస్స భియ్యోకమ్యతా , యా ఏవరూపా ఇచ్ఛా ఇచ్ఛాగతా అత్రిచ్ఛతా రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "అత్రిచ్ఛతా".

(౩౩) మహిచ్ఛతా

౮౫౦. తత్థ కతమా మహిచ్ఛతా? ఇతరీతరచీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి పఞ్చహి వా కామగుణేహి అసన్తుట్ఠస్స భియ్యోకమ్యతా, యా ఏవరూపా ఇచ్ఛా ఇచ్ఛాగతా మహిచ్ఛతా రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "మహిచ్ఛతా".

(౩౪) పాపిచ్ఛతా

౮౫౧. తత్థ కతమా పాపిచ్ఛతా? ఇధేకచ్చో అస్సద్ధో సమానో "సద్ధోతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి, దుస్సీలో సమానో "సీలవాతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి, అప్పస్సుతో సమానో "బహుస్సుతోతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి, సఙ్గణికారామో సమానో "పవివిత్తోతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి, కుసీతో సమానో "ఆరద్ధవీరియోతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి, ముట్ఠస్సతీ సమానో "ఉపట్ఠితస్సతీతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి, అసమాహితో సమానో "సమాహితోతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి, దుప్పఞ్ఞో సమానో "పఞ్ఞవాతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి, అఖీణాసవో సమానో "ఖీణాసవోతి మం జనో జానాతూ"తి ఇచ్ఛతి – యా ఏవరూపా ఇచ్ఛా ఇచ్ఛాగతా పాపిచ్ఛతా రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "పాపిచ్ఛతా".

(౩౫) సిఙ్గం

౮౫౨. తత్థ కతమం సిఙ్గం? యం సిఙ్గం సిఙ్గారతా చాతురతా చాతురియం పరిక్ఖత్తతా పారిక్ఖత్తియం – ఇదం వుచ్చతి "సిఙ్గం".

(౩౬) తిన్తిణం

౮౫౩. తత్థ కతమం తిన్తిణం? యం తిన్తిణం తిన్తిణాయనా తిన్తిణాయితత్తం లోలుప్పం లోలుప్పాయనా లోలుప్పాయితత్తం పుచ్ఛఞ్జికతా సాధుకమ్యతా – ఇదం వుచ్చతి "తిన్తిణం".

(౩౭) చాపల్యం

౮౫౪. తత్థ కతమం చాపల్యం? చీవరమణ్డనా పత్తమణ్డనా సేనాసనమణ్డనా ఇమస్స వా పూతికాయస్స బాహిరానం వా పరిక్ఖారానం మణ్డనా విభూసనా కేళనా పరికేళనా గిద్ధికతా గిద్ధికత్తం చపలతా చాపల్యం – ఇదం వుచ్చతి “చాపల్యం”.

(౩౮) అసభాగవుత్తి

౮౫౫. తత్థ కతమం అసభాగవుత్తి? మాతరి వా పితరి వా జేట్ఠే వా భాతరి వా ఆచరియేసు వా ఉపజ్ఝాయే వా బుద్ధే వా సావకేసు వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేసు గరుట్ఠానియేసు విప్పటికూలగ్గాహితా విపచ్చనీకసాతతా అనాదరియం అనాదరియతా అగారవతా అప్పతిస్సవతా – అయం వుచ్చతి “అసభాగవుత్తి”.

(౩౯) అరతి

౮౫౬. తత్థ కతమా అరతి? పన్తేసు వా సేనాసనేసు అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేసు వా అధికుసలేసు ధమ్మేసు అరతి అరతితా అనభిరతి అనభిరమణా ఉక్కణ్ఠితా పరితస్సితా – అయం వుచ్చతి “అరతి”.

(౪౦) తన్దీ

౮౫౭. తత్థ కతమా తన్దీ? యా తన్దీ తన్దియనా తన్దిమనకతా ఆలస్యం ఆలస్యాయనా ఆలస్యాయితత్తం – అయం వుచ్చతి “తన్దీ”.

(౪౧) విజమ్భితా

౮౫౮. తత్థ కతమా విజమ్భితా? యా కాయస్స జమ్భనా విజమ్భనా ఆనమనా వినమనా సన్నమనా పణమనా బ్యాధియకం – అయం వుచ్చతి “విజమ్భితా”.

(౪౨) భత్తసమ్మదో

౮౫౯. తత్థ కతమో భత్తసమ్మదో? యా భుత్తావిస్స భత్తముచ్ఛా భత్తకిలమథో భత్తపరిళాహో కాయదుట్ఠుల్లం – అయం వుచ్చతి “భత్తసమ్మదో”.

(౪౩) చేతసో చ లీనత్తం

౮౬౦. తత్థ కతమం చేతసో చ లీనత్తం? యా చిత్తస్స అకల్యతా అకమ్మఞ్ఞతా ఓలీయనా సల్లీయనా లీనం లీయనా లీయితత్తం థినం థియనా థియితత్తం చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి “చేతసో చ లీనత్తం”.

(౪౪) కుహనా

౮౬౧. తత్థ కతమా కుహనా? లాభసక్కారసిలోకసన్నిస్సితస్స పాపిచ్ఛస్స ఇచ్ఛాపకతస్స పచ్చయపటిసేవనసఙ్ఖాతేన [పచ్చయపటిసేధనసఙ్ఖాతేన (సీ॰)] వా సామన్తజప్పితేన వా ఇరియాపథస్స వా అఠపనా [ఆఠపనా (క॰)] ఠపనా సణ్ఠపనా భాకుటితా భాకుటియం కుహనా కుహాయనా కుహితత్తం – అయం వుచ్చతి “కుహనా”.

(౪౨) లపనా

౮౬౨. తత్థ కతమా లపనా? లాభసక్కారసిలోకసన్నిస్సితస్స పాపిచ్ఛస్స ఇచ్ఛాపకతస్స యా పరేసం ఆలపనా లపనా సల్లపనా ఉల్లపనా సముల్లపనా ఉన్నహనా సమున్నహనా ఉక్కాచనా సముక్కాచనా అనుప్పియభాణితా చాటుకమ్యతా ముగ్గసూప్యతా పారిభటయతా – అయం వుచ్చతి "లపనా".

(౪౬) నేమిత్తికతా

౮౬౩. తత్థ కతమా నేమిత్తికతా? లాభసక్కారసిలోకసన్నిస్సితస్స పాపిచ్ఛస్స ఇచ్ఛాపకతస్స యం పరేసం నిమిత్తం నిమిత్తకమ్మం ఓభాసో ఓభాసకమ్మం సామన్తజప్పా పరికథా – అయం వుచ్చతి "నేమిత్తికతా".

(౪౭) నిప్పేసికతా

౮౬౪. తత్థ కతమా నిప్పేసికతా? లాభసక్కారసిలోకసన్నిస్సితస్స పాపిచ్ఛస్స ఇచ్ఛాపకతస్స యా పరేసం అక్కోసనా వమ్భనా గరహణా ఉక్ఖేపనా సముక్ఖేపనా ఖిపనా సఙ్ఖిపనా పాపనా సమ్పాపనా అవణ్ణహారికా పరపిట్ఠిమంసికతా – అయం వుచ్చతి "నిప్పేసికతా".

(౪౮) లాభేన లాభం నిజిగీసనతా

౮౬౫. తత్థ కతమా లాభేన లాభం నిజిగీసనతా? లాభసక్కారసిలోకసన్నిస్సితో పాపిచ్ఛో ఇచ్ఛాపకతో ఇతో లద్ధం ఆమిసం అముత్ర హరతి అముత్ర వా లద్ధం ఆమిసం ఇధ ఆహరతి, యా ఏవరూపా ఆమిసస్స ఏట్ఠి గవేట్ఠి పరియేట్ఠి ఏసనా గవేసనా పరియేసనా – అయం వుచ్చతి "లాభేన లాభం నిజిగీసనతా".

(౪౯) సేయ్యోహమస్మీతి మానో

౮౬౬. తత్థ కతమో సేయ్యోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా ధనేన వా అజ్ఝేనేన వా కమ్మాయతనేన వా సిప్పాయతనేన వా విజ్జాట్ఠానేన [విజ్జట్ఠానేన (స్యా.)] వా సుతేన వా పటిభానేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా మానం జప్పేతి, యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "సేయ్యోహమస్మీతి మానో".

(౫౦) సదిసోహమస్మీతి మానో

౮౬౭. తత్థ కతమో సదిసోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా ధనేన వా అజ్ఝేనేన వా కమ్మాయతనేన వా సిప్పాయతనేన వా విజ్జాట్ఠానేన వా సుతేన వా పటిభానేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా మానం జప్పేతి, యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "సదిసోహమస్మీతి మానో".

(౫౧) హీనోహమస్మీతి మానో

౮౬౮. తత్థ కతమో హీనోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా ధనేన వా అజ్ఝేనేన వా కమ్మాయతనేన వా సిప్పాయతనేన వా విజ్జాట్ఠానేన వా సుతేన వా పటిభానేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా ఓమానం జప్పేతి, యో ఏవరూపో ఓమానో ఓమఞ్ఞనా ఓమఞ్ఞితత్తం హీళనా ఓహీళనా ఓహీళితత్తం అత్తుఞ్ఞా అత్తవఞ్ఞా అత్తపరిభవో – అయం వుచ్చతి "హీనోహమస్మీతి మానో".

(౨.౨) సేయ్యస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో

౮౬౯. తత్థ కతమో సేయ్యస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో సేయ్యో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా ధనేన వా అజ్ఝేనేన వా కమ్మాయతనేన వా సిప్పాయతనేన వా విజ్జాట్ఠానేన వా సుతేన వా పటిభానేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి సేయ్యం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ మానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "సేయ్యస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో".

(౨.౩) సేయ్యస్స సదిసోహమస్మీతి మానో

౮౭౦. తత్థ కతమో సేయ్యస్స సదిసోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో సేయ్యో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా ధనేన వా అజ్ఝేనేన వా కమ్మాయతనేన వా సిప్పాయతనేన వా విజ్జాట్ఠానేన వా సుతేన వా పటిభానేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి సదిసం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ మానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "సేయ్యస్స సదిసోహమస్మీతి మానో".

(౨.౪) సేయ్యస్స హీనోహమస్మీతి మానో

౮౭౧. తత్థ కతమో సేయ్యస్స హీనోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో సేయ్యో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా ధనేన వా అజ్ఝేనేన వా కమ్మాయతనేన వా సిప్పాయతనేన వా విజ్జాట్ఠానేన వా సుతేన వా పటిభానేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి హీనం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ ఓమానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో ఓమానో ఓమఞ్ఞనా ఓమఞ్ఞితత్తం హీళనా ఓహీళనా ఓహీళితత్తం అత్తుఞ్ఞా అత్తవఞ్ఞా అత్తపరిభవో – అయం వుచ్చతి "సేయ్యస్స హీనోహమస్మీతి మానో".

(౨.౫) సదిసస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో

౮౭౨. తత్థ కతమో సదిసస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో సదిసో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా…పే… అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి సేయ్యం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ మానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం…పే… కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "సదిసస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో".

(౫౬) సదిసస్స సదిసోహమస్మీతి మానో

౮౭౩. తత్థ కతమో సదిసస్స సదిసోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో సదిసో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా...పే॰... అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి సదిసం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ మానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "సదిసస్స సదిసోహమస్మీతి మానో".

(౫౭) సదిసస్స హీనోహమస్మీతి మానో

౮౭౪. తత్థ కతమో సదిసస్స హీనోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో సదిసో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా...పే॰... అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి హీనం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ ఓమానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో ఓమానో ఓమఞ్ఞనా ఓమఞ్ఞితత్తం హీళనా ఓహీళనా ఓహీళితత్తం అత్తుఞ్ఞా అత్తవఞ్ఞా అత్తపరిభవో – అయం వుచ్చతి "సదిసస్స హీనోహమస్మీతి మానో".

(౫౮) హీనస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో

౮౭౫. తత్థ కతమో హీనస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో హీనో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా...పే॰... అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి సేయ్యం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ మానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "హీనస్స సేయ్యోహమస్మీతి మానో".

(౫౯) హీనస్స సదిసోహమస్మీతి మానో

౮౭౬. తత్థ కతమో హీనస్స సదిసోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో హీనో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా...పే॰... అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి సదిసం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ మానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "హీనస్స సదిసోహమస్మీతి మానో".

(౬౦) హీనస్స హీనోహమస్మీతి మానో

౮౭౭. తత్థ కతమో హీనస్స హీనోహమస్మీతి మానో? ఇధేకచ్చో హీనో హోతి జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా...పే॰... అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి సదిసం అత్తానం దహతి; సో తం నిస్సాయ ఓమానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో ఓమానో ఓమఞ్ఞనా ఓమఞ్ఞితత్తం హీళనా ఓహీళనా ఓహీళితత్తం అత్తుఞ్ఞా అత్తవఞ్ఞా అత్తపరిభవో – అయం వుచ్చతి "హీనస్స హీనోహమస్మీతి మానో".

(౬౧) మానో

౮౭౮. తత్థ కతమో మానో? యో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “మానో”.

(౬౨) అతిమానో

౮౭౯. తత్థ కతమో అతిమానో? ఇధేకచ్చో జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా...పే.... అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పరేహి అత్తానం అతిమఞ్ఞతి. యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “అతిమానో”.

(౬౩) మానాతిమానో

౮౮౦. తత్థ కతమో మానాతిమానో? ఇధేకచ్చో జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా...పే.... అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా పుబ్బకాలం పరేహి సదిసం అత్తానం దహతి, అపరకాలం అత్తానం సేయ్యం దహతి. యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “మానాతిమానో”.

(౬౪) ఓమానో

౮౮౧. తత్థ కతమో ఓమానో? ఇధేకచ్చో జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా ధనేన వా అజ్ఝేనేన వా కమ్మాయతనేన వా సిప్పాయతనేన వా విజ్జాట్ఠానేన వా సుతేన వా పటిభానేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా ఓమానం జప్పేతి. యో ఏవరూపో ఓమానో ఓమఞ్ఞనా ఓమఞ్ఞితత్తం హీళనా ఓహీళనా ఓహీళితత్తం అత్తుఞ్ఞా అత్తవఞ్ఞా అత్తపరిభవో – అయం వుచ్చతి “ఓమానో”.

(౬౫) అధిమానో

౮౮౨. తత్థ కతమో అధిమానో? అప్పత్తే పత్తసఞ్ఞితా, అకతే కతసఞ్ఞితా, అనధిగతే అధిగతసఞ్ఞితా, అసచ్ఛికతే సచ్ఛికతసఞ్ఞితా, యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “అధిమానో”.

(౬౬) అస్మిమానో

౮౮౩. తత్థ కతమో అస్మిమానో? రూపం అస్మీతి మానో, అస్మీతి ఛన్దో , అస్మీతి అనుసయో, వేదనా...పే.... సఞ్ఞా...పే.... సఙ్ఖారా...పే.... విఞ్ఞాణం అస్మీతి మానో, అస్మీతి ఛన్దో, అస్మీతి అనుసయో, యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “అస్మిమానో”.

(౬౭) మిచ్ఛామానో

౮౮౪. తత్థ కతమో మిచ్ఛామానో? ఇధేకచ్చో పాపకేన వా కమ్మాయతనేన పాపకేన వా సిప్పాయతనేన పాపకేన వా విజ్జాట్ఠానేన పాపకేన వా సుతేన పాపకేన వా పటిభానేన పాపకేన వా సీలేన పాపకేన వా వతేన పాపకేన వా సీలబ్బతేన పాపికాయ వా దిట్ఠియా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా మానం జప్పేతి, యో ఏవరూపో మానో మఞ్ఞనా మఞ్ఞితత్తం ఉన్నతి ఉన్నామో ధజో సమ్పగ్గాహో కేతుకమ్యతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "మిచ్ఛామానో".

(౬౮) ఞాతివితక్కో

౮౮౫. తత్థ కతమో ఞాతివితక్కో? ఞాతకే ఆరబ్భ గేహసితో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "ఞాతివితక్కో".

(౬౯) జనపదవితక్కో

౮౮౬. తత్థ కతమో జనపదవితక్కో? జనపదం ఆరబ్భ గేహసితో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "జనపదవితక్కో".

(౭౦) అమరవితక్కో

౮౮౭. తత్థ కతమో అమరవితక్కో? దుక్కరకారితాపటిసంయుత్తో వా దిట్ఠిగతపటిసంయుత్తో వా గేహసితో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "అమరవితక్కో".

(౭౧) పరానుద్దయతాపటిసంయుత్తో వితక్కో

౮౮౮. తత్థ కతమో పరానుద్దయతాపటిసంయుత్తో వితక్కో? ఇధేకచ్చో గిహీహి సంసట్ఠో విహరతి సహనన్దీ సహసోకీ, సుఖితేసు సుఖితో, దుక్ఖితేసు దుక్ఖితో, ఉప్పన్నేసు కిచ్చకరణీయేసు అత్తనా వా యోగం ఆపజ్జతి. యో తత్థ గేహసితో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "పరానుద్దయతాపటిసంయుత్తో వితక్కో".

(౭౨) లాభాదిపటిసంయుత్తో వితక్కో

౮౮౯. తత్థ కతమో లాభసక్కారసిలోకపటిసంయుత్తో వితక్కో? లాభసక్కారసిలోకం ఆరబ్భ గేహసితో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "లాభసక్కారసిలోకపటిసంయుత్తో వితక్కో".

(౭౩) అనవఞ్ఞత్తిపటిసంయుత్తో వితక్కో

౮౯౦. తత్థ కతమో అనవఞ్ఞత్తిపటిసంయుత్తో వితక్కో? ఇధేకచ్చో జాతియా వా గోత్తేన వా కోలపుత్తియేన వా వణ్ణపోక్ఖరతాయ వా ధనేన వా అజ్ఝేనేన వా కమ్మాయతనేన వా సిప్పాయతనేన వా విజ్జాట్ఠానేన వా సుతేన వా పటిభానేన వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన వత్థునా మా మం పరే అవజానింసూతి. యో తత్థ గేహసితో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "అనవఞ్ఞత్తిపటిసంయుత్తో వితక్కో".

౨. దుకనిద్దేసో

(౧) కోధో చ ఉపనాహో చ

౮౯౧. (క) తత్థ కతమో కోధో? యో కోధో కుజ్ఝనా కుజ్ఝితత్తం దోసో దుస్సనా దుస్సితత్తం బ్యాపత్తి బ్యాపజ్జనా బ్యాపజ్జితత్తం విరోధో పటివిరోధో చణ్డిక్కం అసురోపో అనత్తమనతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “కోధో”.

(ఖ) తత్థ కతమో ఉపనాహో? పుబ్బకాలం కోధో, అపరకాలం ఉపనాహో. యో ఏవరూపో ఉపనాహో ఉపనయ్హనా ఉపనయ్హితత్తం అట్ఠపనా ఠపనా సణ్ఠపనా అనుసంసన్దనా అనుప్పబన్ధనా దళ్హీకమ్మం కోధస్స – అయం వుచ్చతి “ఉపనాహో”.

(౨) మక్ఖో చ పళాసో చ

౮౯౨. (క) తత్థ కతమో మక్ఖో? యో మక్ఖో మక్ఖాయనా మక్ఖాయితత్తం [మక్ఖియనా మక్ఖియితత్తం (సీ. క.)] నిట్ఠురియం నిట్ఠురియకమ్మం – అయం వుచ్చతి “మక్ఖో”.

(ఖ) తత్థ కతమో పళాసో? యో పళాసో పళాసాయనా [పలాసాయనా పలాసాయితత్తం (స్యా.)] పళాసాహారో వివాదట్ఠానం యుగగ్గాహో అప్పటినిస్సగ్గో – అయం వుచ్చతి “పళాసో”.

(౩) ఇస్సా చ మచ్ఛరియఞ్చ

౮౯౩. (క) తత్థ కతమా ఇస్సా? యా పరలాభసక్కారగరుకారమాననవన్దనపూజనాసు ఇస్సా ఇస్సాయనా ఇస్సాయితత్తం ఉసూయా ఉసూయనా ఉసూయితత్తం – అయం వుచ్చతి “ఇస్సా”.

(ఖ) తత్థ కతమం మచ్ఛరియం? పఞ్చ మచ్ఛరియాని – ఆవాసమచ్ఛరియం, కులమచ్ఛరియం, లాభమచ్ఛరియం, వణ్ణమచ్ఛరియం, ధమ్మమచ్ఛరియం. యం ఏవరూపం మచ్ఛేరం మచ్ఛరాయనా మచ్ఛరాయితత్తం వేవిచ్ఛం కదరియం కటుకఞ్చుకతా అగ్గహితత్తం [పగ్గహితత్తం (సీ. క.) ధ. స. ౧౧౨౭] చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి “మచ్ఛరియం”.

(౪) మాయా చ సాఠేయ్యఞ్చ

౮౯౪. (క) తత్థ కతమా మాయా? ఇధేకచ్చో కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా, వాచాయ దుచ్చరితం చరిత్వా, మనసా దుచ్చరితం చరిత్వా తస్స పటిచ్ఛాదనహేతుం పాపికం ఇచ్ఛం పణిదహతి. “మా మం జఞ్ఞా”తి ఇచ్ఛతి. “మా మం జఞ్ఞా”తి సఙ్కప్పేతి. “మా మం జఞ్ఞా”తి వాచం భాసతి. “మా మం జఞ్ఞా”తి కాయేన పరక్కమతి. యా ఏవరూపా మాయా మాయావితా అచ్చాసరా వఞ్చనా నికతి వికిరణా పరిహరణా గూహనా పరిగూహనా ఛాదనా పటిచ్ఛాదనా అనుత్తానీకమ్మం అనావికమ్మం వోచ్ఛాదనా పాపకిరియా – అయం వుచ్చతి “మాయా”.

(ఖ) తత్థ కతమం సాఠేయ్యం? ఇధేకచ్చో సఠో హోతి పరిసఠో. యం తత్థ సఠం సఠతా సాఠేయ్యం కక్కరతా కక్కరియం [కక్ఖళతా కక్ఖళియం (స్యా.)] పరిక్ఖత్తతా పారిక్ఖత్తియం – ఇదం వుచ్చతి “సాఠేయ్యం”.

(౩) అవిజ్జా చ భవతణ్హా చ

౮౯౩. (క) తత్థ కతమా అవిజ్జా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం…పే.… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జా”.

(ఖ) తత్థ కతమా భవతణ్హా? యో భవేసు భవచ్ఛన్దో భవరాగో భవనన్దీ భవతణ్హా భవసినేహో భవపరిళాహో భవముచ్ఛా భవజ్ఝోసానం – అయం వుచ్చతి “భవతణ్హా”.

(౬) భవదిట్ఠి చ విభవదిట్ఠి చ

౮౯౬. (క) తత్థ కతమా భవదిట్ఠి? “భవిస్సతి అత్తా చ లోకో చా”తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే.… విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి “భవదిట్ఠి”.

(ఖ) తత్థ కతమా విభవదిట్ఠి? “న భవిస్సతి అత్తా చ లోకో చా”తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే.… విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి విభవదిట్ఠి.

(౭) సస్సతదిట్ఠి చ ఉచ్ఛేదదిట్ఠి చ

౮౯౭. (క) తత్థ కతమా సస్సతదిట్ఠి? “సస్సతో అత్తా చ లోకో చా”తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే.… విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి “సస్సతదిట్ఠి”.

(ఖ) తత్థ కతమా ఉచ్ఛేదదిట్ఠి? “ఉచ్ఛిజ్జిస్సతి అత్తా చ లోకో చా”తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే.… విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి “ఉచ్ఛేదదిట్ఠి”.

(౮) అన్తవాదిట్ఠి చ అనన్తవాదిట్ఠి చ

౮౯౮. (క) తత్థ కతమా అన్తవాదిట్ఠి? “అన్తవా అత్తా చ లోకో చా”తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే.… విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి “అన్తవాదిట్ఠి”.

(ఖ) తత్థ కతమా అనన్తవాదిట్ఠి? “అనన్తవా అత్తా చ లోకో చా”తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే.… విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి “అనన్తవాదిట్ఠి”.

(౯) పుబ్బన్తానుదిట్ఠి చ అపరన్తానుదిట్ఠి చ

౮౯౯. (క) తత్థ కతమా పుబ్బన్తానుదిట్ఠి? పుబ్బన్తం ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి "పుబ్బన్తానుదిట్ఠి".

(ఖ) తత్థ కతమా అపరన్తానుదిట్ఠి? అపరన్తం ఆరబ్భ యా ఉప్పజ్జతి దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి "అపరన్తానుదిట్ఠి".

(౧౦) అహిరికఞ్చ అనోత్తప్పఞ్చ

౯౦౦. (క) తత్థ కతమం అహిరికం? యం న హిరీయతి హిరియితబ్బేన, న హిరీయతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా – ఇదం వుచ్చతి "అహిరికం".

(ఖ) తత్థ కతమం అనోత్తప్పం? యం న ఓత్తప్పతి ఓత్తప్పితబ్బేన న ఓత్తప్పతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా – ఇదం వుచ్చతి "అనోత్తప్పం".

(౧౧) దోవచస్సతా చ పాపమిత్తతా చ

౯౦౧. (క) తత్థ కతమా దోవచస్సతా? సహధమ్మికే వుచ్చమానే దోవచస్సాయం దోవచస్సియం దోవచస్సతా విప్పటికులగ్గాహితా విపచ్చనీకసాతతా అనాదరియం అనాదరతా అగారవతా అప్పతిస్సవతా – అయం వుచ్చతి "దోవచస్సతా".

(ఖ) తత్థ కతమా పాపమిత్తతా? యే తే పుగ్గలా అస్సద్ధా దుస్సీలా అప్పస్సుతా మచ్ఛరినో దుప్పఞ్ఞా, యా తేసం సేవనా నిసేవనా సంసేవనా భజనా సమ్భజనా భత్తి సమ్భత్తి సమ్పవఙ్కతా – అయం వుచ్చతి "పాపమిత్తతా".

(౧౨) అనజ్జవో చ అమద్దవో చ

౯౦౨. (క) తత్థ కతమో అనజ్జవో? యో అనజ్జవో అనజ్జవతా జిమ్హతా వఙ్కతా కుటిలతా – అయం వుచ్చతి "అనజ్జవో".

(ఖ) తత్థ కతమో అమద్దవో ? యా అముదుతా అమద్దవతా కక్ఖళియం ఫారుసియం కక్ఖళతా కఠినతా [కధినతా (స్యా॰ క॰)] ఉజుచిత్తతా అముదుతా – అయం వుచ్చతి "అమద్దవో".

(౧౩) అక్ఖన్తి చ అసోరచ్చఞ్చ

౯౦౩. (క) తత్థ కతమా అక్ఖన్తి? యా అక్ఖన్తి అక్ఖమనతా అనధివాసనతా చణ్డిక్కం అసురోపో అనత్తమనతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "అక్ఖన్తి".

(ఖ) తత్థ కతమం అసోరచ్చం? కాయికో వీతిక్కమో వాచసికో వీతిక్కమో కాయికవాచసికో వీతిక్కమో – ఇదం వుచ్చతి "అసోరచ్చం". సబ్బమ్పి దుస్సీల్యం అసోరచ్చం.

(౧౪) అసాఖల్యఞ్చ అప్పటిసన్థారో చ

౯౦౪. (క) తత్థ కతమం అసాఖల్యం? యా సా వాచా కణ్డకా కక్కసా పరకటుకా పరాభిసజ్జనీ కోధసామన్తా అసమాధిసంవత్తనికా తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి. యా తత్థ అసణ్హవాచతా అసఖిలవాచతా ఫరుసవాచతా – ఇదం వుచ్చతి "అసాఖల్యం".

(ఖ) తత్థ కతమో అప్పటిసన్థారో [అప్పటిసన్ధారో (క.)]? ద్వే పటిసన్థారా – ఆమిసపటిసన్థారో చ ధమ్మపటిసన్థారో చ. ఇధేకచ్చో అప్పటిసన్థారకో హోతి ఆమిసపటిసన్థారేన వా ధమ్మపటిసన్థారేన వా – అయం వుచ్చతి "అప్పటిసన్థారో".

(౧౫) ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా చ భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా చ

౯౦౫. (క) తత్థ కతమా ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా? ఇధేకచ్చో చక్ఖునా రూపం దిస్వా నిమిత్తగ్గాహీ హోతి అనుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ న పటిపజ్జతి, న రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే న సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే.… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే.… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే.… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే.… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ నిమిత్తగ్గాహీ హోతి అనుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ న పటిపజ్జతి, న రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే న సంవరం ఆపజ్జతి . యా ఇమేసం ఛన్నం ఇన్ద్రియానం అగుత్తి అగోపనా అనారక్ఖో అసంవరో – అయం వుచ్చతి "ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా".

(ఖ) తత్థ కతమా భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా? ఇధేకచ్చో అప్పటిసఙ్ఖా అయోనిసో ఆహారం ఆహారేతి దవాయ మదాయ మణ్డనాయ విభూసనాయ. యా తత్థ అసన్తుట్ఠితా అమత్తఞ్ఞుతా అప్పటిసఙ్ఖా భోజనే – అయం వుచ్చతి "భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా."

(౧౬) ముట్ఠస్సచ్చఞ్చ అసమ్పజఞ్ఞఞ్చ

౯౦౬. (క) తత్థ కతమం ముట్ఠస్సచ్చం? యా అస్సతి అననుస్సతి అప్పటిస్సతి అస్సతి అస్సరణతా అధారణతా పిలాపనతా సమ్ముస్సనతా – ఇదం వుచ్చతి "ముట్ఠస్సచ్చం".

(ఖ) తత్థ కతమం అసమ్పజఞ్ఞం? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం…పే.… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – ఇదం వుచ్చతి "అసమ్పజఞ్ఞం".

(౧౭) సీలవిపత్తి చ దిట్ఠివిపత్తి చ

౯౦౭. (క) తత్థ కతమా సీలవిపత్తి? యో కాయికో వీతిక్కమో వాచసికో వీతిక్కమో కాయికవాచసికో వీతిక్కమో – అయం వుచ్చతి "సీలవిపత్తి". సబ్బమ్పి దుస్సీల్యం సీలవిపత్తి.

(ఖ) తత్థ కతమా దిట్ఠివిపత్తి? “నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం...పే.... యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ”తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి “దిట్ఠివిపత్తి”. సబ్బాపి మిచ్ఛాదిట్ఠి దిట్ఠివిపత్తి.

(౧౮) అజ్ఝత్తసంయోజనఞ్చ బహిద్ధాసంయోజనఞ్చ

౯౦౮. (క) తత్థ కతమం అజ్ఝత్తసంయోజనం? పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని – అజ్ఝత్తసంయోజనం. (ఖ) పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని – బహిద్ధాసంయోజనం.

దుకం.

౩. తికనిద్దేసో

(౧) తీణి అకుసలమూలాని

౯౦౯. తత్థ కతమాని తీణి అకుసలమూలాని? లోభో, దోసో, మోహో.

(క) తత్థ కతమో లోభో? యో రాగో సారాగో అనునయో అనురోధో నన్దీ నన్దిరాగో చిత్తస్స సారాగో ఇచ్ఛా ముచ్ఛా అజ్ఝోసానం గేధో పలిగేధో సఙ్గో పఙ్కో ఏజా మాయా జనికా సఞ్జననీ సిబ్బినీ జాలినీ సరితా విసత్తికా సోతం విసటా [విసదా (సీ. క.) ధ. స. ౧౧౪౧] ఆయూహనీ [ఆయూహినీ (క.)] దుతియా పణిధి భవనేత్తి వనం వనథో సన్థవో [సన్ధవో (క.)] సినేహో అపేక్ఖా పటిబన్ధు ఆసా ఆసీసనా ఆసీసితత్తం [ఆసింసనా ఆసింసితత్తం (సీ. స్యా.)] రూపాసా సద్దాసా గన్ధాసా రసాసా ఫోట్ఠబ్బాసా లాభాసా ధనాసా పుత్తాసా జీవితాసా జప్పా అభిజప్పా జప్పనా జప్పితత్తం లోలుప్పం లోలుప్పాయనా లోలుప్పాయితత్తం పుచ్ఛఞ్జికతా సాధుకమ్యతా అధమ్మరాగో విసమలోభో నికన్తి నికామనా పత్థనా పిహనా సమ్పత్థనా కామతణ్హా భవతణ్హా విభవతణ్హా రూపతణ్హా అరూపతణ్హా నిరోధతణ్హా సద్దతణ్హా రూపతణ్హా గన్ధతణ్హా రసతణ్హా ఫోట్ఠబ్బతణ్హా ధమ్మతణ్హా ఓఘో యోగో గన్థో ఉపాదానం ఆవరణం నీవరణం ఛదనం బన్ధనం ఉపక్కిలేసో అనుసయో పరియుట్ఠానం లతా వేవిచ్ఛం దుక్ఖమూలం దుక్ఖనిదానం దుక్ఖప్పభవో మారపాసో మారబళిసం మారవిసయో తణ్హానదీ తణ్హాజాలం తణ్హాగద్దులం తణ్హాసముద్దో అభిజ్ఝా లోభో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “లోభో”.

(ఖ) తత్థ కతమో దోసో? “అనత్థం మే అచరీ”తి ఆఘాతో జాయతి, “అనత్థం మే చరతీ”తి ఆఘాతో జాయతి, “అనత్థం మే చరిస్సతీ”తి ఆఘాతో జాయతి, “పియస్స మే మనాపస్స అనత్థం అచరి”...పే.... అనత్థం చరతి...పే.... “అనత్థం చరిస్సతీ”తి ఆఘాతో జాయతి, “అప్పియస్స మే అమనాపస్స అత్థం అచరి”...పే.... అత్థం చరతి...పే.... “అత్థం చరిస్సతీ”తి ఆఘాతో జాయతి, అట్ఠానే వా పన ఆఘాతో జాయతి. యో ఏవరూపో చిత్తస్స ఆఘాతో పటిఘాతో పటిఘం పటివిరోధో కోపో పకోపో సమ్పకోపో దోసో పదోసో సమ్పదోసో చిత్తస్స బ్యాపత్తి మనోపదోసో కోధో కుజ్ఝనా కుజ్ఝితత్తం దోసో దుస్సనా దుస్సితత్తం బ్యాపత్తి బ్యాపజ్జనా బ్యాపజ్జితత్తం విరోధో పటివిరోధో చణ్డిక్కం అసురోపో అనత్తమనతా చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “దోసో”.

(గ) తత్థ కతమో మోహో? దుక్ఖే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖసముదయే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అఞ్ఞాణం, పుబ్బన్తే అఞ్ఞాణం, అపరన్తే అఞ్ఞాణం, పుబ్బన్తాపరన్తే అఞ్ఞాణం, ఇదప్పచ్చయతా పటిచ్చసముప్పన్నేసు ధమ్మేసు అఞ్ఞాణం, యం ఏవరూపం అఞ్ఞాణం అదస్సనం…పే.… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "మోహో". ఇమాని తీణి అకుసలమూలాని.

(౨) తయో అకుసలవితక్కా

౯౧౦. తత్థ కతమే తయో అకుసలవితక్కా? కామవితక్కో, బ్యాపాదవితక్కో, విహింసావితక్కో.

(క) తత్థ కతమో కామవితక్కో? కామపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "కామవితక్కో".

(ఖ) తత్థ కతమో బ్యాపాదవితక్కో? బ్యాపాదపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "బ్యాపాదవితక్కో".

(గ) తత్థ కతమో విహింసావితక్కో? విహింసాపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "విహింసావితక్కో". ఇమే తయో అకుసలవితక్కా.

(౩) తిస్సో అకుసలసఞ్ఞా

౯౧౧. తత్థ కతమా తిస్సో అకుసలసఞ్ఞా? కామసఞ్ఞా, బ్యాపాదసఞ్ఞా, విహింసాసఞ్ఞా.

(క) తత్థ కతమా కామసఞ్ఞా? కామపటిసంయుత్తా సఞ్ఞా సఞ్జానానా సఞ్జానితత్తం – అయం వుచ్చతి "కామసఞ్ఞా".

(ఖ) తత్థ కతమా బ్యాపాదసఞ్ఞా? బ్యాపాదపటిసంయుత్తా సఞ్ఞా సఞ్జాననా సఞ్జానితత్తం – అయం వుచ్చతి "బ్యాపాదసఞ్ఞా".

(గ) తత్థ కతమా విహింసాసఞ్ఞా? విహింసాపటిసంయుత్తా సఞ్ఞా సఞ్జాననా సఞ్జానితత్తం – అయం వుచ్చతి "విహింసాసఞ్ఞా". ఇమా తిస్సో అకుసలసఞ్ఞా.

(౪) తిస్సో అకుసలధాతుయో

౯౧౨. తత్థ కతమా తిస్సో అకుసలధాతుయో? కామధాతు, బ్యాపాదధాతు, విహింసాధాతు.

తత్థ కతమా కామధాతు? కామవితక్కో కామధాతు. బ్యాపాదవితక్కో బ్యాపాదధాతు. విహింసావితక్కో విహింసాధాతు.

(క) తత్థ కతమో కామవితక్కో? కామపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి "కామవితక్కో".

(ఖ) తత్థ కతమో బ్యాపాదవితక్కో ? బ్యాపాదపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి “బ్యాపాదవితక్కో”.

(గ) తత్థ కతమో విహింసావితక్కో? విహింసాపటిసంయుత్తో తక్కో వితక్కో మిచ్ఛాసఙ్కప్పో – అయం వుచ్చతి “విహింసావితక్కో”. ఇమా తిస్సో అకుసలధాతుయో.

(౨) తీణి దుచ్చరితాని

౯౧౩. తత్థ కతమాని తీణి దుచ్చరితాని? కాయదుచ్చరితం, వచీదుచ్చరితం, మనోదుచ్చరితం.

(క) తత్థ కతమం కాయదుచ్చరితం? పాణాతిపాతో, అదిన్నాదానం, కామేసుమిచ్ఛాచారో – ఇదం వుచ్చతి “కాయదుచ్చరితం”.

(ఖ) తత్థ కతమం వచీదుచ్చరితం? ముసావాదో, పిసుణా వాచా, ఫరుసా వాచా, సమ్ఫప్పలాపో – ఇదం వుచ్చతి “వచీదుచ్చరితం”.

(గ) తత్థ కతమం మనోదుచ్చరితం? అభిజ్ఝా , బ్యాపాదో, మిచ్ఛాదిట్ఠి – ఇదం వుచ్చతి “మనోదుచ్చరితం”.

(క-గ) తత్థ కతమం కాయదుచ్చరితం? అకుసలం కాయకమ్మం కాయదుచ్చరితం, అకుసలం వచీకమ్మం వచీదుచ్చరితం, అకుసలం మనోకమ్మం మనోదుచ్చరితం.

తత్థ కతమం అకుసలం కాయకమ్మం? అకుసలా కాయసఞ్చేతనా అకుసలం కాయకమ్మం, అకుసలా వచీసఞ్చేతనా అకుసలం వచీకమ్మం, అకుసలా మనోసఞ్చేతనా అకుసలం మనోకమ్మం. ఇమాని తీణి దుచ్చరితాని.

(౬) తయో ఆసవా

౯౧౪. తత్థ కతమే తయో ఆసవా? కామాసవో, భవాసవో, అవిజ్జాసవో.

(క) తత్థ కతమో కామాసవో? యో కామేసు కామచ్ఛన్దో కామరాగో కామనన్దీ కామతణ్హా కామసినేహో కామపరిళాహో కామముచ్ఛా కామజ్ఝోసానం – అయం వుచ్చతి “కామాసవో”.

(ఖ) తత్థ కతమో భవాసవో? యో భవేసు భవచ్ఛన్దో…పే॰… భవజ్ఝోసానం – అయం వుచ్చతి “భవాసవో”.

(గ) తత్థ కతమో అవిజ్జాసవో? దుక్ఖే అఞ్ఞాణం…పే॰… అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అవిజ్జాసవో”. ఇమే తయో ఆసవా.

(౭) తీణి సంయోజనాని

౯౧౫. తత్థ కతమాని తీణి సంయోజనాని? సక్కాయదిట్ఠి, విచికిచ్ఛా, సీలబ్బతపరామాసో.

(క) తత్థ కతమా సక్కాయదిట్ఠి? ఇధ అస్సుతవా పుథుజ్జనో అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో – రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి రూపవన్తం వా అత్తానం అత్తని వా రూపం రూపస్మిం వా అత్తానం. వేదనం...పే.... సఞ్ఞం...పే.... సఙ్ఖారే...పే.... విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం అత్తని వా విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి "సక్కాయదిట్ఠి".

(ఖ) తత్థ కతమా విచికిచ్ఛా? సత్థరి కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి, ధమ్మే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి, సఙ్ఘే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి, సిక్ఖాయ కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి, పుబ్బన్తే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి, అపరన్తే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి, పుబ్బన్తాపరన్తే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి , ఇదప్పచ్చయతాపటిచ్చసముప్పన్నేసు ధమ్మేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి. యా ఏవరూపా కఙ్ఖా కఙ్ఖాయనా కఙ్ఖాయితత్తం విమతి విచికిచ్ఛా ద్వేళ్హకం ద్వేధాపథో సంసయో అనేకంసగ్గాహో ఆసప్పనా పరిసప్పనా అపరియోగాహనా థమ్భితత్తం చిత్తస్స మనోవిలేఖో – అయం వుచ్చతి "విచికిచ్ఛా".

(గ) తత్థ కతమో సీలబ్బతపరామాసో? "ఇతో బహిద్ధా సమణబ్రాహ్మణానం సీలేన సుద్ధి వతేన సుద్ధి సీలబ్బతేన సుద్ధీ"తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి "సీలబ్బతపరామాసో". ఇమాని తీణి సంయోజనాని.

(౮) తిస్సో తణ్హా

౯౧౬. తత్థ కతమా తిస్సో తణ్హా? కామతణ్హా, భవతణ్హా, విభవతణ్హా.

తత్థ కతమా భవతణ్హా? భవదిట్ఠిసహగతో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "భవతణ్హా".

తత్థ కతమా విభవతణ్హా? ఉచ్ఛేదదిట్ఠిసహగతో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "విభవతణ్హా". అవసేసా తణ్హా కామతణ్హా.

తత్థ కతమా కామతణ్హా? కామధాతుపటిసంయుత్తో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "కామతణ్హా".

( ) [(తత్థ కతమా భవతణ్హా)] రూపధాతుఅరూపధాతుపటిసంయుత్తో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "భవతణ్హా".

( ) [(తత్థ కతమా విభవతణ్హా) (?)] ఉచ్ఛేదదిట్ఠిసహగతో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "విభవతణ్హా". ఇమా తిస్సో తణ్హా.

(౯) అపరాపి తిస్సో తణ్హా

౯౧౭. తత్థ కతమా అపరాపి తిస్సో తణ్హా? కామతణ్హా, రూపతణ్హా, అరూపతణ్హా.

(క) తత్థ కతమా కామతణ్హా? కామధాతుపటిసంయుత్తో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి "కామతణ్హా".

(ఖ) తత్థ కతమా రూపతణ్హా? రూపధాతుపటిసంయుత్తో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “రూపతణ్హా”.

(గ) తత్థ కతమా అరూపతణ్హా? అరూపధాతుపటిసంయుత్తో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “అరూపతణ్హా”. ఇమా తిస్సో తణ్హా.

(౧౦) అపరాపి తిస్సో తణ్హా

౯౧౮. తత్థ కతమా అపరాపి తిస్సో తణ్హా? రూపతణ్హా, అరూపతణ్హా, నిరోధతణ్హా.

(క) తత్థ కతమా రూపతణ్హా? రూపధాతుపటిసంయుత్తో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “రూపతణ్హా”.

(ఖ) తత్థ కతమా అరూపతణ్హా? అరూపధాతుపటిసంయుత్తో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “అరూపతణ్హా”.

(గ) తత్థ కతమా నిరోధతణ్హా? ఉచ్ఛేదదిట్ఠిసహగతో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “నిరోధతణ్హా”. ఇమా తిస్సో తణ్హా.

(౧౧) తిస్సో ఏసనా

౯౧౯. తత్థ కతమా తిస్సో ఏసనా? కామేసనా, భవేసనా, బ్రహ్మచరియేసనా.

(క) తత్థ కతమా కామేసనా? యో కామేసు కామచ్ఛన్దో…పే॰… కామజ్ఝోసానం – అయం వుచ్చతి “కామేసనా”.

(ఖ) తత్థ కతమా భవేసనా? యో భవేసు భవచ్ఛన్దో…పే॰… భవజ్ఝోసానం – అయం వుచ్చతి “భవేసనా”.

(గ) తత్థ కతమా బ్రహ్మచరియేసనా? “సస్సతో లోకో”తి వా, “అసస్సతో లోకో”తి – వా…పే॰… “నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వా యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే॰… విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి “బ్రహ్మచరియేసనా”.

(క) తత్థ కతమా కామేసనా, కామరాగో, తదేకట్ఠం అకుసలం కాయకమ్మం వచీకమ్మం మనోకమ్మం – అయం వుచ్చతి “కామేసనా”.

(ఖ) తత్థ కతమా భవేసనా, భవరాగో తదేకట్ఠం అకుసలం కాయకమ్మం వచీకమ్మం మనోకమ్మం – అయం వుచ్చతి “భవేసనా”.

(గ) తత్థ కతమా బ్రహ్మచరియేసనా, అన్తగ్గాహికా దిట్ఠి తదేకట్ఠం అకుసలం కాయకమ్మం వచీకమ్మం మనోకమ్మం – అయం వుచ్చతి “బ్రహ్మచరియేసనా”. ఇమా తిస్సో ఏసనా.

(౧౨) తిస్సో విధా

౯౨౦. తత్థ కతమా తిస్సో విధా? “సేయ్యోహమస్మీ”తి విధా, “సదిసోహమస్మీ”తి విధా, “హీనోహమస్మీ”తి విధా – ఇమా తిస్సో విధా.

(౧౩) తీణి భయాని

౯౨౧. తత్థ కతమాని తీణి భయాని? జాతిభయం, జరాభయం, మరణభయం.

(క) తత్థ కతమం జాతిభయం? జాతిం పటిచ్చ భయం భయానకం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో చేతసో ఉత్రాసో – ఇదం వుచ్చతి “జాతిభయం”.

(ఖ) తత్థ కతమం జరాభయం? జరం పటిచ్చ భయం భయానకం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో చేతసో ఉత్రాసో – ఇదం వుచ్చతి “జరాభయం”.

(గ) తత్థ కతమం మరణభయం? మరణం పటిచ్చ భయం భయానకం ఛమ్భితత్తం లోమహంసో చేతసో ఉత్రాసో – ఇదం వుచ్చతి “మరణభయం”. ఇమాని తీణి భయాని.

(౧౪) తీణి తమాని

౯౨౨. తత్థ కతమాని తీణి తమాని? అతీతం వా అద్ధానం ఆరబ్భ కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి, అనాగతం వా అద్ధానం ఆరబ్భ కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి, ఏతరహి వా పచ్చుప్పన్నం అద్ధానం ఆరబ్భ కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – ఇమాని తీణి తమాని.

(౧౫) తీణి తిత్థాయతనాని

౯౨౩. తత్థ కతమాని తీణి తిత్థాయతనాని? ఇధేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠీ – “యం కిఞ్చాయం పురిసపుగ్గలో పటిసంవేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, సబ్బం తం పుబ్బే కతహేతూ”తి; ఇధ పనేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠీ – “యం కిఞ్చాయం పురిసపుగ్గలో పటిసంవేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, సబ్బం తం ఇస్సరనిమ్మానహేతూ”తి; ఇధ పనేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠీ – “యం కిఞ్చాయం పురిసపుగ్గలో పటిసంవేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, సబ్బం తం అహేతు అప్పచ్చయా”తి – ఇమాని తీణి తిత్థాయతనాని.

(౧౬) తయో కిఞ్చనా

౯౨౪. తత్థ కతమే తయో కిఞ్చనా [కతమాని తీణి కిఞ్చనాని (?) దీ॰ ని॰ ౩.౩౦౫]? రాగో కిఞ్చనం, దోసో కిఞ్చనం, మోహో కిఞ్చనం – ఇమే తయో కిఞ్చనా.

(౧౭) తీణి అఙ్గణాని

తత్థ కతమాని తీణి అఙ్గణాని? రాగో అఙ్గణం, దోసో అఙ్గణం, మోహో అఙ్గణం – ఇమాని తీణి అఙ్గణాని.

(౧౮) తీణి మలాని

తత్థ కతమాని తీణి మలాని? రాగో మలం, దోసో మలం, మోహో మలం – ఇమాని తీణి మలాని.

(౧౯) తీణి విసమాని

తత్థ కతమాని తీణి విసమాని? రాగో విసమం, దోసో విసమం, మోహో విసమం – ఇమాని తీణి విసమాని.

(౨౦) అపరానిపి తీణి విసమాని

తత్థ కతమాని అపరానిపి తీణి విసమాని? కాయవిసమం, వచీవిసమం, మనోవిసమం – ఇమాని తీణి విసమాని.

(౨౧) తయో అగ్గీ

తత్థ కతమే తయో అగ్గీ? రాగగ్గి, దోసగ్గి, మోహగ్గి – ఇమే తయో అగ్గీ.

(౨౨) తయో కసావా

తత్థ కతమే తయో కసావా? రాగకసావో, దోసకసావో, మోహకసావో – ఇమే తయో కసావా.

(౨౩) అపరేపి తయో కసావా

తత్థ కతమే అపరేపి తయో కసావా? కాయకసావో, వచీకసావో, మనోకసావో – ఇమే తయో కసావా.

(౨౪. క) అస్సాదదిట్ఠి

౯౨౫. తత్థ కతమా అస్సాదదిట్ఠి? ఇధేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠీ – “నత్థి కామేసు దోసో”తి. సో కామేసు పాతబ్యతం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతి “అస్సాదదిట్ఠి”.

(ఖ) అత్తానుదిట్ఠి

తత్థ కతమా అత్తానుదిట్ఠి? ఇధ అస్సుతవా పుథుజ్జనో అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో – రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి రూపవన్తం వా అత్తానం అత్తని వా రూపం రూపస్మిం వా అత్తానం. వేదనం…పే.… సఞ్ఞం…పే.… సఙ్ఖారే…పే.… విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం అత్తని వా విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే.… విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి “అత్తానుదిట్ఠి”.

(గ) మిచ్ఛాదిట్ఠి

తత్థ కతమా మిచ్ఛాదిట్ఠి? "నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం...పే.... యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ"తి – యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి "మిచ్ఛాదిట్ఠి". సస్సతదిట్ఠి అస్సాదదిట్ఠి, సక్కాయదిట్ఠి అత్తానుదిట్ఠి, ఉచ్ఛేదదిట్ఠి మిచ్ఛాదిట్ఠి.

(౨౫. క) అరతి

౯౨౮. తత్థ కతమా అరతి? పన్తేసు వా సేనాసనేసు అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేసు వా అధికుసలేసు ధమ్మేసు అరతి అరతితా అనభిరతి అనభిరమణా ఉక్కణ్ఠితా పరితస్సితా – అయం వుచ్చతి "అరతి".

(ఖ) విహేసా

తత్థ కతమా విహేసా? ఇధేకచ్చో పాణినా వా లేడ్డునా వా దణ్డేన వా సత్థేన వా రజ్జుయా వా అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన సత్తే విహేఠేతి, యా ఏవరూపా హేఠనా విహేఠనా హింసనా విహింసనా రోసనా విరోసనా పరూపఘాతో – అయం వుచ్చతి "విహేసా".

(గ) అధమ్మచరియా

తత్థ కతమా అధమ్మచరియా? కాయేన అధమ్మచరియావిసమచరియా, వాచాయ అధమ్మచరియావిసమచరియా, మనసా అధమ్మచరియావిసమచరియా – అయం వుచ్చతి "అధమ్మచరియా".

(౨౬. క) దోవచస్సతా

౯౨౯. తత్థ కతమా దోవచస్సతా? సహధమ్మికే వుచ్చమానే దోవచస్సాయం దోవచస్సియం దోవచస్సతా విప్పటికులగ్గాహితా విపచ్చనీకసాతతా అనాదరియం అనాదరతా అగారవతా అప్పతిస్సవతా – అయం వుచ్చతి "దోవచస్సతా".

(ఖ) పాపమిత్తతా

తత్థ కతమా పాపమిత్తతా? యే తే పుగ్గలా అస్సద్ధా దుస్సీలా అప్పస్సుతా మచ్ఛరినో దుప్పఞ్ఞా, యా తేసం సేవనా నిసేవనా సంసేవనా భజనా సమ్భజనా భత్తి సమ్భత్తి తంసమ్పవఙ్కతా – అయం వుచ్చతి "పాపమిత్తతా".

(గ) నానత్తసఞ్ఞా

తత్థ కతమా నానత్తసఞ్ఞా? కామసఞ్ఞా, బ్యాపాదసఞ్ఞా, విహింసాసఞ్ఞా – అయం వుచ్చతి "నానత్తసఞ్ఞా". సబ్బాపి అకుసలా సఞ్ఞా నానత్తసఞ్ఞా.

(౨౭. క) ఉద్ధచ్చం

౯౨౮. తత్థ కతమం ఉద్ధచ్చం? యం చిత్తస్స ఉద్ధచ్చం అవూపసమో చేతసో విక్ఖేపో భన్తత్తం చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి “ఉద్ధచ్చం”.

(ఖ) కోసజ్జం

తత్థ కతమం కోసజ్జం? కాయదుచ్చరితే వా వచీదుచ్చరితే వా మనోదుచ్చరితే వా పఞ్చసు వా కామగుణేసు చిత్తస్స వోస్సగ్గో వోస్సగ్గానుప్పదానం కుసలానం ధమ్మానం భావనాయ అసక్కచ్చకిరియతా అసాతచ్చకిరియతా అనట్ఠితకిరియతా ఓలీనవుత్తితా నిక్ఖిత్తఛన్దతా నిక్ఖిత్తధురతా అనాసేవనా అభావనా అబహులీకమ్మం అనధిట్ఠానం అననుయోగో పమాదో – ఇదం వుచ్చతి “కోసజ్జం”.

(గ) పమాదో

తత్థ కతమో పమాదో? కాయదుచ్చరితే వా వచీదుచ్చరితే వా మనోదుచ్చరితే వా పఞ్చసు వా కామగుణేసు చిత్తస్స వోస్సగ్గో వోస్సగ్గానుప్పదానం కుసలానం ధమ్మానం భావనాయ అసక్కచ్చకిరియతా అసాతచ్చకిరియతా అనట్ఠితకిరియతా ఓలీనవుత్తితా నిక్ఖిత్తఛన్దతా నిక్ఖిత్తధురతా అనాసేవనా అభావనా అబహులీకమ్మం అనధిట్ఠానం అననుయోగో పమాదో, యో ఏవరూపో పమాదో పమజ్జనా పమజ్జితత్తం – అయం వుచ్చతి “పమాదో”.

(౨౮. క) అసన్తుట్ఠితా

౯౨౯. తత్థ కతమా అసన్తుట్ఠితా? ఇతరీతరచీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి పఞ్చహి వా కామగుణేహి అసన్తుట్ఠస్స భియ్యోకమ్యతా, యా ఏవరూపా ఇచ్ఛా ఇచ్ఛాగతా అసన్తుట్ఠితా రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “అసన్తుట్ఠితా”.

(ఖ) అసమ్పజఞ్ఞతా

తత్థ కతమా అసమ్పజఞ్ఞతా? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి “అసమ్పజఞ్ఞతా”.

(గ) మహిచ్ఛతా

తత్థ కతమా మహిచ్ఛతా? ఇతరీతరచీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి పఞ్చహి వా కామగుణేహి అసన్తుట్ఠస్స భియ్యోకమ్యతా, యా ఏవరూపా ఇచ్ఛా ఇచ్ఛాగతా మహిచ్ఛతా రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – అయం వుచ్చతి “మహిచ్ఛతా”.

(౨౯. క) అహిరికం

౯౩౦. తత్థ కతమం అహిరికం? యం న హిరీయతి హిరీయితబ్బేన, న హిరీయతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా – ఇదం వుచ్చతి “అహిరికం”.

(ఖ) అనోత్తప్పం

తత్థ కతమం అనోత్తప్పం? యం న ఓత్తప్పతి ఓత్తప్పితబ్బేన, న ఓత్తప్పతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా – ఇదం వుచ్చతి “అనోత్తప్పం”.

(గ) పమాదో

తత్థ కతమో పమాదో? కాయదుచ్చరితే వా వచీదుచ్చరితే వా మనోదుచ్చరితే వా పఞ్చసు వా కామగుణేసు చిత్తస్స వోస్సగ్గో వోస్సగ్గానుప్పదానం కుసలానం ధమ్మానం భావనాయ అసక్కచ్చకిరియతా అసాతచ్చకిరియతా అనట్ఠితకిరియతా ఓలీనవుత్తితా నిక్ఖిత్తఛన్దతా నిక్ఖిత్తధురతా అనాసేవనా అభావనా అబహులీకమ్మం అనధిట్ఠానం అననుయోగో పమాదో, యో ఏవరూపో పమాదో పమజ్జనా పమజ్జితత్తం – అయం వుచ్చతి “పమాదో”.

(౩౦. క) అనాదరియం

౯౩౧. తత్థ కతమం అనాదరియం? యం అనాదరియం అనాదరతా అగారవతా అప్పతిస్సవతా అనద్దా అనద్దాయనా అనద్దాయితత్తం [అనాదా అనాదాయనా అనాదాయితత్తం (స్యా.)] అసీల్యం అచిత్తీకారో – ఇదం వుచ్చతి “అనాదరియం”.

(ఖ) దోవచస్సతా

తత్థ కతమా దోవచస్సతా? సహధమ్మికే వుచ్చమానే దోవచస్సాయం దోవచస్సియం దోవచస్సతా విప్పటికులగ్గాహితా విపచ్చనీకసాతతా అనాదరియం అనాదరతా అగారవతా అప్పతిస్సవతా – అయం వుచ్చతి “దోవచస్సతా”.

(గ) పాపమిత్తతా

తత్థ కతమా పాపమిత్తతా? యే తే పుగ్గలా అస్సద్ధా దుస్సీలా అప్పస్సుతా మచ్ఛరినో దుప్పఞ్ఞా, యా తేసం సేవనా నిసేవనా సంసేవనా పటిసేవనా భజనా సమ్భజనా భత్తి సమ్భత్తి తంసమ్పవఙ్కతా – అయం వుచ్చతి “పాపమిత్తతా”.

(౩౧. క) అస్సద్ధియం

౯౩౨. తత్థ కతమం అస్సద్ధియం? ఇధేకచ్చో అస్సద్ధో హోతి, న సద్దహతి బుద్ధం వా ధమ్మం వా సఙ్ఘం వా, యం ఏవరూపం అస్సద్ధియం అస్సద్దహనా అనోకప్పనా అనభిప్పసాదో – ఇదం వుచ్చతి “అస్సద్ధియం”.

(ఖ) అవదఞ్ఞుతా

తత్థ కతమా అవదఞ్ఞుతా? పఞ్చ మచ్ఛరియాని – ఆవాసమచ్ఛరియం, కులమచ్ఛరియం, లాభమచ్ఛరియం, వణ్ణమచ్ఛరియం, ధమ్మమచ్ఛరియం. యం ఏవరూపం మచ్ఛేరం మచ్ఛరాయనా మచ్ఛరాయితత్తం వేవిచ్ఛం కదరియం

కటుకఞ్చుకతా అగ్గహితత్తం చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి “అవదఞ్ఞుతా”.

(గ) కోసజ్జం

తత్థ కతమం కోసజ్జం? కాయదుచ్చరితే వా వచీదుచ్చరితే వా మనోదుచ్చరితే వా పఞ్చసు వా కామగుణేసు చిత్తస్స వోస్సగ్గో, వోస్సగ్గానుప్పదానం కుసలానం ధమ్మానం, భావనాయ అసక్కచ్చకిరియతా అసాతచ్చకిరియతా అనట్ఠితకిరియతా ఓలీనవుత్తితా నిక్ఖిత్తఛన్దతా నిక్ఖిత్తధురతా అనాసేవనా అభావనా అబహులీకమ్మం అనధిట్ఠానం అననుయోగో పమాదో – ఇదం వుచ్చతి “కోసజ్జం”.

(౩౨. క) ఉద్ధచ్చం

౯౩౩. తత్థ కతమం ఉద్ధచ్చం? యం చిత్తస్స ఉద్ధచ్చం అవూపసమో చేతసో విక్ఖేపో భన్తత్తం చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి “ఉద్ధచ్చం”.

(ఖ) అసంవరో

తత్థ కతమో అసంవరో? ఇధేకచ్చో చక్ఖునా రూపం దిస్వా నిమిత్తగ్గాహీ హోతి అనుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ న పటిపజ్జతి, న రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే న సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ నిమిత్తగ్గాహీ హోతి అనుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ న పటిపజ్జతి, న రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే న సంవరం ఆపజ్జతి – అయం వుచ్చతి “అసంవరో”.

(గ) దుస్సీల్యం

తత్థ కతమం దుస్సీల్యం? కాయికో వీతిక్కమో, వాచసికో వీతిక్కమో, కాయికవాచసికో వీతిక్కమో – ఇదం వుచ్చతి “దుస్సీల్యం”.

(౩౩. క) అరియానం అదస్సనకమ్యతా

౯౩౪. తత్థ కతమా అరియానం అదస్సనకమ్యతా? తత్థ కతమే అరియా? అరియా వుచ్చన్తి బుద్ధా చ బుద్ధసావకా చ. యా ఇమేసం అరియానం అదస్సనకమ్యతా అదట్ఠుకమ్యతా అసమేతుకమ్యతా అసమాగన్తుకమ్యతా – అయం వుచ్చతి “అరియానం అదస్సనకమ్యతా”.

(ఖ) సద్ధమ్మం అసోతుకమ్యతా

తత్థ కతమా సద్ధమ్మం అసోతుకమ్యతా? తత్థ కతమో సద్ధమ్మో? చత్తారో సతిపట్ఠానా, చత్తారో సమ్మప్పధానా, చత్తారో ఇద్ధిపాదా, పఞ్చిన్ద్రియాని, పఞ్చ బలాని, సత్త బోజ్ఝఙ్గా, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో – అయం వుచ్చతి "సద్ధమ్మో". యా ఇమస్స సద్ధమ్మస్స అసోతుకమ్యతా అసవనకమ్యతా అనుగ్గహేతుకమ్యతా అధారేతుకమ్యతా – అయం వుచ్చతి "సద్ధమ్మం అసోతుకమ్యతా".

(గ) ఉపారమ్భచిత్తతా

తత్థ కతమా ఉపారమ్భచిత్తతా? తత్థ కతమో ఉపారమ్భో? యో ఉపారమ్భో అనుపారమ్భో ఉపారమ్భనా అనుపారమ్భనా అనుపారమ్భితత్తం ఉఞ్ఞా అవఞ్ఞా పరిభవో రన్ధగవేసితా – అయం వుచ్చతి "ఉపారమ్భచిత్తతా".

(౩౪. క) ముట్ఠస్సచ్చం

౯౩౫. తత్థ కతమం ముట్ఠస్సచ్చం? యా అస్సతి అననుస్సతి అప్పటిస్సతి అస్సతి అస్సరణతా అధారణతా పిలాపనతా సమ్ముసనతా – ఇదం వుచ్చతి "ముట్ఠస్సచ్చం".

(ఖ) అసమ్పజఞ్ఞం

తత్థ కతమం అసమ్పజఞ్ఞం? యం అఞ్ఞాణం అదస్సనం ...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – ఇదం వుచ్చతి "అసమ్పజఞ్ఞం".

(గ) చేతసో విక్ఖేపో

తత్థ కతమో చేతసో విక్ఖేపో? యం చిత్తస్స ఉద్ధచ్చం అవూపసమో చేతసో విక్ఖేపో భన్తత్తం చిత్తస్స – అయం వుచ్చతి "చేతసో విక్ఖేపో".

(౩౫. క) అయోనిసో మనసికారో

౯౩౬. తత్థ కతమో అయోనిసో మనసికారో? అనిచ్చే "నిచ్చ"న్తి అయోనిసో మనసికారో, దుక్ఖే "సుఖ"న్తి అయోనిసో మనసికారో, అనత్తని "అత్తా"తి అయోనిసో మనసికారో, అసుభే "సుభ"న్తి అయోనిసో మనసికారో, సచ్చవిప్పటికులేన వా చిత్తస్స ఆవట్టనా అనావట్టనా ఆభోగో సమన్నాహారో మనసికారో – అయం వుచ్చతి "అయోనిసో మనసికారో".

(ఖ) కుమ్మగ్గసేవనా

తత్థ కతమా కుమ్మగ్గసేవనా? తత్థ కతమో కుమ్మగ్గో? మిచ్ఛాదిట్ఠి, మిచ్ఛాసఙ్కప్పో, మిచ్ఛావాచా, మిచ్ఛాకమ్మన్తో, మిచ్ఛాఆజీవో, మిచ్ఛావాయామో, మిచ్ఛాసతి, మిచ్ఛాసమాధి – అయం వుచ్చతి "కుమ్మగ్గో". యా ఇమస్స కుమ్మగ్గస్స సేవనా నిసేవనా సంసేవనా భజనా సమ్భజనా భత్తి సమ్భత్తి తంసమ్పవఙ్కతా – అయం వుచ్చతి "కుమ్మగ్గసేవనా".

(గ) చేతసో చ లీనత్తం

తత్థ కతమం చేతసో చ లీనత్తం? యా చిత్తస్స అకల్యతా అకమ్మఞ్ఞతా ఓలీయనా సల్లీయనా లీనం లీయనా లీయితత్తం థినం థియనా థియితత్తం చిత్తస్స – ఇదం వుచ్చతి "చేతసో చ లీనత్తం".

తికం.

౪. చతుక్కనిద్దేసో

(౧) చత్తారో ఆసవా

౯౩౭. తత్థ కతమే చత్తారో ఆసవా? కామాసవో, భవాసవో, దిట్ఠాసవో, అవిజ్జాసవో.

(క) కామాసవో

తత్థ కతమో కామాసవో? యో కామేసు కామచ్ఛన్దో కామరాగో కామనన్దీ కామతణ్హా కామసినేహో కామపరిళాహో కామముచ్ఛా కామజ్ఝోసానం – అయం వుచ్చతి "కామాసవో".

(ఖ) భవాసవో

తత్థ కతమో భవాసవో? యో భవేసు భవచ్ఛన్దో...పే.... భవజ్ఝోసానం – అయం వుచ్చతి "భవాసవో".

(గ) దిట్ఠాసవో

తత్థ కతమో దిట్ఠాసవో? "సస్సతో లోకో"తి వా, "అసస్సతో లోకో"తి వా, "అన్తవా లోకో"తి వా, "అనన్తవా లోకో"తి వా, "తం జీవం తం సరీర"న్తి వా, "అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర"న్తి వా, "హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి వా, "న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి వా, "హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి వా, "నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి వా. యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం...పే.... విపరియాసగ్గాహో – అయం వుచ్చతి "దిట్ఠాసవో". సబ్బాపి మిచ్ఛాదిట్ఠి దిట్ఠాసవో.

(ఘ) అవిజ్జాసవో

తత్థ కతమో అవిజ్జాసవో? దుక్ఖే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖసముదయే అఞ్ఞాణం , దుక్ఖనిరోధే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అఞ్ఞాణం, పుబ్బన్తే అఞ్ఞాణం, అపరన్తే అఞ్ఞాణం, పుబ్బన్తాపరన్తే అఞ్ఞాణం, ఇదప్పచ్చయతా పటిచ్చసముప్పన్నేసు ధమ్మేసు అఞ్ఞాణం. యం ఏవరూపం అఞ్ఞాణం అదస్సనం...పే.... అవిజ్జాలఙ్గీ మోహో అకుసలమూలం – అయం వుచ్చతి "అవిజ్జాసవో". ఇమే చత్తారో ఆసవా.

(౨-౫) చత్తారో గన్థాదీ

౯౩౮. తత్థ కతమే చత్తారో గన్థా ...పే.... చత్తారో ఓఘా...పే.... చత్తారో యోగా...పే.... చత్తారి ఉపాదానాని? కాముపాదానం, దిట్ఠుపాదానం, సీలబ్బతుపాదానం, అత్తవాదుపాదానం.

(క) కాముపాదానం

తత్థ కతమం కాముపాదానం? యో కామేసు కామచ్ఛన్దో…పే॰… కామజ్ఝోసానం – ఇదం వుచ్చతి “కాముపాదానం”.

(ఖ) దిట్ఠుపాదానం

తత్థ కతమం దిట్ఠుపాదానం? “నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం…పే॰… యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ”తి. యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే॰… విపరియాసగ్గాహో – ఇదం వుచ్చతి “దిట్ఠుపాదానం”. ఠపేత్వా సీలబ్బతుపాదానఞ్చ అత్తవాదుపాదానఞ్చ సబ్బాపి మిచ్ఛాదిట్ఠి దిట్ఠుపాదానం.

(గ) సీలబ్బతుపాదానం

తత్థ కతమం సీలబ్బతుపాదానం? ఇతో బహిద్ధా సమణబ్రాహ్మణానం సీలేన సుద్ధి వతేన సుద్ధి సీలబ్బతేన సుద్ధీతి. యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే॰… విపరియాసగ్గాహో – ఇదం వుచ్చతి “సీలబ్బతుపాదానం”.

(ఘ) అత్తవాదుపాదానం

తత్థ కతమం అత్తవాదుపాదానం? ఇధ అస్సుతవా పుథుజ్జనో అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో – రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి రూపవన్తం వా అత్తానం అత్తని వా రూపం రూపస్మిం వా అత్తానం. వేదనం…పే॰… సఞ్ఞం…పే॰… సఙ్ఖారే…పే॰… విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం అత్తని వా విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. యా ఏవరూపా దిట్ఠి దిట్ఠిగతం…పే॰… విపరియాసగ్గాహో – ఇదం వుచ్చతి “అత్తవాదుపాదానం”. ఇమాని చత్తారి ఉపాదానాని.

(౬) చత్తారో తణ్హుప్పాదా

౯౩౮. తత్థ కతమే చత్తారో తణ్హుప్పాదా? చీవరహేతు వా భిక్ఖునో తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, పిణ్డపాతహేతు వా భిక్ఖునో తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, సేనాసనహేతు వా భిక్ఖునో తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఇతిభవాభవహేతు వా భిక్ఖునో తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి – ఇమే చత్తారో తణ్హుప్పాదా.

(౭) చత్తారి అగతిగమనాని

తత్థ కతమాని చత్తారి అగతిగమనాని? ఛన్దాగతిం గచ్ఛతి, దోసాగతిం గచ్ఛతి, మోహాగతిం గచ్ఛతి, భయాగతిం గచ్ఛతి. యా ఏవరూపా అగతి అగతిగమనం ఛన్దగమనం వగ్గగమనం వారిగమనం – ఇమాని చత్తారి అగతిగమనాని.

(౮) చత్తారో విపరియాసా

తత్థ కతమే చత్తారో విపరియాసా? అనిచ్చే “నిచ్చ”న్తి సఞ్ఞావిపరియాసో చిత్తవిపరియాసో దిట్ఠివిపరియాసో, దుక్ఖే “సుఖ”న్తి సఞ్ఞావిపరియాసో చిత్తవిపరియాసో దిట్ఠివిపరియాసో, అనత్తని “అత్తా”తి సఞ్ఞావిపరియాసో చిత్తవిపరియాసో దిట్ఠివిపరియాసో, అసుభే “సుభ”న్తి సఞ్ఞావిపరియాసో చిత్తవిపరియాసో దిట్ఠివిపరియాసో – ఇమే చత్తారో విపరియాసా.

(౯) చత్తారో అనరియవోహారా

తత్థ కతమే చత్తారో అనరియవోహారా? అదిట్ఠే దిట్ఠవాదితా, అస్సుతే సుతవాదితా, అముతే ముతవాదితా, అవిఞ్ఞాతే విఞ్ఞాతవాదితా – ఇమే చత్తారో అనరియవోహారా.

(౧౦) అపరేపి చత్తారో అనరియవోహారా

తత్థ కతమే అపరేపి చత్తారో అనరియవోహారా? దిట్ఠే అదిట్ఠవాదితా, సుతే అస్సుతవాదితా, ముతే అముతవాదితా, విఞ్ఞాతే అవిఞ్ఞాతవాదితా – ఇమే చత్తారో అనరియవోహారా.

(౧౧) చత్తారి దుచ్చరితాని

తత్థ కతమాని చత్తారి దుచ్చరితాని? పాణాతిపాతో, అదిన్నాదానం, కామేసుమిచ్ఛాచారో, ముసావాదో – ఇమాని చత్తారి దుచ్చరితాని.

(౧౨) అపరానిపి చత్తారి దుచ్చరితాని

తత్థ కతమాని అపరానిపి చత్తారి దుచ్చరితాని? ముసావాదో, పిసుణా వాచా, ఫరుసా వాచా, సమ్ఫప్పలాపో – ఇమాని చత్తారి దుచ్చరితాని.

(౧౩) చత్తారి భయాని

తత్థ కతమాని చత్తారి భయాని? జాతిభయం, జరాభయం, బ్యాధిభయం, మరణభయం – ఇమాని చత్తారి భయాని.

(౧౪) అపరానిపి చత్తారి భయాని

తత్థ కతమాని అపరానిపి చత్తారి భయాని? రాజభయం, చోరభయం, అగ్గిభయం, ఉదకభయం – ఇమాని చత్తారి భయాని.

తత్థ కతమాని అపరానిపి చత్తారి భయాని? ఊమిభయం, కుమ్భీలభయం [కుమ్భీరభయం, కుమ్భీళభయం (?) (కుమ్భ + ఈర + అ = భయ)], ఆవట్టభయం, సుసుకాభయం – ఇమాని చత్తారి భయాని.

తత్థ కతమాని అపరానిపి చత్తారి భయాని? అత్తానువాదభయం, పరానువాదభయం, దణ్డభయం, దుగ్గతిభయం – ఇమాని చత్తారి భయాని.

(౧౫) చతస్సో దిట్ఠియో

తత్థ కతమా చతస్సో దిట్ఠియో? “సయఙ్కతం సుఖదుక్ఖ”న్తి సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి, “పరఙ్కతం సుఖదుక్ఖ”న్తి సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి, “సయఙ్కతఞ్చ పరఙ్కతఞ్చ సుఖదుక్ఖ”న్తి సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి, “అసయఙ్కారం అపరఙ్కారం అధిచ్చసముప్పన్నం సుఖదుక్ఖ”న్తి సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి – ఇమా చతస్సో దిట్ఠియో.

చతుక్కం.

౫. పఞ్చకనిద్దేసో

(౧) పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని

౯౪౦. తత్థ కతమాని పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని? సక్కాయదిట్ఠి, విచికిచ్ఛా, సీలబ్బతపరామాసో, కామచ్ఛన్దో, బ్యాపాదో – ఇమాని పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని.

(౨) పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని

తత్థ కతమాని పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని? రూపరాగో, అరూపరాగో, మానో, ఉద్ధచ్చం, అవిజ్జా – ఇమాని పఞ్చుద్ధమ్భాగియాని సంయోజనాని.

(౩) పఞ్చ మచ్ఛరియాని

తత్థ కతమాని పఞ్చ మచ్ఛరియాని? ఆవాసమచ్ఛరియం, కులమచ్ఛరియం, లాభమచ్ఛరియం, వణ్ణమచ్ఛరియం, ధమ్మమచ్ఛరియం – ఇమాని పఞ్చ మచ్ఛరియాని.

(౪) పఞ్చ సఙ్గా

తత్థ కతమే పఞ్చ సఙ్గా? రాగసఙ్గో, దోససఙ్గో, మోహసఙ్గో, మానసఙ్గో, దిట్ఠిసఙ్గో – ఇమే పఞ్చ సఙ్గా.

(౫) పఞ్చ సల్లా

తత్థ కతమే పఞ్చ సల్లా? రాగసల్లం, దోససల్లం, మోహసల్లం, మానసల్లం, దిట్ఠిసల్లం – ఇమే పఞ్చ సల్లా.

(౬) పఞ్చ చేతోఖిలా

౯౪౧. తత్థ కతమే పఞ్చ చేతోఖిలా? సత్థరి కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి, ధమ్మే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి, సఙ్ఘే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి, సిక్ఖాయ కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి, సబ్రహ్మచారీసు కుపితో హోతి అనత్తమనో ఆహతచిత్తో ఖిలజాతో – ఇమే పఞ్చ చేతోఖిలా.

(౭) పఞ్చ చేతసో వినిబన్ధా

తత్థ కతమే పఞ్చ చేతసో వినిబన్ధా? కామే అవీతరాగో హోతి అవిగతచ్ఛన్దో అవిగతపేమో అవిగతపిపాసో అవిగతపరిళాహో అవిగతతణ్హో; కాయే అవీతరాగో హోతి... రూపే అవీతరాగో హోతి... యావదత్థం ఉదరావదేహకం భుఞ్జిత్వా సేయ్యసుఖం పస్ససుఖం మిద్ధసుఖం అనుయుత్తో విహరతి; అఞ్ఞతరం దేవనికాయం పణిధాయ బ్రహ్మచరియం చరతి – “ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వా”తి – ఇమే పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా.

(౮) పఞ్చ నీవరణాని

తత్థ కతమాని పఞ్చ నీవరణాని? కామచ్ఛన్దనీవరణం, బ్యాపాదనీవరణం, థినమిద్ధనీవరణం, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం, విచికిచ్ఛానీవరణం – ఇమాని పఞ్చ నీవరణాని.

(౯) పఞ్చ కమ్మాని ఆనన్తరికాని

తత్థ కతమాని పఞ్చ కమ్మాని ఆనన్తరికాని? మాతా జీవితా వోరోపితా హోతి, పితా జీవితా వోరోపితో హోతి, అరహన్తో జీవితా వోరోపితో హోతి, దుట్ఠేన చిత్తేన తథాగతస్స లోహితం ఉప్పాదితం హోతి , సఙ్ఘో భిన్నో హోతి – ఇమాని పఞ్చ కమ్మాని ఆనన్తరికాని.

(౧౦) పఞ్చ దిట్ఠియో

తత్థ కతమా పఞ్చ దిట్ఠియో? “సఞ్ఞీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా”తి ఇత్థేకే అభివదన్తి, “అసఞ్ఞీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా”తి ఇత్థేకే అభివదన్తి, “నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా”తి ఇత్థేకే అభివదన్తి, సతో వా పన సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞాపేన్తి, దిట్ఠధమ్మనిబ్బానం వా పనేకే అభివదన్తి – ఇమా పఞ్చ దిట్ఠియో.

(౧౧) పఞ్చ వేరా

౯౪౨. తత్థ కతమే పఞ్చ వేరా? పాణాతిపాతో, అదిన్నాదానం, కామేసుమిచ్ఛాచారో, ముసావాదో, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా – ఇమే పఞ్చ వేరా.

(౧౨) పఞ్చ బ్యసనా

తత్థ కతమే పఞ్చ బ్యసనా? ఞాతిబ్యసనం, భోగబ్యసనం, రోగబ్యసనం, సీలబ్యసనం, దిట్ఠిబ్యసనం – ఇమే పఞ్చ బ్యసనా.

(౧౩) పఞ్చ అక్ఖన్తియా ఆదీనవా

తత్థ కతమే పఞ్చ అక్ఖన్తియా ఆదీనవా? బహునో జనస్స అప్పియో హోతి అమనాపో, వేరబహులో చ హోతి, వజ్జబహులో చ, సమ్మూళ్హో కాలఙ్కరోతి, కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి – ఇమే పఞ్చ అక్ఖన్తియా ఆదీనవా.

(౧౪) పఞ్చ భయాని

తత్థ కతమాని పఞ్చ భయాని? ఆజీవకభయం, అసిలోకభయం, పరిససారజ్జభయం, మరణభయం, దుగ్గతిభయం – ఇమాని పఞ్చ భయాని.

(౧౫) పఞ్చ దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా

౯౪౩. తత్థ కతమే పఞ్చ దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా?

(క) ఇధేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి [ఏవందిట్ఠీ (స్యా.)] – "యతో ఖో, భో , అయం అత్తా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

(ఖ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి నేసో నత్థీతి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతి. తం కిస్స హేతు? కామా హి, భో, అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా. తేసం విపరిణామఞ్ఞథాభావా ఉప్పజ్జన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా. యతో ఖో, భో, అయం అత్తా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

(గ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. నేసో నత్థీతి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతి. తం కిస్స హేతు? యదేవ తత్థ వితక్కితం విచారితం ఏతేన ఏతం ఓళారికం అక్ఖాయతి. యతో ఖో, భో, అయం అత్తా వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

(ఘ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. నేసో నత్థీతి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతి. తం కిస్స హేతు? యదేవ తత్థ పీతిగతం చేతసో ఉప్పిలావితం, ఏతేన ఏతం ఓళారికం అక్ఖాయతి. యతో ఖో, భో, అయం అత్తా పీతియా చ విరాగా...పే.... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి.

(౫) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – “అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. నేసో నత్థీతి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతి. తం కిస్స హేతు? యదేవ తత్థ సుఖమీతి చేతసో ఆభోగో, ఏతేన ఏతం ఓళారికం అక్ఖాయతి. యతో ఖో, భో, అయం అత్తా సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానప్పత్తో హోతీ”తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స పరమదిట్ఠధమ్మనిబ్బానం పఞ్ఞపేన్తి. ఇమే పఞ్చ దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా.

పఞ్చకం.

౬. ఛక్కనిద్దేసో

(౧) ఛ వివాదమూలాని

౯౪౪. తత్థ కతమాని ఛ వివాదమూలాని? కోధో, మక్ఖో, ఇస్సా, సాఠేయ్యం, పాపిచ్ఛతా, సన్దిట్ఠిపరామాసితా – ఇమాని ఛ వివాదమూలాని.

(౨) ఛ ఛన్దరాగా

తత్థ కతమే ఛ ఛన్దరాగా? ఛన్దరాగా గేహసితా ధమ్మా. మనాపియేసు రూపేసు గేహసితో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో, మనాపియేసు సద్దేసు...పే.... మనాపియేసు గన్ధేసు...పే.... మనాపియేసు రసేసు...పే.... మనాపియేసు ఫోట్ఠబ్బేసు...పే.... మనాపియేసు ధమ్మేసు గేహసితో రాగో సారాగో చిత్తస్స సారాగో – ఇమే ఛ ఛన్దరాగా.

(౩) ఛ విరోధవత్థూని

తత్థ కతమాని ఛ విరోధవత్థూని? అమనాపియేసు రూపేసు చిత్తస్స ఆఘాతో పటిఘాతో చణ్డిక్కం అసురోపో అనత్తమనతా చిత్తస్స, అమనాపియేసు సద్దేసు...పే.... అమనాపియేసు గన్ధేసు...పే.... అమనాపియేసు రసేసు...పే.... అమనాపియేసు ఫోట్ఠబ్బేసు...పే.... అమనాపియేసు ధమ్మేసు చిత్తస్స ఆఘాతో పటిఘాతో చణ్డిక్కం అసురోపో అనత్తమనతా చిత్తస్స – ఇమాని ఛ విరోధవత్థూని.

(౪) ఛ తణ్హాకాయా

తత్థ కతమే ఛ తణ్హాకాయా? రూపతణ్హా, సద్దతణ్హా, గన్ధతణ్హా, రసతణ్హా, ఫోట్ఠబ్బతణ్హా, ధమ్మతణ్హా – ఇమే ఛ తణ్హాకాయా.

(౫) ఛ అగారవా

౯౪౫. తత్థ కతమే ఛ అగారవా? సత్థరి అగారవో విహరతి అప్పతిస్సో, ధమ్మే అగారవో విహరతి అప్పతిస్సో, సఙ్ఘే అగారవో విహరతి అప్పతిస్సో, సిక్ఖాయ అగారవో విహరతి అప్పతిస్సో, అప్పమాదే అగారవో విహరతి అప్పతిస్సో, పటిసన్థారే

అగారవో విహరతి అప్పతిస్సో – ఇమే ఛ అగారవా.

(౬) ఛ పరిహానియా ధమ్మా

తత్థ కతమే ఛ పరిహానియా ధమ్మా? కమ్మారామతా, భస్సారామతా, నిద్దారామతా, సఙ్గణికారామతా, సంసగ్గారామతా, పపఞ్చారామతా – ఇమే ఛ పరిహానియా ధమ్మా.

(౭) అపరేపి ఛ పరిహానియా ధమ్మా

౯౪౬. తత్థ కతమే అపరేపి ఛ పరిహానియా ధమ్మా? కమ్మారామతా, భస్సారామతా, నిద్దారామతా, సఙ్గణికారామతా, దోవచస్సతా, పాపమిత్తతా – ఇమే ఛ పరిహానియా ధమ్మా.

(౮) ఛ సోమనస్సుపవిచారా

తత్థ కతమే ఛ సోమనస్సుపవిచారా? చక్ఖునా రూపం దిస్వా సోమనస్సట్ఠానియం రూపం ఉపవిచరతి, సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా...పే.... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా...పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ సోమనస్సట్ఠానియం ధమ్మం ఉపవిచరతి – ఇమే ఛ సోమనస్సుపవిచారా.

(౯) ఛ దోమనస్సుపవిచారా

తత్థ కతమే ఛ దోమనస్సుపవిచారా? చక్ఖునా రూపం దిస్వా దోమనస్సట్ఠానియం రూపం ఉపవిచరతి, సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా ...పే.... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా...పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ దోమనస్సట్ఠానియం ధమ్మం ఉపవిచరతి – ఇమే ఛ దోమనస్సుపవిచారా.

(౧౦) ఛ ఉపేక్ఖుపవిచారా

తత్థ కతమే ఛ ఉపేక్ఖుపవిచారా? చక్ఖునా రూపం దిస్వా ఉపేక్ఖాట్ఠానియం రూపం ఉపవిచరతి, సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా...పే.... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా...పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ ఉపేక్ఖాట్ఠానియం ధమ్మం ఉపవిచరతి – ఇమే ఛ ఉపేక్ఖుపవిచారా.

(౧౧) ఛ గేహసితాని సోమనస్సాని

౯౪౭. తత్థ కతమాని ఛ గేహసితాని సోమనస్సాని? మనాపియేసు రూపేసు గేహసితం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా, మనాపియేసు సద్దేసు...పే.... మనాపియేసు గన్ధేసు...పే.... మనాపియేసు రసేసు...పే.... మనాపియేసు ఫోట్ఠబ్బేసు...పే.... మనాపియేసు ధమ్మేసు గేహసితం చేతసికం సాతం చేతసికం సుఖం చేతోసమ్ఫస్సజం సాతం సుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా సాతా సుఖా వేదనా – ఇమాని ఛ గేహసితాని సోమనస్సాని.

(౧౨) ఛ గేహసితాని దోమనస్సాని

తత్థ కతమాని ఛ గేహసితాని దోమనస్సాని? అమనాపియేసు రూపేసు గేహసితం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా, అమనాపియేసు సద్దేసు...పే.... అమనాపియేసు గన్ధేసు...పే.... అమనాపియేసు రసేసు...పే.... అమనాపియేసు ఫోట్ఠబ్బేసు...పే.... అమనాపియేసు ధమ్మేసు గేహసితం చేతసికం అసాతం చేతసికం దుక్ఖం చేతోసమ్ఫస్సజం అసాతం దుక్ఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అసాతా దుక్ఖా వేదనా – ఇమాని ఛ గేహసితాని దోమనస్సాని.

(౧౩) ఛ గేహసితా ఉపేక్ఖా

తత్థ కతమా ఛ గేహసితా ఉపేక్ఖా? ఉపేక్ఖాట్ఠానియేసు రూపేసు గేహసితం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా, ఉపేక్ఖాట్ఠానియేసు సద్దేసు...పే.... ఉపేక్ఖాట్ఠానియేసు గన్ధేసు...పే.... ఉపేక్ఖాట్ఠానియేసు రసేసు...పే.... ఉపేక్ఖాట్ఠానియేసు ఫోట్ఠబ్బేసు...పే.... ఉపేక్ఖాట్ఠానియేసు ధమ్మేసు గేహసితం చేతసికం నేవ సాతం నాసాతం చేతోసమ్ఫస్సజం అదుక్ఖమసుఖం వేదయితం చేతోసమ్ఫస్సజా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఛ గేహసితా ఉపేక్ఖా.

(౧౪) ఛ దిట్ఠియో

౯౪౭. తత్థ కతమా ఛ దిట్ఠియో? "అత్థి మే అత్తా"తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి, "నత్థి మే అత్తా"తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి, "అత్తనా వా అత్తానం సఞ్జానామీ"తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి, "అత్తనా వా అనత్తానం సఞ్జానామీ"తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి, "అనత్తనా వా అత్తానం సఞ్జానామీ"తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి; అథ వా పనస్స ఏవందిట్ఠి హోతి – "సో మే అయం అత్తా వదో వేదేయ్యో తత్ర తత్ర దీఘరత్తం కల్యాణపాపకానం కమ్మానం విపాకం పచ్చనుభోతి. న సో జాతో నాహోసి, న సో జాతో న భవిస్సతి, నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో"తి వా పనస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి. ఇమా ఛ దిట్ఠియో.

ఛక్కం.

౭. సత్తకనిద్దేసో

(౧) సత్తానుసయా

౯౪౮. తత్థ కతమే సత్తానుసయా? కామరాగానుసయో, పటిఘానుసయో, మానానుసయో, దిట్ఠానుసయో, విచికిచ్ఛానుసయో, భవరాగానుసయో, అవిజ్జానుసయో – ఇమే సత్త అనుసయా.

(౨) సత్త సంయోజనాని

తత్థ కతమాని సత్త సంయోజనాని? కామరాగసంయోజనం, పటిఘసంయోజనం, మానసంయోజనం, దిట్ఠిసంయోజనం, విచికిచ్ఛాసంయోజనం, భవరాగసంయోజనం, అవిజ్జాసంయోజనం – ఇమాని సత్త సంయోజనాని.

(౩) సత్త పరియుట్ఠానాని

తత్థ కతమాని సత్త పరియుట్ఠానాని? కామరాగపరియుట్ఠానం, పటిఘపరియుట్ఠానం, మానపరియుట్ఠానం, దిట్ఠిపరియుట్ఠానం, విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠానం, భవరాగపరియుట్ఠానం, అవిజ్జాపరియుట్ఠానం – ఇమాని సత్త పరియుట్ఠానాని.

(౪) సత్త అసద్ధమ్మా

౯౩౦. తత్థ కతమే సత్త అసద్ధమ్మా? అస్సద్ధో హోతి, అహిరికో హోతి, అనోత్తప్పీ హోతి, అప్పస్సుతో హోతి, కుసీతో హోతి, ముట్ఠస్సతీ హోతి, దుప్పఞ్ఞో హోతి – ఇమే సత్త అసద్ధమ్మా.

(౫) సత్త దుచ్చరితాని

తత్థ కతమాని సత్త దుచ్చరితాని? పాణాతిపాతో, అదిన్నాదానం, కామేసుమిచ్ఛాచారో, ముసావాదో, పిసుణా వాచా, ఫరుసా వాచా, సమ్ఫప్పలాపో – ఇమాని సత్త దుచ్చరితాని.

(౬) సత్త మానా

తత్థ కతమే సత్త మానా? మానో, అతిమానో, మానాతిమానో, ఓమానో, అధిమానో, అస్మిమానో, మిచ్ఛామానో – ఇమే సత్త మానా.

(౭) సత్త దిట్ఠియో

౯౩౧. (క) తత్థ కతమా సత్త దిట్ఠియో? ఇధేకచ్చో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి – "యతో ఖో, భో, అయం అత్తా రూపీ చాతుమహాభూతికో [చాతుమ్మహాభూతికో (సీ. స్యా.)] మాతాపేత్తికసమ్భవో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

(ఖ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. 'నేసో నత్థీ'తి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో భో అఞ్ఞో అత్తా దిబ్బో రూపీ కామావచరో కబళీకారభక్ఖో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మాసముచ్ఛిన్నో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

(గ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. 'నేసో నత్థీ'తి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా దిబ్బో రూపీ మనోమయో సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గీ

అహినిన్ద్రియో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

(ఘ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. 'నేసో నత్థీ'తి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా అనన్తో ఆకాసోతి ఆకాసానఞ్చాయతనూపగో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

(ఙ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. 'నేసో నత్థీ'తి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ అనన్తం విఞ్ఞాణన్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనూపగో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

(చ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో, భో, ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. 'నేసో నత్థీ'తి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ నత్థి కిఞ్చీతి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపగో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి.

(ఛ) తమఞ్ఞో ఏవమాహ – "అత్థి ఖో పన ఏసో అత్తా యం త్వం వదేసి. 'నేసో నత్థీ'తి వదామి. నో చ ఖో, భో, అయం అత్తా ఏత్తావతా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతి. అత్థి ఖో, భో, అఞ్ఞో అత్తా సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగో. తం త్వం న జానాసి న పస్ససి. తమహం జానామి పస్సామి. సో ఖో, భో, అత్తా యతో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జతి వినస్సతి న హోతి పరం మరణా, ఏత్తావతా ఖో, భో, అయం అత్తా సమ్మా సముచ్ఛిన్నో హోతీ"తి. ఇత్థేకే సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞపేన్తి. ఇమా సత్త దిట్ఠియో.

సత్తకం.

౮. అట్ఠకనిద్దేసో

(౧) అట్ఠ కిలేసవత్థూని

౯౩౨. తత్థ కతమాని అట్ఠ కిలేసవత్థూని? లోభో, దోసో, మోహో, మానో, దిట్ఠి, విచికిచ్ఛా, థినం, ఉద్ధచ్చం – ఇమాని అట్ఠ కిలేసవత్థూని.

(౨) అట్ఠ కుసీతవత్థూని

౯౩౩. తత్థ కతమాని అట్ఠ కుసీతవత్థూని?

(క) ఇధ భిక్ఖునా కమ్మం కాతబ్బం హోతి. తస్స ఏవం హోతి – "కమ్మం ఖో మే కాతబ్బం భవిస్సతి. కమ్మం ఖో పన మే కరోన్తస్స కాయో కిలమిస్సతి. హన్దాహం నిపజ్జామీ"తి. సో నిపజ్జతి; న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం పఠమం కుసీతవత్థు.

(ఖ) పున చపరం భిక్ఖునా కమ్మం కతం హోతి. తస్స ఏవం హోతి – "అహం ఖో కమ్మం అకాసిం. కమ్మం ఖో పన మే కరోన్తస్స కాయో కిలన్తో. హన్దాహం నిపజ్జామీ"తి. సో నిపజ్జతి; న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం దుతియం కుసీతవత్థు.

(గ) పున చపరం భిక్ఖునా మగ్గో గన్తబ్బో హోతి. తస్స ఏవం హోతి – "మగ్గో ఖో మే గన్తబ్బో భవిస్సతి. మగ్గం ఖో పన మే గచ్ఛన్తస్స కాయో కిలమిస్సతి. హన్దాహం నిపజ్జామీ"తి. సో నిపజ్జతి; న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం తతియం కుసీతవత్థు.

(ఘ) పున చపరం భిక్ఖునా మగ్గో గతో హోతి. తస్స ఏవం హోతి – "అహం ఖో మగ్గం అగమాసిం. మగ్గం ఖో పన మే గచ్ఛన్తస్స కాయో కిలన్తో. హన్దాహం నిపజ్జామీ"తి. సో నిపజ్జతి ; న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం చతుత్థం కుసీతవత్థు.

(ఙ) పున చపరం భిక్ఖు గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో న లభతి లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స ఏవం హోతి – "అహం ఖో గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో నాలత్థం లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స మే కాయో కిలన్తో అకమ్మఞ్ఞో. హన్దాహం నిపజ్జామీ"తి. సో నిపజ్జతి; న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం పఞ్చమం కుసీతవత్థు.

(చ) పున చపరం భిక్ఖు గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో లభతి లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స ఏవం హోతి – "అహం ఖో గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో అలత్థం లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స మే కాయో కిలన్తో అకమ్మఞ్ఞో మాసాచితం మఞ్ఞే. హన్దాహం నిపజ్జామీ"తి. సో నిపజ్జతి; న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం ఛట్ఠం కుసీతవత్థు.

(ఛ) పున చపరం భిక్ఖునో ఉప్పన్నో హోతి అప్పమత్తకో ఆబాధో. తస్స ఏవం హోతి – "ఉప్పన్నో ఖో మే అయం అప్పమత్తకో ఆబాధో. అత్థి కప్పో నిపజ్జితుం . హన్దాహం నిపజ్జామీ"తి. సో నిపజ్జతి; న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం సత్తమం కుసీతవత్థు.

(జ) పున చపరం భిక్ఖు గిలానా వుట్ఠితో [గిలానవుట్ఠితో (సద్దనీతి) అ. ని. ౬.౧౬ పాళియా టీకా పస్సితబ్బా] హోతి అచిరవుట్ఠితో గేలఞ్ఞా. తస్స ఏవం హోతి – "అహం ఖో గిలానా వుట్ఠితో అచిరవుట్ఠితో గేలఞ్ఞా. తస్స మే కాయో దుబ్బలో అకమ్మఞ్ఞో. హన్దాహం నిపజ్జామీ"తి. సో నిపజ్జతి; న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా, అనధిగతస్స అధిగమాయ, అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం అట్ఠమం కుసీతవత్థు. ఇమాని అట్ఠ కుసీతవత్థూని.

(౩) అట్ఠసు లోకధమ్మేసు చిత్తస్స పటిఘాతో

౯౩౪. తత్థ కతమేసు అట్ఠసు లోకధమ్మేసు చిత్తస్స పటిఘాతో? లాభే సారాగో, అలాభే పటివిరోధో, యసే సారాగో, అయసే పటివిరోధో, పసంసాయ సారాగో, నిన్దాయ పటివిరోధో, సుఖే సారాగో, దుక్ఖే పటివిరోధో – ఇమేసు అట్ఠసు లోకధమ్మేసు చిత్తస్స పటిఘాతో.

(౪) అట్ఠఅనరియవోహారా

౯౩౫. తత్థ కతమే అట్ఠ అనరియవోహారా? అదిట్ఠే దిట్ఠవాదితా, అస్సుతే సుతవాదితా, అముతే ముతవాదితా, అవిఞ్ఞాతే విఞ్ఞాతవాదితా, దిట్ఠే అదిట్ఠవాదితా, సుతే అస్సుతవాదితా, ముతే అముతవాదితా, విఞ్ఞాతే అవిఞ్ఞాతవాదితా – ఇమే అట్ఠ అనరియవోహారా.

(౫) అట్ఠ మిచ్ఛత్తా

౯౩౬. తత్థ కతమే అట్ఠ మిచ్ఛత్తా? మిచ్ఛాదిట్ఠి, మిచ్ఛాసఙ్కప్పో, మిచ్ఛావాచా, మిచ్ఛాకమ్మన్తో, మిచ్ఛాఆజీవో, మిచ్ఛావాయామో, మిచ్ఛాసతి, మిచ్ఛాసమాధి – ఇమే అట్ఠ మిచ్ఛత్తా.

(౬) అట్ఠ పురిసదోసా

౯౩౭. తత్థ కతమే అట్ఠ పురిసదోసా? (క) ఇధ భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో [చోదియమానో (సీ. స్యా.) అ. ని. ౮.౧౪] "న సరామి న సరామీ"తి అస్సతియావ నిబ్బేఠేతి. అయం పఠమో పురిసదోసో.

(ఖ) పున చపరం భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో చోదకంయేవ పటిప్ఫరతి – "కిం ను ఖో తుయ్హం బాలస్స అబ్యత్తస్స భణితేన! త్వమ్పి నామ మం భణితబ్బం మఞ్ఞసీ"తి! అయం దుతియో పురిసదోసో.

(గ) పున చపరం భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో చోదకంయేవ [చోదకస్సేవ (స్యా.) అ. ని. ౮.౧౪] పచ్చారోపేతి – "త్వమ్పి ఖోసి ఇత్థన్నామం ఆపత్తిం ఆపన్నో. త్వం తావ పఠమం పటికరోహీ"తి. అయం తతియో పురిసదోసో.

(ఘ) పున చపరం భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో అఞ్ఞేనాఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి. అయం చతుత్థో పురిసదోసో.

(ఙ) పున చపరం భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో సఙ్ఘమజ్ఝే బాహావిక్ఖేపకం భణతి. అయం పఞ్చమో పురిసదోసో.

(చ) పున చపరం భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో అనాదియిత్వా సఙ్ఘం, అనాదియిత్వా చోదకం, సాపత్తికోవ [ఆపత్తికోవ (క.) అ. ని. ౮.౧౪] యేనకామం పక్కమతి. అయం ఛట్ఠో పురిసదోసో.

(ఛ) పున చపరం భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో "నేవాహం ఆపన్నోమ్హి, న పనాహం అనాపన్నోమ్హీ"తి తుణ్హీభూతో సఙ్ఘం విహేసేతి. అయం సత్తమో పురిసదోసో.

(జ) పున చపరం భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో ఏవమాహ – "కిం ను ఖో తుమ్హే ఆయస్మన్తో అతిబాళ్హం మయి బ్యావటా. ఇదానాహం సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సామీ"తి. సో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిత్వా ఏవమాహ – "ఇదాని ఖో తుమ్హే ఆయస్మన్తో అత్తమనా హోథా"తి. అయం అట్ఠమో పురిసదోసో. ఇమే అట్ఠ పురిసదోసా.

(౭) అట్ఠ అసఞ్ఞీవాదా

౯౩౮. తత్థ కతమే అట్ఠ అసఞ్ఞీవాదా? "రూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – అసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; అరూపీ అత్తా…పే.… రూపీ చ అరూపీ చ…పే.… నేవరూపీనారూపీ…పే.… "అన్తవా అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – అసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "అనన్తవా అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – అసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "అన్తవా చ అనన్తవా చ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – అసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "నేవన్తవా నానన్తవా అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – అసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి. ఇమే అట్ఠ అసఞ్ఞీవాదా.

(౮) అట్ఠ నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా

౯౩౯. తత్థ కతమే అట్ఠ నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా? "రూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "అరూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "రూపీ చ అరూపీ చ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "నేవరూపీనారూపీ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "అన్తవా అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "అనన్తవా అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "అన్తవా చ అనన్తవా చ అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి; "నేవన్తవా నానన్తవా అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి – నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీతి నం పఞ్ఞపేన్తి. ఇమే అట్ఠ నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా.

అట్ఠకం.

౯. నవకనిద్దేసో

(౧) నవ ఆఘాతవత్థూని

౯౬౦. తత్థ కతమాని నవ ఆఘాతవత్థూని? “అనత్థం మే అచరీ”తి ఆఘాతో జాయతి ; “అనత్థం మే చరతీ”తి ఆఘాతో జాయతి; “అనత్థం మే చరిస్సతీ”తి ఆఘాతో జాయతి; “పియస్స మే మనాపస్స అనత్థం అచరి”...పే.... అనత్థం చరతి... పే.... అనత్థం చరిస్సతీతి ఆఘాతో జాయతి; అప్పియస్స మే అమనాపస్స అత్థం అచరి...పే.... అత్థం చరతి...పే.... అత్థం చరిస్సతీతి ఆఘాతో జాయతి. ఇమాని నవ ఆఘాతవత్థూని.

(౨) నవ పురిసమలాని

౯౬౧. తత్థ కతమాని నవ పురిసమలాని? కోధో, మక్ఖో, ఇస్సా, మచ్ఛరియం, మాయా, సాఠేయ్యం, ముసావాదో, పాపిచ్ఛతా, మిచ్ఛాదిట్ఠి – ఇమాని నవ పురిసమలాని.

(౩) నవవిధా మానా

౯౬౨. తత్థ కతమే నవవిధా మానా? “సేయ్యస్స సేయ్యోహమస్మీ”తి మానో, “సేయ్యస్స సదిసోహమస్మీ”తి మానో, “సేయ్యస్స హీనోహమస్మీ”తి మానో, “సదిసస్స సేయ్యోహమస్మీ”తి మానో, “సదిసస్స సదిసోహమస్మీ”తి మానో, “సదిసస్స హీనోహమస్మీ”తి మానో, “హీనస్స సేయ్యోహమస్మీ”తి మానో, “హీనస్స సదిసోహమస్మీ”తి మానో, “హీనస్స హీనోహమస్మీ”తి మానో – ఇమే నవవిధా మానా.

(౪) నవ తణ్హామూలకా ధమ్మా

౯౬౩. తత్థ కతమే నవ తణ్హామూలకా ధమ్మా? తణ్హం పటిచ్చ పరియేసనా, పరియేసనం పటిచ్చ లాభో, లాభం పటిచ్చ వినిచ్ఛయో, వినిచ్ఛయం పటిచ్చ ఛన్దరాగో, ఛన్దరాగం పటిచ్చ అజ్ఝోసానం, అజ్ఝోసానం పటిచ్చ పరిగ్గహో, పరిగ్గహం పటిచ్చ మచ్ఛరియం, మచ్ఛరియం పటిచ్చ ఆరక్ఖో, ఆరక్ఖాధికరణం దణ్డాదాన-సత్థాదాన-కలహ-విగ్గహవివాద-తువంతువం-పేసుఞ్ఞ-ముసావాదా అనేకే పాపకా అకుసలా ధమ్మా సమ్భవన్తి – ఇమే నవ తణ్హామూలకా ధమ్మా.

(౫) నవ ఇఞ్జితాని

౯౬౪. తత్థ కతమాని నవ ఇఞ్జితాని? “అస్మీ”తి ఇఞ్జితమేతం, “అహమస్మీ”తి ఇఞ్జితమేతం , “అయమహమస్మీ”తి ఇఞ్జితమేతం “భవిస్స”న్తి ఇఞ్జితమేతం, “రూపీ భవిస్స”న్తి ఇఞ్జితమేతం, “అరూపీ భవిస్స”న్తి ఇఞ్జితమేతం, “సఞ్ఞీ భవిస్స”న్తి ఇఞ్జితమేతం, “అసఞ్ఞీ భవిస్స”న్తి ఇఞ్జితమేతం, “నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్స”న్తి ఇఞ్జితమేతం – ఇమాని నవ ఇఞ్జితాని.

(౬-౯) నవ మఞ్ఞితాదీని

౯౬౫. తత్థ కతమాని నవ మఞ్ఞితాని... నవ ఫన్దితాని... నవ పపఞ్చితాని... నవ సఙ్ఖతాని? “అస్మీ”తి సఙ్ఖతమేతం, “అహమస్మీ”తి సఙ్ఖతమేతం , “అయమహమస్మీ”తి సఙ్ఖతమేతం, “భవిస్స”న్తి సఙ్ఖతమేతం, “రూపీ భవిస్స”న్తి సఙ్ఖతమేతం,

“అరూపీ భవిస్స”న్తి సఙ్ఖతమేతం, “సఞ్ఞీ భవిస్స”న్తి సఙ్ఖతమేతం , “అసఞ్ఞీ భవిస్స”న్తి సఙ్ఖతమేతం, “నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్స”న్తి సఙ్ఖతమేతం – ఇమాని నవ సఙ్ఖతాని.

నవకం.

౧౦. దసకనిద్దేసో

(౧) దస కిలేసవత్థూని

౯౬౬. తత్థ కతమాని దస కిలేసవత్థూని? లోభో, దోసో, మోహో, మానో, దిట్ఠి, విచికిచ్ఛా, థినం, ఉద్ధచ్చం, అహిరికం, అనోత్తప్పం – ఇమాని దస కిలేసవత్థూని.

(౨) దస ఆఘాతవత్థూని

౯౬౭. తత్థ కతమాని దస ఆఘాతవత్థూని? “అనత్థం మే అచరీ”తి ఆఘాతో జాయతి, “అనత్థం మే చరతీ”తి ఆఘాతో జాయతి, “అనత్థం మే చరిస్సతీ”తి ఆఘాతో జాయతి, “పియస్స మే మనాపస్స అనత్థం అచరి”…పే.… అనత్థం చరతి… పే.… అనత్థం చరిస్సతీతి ఆఘాతో జాయతి, అప్పియస్స మే అమనాపస్స అత్థం అచరి…పే.… అత్థం చరతి…పే.… అత్థం చరిస్సతీతి ఆఘాతో జాయతి, అట్ఠానే వా పన ఆఘాతో జాయతి – ఇమాని దస ఆఘాతవత్థూని.

(౩) దస అకుసలకమ్మపథా

౯౬౮. తత్థ కతమే దస అకుసలకమ్మపథా? పాణాతిపాతో, అదిన్నాదానం, కామేసుమిచ్ఛాచారో, ముసావాదో, పిసుణా వాచా, ఫరుసా వాచా, సమ్ఫప్పలాపో, అభిజ్ఝా, బ్యాపాదో, మిచ్ఛాదిట్ఠి – ఇమే దస అకుసలకమ్మపథా.

(౪) దస సంయోజనాని

౯౬౯. తత్థ కతమాని దస సంయోజనాని? కామరాగసంయోజనం, పటిఘసంయోజనం , మానసంయోజనం, దిట్ఠిసంయోజనం, విచికిచ్ఛాసంయోజనం, సీలబ్బతపరామాససంయోజనం, భవరాగసంయోజనం, ఇస్సాసంయోజనం, మచ్ఛరియసంయోజనం, అవిజ్జాసంయోజనం – ఇమాని దస సంయోజనాని.

(౫) దస మిచ్ఛత్తా

౯౭౦. తత్థ కతమే దస మిచ్ఛత్తా? మిచ్ఛాదిట్ఠి, మిచ్ఛాసఙ్కప్పో, మిచ్ఛావాచా, మిచ్ఛాకమ్మన్తో, మిచ్ఛాఆజీవో, మిచ్ఛావాయామో, మిచ్ఛాసతి, మిచ్ఛాసమాధి , మిచ్ఛాఞాణం, మిచ్ఛావిముత్తి – ఇమే దస మిచ్ఛత్తా.

(౬) దసవత్థుకా మిచ్ఛాదిట్ఠి

៩២០. తత్థ కతమా దసవత్థుకా మిచ్ఛాదిట్ఠి? నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం, నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం లోకో, నత్థి పరో లోకో, నత్థి మాతా, నత్థి పితా, నత్థి సత్తా ఓపపాతికా, నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా [సమగ్గతా (క॰)] సమ్మా పటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీతి – అయం దసవత్థుకా మిచ్ఛాదిట్ఠి.

(౭) దసవత్థుకా అన్తగ్గాహికా దిట్ఠి

៩២១. తత్థ కతమా దసవత్థుకా అన్తగ్గాహికా దిట్ఠి? సస్సతో లోకోతి వా, అసస్సతో లోకోతి వా, అన్తవా లోకోతి వా, అనన్తవా లోకోతి వా, తం జీవం తం సరీరన్తి వా, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరన్తి వా, హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా – అయం దసవత్థుకా అన్తగ్గాహికా దిట్ఠి.

దసకం.

౧౧. తణ్హావిచరితనిద్దేసో

(౧) అజ్ఝత్తికస్స ఉపాదాయ

៩២៣. తత్థ కతమాని అట్ఠారస తణ్హావిచరితాని అజ్ఝత్తికస్స ఉపాదాయ? అస్మీతి హోతి, ఇత్థస్మీతి హోతి, ఏవస్మీతి హోతి, అఞ్ఞథాస్మీతి హోతి, భవిస్సన్తి హోతి, ఇత్థం భవిస్సన్తి హోతి, ఏవం భవిస్సన్తి హోతి, అఞ్ఞథా భవిస్సన్తి హోతి, అసస్మీతి హోతి, సాతస్మీతి హోతి, సియన్తి హోతి, ఇత్థం సియన్తి హోతి, ఏవం సియన్తి హోతి, అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి, అపాహం సియన్తి హోతి, అపాహం ఇత్థం సియన్తి హోతి, అపాహం ఏవం సియన్తి హోతి, అపాహం అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి.

៩២៤. కథఞ్చ అస్మీతి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అనవకారిం [అనవకారీ (సీ॰ క॰)] కరిత్వా రూపం…పే॰… వేదనం… సఞ్ఞం… సఙ్ఖారే… విఞ్ఞాణం అస్మీతి ఛన్దం పటిలభతి, అస్మీతి మానం పటిలభతి , అస్మీతి దిట్ఠిం పటిలభతి. తస్మిం సతి ఇమాని పపఞ్చితాని హోన్తి – ఇత్థస్మీతి వా ఏవస్మీతి వా అఞ్ఞథాస్మీతి వా.

(౨) కథఞ్చ ఇత్థస్మీతి హోతి? ఖత్తియోస్మీతి వా, బ్రాహ్మణోస్మీతి వా, వేస్సోస్మీతి వా, సుద్దోస్మీతి వా, గహట్ఠోస్మీతి వా, పబ్బజితోస్మీతి వా, దేవోస్మీతి వా, మనుస్సోస్మీతి వా, రూపీస్మీతి వా, అరూపీస్మీతి వా, సఞ్ఞీస్మీతి వా, అసఞ్ఞీస్మీతి వా, నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీస్మీతి వా – ఏవం ఇత్థస్మీతి హోతి.

(౩) కథఞ్చ ఏవస్మీతి హోతి? పరపుగ్గలం [పరం పుగ్గలం (స్యా॰)] ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో తథాహం ఖత్తియోస్మీతి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో తథాహం బ్రాహ్మణోస్మీతి వా, యథా సో వేస్సో తథాహం వేస్సోస్మీతి వా యథా సో సుద్దో తథాహం సుద్దోస్మీతి వా, యథా సో గహట్ఠో తథాహం గహట్ఠోస్మీతి వా, యథా సో పబ్బజితో తథాహం పబ్బజితోస్మీతి వా, యథా సో దేవో తథాహం దేవోస్మీతి వా, యథా సో మనుస్సో తథాహం మనుస్సోస్మీతి వా, యథా సో రూపీ తథాహం

రూపీస్మీతి వా, యథా నో అరూపీ తథాహం అరూపీస్మీతి వా, యథా నో సఞ్ఞీ తథాహం సఞ్ఞీస్మీతి వా, యథా నో అసఞ్ఞీ తథాహం అసఞ్ఞీస్మీతి వా, యథా నో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ తథాహం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీస్మీతి వా – ఏవం ఏవస్మీతి హోతి.

(౪) కథఞ్చ అఞ్ఞథాస్మీతి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా నో ఖత్తియో నాహం తథా ఖత్తియోస్మీతి వా యథా నో బ్రాహ్మణో నాహం తథా బ్రాహ్మణోస్మీతి వా, యథా నో వేస్సో నాహం తథా వేస్సోస్మీతి వా, యథా నో సుద్దో నాహం తథా సుద్దోస్మీతి వా, యథా నో గహట్ఠో నాహం తథా గహట్ఠోస్మీతి వా, యథా నో పబ్బజితో నాహం తథా పబ్బజితోస్మీతి వా, యథా నో దేవో నాహం తథా దేవోస్మీతి వా, యథా నో మనుస్సో నాహం తథా మనుస్సోస్మీతి వా, యథా నో రూపీ నాహం తథా రూపీస్మీతి వా, యథా నో అరూపీ నాహం తథా అరూపీస్మీతి వా, యథా నో సఞ్ఞీ నాహం తథా సఞ్ఞీస్మీతి వా, యథా నో అసఞ్ఞీ నాహం తథా అసఞ్ఞీస్మీతి వా, యథా నో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ నాహం తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీస్మీతి వా – ఏవం అఞ్ఞథాస్మీతి హోతి.

(౫) కథఞ్చ భవిస్సన్తి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అనవకారిం కరిత్వా రూపం...పే.... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం భవిస్సన్తి ఛన్దం పటిలభతి, భవిస్సన్తి మానం పటిలభతి , భవిస్సన్తి దిట్ఠిం పటిలభతి. తస్మిం సతి ఇమాని పపఞ్చితాని హోన్తి – ఇత్థం భవిస్సన్తి వా, ఏవం భవిస్సన్తి వా, అఞ్ఞథా భవిస్సన్తి వా.

(౬) కథఞ్చ ఇత్థం భవిస్సన్తి హోతి? ఖత్తియో భవిస్సన్తి వా, బ్రాహ్మణో భవిస్సన్తి వా, వేస్సో భవిస్సన్తి వా, సుద్దో భవిస్సన్తి వా, గహట్ఠో భవిస్సన్తి వా, పబ్బజితో భవిస్సన్తి వా, దేవో భవిస్సన్తి వా, మనుస్సో భవిస్సన్తి వా, రూపీ భవిస్సన్తి వా, అరూపీ భవిస్సన్తి వా, సఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా, అసఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా, నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా – ఏవం ఇత్థం భవిస్సన్తి హోతి.

(౭) కథఞ్చ ఏవం భవిస్సన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా నో ఖత్తియో తథాహం ఖత్తియో భవిస్సన్తి వా, యథా నో బ్రాహ్మణో తథాహం బ్రాహ్మణో భవిస్సన్తి వా...పే.... యథా నో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ తథాహం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా – ఏవం భవిస్సన్తి హోతి.

(౮) కథఞ్చ అఞ్ఞథా భవిస్సన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా నో ఖత్తియో నాహం తథా ఖత్తియో భవిస్సన్తి వా, యథా నో బ్రాహ్మణో నాహం తథా బ్రాహ్మణో భవిస్సన్తి వా...పే.... యథా నో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ నాహం తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా – ఏవం అఞ్ఞథా భవిస్సన్తి హోతి.

(౯) కథఞ్చ అసస్మీతి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అనవకారిం కరిత్వా రూపం...పే.... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం నిచ్చోస్మి ధువోస్మి సస్సతోస్మి అవిపరిణామధమ్మోస్మీతి – ఏవం అసస్మీతి హోతి.

(౧౦) కథఞ్చ సాతస్మీతి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అనవకారిం కరిత్వా రూపం...పే.... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం ఉచ్ఛిజ్జిస్సామి వినస్సిస్సామి న భవిస్సామీతి – ఏవం సాతస్మీతి హోతి.

(౧౧) కథఞ్చ సియన్తి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అనవకారిం కరిత్వా రూపం...పే.... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం సియన్తి ఛన్దం పటిలభతి, సియన్తి మానం పటిలభతి , సియన్తి దిట్ఠిం పటిలభతి. తస్మిం సతి ఇమాని పపఞ్చితాని

హోన్తి – ఇత్థం సియన్తి వా, ఏవం సియన్తి వా, అఞ్ఞథా సియన్తి వా.

(౧౨) కథఞ్చ ఇత్థం సియన్తి హోతి? ఖత్తియో సియన్తి వా, బ్రాహ్మణో సియన్తి వా, వేస్సో సియన్తి వా, సుద్దో సియన్తి వా, గహట్ఠో సియన్తి వా, పబ్బజితో సియన్తి వా, దేవో సియన్తి వా, మనుస్సో సియన్తి వా, రూపీ సియన్తి వా, అరూపీ సియన్తి వా, సఞ్ఞీ సియన్తి వా, అసఞ్ఞీ సియన్తి వా, నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం ఇత్థం సియన్తి హోతి.

(౧౩) కథఞ్చ ఏవం సియన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో తథాహం ఖత్తియో సియన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో తథాహం బ్రాహ్మణో సియన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ తథాహం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం ఏవం సియన్తి హోతి.

(౧౪) కథఞ్చ అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో నాహం తథా ఖత్తియో సియన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో నాహం తథా బ్రాహ్మణో సియన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ నాహం తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి.

(౧౫) కథఞ్చ అపాహం సియన్తి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అనవకారిం కరిత్వా రూపం... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం అపాహం సియన్తి ఛన్దం పటిలభతి, అపాహం సియన్తి మానం పటిలభతి, అపాహం సియన్తి దిట్ఠిం పటిలభతి. తస్మిం సతి ఇమాని పపఞ్చితాని హోన్తి – అపాహం ఇత్థం సియన్తి వా, అపాహం ఏవం సియన్తి వా, అపాహం అఞ్ఞథా సియన్తి వా.

(౧౬) కథఞ్చ అపాహం ఇత్థం సియన్తి హోతి? అపాహం ఖత్తియో సియన్తి వా, అపాహం బ్రాహ్మణో సియన్తి వా, అపాహం వేస్సో సియన్తి వా, అపాహం సుద్దో సియన్తి వా, అపాహం గహట్ఠో సియన్తి వా, అపాహం పబ్బజితో సియన్తి వా, అపాహం దేవో సియన్తి వా, అపాహం మనుస్సో సియన్తి వా, అపాహం రూపీ సియన్తి వా, అపాహం అరూపీ సియన్తి వా, అపాహం సఞ్ఞీ సియన్తి వా, అపాహం అసఞ్ఞీ సియన్తి వా, అపాహం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం అపాహం ఇత్థం సియన్తి హోతి. (౧౭) కథఞ్చ అపాహం ఏవం సియన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో అపాహం తథా ఖత్తియో సియన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో అపాహం తథా బ్రాహ్మణో సియన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ అపాహం తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం అపాహం ఏవం సియన్తి హోతి.

(౧౮) కథఞ్చ అపాహం అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో అపాహం న తథా ఖత్తియో సియన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో అపాహం న తథా బ్రాహ్మణో సియన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ అపాహం న తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం అపాహం అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి.

ఇమాని అట్ఠారస తణ్హావిచరితాని అజ్ఝత్తికస్స ఉపాదాయ.

(౨) బాహిరస్స ఉపాదాయ

౯౭౫. తత్థ కతమాని అట్ఠారస తణ్హావిచరితాని బాహిరస్స ఉపాదాయ? ఇమినా అస్మీతి హోతి, ఇమినా ఇత్థస్మీతి హోతి, ఇమినా ఏవస్మీతి హోతి, ఇమినా అఞ్ఞథాస్మీతి హోతి, ఇమినా భవిస్సన్తి హోతి, ఇమినా ఇత్థం భవిస్సన్తి హోతి, ఇమినా ఏవం భవిస్సన్తి హోతి, ఇమినా అఞ్ఞథా భవిస్సన్తి హోతి, ఇమినా అసస్మీతి హోతి, ఇమినా సాతస్మీతి హోతి, ఇమినా సియన్తి హోతి, ఇమినా ఇత్థం సియన్తి హోతి, ఇమినా ఏవం సియన్తి హోతి, ఇమినా అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి, ఇమినా అపాహం సియన్తి హోతి, ఇమినా అపాహం ఇత్థం సియన్తి హోతి, ఇమినా అపాహం ఏవం సియన్తి హోతి, ఇమినా అపాహం అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి.

౯౭౬. (౧) కథఞ్చ ఇమినా అస్మీతి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అవకారిం కరిత్వా రూపం... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం ఇమినా అస్మీతి ఛన్దం పటిలభతి , ఇమినా అస్మీతి మానం పటిలభతి, ఇమినా అస్మీతి దిట్ఠిం పటిలభతి. తస్మిం సతి ఇమాని పపఞ్చితాని హోన్తి – ఇమినా ఇత్థస్మీతి వా, ఇమినా ఏవస్మీతి వా, ఇమినా అఞ్ఞథాస్మీతి వా.

(౨) కథఞ్చ ఇమినా ఇత్థస్మీతి హోతి? ఇమినా ఖత్తియోస్మీతి వా, ఇమినా బ్రాహ్మణోస్మీతి వా, ఇమినా వేస్సోస్మీతి వా, ఇమినా సుద్దోస్మీతి వా, ఇమినా గహట్ఠోస్మీతి వా, ఇమినా పబ్బజితోస్మీతి వా, ఇమినా దేవోస్మీతి వా, ఇమినా మనుస్సోస్మీతి వా, ఇమినా రూపీస్మీతి వా, ఇమినా అరూపీస్మీతి వా, ఇమినా సఞ్ఞీస్మీతి వా, ఇమినా అసఞ్ఞీస్మీతి వా, ఇమినా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీస్మీతి వా – ఏవం ఇమినా ఇత్థస్మీతి హోతి.

(౩) కథఞ్చ ఇమినా ఏవస్మీతి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో ఇమినా తథాహం ఖత్తియోస్మీతి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో ఇమినా తథాహం బ్రాహ్మణోస్మీతి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ ఇమినా తథాహం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీస్మీతి వా – ఏవం ఇమినా ఏవస్మీతి హోతి.

(౪) కథఞ్చ ఇమినా అఞ్ఞథాస్మీతి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో ఇమినా నాహం తథా ఖత్తియోస్మీతి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో ఇమినా నాహం తథా బ్రాహ్మణోస్మీతి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ ఇమినా నాహం తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీస్మీతి వా – ఏవం ఇమినా అఞ్ఞథాస్మీతి హోతి.

(౫) కథఞ్చ ఇమినా భవిస్సన్తి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అవకారిం కరిత్వా రూపం... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం ఇమినా భవిస్సన్తి ఛన్దం పటిలభతి, ఇమినా భవిస్సన్తి మానం పటిలభతి, ఇమినా భవిస్సన్తి దిట్ఠిం పటిలభతి. తస్మిం సతి ఇమాని పపఞ్చితాని హోన్తి – ఇమినా ఇత్థం భవిస్సన్తి వా, ఇమినా ఏవం భవిస్సన్తి వా, ఇమినా అఞ్ఞథా భవిస్సన్తి వా.

(౬) కథఞ్చ ఇమినా ఇత్థం భవిస్సన్తి హోతి? ఇమినా ఖత్తియో భవిస్సన్తి వా...పే.... ఇమినా అరూపీ భవిస్సన్తి వా, ఇమినా సఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా, ఇమినా అసఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా, ఇమినా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా – ఏవం ఇమినా ఇత్థం భవిస్సన్తి హోతి.

(౭) కథఞ్చ ఇమినా ఏవం భవిస్సన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో ఇమినా తథాహం ఖత్తియో భవిస్సన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో ఇమినా తథాహం బ్రాహ్మణో భవిస్సన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ ఇమినా

తథాహం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా – ఏవం ఇమినా ఏవం భవిస్సన్తి హోతి.

(౮) కథఞ్చ ఇమినా అఞ్ఞథా భవిస్సన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో ఇమినా నాహం తథా ఖత్తియో భవిస్సన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో ఇమినా నాహం తథా బ్రాహ్మణో భవిస్సన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ ఇమినా నాహం తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ భవిస్సన్తి వా – ఏవం ఇమినా అఞ్ఞథా భవిస్సన్తి హోతి.

(౯) కథఞ్చ ఇమినా అసస్మీతి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అవకారిం [అవకారీ (సీ.)] కరిత్వా రూపం...పే.... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం ఇమినా నిచ్చోస్మి ధువోస్మి సస్సతోస్మి అవిపరిణామధమ్మోస్మీతి – ఏవం ఇమినా అసస్మీతి హోతి.

(౧౦) కథఞ్చ ఇమినా సాతస్మీతి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అవకారిం కరిత్వా రూపం...పే.... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం ఇమినా ఉచ్ఛిజ్జిస్సామి వినస్సిస్సామి న భవిస్సామీతి – ఏవం ఇమినా సాతస్మీతి హోతి.

(౧౧) కథఞ్చ ఇమినా సియన్తి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అవకారిం కరిత్వా రూపం...పే.... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం ఇమినా సియన్తి ఛన్దం పటిలభతి, ఇమినా సియన్తి మానం పటిలభతి, ఇమినా సియన్తి దిట్ఠిం పటిలభతి. తస్మిం సతి ఇమాని పపఞ్చితాని హోన్తి – ఇమినా ఇత్థం సియన్తి వా, ఇమినా ఏవం సియన్తి వా, ఇమినా అఞ్ఞథా సియన్తి వా.

(౧౨) కథఞ్చ ఇమినా ఇత్థం సియన్తి హోతి? ఇమినా ఖత్తియో సియన్తి వా, ఇమినా బ్రాహ్మణో సియన్తి వా, ఇమినా వేస్సో సియన్తి వా, ఇమినా సుద్దో సియన్తి వా, ఇమినా గహట్ఠో సియన్తి వా, ఇమినా పబ్బజితో సియన్తి వా, ఇమినా దేవో సియన్తి వా, ఇమినా మనుస్సో సియన్తి వా, ఇమినా రూపీ సియన్తి వా, ఇమినా అరూపీ సియన్తి వా, ఇమినా సఞ్ఞీ సియన్తి వా, ఇమినా అసఞ్ఞీ సియన్తి వా, ఇమినా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం ఇమినా ఇత్థం సియన్తి హోతి.

(౧౩) కథఞ్చ ఇమినా ఏవం సియన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో ఇమినా తథాహం ఖత్తియో సియన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో ఇమినా తథాహం బ్రాహ్మణో సియన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ ఇమినా తథాహం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం ఇమినా ఏవం సియన్తి హోతి.

(౧౪) కథఞ్చ ఇమినా అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో ఇమినా నాహం తథా ఖత్తియో సియన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో ఇమినా నాహం తథా బ్రాహ్మణో సియన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ ఇమినా నాహం తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం ఇమినా అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి.

(౧౫) కథఞ్చ ఇమినా అపాహం సియన్తి హోతి? కఞ్చి ధమ్మం అవకారిం కరిత్వా రూపం...పే.... వేదనం... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం ఇమినా అపాహం సియన్తి ఛన్దం పటిలభతి, ఇమినా అపాహం సియన్తి మానం పటిలభతి, ఇమినా అపాహం సియన్తి దిట్ఠిం పటిలభతి. తస్మిం సతి ఇమాని పపఞ్చితాని హోన్తి – ఇమినా అపాహం ఇత్థం సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం ఏవం సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం అఞ్ఞథా సియన్తి వా.

(౧౬) కథఞ్చ ఇమినా అపాహం ఇత్థం సియన్తి హోతి? ఇమినా అపాహం ఖత్తియో సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం బ్రాహ్మణో సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం వేస్సో సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం సుద్దో సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం గహట్ఠో సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం పబ్బజితో సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం దేవో సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం మనుస్సో సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం రూపీ సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం అరూపీ సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం సఞ్ఞీ సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం అసఞ్ఞీ సియన్తి వా, ఇమినా అపాహం నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం ఇమినా అపాహం ఇత్థం సియన్తి హోతి.

(౧౭) కథఞ్చ ఇమినా అపాహం ఏవం సియన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో ఇమినా అపాహం తథా ఖత్తియో సియన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో ఇమినా అపాహం తథా బ్రాహ్మణో సియన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ ఇమినా అపాహం తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం ఇమినా అపాహం ఏవం సియన్తి హోతి.

(౧౮) కథఞ్చ ఇమినా అపాహం అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి? పరపుగ్గలం ఉపనిధాయ యథా సో ఖత్తియో ఇమినా అపాహం న తథా ఖత్తియో సియన్తి వా, యథా సో బ్రాహ్మణో ఇమినా అపాహం న తథా బ్రాహ్మణో సియన్తి వా...పే.... యథా సో నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ ఇమినా అపాహం న తథా నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీ సియన్తి వా – ఏవం ఇమినా అపాహం అఞ్ఞథా సియన్తి హోతి.

ఇమాని అట్ఠారస తణ్హావిచరితాని బాహిరస్స ఉపాదాయ.

ఇతి ఇమాని అట్ఠారస తణ్హావిచరితాని అజ్ఝత్తికస్స ఉపాదాయ, ఇమాని అట్ఠారస తణ్హావిచరితాని బాహిరస్స ఉపాదాయ, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా ఛత్తింస తణ్హావిచరితాని హోన్తి. ఇతి ఏవరూపాని అతీతాని ఛత్తింస తణ్హావిచరితాని, అనాగతాని ఛత్తింస తణ్హావిచరితాని, పచ్చుప్పన్నాని ఛత్తింస తణ్హావిచరితాని, తదేకజ్ఝం అభిసఞ్ఞూహిత్వా అభిసఙ్ఖిపిత్వా అట్ఠతణ్హావిచరితసతం హోతి.

౯౭౭. తత్థ కతమాని ద్వాసట్ఠి దిట్ఠిగతాని బ్రహ్మజాలే వేయ్యాకరణే వుత్తాని భగవతా? చత్తారో సస్సతవాదా, చత్తారో ఏకచ్చసస్సతికా, చత్తారో అన్తానన్తికా, చత్తారో అమరావిక్ఖేపికా, ద్వే అధిచ్చసముప్పన్నికా, సోళస సఞ్ఞీవాదా, అట్ఠ అసఞ్ఞీవాదా, అట్ఠ నేవసఞ్ఞీనాసఞ్ఞీవాదా, సత్త ఉచ్ఛేదవాదా, పఞ్చ దిట్ఠధమ్మనిబ్బానవాదా – ఇమాని ద్వాసట్ఠి దిట్ఠిగతాని బ్రహ్మజాలే వేయ్యాకరణే వుత్తాని భగవతాతి.

ఖుద్దకవత్థువిభఙ్గో నిట్ఠితో.

౧౮. ధమ్మహదయవిభఙ్గో

౧. సబ్బసఙ్గాహికవారో

౯౭౮. కతి ఖన్ధా, కతి ఆయతనాని, కతి ధాతుయో, కతి సచ్చాని, కతి ఇన్ద్రియాని, కతి హేతూ, కతి ఆహారా, కతి ఫస్సా, కతి వేదనా, కతి సఞ్ఞా, కతి చేతనా, కతి చిత్తాని?

పఞ్చక్ఖన్ధా, ద్వాదసాయతనాని, అట్ఠారస ధాతుయో, చత్తారి సచ్చాని, బావీసతిన్ద్రియాని, నవ హేతూ, చత్తారో ఆహారా, సత్త ఫస్సా, సత్త వేదనా, సత్త సఞ్ఞా, సత్త చేతనా, సత్త చిత్తాని.

౯౭౯. తత్థ కతమే పఞ్చక్ఖన్ధా? రూపక్ఖన్ధో, వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇమే వుచ్చన్తి "పఞ్చక్ఖన్ధా".

౯౮౦. తత్థ కతమాని ద్వాదసాయతనాని? చక్ఖాయతనం, రూపాయతనం, సోతాయతనం, సద్దాయతనం, ఘానాయతనం, గన్ధాయతనం, జివ్హాయతనం, రసాయతనం, కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం – ఇమాని వుచ్చన్తి "ద్వాదసాయతనాని".

౯౮౧. తత్థ కతమా అట్ఠారస ధాతుయో? చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు, సోతధాతు, సద్దధాతు, సోతవిఞ్ఞాణధాతు, ఘానధాతు , గన్ధధాతు, ఘానవిఞ్ఞాణధాతు, జివ్హాధాతు, రసధాతు, జివ్హావిఞ్ఞాణధాతు, కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, కాయవిఞ్ఞాణధాతు, మనోధాతు, ధమ్మధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇమా వుచ్చన్తి "అట్ఠారస ధాతుయో".

౯౮౨. తత్థ కతమాని చత్తారి సచ్చాని? దుక్ఖసచ్చం, సముదయసచ్చం, నిరోధసచ్చం, మగ్గసచ్చం – ఇమాని వుచ్చన్తి "చత్తారి సచ్చాని".

౯౮౩. తత్థ కతమాని బావీసతిన్ద్రియాని? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం, పురిసిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సుఖిన్ద్రియం, దుక్ఖిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, దోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం , సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం, అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం, అఞ్ఞిన్ద్రియం, అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం – ఇమాని వుచ్చన్తి "బావీసతిన్ద్రియాని".

౯౮౪. తత్థ కతమే నవ హేతూ? తయో కుసలహేతూ, తయో అకుసలహేతూ, తయో అబ్యాకతహేతూ.

తత్థ కతమే తయో కుసలహేతూ? అలోభో కుసలహేతు, అదోసో కుసలహేతు, అమోహో కుసలహేతు – ఇమే తయో కుసలహేతూ.

తత్థ కతమే తయో అకుసలహేతూ? లోభో అకుసలహేతు, దోసో అకుసలహేతు, మోహో అకుసలహేతు – ఇమే తయో అకుసలహేతూ.

తత్థ కతమే తయో అబ్యాకతహేతూ? కుసలానం వా ధమ్మానం విపాకతో కిరియాబ్యాకతేసు వా ధమ్మేసు అలోభో, అదోసో, అమోహో – ఇమే తయో అబ్యాకతహేతూ. ఇమే వుచ్చన్తి “నవ హేతూ”.

౯౮౫. తత్థ కతమే చత్తారో ఆహారా? కబళీకారాహారో [కబళింకారో ఆహారో (సీ. స్యా.)], ఫస్సాహారో, మనోసఞ్చేతనాహారో , విఞ్ఞాణాహారో – ఇమే వుచ్చన్తి “చత్తారో ఆహారా”.

౯౮౬. తత్థ కతమే సత్త ఫస్సా? చక్ఖుసమ్ఫస్సో, సోతసమ్ఫస్సో, ఘానసమ్ఫస్సో, జివ్హాసమ్ఫస్సో, కాయసమ్ఫస్సో, మనోధాతుసమ్ఫస్సో, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో – ఇమే వుచ్చన్తి “సత్త ఫస్సా”.

౯౮౭. తత్థ కతమా సత్త వేదనా? చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా – ఇమా వుచ్చన్తి “సత్త వేదనా”.

౯౮౮. తత్థ కతమా సత్త సఞ్ఞా? చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా – ఇమా వుచ్చన్తి “సత్త సఞ్ఞా”.

౯౮౯. తత్థ కతమా సత్త చేతనా? చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా, సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా, ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా, కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా – ఇమా వుచ్చన్తి “సత్త చేతనా”.

౯౯౦. తత్థ కతమాని సత్త చిత్తాని? చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం , కాయవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇమాని వుచ్చన్తి “సత్త చిత్తాని”.

౨. ఉప్పత్తానుప్పత్తివారో

౧. కామధాతు

౯౯౧. కామధాతుయా కతి ఖన్ధా, కతి ఆయతనాని, కతి ధాతుయో, కతి సచ్చాని, కతి ఇన్ద్రియాని, కతి హేతూ, కతి ఆహారా, కతి ఫస్సా, కతి వేదనా, కతి సఞ్ఞా, కతి చేతనా, కతి చిత్తాని?

కామధాతుయా పఞ్చక్ఖన్ధా, ద్వాదసాయతనాని, అట్ఠారస ధాతుయో, తీణి సచ్చాని, బావీసతిన్ద్రియాని, నవ హేతూ, చత్తారో ఆహారా, సత్త ఫస్సా, సత్త వేదనా, సత్త సఞ్ఞా, సత్త చేతనా, సత్త చిత్తాని.

౯౯౨. తత్థ కతమే కామధాతుయా పఞ్చక్ఖన్ధా? రూపక్ఖన్ధో, వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇమే వుచ్చన్తి “కామధాతుయా పఞ్చక్ఖన్ధా”.

తత్థ కతమాని కామధాతుయా ద్వాదసాయతనాని? చక్ఖాయతనం, రూపాయతనం , సోతాయతనం, సద్దాయతనం, ఘానాయతనం, గన్ధాయతనం, జివ్హాయతనం, రసాయతనం, కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం – ఇమాని వుచ్చన్తి "కామధాతుయా ద్వాదసాయతనాని".

తత్థ కతమా కామధాతుయా అట్ఠారస ధాతుయో? చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు, సోతధాతు, సద్దధాతు, సోతవిఞ్ఞాణధాతు, ఘానధాతు, గన్ధధాతు, ఘానవిఞ్ఞాణధాతు, జివ్హాధాతు, రసధాతు, జివ్హావిఞ్ఞాణధాతు, కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, కాయవిఞ్ఞాణధాతు, మనోధాతు, ధమ్మధాతు , మనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇమా వుచ్చన్తి "కామధాతుయా అట్ఠారస ధాతుయో".

తత్థ కతమాని కామధాతుయా తీణి సచ్చాని? దుక్ఖసచ్చం, సముదయసచ్చం, మగ్గసచ్చం – ఇమాని వుచ్చన్తి "కామధాతుయా తీణి సచ్చాని".

తత్థ కతమాని కామధాతుయా బావీసతిన్ద్రియాని? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం...పే.... అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం – ఇమాని వుచ్చన్తి "కామధాతుయా బావీసతిన్ద్రియాని".

తత్థ కతమే కామధాతుయా నవ హేతూ? తయో కుసలహేతూ, తయో అకుసలహేతూ, తయో అబ్యాకతహేతూ... పే.... ఇమే వుచ్చన్తి "కామధాతుయా నవ హేతూ".

తత్థ కతమే కామధాతుయా చత్తారో ఆహారా? కబళీకారాహారో, ఫస్సాహారో, మనోసఞ్చేతనాహారో, విఞ్ఞాణాహారో – ఇమే వుచ్చన్తి "కామధాతుయా చత్తారో ఆహారా".

తత్థ కతమే కామధాతుయా సత్త ఫస్సా? చక్ఖుసమ్ఫస్సో సోతసమ్ఫస్సో, ఘానసమ్ఫస్సో, జివ్హాసమ్ఫస్సో, కాయసమ్ఫస్సో, మనోధాతుసమ్ఫస్సో, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో – ఇమే వుచ్చన్తి "కామధాతుయా సత్త ఫస్సా".

తత్థ కతమా కామధాతుయా సత్త వేదనా? చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా – ఇమా వుచ్చత్తి "కామధాతుయా సత్త వేదనా".

తత్థ కతమా కామధాతుయా సత్త సఞ్ఞా? చక్ఖుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, సోతసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, ఘానసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, కాయసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా – ఇమా వుచ్చన్తి "కామధాతుయా సత్త సఞ్ఞా".

తత్థ కతమా కామధాతుయా సత్త చేతనా? చక్ఖుసమ్ఫస్సజా చేతనా, సోతసమ్ఫస్సజా చేతనా, ఘానసమ్ఫస్సజా చేతనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా చేతనా, కాయసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా – ఇమా వుచ్చన్తి "కామధాతుయా సత్త చేతనా".

తత్థ కతమాని కామధాతుయా సత్త చిత్తాని? చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇమాని వుచ్చన్తి "కామధాతుయా సత్త చిత్తాని".

౨. రూపధాతు

౯౯౩. రూపధాతుయా కతి ఖన్ధా, కతి ఆయతనా, కతి ధాతుయో, కతి సచ్చాని, కతి ఇన్ద్రియాని...పే.... కతి చిత్తాని?

రూపధాతుయా పఞ్చక్ఖన్ధా, ఛ ఆయతనాని, నవ ధాతుయో, తీణి సచ్చాని , చుద్దసిన్ద్రియాని, అట్ఠ హేతూ, తయో ఆహారా, చత్తారో ఫస్సా, చతస్సో వేదనా, చతస్సో సఞ్ఞా, చతస్సో చేతనా, చత్తారి చిత్తాని.

౯౯౪. తత్థ కతమే రూపధాతుయా పఞ్చక్ఖన్ధా? రూపక్ఖన్ధో, వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇమే వుచ్చన్తి "రూపధాతుయా పఞ్చక్ఖన్ధా".

తత్థ కతమాని రూపధాతుయా ఛ ఆయతనాని? చక్ఖాయతనం, రూపాయతనం, సోతాయతనం, సద్దాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం – ఇమాని వుచ్చన్తి "రూపధాతుయా ఛ ఆయతనాని".

తత్థ కతమా రూపధాతుయా నవ ధాతుయో? చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, చక్ఖువిఞ్ఞాణధాతు, సోతధాతు, సద్దధాతు, సోతవిఞ్ఞాణధాతు, మనోధాతు, ధమ్మధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇమా వుచ్చన్తి "రూపధాతుయా నవ ధాతుయో".

తత్థ కతమాని రూపధాతుయా తీణి సచ్చాని? దుక్ఖసచ్చం, సముదయసచ్చం, మగ్గసచ్చం – ఇమాని వుచ్చన్తి "రూపధాతుయా తీణి సచ్చాని".

తత్థ కతమాని రూపధాతుయా చుద్దసిన్ద్రియాని? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం , ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం, అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం, అఞ్ఞిన్ద్రియం, అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం – ఇమాని వుచ్చన్తి "రూపధాతుయా చుద్దసిన్ద్రియాని".

తత్థ కతమే రూపధాతుయా అట్ఠ హేతూ? తయో కుసలహేతూ, ద్వే అకుసలహేతూ, తయో అబ్యాకతహేతూ.

తత్థ కతమే తయో కుసలహేతూ? అలోభో కుసలహేతు, అదోసో కుసలహేతు, అమోహో కుసలహేతు – ఇమే తయో కుసలహేతూ.

తత్థ కతమే ద్వే అకుసలహేతూ? లోభో అకుసలహేతు, మోహో అకుసలహేతు – ఇమే ద్వే అకుసలహేతూ.

తత్థ కతమే తయో అబ్యాకతహేతూ? కుసలానం వా ధమ్మానం విపాకతో కిరియాబ్యాకతేసు వా ధమ్మేసు అలోభో, అదోసో, అమోహో – ఇమే తయో అబ్యాకతహేతూ. ఇమే వుచ్చన్తి రూపధాతుయా అట్ఠ హేతూ.

తత్థ కతమే రూపధాతుయా తయో ఆహారా? ఫస్సాహారో, మనోసఞ్చేతనాహారో, విఞ్ఞాణాహారో – ఇమే వుచ్చన్తి "రూపధాతుయా తయో ఆహారా".

తత్థ కతమే రూపధాతుయా చత్తారో ఫస్సా? చక్ఖుసమ్ఫస్సో, సోతసమ్ఫస్సో, మనోధాతుసమ్ఫస్సో, మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో – ఇమే వుచ్చన్తి "రూపధాతుయా చత్తారో ఫస్సా".

తత్థ కతమా రూపధాతుయా చతస్సో వేదనా...పే.... చతస్సో సఞ్ఞా...పే.... చతస్సో చేతనా...పే.... చత్తారి చిత్తాని? చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, మనోధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇమాని వుచ్చన్తి "రూపధాతుయా చత్తారి చిత్తాని".

౩. అరూపధాతు

౯౯౫. అరూపధాతుయా కతి ఖన్ధా...పే.... కతి చిత్తాని?

అరూపధాతుయా చత్తారో ఖన్ధా, ద్వే ఆయతనాని, ద్వే ధాతుయో, తీణి సచ్చాని, ఏకాదసిన్ద్రియాని , అట్ఠ హేతూ, తయో ఆహారా, ఏకో ఫస్సో, ఏకా వేదనా, ఏకా సఞ్ఞా, ఏకా చేతనా, ఏకం చిత్తం.

౯౯౬. తత్థ కతమే అరూపధాతుయా చత్తారో ఖన్ధా? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇమే వుచ్చన్తి "అరూపధాతుయా చత్తారో ఖన్ధా".

తత్థ కతమాని అరూపధాతుయా ద్వే ఆయతనాని? మనాయతనం, ధమ్మాయతనం – ఇమాని వుచ్చన్తి "అరూపధాతుయా ద్వే ఆయతనాని".

తత్థ కతమా అరూపధాతుయా ద్వే ధాతుయో? మనోవిఞ్ఞాణధాతు , ధమ్మధాతు – ఇమా వుచ్చన్తి "అరూపధాతుయా ద్వే ధాతుయో".

తత్థ కతమాని అరూపధాతుయా తీణి సచ్చాని? దుక్ఖసచ్చం, సముదయసచ్చం, మగ్గసచ్చం – ఇమాని వుచ్చన్తి "అరూపధాతుయా తీణి సచ్చాని".

తత్థ కతమాని అరూపధాతుయా ఏకాదసిన్ద్రియాని? మనిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం, అఞ్ఞిన్ద్రియం, అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం – ఇమాని వుచ్చన్తి "అరూపధాతుయా ఏకాదసిన్ద్రియాని".

తత్థ కతమే అరూపధాతుయా అట్ఠ హేతూ? తయో కుసలహేతూ, ద్వే అకుసలహేతూ, తయో అబ్యాకతహేతూ... పే.... ఇమే వుచ్చన్తి "అరూపధాతుయా అట్ఠ హేతూ".

తత్థ కతమే అరూపధాతుయా తయో ఆహారా? ఫస్సాహారో, మనోసఞ్చేతనాహారో, విఞ్ఞాణాహారో – ఇమే వుచ్చన్తి "అరూపధాతుయా తయో ఆహారా".

తత్థ కతమో అరూపధాతుయా ఏకో ఫస్సో? మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో – అయం వుచ్చతి "అరూపధాతుయా ఏకో ఫస్సో".

తత్థ కతమా అరూపధాతుయా ఏకా వేదనా…పే॰… ఏకా సఞ్ఞా…పే॰… ఏకా చేతనా…పే॰… ఏకం చిత్తం? మనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “అరూపధాతుయా ఏకం చిత్తం”.

౪. అపరియాపన్నం

౯౯౭. అపరియాపన్నే కతి ఖన్ధా…పే॰… కతి చిత్తాని?

అపరియాపన్నే చత్తారో ఖన్ధా, ద్వే ఆయతనాని, ద్వే ధాతుయో, ద్వే సచ్చాని, ద్వాదసిన్ద్రియాని, ఛ హేతూ, తయో ఆహారా, ఏకో ఫస్సో, ఏకా వేదనా, ఏకా సఞ్ఞా, ఏకా చేతనా, ఏకం చిత్తం.

౯౯౮. తత్థ కతమే అపరియాపన్నే చత్తారో ఖన్ధా? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో , సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇమే వుచ్చన్తి “అపరియాపన్నే చత్తారో ఖన్ధా”.

తత్థ కతమాని అపరియాపన్నే ద్వే ఆయతనాని? మనాయతనం, ధమ్మాయతనం – ఇమాని వుచ్చన్తి “అపరియాపన్నే ద్వే ఆయతనాని”.

తత్థ కతమా అపరియాపన్నే ద్వే ధాతుయో? మనోవిఞ్ఞాణధాతు, ధమ్మధాతు – ఇమా వుచ్చన్తి “అపరియాపన్నే ద్వే ధాతుయో”.

తత్థ కతమాని అపరియాపన్నే ద్వే సచ్చాని? మగ్గసచ్చం, నిరోధసచ్చం – ఇమాని వుచ్చన్తి “అపరియాపన్నే ద్వే సచ్చాని”.

తత్థ కతమాని అపరియాపన్నే ద్వాదసిన్ద్రియాని? మనిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం, అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం, అఞ్ఞిన్ద్రియం, అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం – ఇమాని వుచ్చన్తి “అపరియాపన్నే ద్వాదసిన్ద్రియాని”.

తత్థ కతమే అపరియాపన్నే ఛ హేతూ? తయో కుసలహేతూ, తయో అబ్యాకతహేతూ.

తత్థ కతమే తయో కుసలహేతూ? అలోభో కుసలహేతు, అదోసో కుసలహేతు, అమోహో కుసలహేతు – ఇమే తయో కుసలహేతూ.

తత్థ కతమే తయో అబ్యాకతహేతూ? కుసలానం ధమ్మానం విపాకతో అలోభో, అదోసో, అమోహో – ఇమే తయో అబ్యాకతహేతూ. ఇమే వుచ్చన్తి “అపరియాపన్నే ఛ హేతూ”.

తత్థ కతమే అపరియాపన్నే తయో ఆహారా? ఫస్సాహారో, మనోసఞ్చేతనాహారో, విఞ్ఞాణాహారో – ఇమే వుచ్చన్తి “అపరియాపన్నే తయో ఆహారా”.

తత్థ కతమో అపరియాపన్నో ఏకో ఫస్సో? మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో – అయం వుచ్చతి “అపరియాపన్నో ఏకో ఫస్సో”.

తత్థ కతమా అపరియాపన్నా ఏకా వేదనా...పే.... ఏకా సఞ్ఞా...పే.... ఏకా చేతనా...పే.... ఏకం చిత్తం? మనోవిఞ్ఞాణధాతు – ఇదం వుచ్చతి “అపరియాపన్నం ఏకం చిత్తం”.

౩. పరియాపన్నాపరియాపన్నవారో

౧. కామధాతు

౯౯౯. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి కామధాతుపరియాపన్నా, కతి న కామధాతుపరియాపన్నా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి కామధాతుపరియాపన్నా, కతి న కామధాతుపరియాపన్నా?

౧౦౦౦. రూపక్ఖన్ధో కామధాతుపరియాపన్నో; చత్తారో ఖన్ధా సియా కామధాతుపరియాపన్నా, సియా న కామధాతుపరియాపన్నా.

దసాయతనా కామధాతుపరియాపన్నా; ద్వే ఆయతనా సియా కామధాతుపరియాపన్నా, సియా న కామధాతుపరియాపన్నా.

సోళస ధాతుయో కామధాతుపరియాపన్నా; ద్వే ధాతుయో సియా కామధాతుపరియాపన్నా, సియా న కామధాతుపరియాపన్నా.

సముదయసచ్చం కామధాతుపరియాపన్నం; ద్వే సచ్చా న కామధాతుపరియాపన్నా; దుక్ఖసచ్చం సియా కామధాతుపరియాపన్నం, సియా న కామధాతుపరియాపన్నం.

దసిన్ద్రియా కామధాతుపరియాపన్నా; తీణిన్ద్రియా న కామధాతుపరియాపన్నా; నవిన్ద్రియా సియా కామధాతుపరియాపన్నా, సియా న కామధాతుపరియాపన్నా.

తయో అకుసలహేతూ కామధాతుపరియాపన్నా; ఛ హేతూ సియా కామధాతుపరియాపన్నా, సియా న కామధాతుపరియాపన్నా.

కబళీకారో ఆహారో కామధాతుపరియాపన్నో; తయో ఆహారా సియా కామధాతుపరియాపన్నా, సియా న కామధాతుపరియాపన్నా.

ఛ ఫస్సా కామధాతుపరియాపన్నా; మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా కామధాతు పరియాపన్నో, సియా న కామధాతుపరియాపన్నో.

ఛ వేదనా…పే॰… ఛ సఞ్ఞా… ఛ చేతనా… ఛ చిత్తా కామధాతుపరియాపన్నా; మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా కామధాతుపరియాపన్నా, సియా న కామధాతుపరియాపన్నా.

౨. రూపధాతు

౧౦౦౧. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి రూపధాతుపరియాపన్నా, కతి న రూపధాతుపరియాపన్నా …పే॰… సత్తన్నం చిత్తానం కతి రూపధాతుపరియాపన్నా, కతి న రూపధాతుపరియాపన్నా?

౧౦౦౨. రూపక్ఖన్ధో న రూపధాతుపరియాపన్నో; చత్తారో ఖన్ధా సియా రూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నా.

దసాయతనా న రూపధాతుపరియాపన్నా; ద్వే ఆయతనా సియా రూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నా.

సోళస ధాతుయో న రూపధాతుపరియాపన్నా; ద్వే ధాతుయో సియా రూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నా.

తీణి సచ్చాని న రూపధాతుపరియాపన్నా; దుక్ఖసచ్చం సియా రూపధాతుపరియాపన్నం, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నం.

తేరసిన్ద్రియా న రూపధాతుపరియాపన్నా; నవిన్ద్రియా సియా రూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నా.

తయో అకుసలహేతూ న రూపధాతుపరియాపన్నా; ఛ హేతూ సియా రూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నా.

కబళీకారో ఆహారో న రూపధాతుపరియాపన్నో; తయో ఆహారా సియా రూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నా.

ఛ ఫస్సా న రూపధాతుపరియాపన్నా; మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా రూపధాతుపరియాపన్నో, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నో.

ఛ వేదనా…పే॰… ఛ సఞ్ఞా… ఛ చేతనా… ఛ చిత్తా న రూపధాతుపరియాపన్నా; మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా రూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న రూపధాతుపరియాపన్నా.

౩. అరూపధాతు

౧౦౦౩. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి అరూపధాతుపరియాపన్నా, కతి న అరూపధాతుపరియాపన్నా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి అరూపధాతుపరియాపన్నా, కతి న అరూపధాతుపరియాపన్నా?

౧౦౦౪. రూపక్ఖన్ధో న అరూపధాతుపరియాపన్నో; చత్తారో ఖన్ధా సియా అరూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నా.

దసాయతనా న అరూపధాతుపరియాపన్నా; ద్వే ఆయతనా సియా అరూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నా.

సోళస ధాతుయో న అరూపధాతుపరియాపన్నా; ద్వే ధాతుయో సియా అరూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నా.

తీణి సచ్చాని న అరూపధాతుపరియాపన్నాని.

దుక్ఖసచ్చం సియా అరూపధాతుపరియాపన్నం, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నం.

చుద్దసిన్ద్రియా న అరూపధాతుపరియాపన్నా; అట్ఠిన్ద్రియా సియా అరూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నా.

తయో అకుసలహేతూ న అరూపధాతుపరియాపన్నా; ఛ హేతూ సియా అరూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నా.

కబళీకారో ఆహారో న అరూపధాతుపరియాపన్నో; తయో ఆహారా సియా అరూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నా.

ఛ ఫస్సా న అరూపధాతుపరియాపన్నా; మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా అరూపధాతుపరియాపన్నో, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నో.

ఛ వేదనా...పే.... ఛ సఞ్ఞా ... ఛ చేతనా... ఛ చిత్తా న అరూపధాతుపరియాపన్నా; మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా అరూపధాతుపరియాపన్నా, సియా న అరూపధాతుపరియాపన్నా.

౪. పరియాపన్నాపరియాపన్నం

౧౦౦౫. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి పరియాపన్నా, కతి అపరియాపన్నా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి పరియాపన్నా, కతి అపరియాపన్నా?

౧౦౦౬. రూపక్ఖన్ధో పరియాపన్నో; చత్తారో ఖన్ధా సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా.

దసాయతనా పరియాపన్నా; ద్వే ఆయతనా సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా.

సోళస ధాతుయో పరియాపన్నా; ద్వే ధాతుయో సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా.

ద్వే సచ్చా పరియాపన్నా; ద్వే సచ్చా అపరియాపన్నా.

దసిన్ద్రియా పరియాపన్నా, తీణిన్ద్రియా అపరియాపన్నా; నవిన్ద్రియా సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా.

తయో అకుసలహేతూ పరియాపన్నా; ఛ హేతూ సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా.

కబళీకారో ఆహారో పరియాపన్నో; తయో ఆహారా సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా.

ఛ ఫస్సా పరియాపన్నా; మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా పరియాపన్నో, సియా అపరియాపన్నో.

ఛ వేదనా...పే.... ఛ సఞ్ఞా... ఛ చేతనా... ఛ చిత్తా పరియాపన్నా; మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా పరియాపన్నా, సియా అపరియాపన్నా.

౪. ధమ్మదస్సనవారో

౧. కామధాతు

౧౦౦౭. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతి ఖన్ధా పాతుభవన్తి...పే.... కతి చిత్తాని పాతుభవన్తి?

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం పఞ్చక్ఖన్ధా పాతుభవన్తి; కస్సచి ఏకాదసాయతనాని పాతుభవన్తి; కస్సచి దసాయతనాని పాతుభవన్తి; కస్సచి అపరాని దసాయతనాని పాతుభవన్తి; కస్సచి నవాయతనాని పాతుభవన్తి; కస్సచి సత్తాయతనాని పాతుభవన్తి; కస్సచి ఏకాదస ధాతుయో పాతుభవన్తి; కస్సచి దస ధాతుయో పాతుభవన్తి; కస్సచి అపరా దస ధాతుయో పాతుభవన్తి; కస్సచి నవ ధాతుయో పాతుభవన్తి; కస్సచి సత్త ధాతుయో పాతుభవన్తి; సబ్బేసం ఏకం సచ్చం పాతుభవతి; కస్సచి చుద్దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి తేరసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి అపరాని తేరసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి ద్వాదసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి నవిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి అపరాని నవిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి అపరాని అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి సత్తిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి పఞ్చిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి చత్తారిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి; కస్సచి తయో హేతూ పాతుభవన్తి; కస్సచి ద్వే హేతూ పాతుభవన్తి; కస్సచి [కేచి (స్యా.)] అహేతుకా పాతుభవన్తి ; సబ్బేసం చత్తారో ఆహారా పాతుభవన్తి; సబ్బేసం ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి; సబ్బేసం ఏకా వేదనా... ఏకా సఞ్ఞా... ఏకా చేతనా... ఏకం చిత్తం పాతుభవతి.

౧౦౦౮. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం కతమే పఞ్చక్ఖన్ధా పాతుభవన్తి? రూపక్ఖన్ధో...పే.... విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం ఇమే పఞ్చక్ఖన్ధా పాతుభవన్తి.

౧౦౦౯. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స ఏకాదసాయతనాని పాతుభవన్తి? కామావచరానం దేవానం, పఠమకప్పికానం మనుస్సానం, ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం, నేరయికానం పరిపుణ్ణాయతనానం ఉపపత్తిక్ఖణే ఏకాదసాయతనాని పాతుభవన్తి – చక్ఖాయతనం, రూపాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, గన్ధాయతనం, జివ్హాయతనం, రసాయతనం, కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని ఏకాదసాయతనాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స దసాయతనాని పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం, జచ్చన్ధానం ఉపపత్తిక్ఖణే దసాయతనాని పాతుభవన్తి – రూపాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, గన్ధాయతనం, జివ్హాయతనం, రసాయతనం , కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని దసాయతనాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స అపరాని దసాయతనాని పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం, జచ్చబధిరానం ఉపపత్తిక్ఖణే దసాయతనాని పాతుభవన్తి – చక్ఖాయతనం, రూపాయతనం, ఘానాయతనం, గన్ధాయతనం, జివ్హాయతనం, రసాయతనం, కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని దసాయతనాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స నవాయతనాని పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం, జచ్చన్ధబధిరానం ఉపపత్తిక్ఖణే నవాయతనాని పాతుభవన్తి – రూపాయతనం, ఘానాయతనం, గన్ధాయతనం, జివ్హాయతనం, రసాయతనం, కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని నవాయతనాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స సత్తాయతనాని పాతుభవన్తి? గబ్భసేయ్యకానం సత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే సత్తాయతనాని పాతుభవన్తి – రూపాయతనం, గన్ధాయతనం, రసాయతనం, కాయాయతనం, ఫోట్ఠబ్బాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని సత్తాయతనాని పాతుభవన్తి.

౧౦౧౦. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స ఏకాదస ధాతుయో పాతుభవన్తి? కామావచరానం దేవానం, పఠమకప్పికానం మనుస్సానం, ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం పరిపుణ్ణాయతనానం ఉపపత్తిక్ఖణే ఏకాదస ధాతుయో పాతుభవన్తి – చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, సోతధాతు, ఘానధాతు, గన్ధధాతు, జివ్హాధాతు, రసధాతు, కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు, ధమ్మధాతు. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమా ఏకాదస ధాతుయో పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స దస ధాతుయో పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం , జచ్చన్ధానం ఉపపత్తిక్ఖణే దస ధాతుయో పాతుభవన్తి – రూపధాతు, సోతధాతు, ఘానధాతు, గన్ధధాతు, జివ్హాధాతు, రసధాతు, కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు, ధమ్మధాతు. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమా దస ధాతుయో పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స అపరా దస ధాతుయో పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం, జచ్చబధిరానం ఉపపత్తిక్ఖణే దస ధాతుయో పాతుభవన్తి – చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, ఘానధాతు, గన్ధధాతు, జివ్హాధాతు, రసధాతు, కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు, ధమ్మధాతు. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమా దస ధాతుయో పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స నవ ధాతుయో పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం, జచ్చన్ధబధిరానం ఉపపత్తిక్ఖణే నవ ధాతుయో పాతుభవన్తి – రూపధాతు, ఘానధాతు, గన్ధధాతు, జివ్హాధాతు, రసధాతు, కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు, ధమ్మధాతు. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమా నవ ధాతుయో పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స సత్త ధాతుయో పాతుభవన్తి? గబ్భసేయ్యకానం సత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే సత్త ధాతుయో పాతుభవన్తి – రూపధాతు, గన్ధధాతు, రసధాతు, కాయధాతు, ఫోట్ఠబ్బధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు, ధమ్మధాతు. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమా సత్త ధాతుయో పాతుభవన్తి.

౧౦౧౧. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం కతమం ఏకం సచ్చం పాతుభవతి? దుక్ఖసచ్చం – కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం ఇదం ఏకం సచ్చం పాతుభవతి.

౧౦౧౨. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స చుద్దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? కామావచరానం దేవానం, సహేతుకానం ఞాణసమ్పయుత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే చుద్దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం , మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం వా ఉపేక్ఖిన్ద్రియం వా, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని చుద్దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స తేరసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? కామావచరానం దేవానం సహేతుకానం ఞాణవిప్పయుత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే తేరసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం వా ఉపేక్ఖిన్ద్రియం వా, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని తేరసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స అపరాని తేరసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? పఠమకప్పికానం మనుస్సానం సహేతుకానం ఞాణసమ్పయుత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే తేరసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం వా ఉపేక్ఖిన్ద్రియం వా, సద్ధిన్ద్రియం , వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని తేరసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స ద్వాదసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? పఠమకప్పికానం మనుస్సానం సహేతుకానం ఞాణవిప్పయుత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే ద్వాదసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం,

కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం వా ఉపేక్ఖిన్ద్రియం వా, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని ద్వాదసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? గబ్భసేయ్యకానం సత్తానం సహేతుకానం ఞాణసమ్పయుత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం వా ఉపేక్ఖిన్ద్రియం వా, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స నవిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? గబ్భసేయ్యకానం సత్తానం సహేతుకానం ఞాణవిప్పయుత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే నవిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం వా ఉపేక్ఖిన్ద్రియం వా, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని నవిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స అపరాని నవిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం పరిపుణ్ణాయతనానం ఉపపత్తిక్ఖణే నవిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం , ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని నవిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం, జచ్చన్ధానం ఉపపత్తిక్ఖణే అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స అపరాని అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం, జచ్చబధిరానం ఉపపత్తిక్ఖణే అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – చక్ఖున్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స సత్తిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? ఓపపాతికానం పేతానం, ఓపపాతికానం అసురానం, ఓపపాతికానం తిరచ్ఛానగతానం నేరయికానం, జచ్చన్ధబధిరానం ఉపపత్తిక్ఖణే సత్తిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – ఘానిన్ద్రియం , జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని సత్తిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స పఞ్చిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? గబ్భసేయ్యకానం సత్తానం అహేతుకానం, ఠపేత్వా నపుంసకానం, ఉపపత్తిక్ఖణే పఞ్చిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, ఇత్థిన్ద్రియం వా పురిసిన్ద్రియం వా, జీవితిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని పఞ్చిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స చత్తారిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? గబ్భసేయ్యకానం సత్తానం అహేతుకానం, నపుంసకానం ఉపపత్తిక్ఖణే చత్తారిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి – కాయిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం , ఉపేక్ఖిన్ద్రియం. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమాని చత్తారిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

౧౦౧౩. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స తయో హేతూ పాతుభవన్తి? కామావచరానం దేవానం, పఠమకప్పికానం మనుస్సానం, గబ్భసేయ్యకానం సత్తానం సహేతుకానం ఞాణసమ్పయుత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే తయో హేతూ పాతుభవన్తి – అలోభో విపాకహేతు, అదోసో విపాకహేతు, అమోహో విపాకహేతు. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమే తయో హేతూ పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కస్స ద్వే హేతూ పాతుభవన్తి? కామావచరానం దేవానం, పఠమకప్పికానం మనుస్సానం, గబ్భసేయ్యకానం సత్తానం సహేతుకానం ఞాణవిప్పయుత్తానం ఉపపత్తిక్ఖణే ద్వే హేతూ పాతుభవన్తి – అలోభో విపాకహేతు, అదోసో విపాకహేతు. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఏతేసం ఇమే ద్వే హేతూ పాతుభవన్తి. అవసేసానం సత్తానం [అవసేసా సత్తా (?)] అహేతుకా పాతుభవన్తి.

౧౦౧౪. కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం కతమే చత్తారో ఆహారా పాతుభవన్తి. కబళీకారో ఆహారో, ఫస్సాహారో, మనోసఞ్చేతనాహారో, విఞ్ఞాణాహారో – కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం ఇమే చత్తారో ఆహారా పాతుభవన్తి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం కతమో ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి? మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో – కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం అయం ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి.

కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం కతమా ఏకా వేదనా ... ఏకా సఞ్ఞా... ఏకా చేతనా... ఏకం చిత్తం పాతుభవతి? మనోవిఞ్ఞాణధాతు – కామధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే సబ్బేసం ఇదం ఏకం చిత్తం పాతుభవతి.

౨. రూపధాతు

౧౦౧౫. రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతి ఖన్ధా పాతుభవన్తి...పే॰... కతి చిత్తాని పాతుభవన్తి?

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే, ఠపేత్వా అసఞ్ఞసత్తానం దేవానం, పఞ్చక్ఖన్ధా పాతుభవన్తి, పఞ్చాయతనాని పాతుభవన్తి, పఞ్చ ధాతుయో పాతుభవన్తి, ఏకం సచ్చం పాతుభవతి, దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి, తయో హేతూ పాతుభవన్తి, తయో ఆహారా పాతుభవన్తి, ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి, ఏకా వేదనా... ఏకా సఞ్ఞా... ఏకా చేతనా... ఏకం చిత్తం పాతుభవతి.

౧౦౧౬. రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమే పఞ్చక్ఖన్ధా పాతుభవన్తి ? రూపక్ఖన్ధో, వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమే పఞ్చక్ఖన్ధా పాతుభవన్తి.

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమాని పఞ్చాయతనాని పాతుభవన్తి? చక్ఖాయతనం, రూపాయతనం, సోతాయతనం, మనాయతనం, ధమ్మాయతనం – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమాని పఞ్చాయతనాని పాతుభవన్తి.

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమా పఞ్చ ధాతుయో పాతుభవన్తి? చక్ఖుధాతు, రూపధాతు, సోతధాతు, మనోవిఞ్ఞాణధాతు, ధమ్మధాతు – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమా పఞ్చ ధాతుయో పాతుభవన్తి.

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమం ఏకం సచ్చం పాతుభవతి? దుక్ఖసచ్చం – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇదం ఏకం సచ్చం పాతుభవతి.

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమాని దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, సోమనస్సిన్ద్రియం వా ఉపేక్ఖిన్ద్రియం వా, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం , సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమాని దసిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమే తయో హేతూ పాతుభవన్తి? అలోభో విపాకహేతు, అదోసో విపాకహేతు, అమోహో విపాకహేతు – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమే తయో హేతూ పాతుభవన్తి.

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమే తయో ఆహారా పాతుభవన్తి? ఫస్సాహారో, మనోసఞ్చేతనాహారో, విఞ్ఞాణాహారో – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమే తయో ఆహారా పాతుభవన్తి.

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమో ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి? మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే అయం ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి.

రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమా ఏకా వేదనా... ఏకా సఞ్ఞా... ఏకా చేతనా... ఏకం చిత్తం పాతుభవతి? మనోవిఞ్ఞాణధాతు – రూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇదం ఏకం చిత్తం పాతుభవతి.

౩. అసఞ్ఞసత్తా

౧౦౧౭. అసఞ్ఞసత్తానం దేవానం ఉపపత్తిక్ఖణే కతి ఖన్ధా పాతుభవన్తి...పే.... కతి చిత్తాని పాతుభవన్తి?

అసఞ్ఞసత్తానం దేవానం ఉపపత్తిక్ఖణే ఏకో ఖన్ధో పాతుభవతి – రూపక్ఖన్ధో; ద్వే ఆయతనాని పాతుభవన్తి – రూపాయతనం, ధమ్మాయతనం; ద్వే ధాతుయో పాతుభవన్తి – రూపధాతు, ధమ్మధాతు; ఏకం సచ్చం పాతుభవతి – దుక్ఖసచ్చం; ఏకిన్ద్రియం పాతుభవతి – రూపజీవితిన్ద్రియం. అసఞ్ఞసత్తా దేవా అహేతుకా అనాహారా అఫస్సకా అవేదనకా అసఞ్ఞకా అచేతనకా అచిత్తకా పాతుభవన్తి.

౪. అరూపధాతు

౧౦౧౮. అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతి ఖన్ధా పాతుభవన్తి...పే.... కతి చిత్తాని పాతుభవన్తి?

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే చత్తారో ఖన్ధా పాతుభవన్తి, ద్వే ఆయతనాని పాతుభవన్తి, ద్వే ధాతుయో పాతుభవన్తి, ఏకం సచ్చం పాతుభవతి, అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి, తయో హేతూ పాతుభవన్తి, తయో ఆహారా పాతుభవన్తి, ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి, ఏకా వేదనా... ఏకా సఞ్ఞా... ఏకా చేతనా... ఏకం చిత్తం పాతుభవతి.

౧౦౧౯. అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమే చత్తారో ఖన్ధా పాతుభవన్తి? వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమే చత్తారో ఖన్ధా పాతుభవన్తి.

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమాని ద్వే ఆయతనాని పాతుభవన్తి? మనాయతనం, ధమ్మాయతనం – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమాని ద్వే ఆయతనాని పాతుభవన్తి.

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమా ద్వే ధాతుయో పాతుభవన్తి? మనోవిఞ్ఞాణధాతు, ధమ్మధాతు – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమా ద్వే ధాతుయో పాతుభవన్తి.

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమం ఏకం సచ్చం పాతుభవతి? దుక్ఖసచ్చం – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇదం ఏకం సచ్చం పాతుభవతి.

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమాని అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి? మనిన్ద్రియం, జీవితిన్ద్రియం, ఉపేక్ఖిన్ద్రియం, సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమాని అట్ఠిన్ద్రియాని పాతుభవన్తి.

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమే తయో హేతూ పాతుభవన్తి? అలోభో విపాకహేతు, అదోసో విపాకహేతు, అమోహో విపాకహేతు – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమే తయో హేతూ పాతుభవన్తి.

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమే తయో ఆహారా పాతుభవన్తి? ఫస్సాహారో, మనోసఞ్చేతనాహారో, విఞ్ఞాణాహారో – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇమే తయో ఆహారా పాతుభవన్తి.

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమో ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి? మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే అయం ఏకో ఫస్సో పాతుభవతి.

అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే కతమా ఏకా వేదనా…పే.… ఏకా సఞ్ఞా… ఏకా చేతనా… ఏకం చిత్తం పాతుభవతి? మనోవిఞ్ఞాణధాతు – అరూపధాతుయా ఉపపత్తిక్ఖణే ఇదం ఏకం చిత్తం పాతుభవతి.

౩. భూమన్తరదస్సనవారో

౧౦౨౦. కామావచరా ధమ్మా, న కామావచరా ధమ్మా, రూపావచరా ధమ్మా, న రూపావచరా ధమ్మా, అరూపావచరా ధమ్మా, న అరూపావచరా ధమ్మా, పరియాపన్నా ధమ్మా, అపరియాపన్నా ధమ్మా.

కతమే ధమ్మా కామావచరా? హేట్ఠతో అవీచినిరయం పరియన్తం కరిత్వా, ఉపరితో పరనిమ్మితవసవత్తీ దేవే అన్తోకరిత్వా, యం ఏతస్మిం అన్తరే ఏత్థావచరా ఏత్థ పరియాపన్నా ఖన్ధధాతుఆయతనా; రూపం, వేదనా, సఞ్ఞా, సఙ్ఖారా, విఞ్ఞాణం – ఇమే ధమ్మా కామావచరా.

కతమే ధమ్మా న కామావచరా? రూపావచరా, అరూపావచరా, అపరియాపన్నా – ఇమే ధమ్మా న కామావచరా.

కతమే ధమ్మా రూపావచరా? హేట్ఠతో బ్రహ్మలోకం పరియన్తం కరిత్వా, ఉపరితో అకనిట్ఠే దేవే అన్తోకరిత్వా , యం ఏతస్మిం అన్తరే ఏత్థావచరా ఏత్థ పరియాపన్నా సమాపన్నస్స వా ఉపపన్నస్స వా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారిస్స వా చిత్తచేతసికా ధమ్మా – ఇమే ధమ్మా రూపావచరా.

కతమే ధమ్మా న రూపావచరా? కామావచరా, అరూపావచరా, అపరియాపన్నా – ఇమే ధమ్మా న రూపావచరా.

కతమే ధమ్మా అరూపావచరా? హేట్ఠతో ఆకాసానఞ్చాయతనూపగే దేవే పరియన్తం కరిత్వా, ఉపరితో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగే దేవే అన్తోకరిత్వా, యం ఏతస్మిం అన్తరే ఏత్థావచరా ఏత్థ పరియాపన్నా సమాపన్నస్స వా ఉపపన్నస్స వా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారిస్స వా చిత్తచేతసికా ధమ్మా – ఇమే ధమ్మా అరూపావచరా.

కతమే ధమ్మా న అరూపావచరా? కామావచరా, రూపావచరా, అపరియాపన్నా – ఇమే ధమ్మా న అరూపావచరా.

కతమే ధమ్మా పరియాపన్నా? సాసవా కుసలాకుసలబ్యాకతా ధమ్మా కామావచరా, రూపావచరా, అరూపావచరా, రూపక్ఖన్ధో, వేదనాక్ఖన్ధో, సఞ్ఞాక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణక్ఖన్ధో – ఇమే ధమ్మా పరియాపన్నా.

కతమే ధమ్మా అపరియాపన్నా? మగ్గా చ, మగ్గఫలాని చ, అసఙ్ఖతా చ ధాతు – ఇమే ధమ్మా అపరియాపన్నా.

౬. ఉప్పాదకకమ్మఆయుప్పమాణవారో

౧. ఉప్పాదకకమ్మం

౧౦౨౧. దేవాతి . తయో దేవా – సమ్ముతిదేవా [సమ్మతిదేవా (స్యా.)], ఉపపత్తిదేవా, విసుద్ధిదేవా.

సమ్ముతిదేవా నామ – రాజానో, దేవియో, కుమారా.

ఉపపత్తిదేవా నామ – చాతుమహారాజికే [చాతుమ్మహారాజికే (సీ. స్యా.)] దేవే ఉపాదాయ తదుపరి దేవా.

విసుద్ధిదేవా నామ – అరహన్తో వుచ్చన్తి.

దానం దత్వా, సీలం సమాదియిత్వా, ఉపోసథకమ్మం కత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? దానం దత్వా, సీలం సమాదియిత్వా, ఉపోసథకమ్మం కత్వా అప్పేకచ్చే ఖత్తియమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే బ్రాహ్మణమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే గహపతిమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే తావతింసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే యామానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే తుసితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే నిమ్మానరతీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి.

౨. ఆయుప్పమాణం

౧౦౨౨. మనుస్సానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? వస్ససతం, అప్పం వా భియ్యో [అప్పం వా భియ్యో వా (స్యా. క.) దీ. ని. ౨.౭].

౧౦౨౩. చాతుమహారాజికానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? యాని మానుసకాని పఞ్ఞాస వస్సాని, చాతుమ్మహారాజికానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో [రత్తిదివో (క.) అ. ని. ౩.౭౧]. తాయ రత్తియా తింస రత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని పఞ్చ వస్ససతాని చాతుమ్మహారాజికానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. మనుస్సానం గణనాయ కిత్తకం హోతి? నవుతి వస్ససతసహస్సాని.

తావతింసానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? యం మానుసకం వస్ససతం, తావతింసానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింస రత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బం వస్ససహస్సం తావతింసానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. మనుస్సానం గణనాయ కిత్తకం హోతి? తిస్సో చ వస్సకోటియో సట్ఠి చ వస్ససతసహస్సాని.

యామానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? యాని మానుసకాని ద్వే వస్ససతాని, యామానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో . తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని ద్వే వస్ససహస్సాని యామానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. మనుస్సానం గణనాయ కిత్తకం హోతి? చుద్దసఞ్చ వస్సకోటియో చత్తారీసఞ్చ వస్ససతసహస్సాని.

తుసితానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? యాని మానుసకాని చత్తారి వస్ససతాని, తుసితానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని చత్తారి వస్ససహస్సాని తుసితానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. మనుస్సానం గణనాయ కిత్తకం హోతి? సత్తపఞ్ఞాస వస్సకోటియో సట్ఠి చ వస్ససతసహస్సాని.

నిమ్మానరతీనం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? యాని మానుసకాని అట్ఠ వస్ససతాని, నిమ్మానరతీనం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని అట్ఠ వస్ససహస్సాని నిమ్మానరతీనం దేవానం ఆయుప్పమాణం. మనుస్సానం గణనాయ కిత్తకం హోతి? ద్వే వస్సకోటిసతాని తింసఞ్చ వస్సకోటియో చత్తారీసఞ్చ వస్ససతసహస్సాని.

పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? యాని మానుసకాని సోళస వస్ససతాని, పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని సోళస వస్ససహస్సాని పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం ఆయుప్పమాణం. మనుస్సానం గణనాయ కిత్తకం హోతి? నవ చ వస్సకోటిసతాని ఏకవీసఞ్చ వస్సకోటియో సట్ఠి చ వస్ససతసహస్సానీతి.

ఛ ఏతే [ఛపి తే (స్యా.)] కామావచరా, సబ్బకామసమిద్ధినో;
సబ్బేసం ఏకసఙ్ఖాతో, ఆయు భవతి కిత్తకో.

ద్వాదస కోటిసతం తేసం, అట్ఠవీసఞ్చ కోటియో;
పఞ్ఞాస సతసహస్సాని, వస్సగ్గేన పకాసితాతి.

౧౦౨౪. పఠమం ఝానం పరిత్తం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? పఠమం ఝానం పరిత్తం భావేత్వా బ్రహ్మపారిసజ్జానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? కప్పస్స తతియో భాగో.

పఠమం ఝానం మజ్ఝిమం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? పఠమం ఝానం మజ్ఝిమం భావేత్వా బ్రహ్మపురోహితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? ఉపడ్ఢకప్పో.

పఠమం ఝానం పణీతం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? పఠమం ఝానం పణీతం భావేత్వా మహాబ్రహ్మానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? కప్పో [ఏకో కప్పో (స్యా॰)].

౧౦౨౫. దుతియం ఝానం పరిత్తం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? దుతియం ఝానం పరిత్తం భావేత్వా పరిత్తాభానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? ద్వే కప్పా.

దుతియం ఝానం మజ్ఝిమం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? దుతియం ఝానం మజ్ఝిమం భావేత్వా అప్పమాణాభానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? చత్తారో కప్పా.

దుతియం ఝానం పణీతం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? దుతియం ఝానం పణీతం భావేత్వా ఆభస్సరానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? అట్ఠ కప్పా.

౧౦౨౬. తతియం ఝానం పరిత్తం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? తతియం ఝానం పరిత్తం భావేత్వా పరిత్తసుభానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? సోళస కప్పా.

తతియం ఝానం మజ్ఝిమం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? తతియం ఝానం మజ్ఝిమం భావేత్వా అప్పమాణసుభానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? బాత్తింస కప్పా.

తతియం ఝానం పణీతం భావేత్వా కత్థ ఉపపజ్జన్తి? తతియం ఝానం పణీతం భావేత్వా సుభకిణ్హానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి. తేసం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? చతుసట్ఠి కప్పా.

౧౦౨౭. చతుత్థం ఝానం భావేత్వా ఆరమ్మణనానత్తతా మనసికారనానత్తతా ఛన్దనానత్తతా పణిధినానత్తతా అధిమోక్ఖనానత్తతా అభినీహారనానత్తతా పఞ్ఞానానత్తతా అప్పేకచ్చే అసఞ్ఞసత్తానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే వేహప్ఫలానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే అవిహానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే అతప్పానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే సుదస్సానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే సుదస్సీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే అకనిట్ఠానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే ఆకాసానఞ్చాయతనూపగానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే విఞ్ఞాణఞ్చాయతనూపగానం దేవానం

సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి, అప్పేకచ్చే నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జన్తి.

అసఞ్ఞసత్తానఞ్చ వేహప్ఫలానఞ్చ దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? పఞ్చకప్పసతాని.

అవిహానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? కప్పసహస్సం.

అతప్పానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? ద్వే కప్పసహస్సాని.

సుదస్సానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? చత్తారి కప్పసహస్సాని.

సుదస్సీనం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? అట్ఠ కప్పసహస్సాని.

అకనిట్ఠానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? సోళస కప్పసహస్సాని.

౧౦౨౮. ఆకాసానఞ్చాయతనూపగానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? వీసతి కప్పసహస్సాని.

విఞ్ఞాణఞ్చాయతనూపగానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? చత్తారీస కప్పసహస్సాని.

ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? సట్ఠి కప్పసహస్సాని.

నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం కిత్తకం ఆయుప్పమాణం? చతురాసీతి కప్పసహస్సానీతి.

౧౦౨౯. ఉక్ఖిత్తా పుఞ్ఞతేజేన, కామరూపగతిం గతా.

భవగ్గతమ్పి [భవగ్గం వాపి (స్యా॰)] సమ్పత్తా, పునాగచ్ఛన్తి [పున గచ్ఛన్తి (స్యా॰)] దుగ్గతిం.

తావ దీఘాయుకా సత్తా, చవన్తి ఆయుసఙ్ఖయా;
నత్థి కోచి భవో నిచ్చో, ఇతి వుత్తం మహేసినా.

తస్మా హి ధీరా నిపకా, నిపుణా అత్థచిన్తకా;
జరామరణమోక్ఖాయ, భావేన్తి మగ్గముత్తమం.

భావయిత్వా సుచిం మగ్గం, నిబ్బానోగధగామినం;
సబ్బాసవే పరిఞ్ఞాయ, పరినిబ్బన్తి అనాసవాతి.

౭. అభిఞ్ఞేయ్యాదివారో

౧౦౩౦. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి అభిఞ్ఞేయ్యా, కతి పరిఞ్ఞేయ్యా, కతి పహాతబ్బా, కతి భావేతబ్బా, కతి సచ్ఛికాతబ్బా, కతి న పహాతబ్బా, న భావేతబ్బా, న సచ్ఛికాతబ్బా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి అభిఞ్ఞేయ్యా, కతి పరిఞ్ఞేయ్యా, కతి

పహాతబ్బా, కతి భావేతబ్బా, కతి సచ్ఛికాతబ్బా, కతి న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా?

౧౦౩౧. రూపక్ఖన్ధో అభిఞ్ఞేయ్యో పరిఞ్ఞేయ్యో న పహాతబ్బో న భావేతబ్బో న సచ్ఛికాతబ్బో. చత్తారో ఖన్ధా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా, సియా పహాతబ్బా, సియా భావేతబ్బా, సియా సచ్ఛికాతబ్బా, సియా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా.

దసాయతనా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా. ద్వే ఆయతనా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా, సియా పహాతబ్బా, సియా భావేతబ్బా, సియా సచ్ఛికాతబ్బా, సియా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా.

సోళస ధాతుయో అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా. ద్వే ధాతుయో అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా, సియా పహాతబ్బా, సియా భావేతబ్బా, సియా సచ్ఛికాతబ్బా, సియా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా.

సముదయసచ్చం అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం పహాతబ్బం న భావేతబ్బం న సచ్ఛికాతబ్బం. మగ్గసచ్చం అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం న పహాతబ్బం భావేతబ్బం న సచ్ఛికాతబ్బం . నిరోధసచ్చం అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం న పహాతబ్బం న భావేతబ్బం సచ్ఛికాతబ్బం. దుక్ఖసచ్చం అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం, సియా పహాతబ్బం, న భావేతబ్బం, న సచ్ఛికాతబ్బం, సియా న పహాతబ్బం.

నవిన్ద్రియా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా. దోమనస్సిన్ద్రియం అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం పహాతబ్బం న భావేతబ్బం న సచ్ఛికాతబ్బం. అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం న పహాతబ్బం భావేతబ్బం న సచ్ఛికాతబ్బం. అఞ్ఞిన్ద్రియం అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం న పహాతబ్బం, సియా భావేతబ్బం, సియా సచ్ఛికాతబ్బం. అఞ్ఞాతావిన్ద్రియం అభిఞ్ఞేయ్యం పరిఞ్ఞేయ్యం న పహాతబ్బం న భావేతబ్బం సచ్ఛికాతబ్బం. తీణిన్ద్రియా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా న పహాతబ్బా, సియా భావేతబ్బా, సియా సచ్ఛికాతబ్బా, సియా న భావేతబ్బా, సచ్ఛికాతబ్బా. ఛ ఇన్ద్రియా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా, సియా పహాతబ్బా, సియా భావేతబ్బా, సియా సచ్ఛికాతబ్బా, సియా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా.

తయో అకుసలహేతూ అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా. తయో కుసలహేతూ అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా న పహాతబ్బా, సియా భావేతబ్బా, న సచ్ఛికాతబ్బా, సియా న భావేతబ్బా. తయో అబ్యాకతహేతూ అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా, సియా సచ్ఛికాతబ్బా , సియా న సచ్ఛికాతబ్బా.

కబళీకారో ఆహారో అభిఞ్ఞేయ్యో పరిఞ్ఞేయ్యో న పహాతబ్బో న భావేతబ్బో న సచ్ఛికాతబ్బో. తయో ఆహారా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా, సియా పహాతబ్బా, సియా భావేతబ్బా, సియా సచ్ఛికాతబ్బా, సియా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా.

ఛ ఫస్సా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో అభిఞ్ఞేయ్యో పరిఞ్ఞేయ్యో, సియా పహాతబ్బో, సియా భావేతబ్బో, సియా సచ్ఛికాతబ్బో, సియా న పహాతబ్బో న భావేతబ్బో న సచ్ఛికాతబ్బో.

ఛ వేదనా...పే.... ఛ సఞ్ఞా... ఛ చేతనా... ఛ చిత్తా అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు అభిఞ్ఞేయ్యా పరిఞ్ఞేయ్యా, సియా పహాతబ్బా, సియా భావేతబ్బా, సియా సచ్ఛికాతబ్బా , సియా న పహాతబ్బా న భావేతబ్బా న సచ్ఛికాతబ్బా.

౮. సారమ్మణానారమ్మణవారో

౧౦౩౨. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి సారమ్మణా, కతి అనారమ్మణా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి సారమ్మణా, కతి అనారమ్మణా?

౧౦౩౩. రూపక్ఖన్ధో అనారమ్మణో. చత్తారో ఖన్ధా సారమ్మణా.

దసాయతనా అనారమ్మణా. మనాయతనం సారమ్మణం. ధమ్మాయతనం సియా సారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం.

దస ధాతుయో అనారమ్మణా. సత్త ధాతుయో సారమ్మణా. ధమ్మధాతు సియా సారమ్మణా, సియా అనారమ్మణా.

ద్వే సచ్చా సారమ్మణా. నిరోధసచ్చం అనారమ్మణం. దుక్ఖసచ్చం సియా సారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం.

సత్తిన్ద్రియా అనారమ్మణా. చుద్దసిన్ద్రియా సారమ్మణా. జీవితిన్ద్రియం సియా సారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం. నవ హేతూ సారమ్మణా. కబళీకారో ఆహారో అనారమ్మణో. తయో ఆహారా సారమ్మణా. సత్త ఫస్సా... సత్త వేదనా... సత్త సఞ్ఞా... సత్త చేతనా... సత్త చిత్తా సారమ్మణా.

౧౦౩౪. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి సారమ్మణారమ్మణా, కతి అనారమ్మణారమ్మణా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి సారమ్మణారమ్మణా, కతి అనారమ్మణారమ్మణా?

౧౦౩౫. రూపక్ఖన్ధో అనారమ్మణో. చత్తారో ఖన్ధా సియా సారమ్మణారమ్మణా, సియా అనారమ్మణారమ్మణా.

దసాయతనా అనారమ్మణా. మనాయతనం సియా సారమ్మణారమ్మణం, సియా అనారమ్మణారమ్మణం. ధమ్మాయతనం సియా సారమ్మణారమ్మణం, సియా అనారమ్మణారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం.

దస ధాతుయో అనారమ్మణా. ఛ ధాతుయో అనారమ్మణారమ్మణా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా సారమ్మణారమ్మణా, సియా అనారమ్మణారమ్మణా. ధమ్మధాతు సియా సారమ్మణారమ్మణా, సియా అనారమ్మణారమ్మణా, సియా అనారమ్మణా.

నిరోధసచ్చం అనారమ్మణం. మగ్గసచ్చం అనారమ్మణారమ్మణం. సముదయసచ్చం సియా సారమ్మణారమ్మణం, సియా అనారమ్మణారమ్మణం. దుక్ఖసచ్చం సియా సారమ్మణారమ్మణం, సియా అనారమ్మణారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం.

సత్తిన్ద్రియా అనారమ్మణా. పఞ్చిన్ద్రియా అనారమ్మణారమ్మణా. నవిన్ద్రియా సియా సారమ్మణారమ్మణా, సియా అనారమ్మణారమ్మణా. జీవితిన్ద్రియం సియా సారమ్మణారమ్మణం, సియా అనారమ్మణారమ్మణం, సియా అనారమ్మణం.

నవ హేతూ సియా సారమ్మణారమ్మణా, సియా అనారమ్మణారమ్మణా. కబళీకారో ఆహారో అనారమ్మణో. తయో ఆహారా సియా సారమ్మణారమ్మణా, సియా అనారమ్మణారమ్మణా. ఛ ఫస్సా అనారమ్మణారమ్మణా . మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా సారమ్మణారమ్మణో సియా అనారమ్మణారమ్మణో. ఛ వేదనా... ఛ సఞ్ఞా... ఛ చేతనా... ఛ చిత్తా అనారమ్మణారమ్మణా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా సారమ్మణారమ్మణా, సియా అనారమ్మణారమ్మణా.

౯. దిట్ఠసుతాదిదస్సనవారో

౧౦౩౬. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి దిట్ఠా, కతి సుతా, కతి ముతా, కతి విఞ్ఞాతా, కతి న దిట్ఠా న సుతా న ముతా న విఞ్ఞాతా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి దిట్ఠా, కతి సుతా, కతి ముతా, కతి విఞ్ఞాతా, కతి న దిట్ఠా న సుతా న ముతా న విఞ్ఞాతా?

౧౦౩౭. రూపక్ఖన్ధో సియా దిట్ఠో, సియా సుతో, సియా ముతో, సియా విఞ్ఞాతో, సియా న దిట్ఠో న సుతో న ముతో, విఞ్ఞాతో. చత్తారో ఖన్ధా న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా.

రూపాయతనం దిట్ఠం, న సుతం న ముతం, విఞ్ఞాతం. సద్దాయతనం న దిట్ఠం, సుతం, న ముతం, విఞ్ఞాతం. గన్ధాయతనం... రసాయతనం... ఫోట్ఠబ్బాయతనం న దిట్ఠం న సుతం, ముతం, విఞ్ఞాతం. సత్తాయతనా న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా.

రూపధాతు దిట్ఠా, న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా. సద్దధాతు న దిట్ఠా, సుతా, న ముతా, విఞ్ఞాతా. గన్ధధాతు... రసధాతు... ఫోట్ఠబ్బధాతు న దిట్ఠా న సుతా, ముతా, విఞ్ఞాతా. తేరస ధాతుయో న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా.

తీణి సచ్చాని న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా. దుక్ఖసచ్చం సియా దిట్ఠం, సియా సుతం, సియా ముతం, సియా విఞ్ఞాతం, సియా న దిట్ఠం న సుతం న ముతం, విఞ్ఞాతం.

బావీసతిన్ద్రియా న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా. నవ హేతూ న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా. చత్తారో ఆహారా న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా. సత్త ఫస్సా న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా. సత్త వేదనా... సత్త సఞ్ఞా... సత్త చేతనా... సత్త చిత్తా న దిట్ఠా న సుతా న ముతా, విఞ్ఞాతా.

౧౦. తికాదిదస్సనవారో

౧. కుసలత్తికం

౧౦౩౮. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి కుసలా, కతి అకుసలా, కతి అబ్యాకతా?

రూపక్ఖన్ధో అబ్యాకతో. చత్తారో ఖన్ధా సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా. దసాయతనా అబ్యాకతా. ద్వాయతనా సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా. సోళస ధాతుయో అబ్యాకతా. ద్వే ధాతుయో సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా. సముదయసచ్చం అకుసలం. మగ్గసచ్చం కుసలం. నిరోధసచ్చం అబ్యాకతం. దుక్ఖసచ్చం సియా కుసలం, సియా అకుసలం, సియా అబ్యాకతం.

దసిన్ద్రియా అబ్యాకతా. దోమనస్సిన్ద్రియం అకుసలం. అనఞ్ఞాతఞ్ఞస్సామీతిన్ద్రియం కుసలం. చత్తారిన్ద్రియా సియా కుసలా, సియా అబ్యాకతా. ఛ ఇన్ద్రియా సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా.

తయో కుసలహేతూ కుసలా. తయో అకుసలహేతూ అకుసలా. తయో అబ్యాకతహేతూ అబ్యాకతా. కబళీకారో ఆహారో అబ్యాకతో. తయో ఆహారా సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా. ఛ ఫస్సా అబ్యాకతా. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా కుసలో, సియా అకుసలో, సియా అబ్యాకతో. ఛ వేదనా... ఛ సఞ్ఞా... ఛ చేతనా... ఛ చిత్తా అబ్యాకతా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా కుసలా, సియా అకుసలా, సియా అబ్యాకతా.

౨. వేదనాతికం

౧౦౩౯. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, కతి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, కతి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, కతి దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, కతి అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా?

ద్వే ఖన్ధా న వత్తబ్బా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి. తయో ఖన్ధా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా.

దసాయతనా న వత్తబ్బా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి. మనాయతనం సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం. ధమ్మాయతనం సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి.

దస ధాతుయో న వత్తబ్బా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి. పఞ్చ ధాతుయో అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, కాయవిఞ్ఞాణధాతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. ధమ్మధాతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా న వత్తబ్బా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి.

ద్వే సచ్చా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. నిరోధసచ్చం న వత్తబ్బం సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి. దుక్ఖసచ్చం సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి.

ద్వాదసిన్ద్రియా న వత్తబ్బా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి. ఛ ఇన్ద్రియా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. తీణిన్ద్రియా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా , సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. జీవితిన్ద్రియం సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తం, సియా న వత్తబ్బం సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తన్తిపి.

దోసో అకుసలహేతు దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో. సత్త హేతూ సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. మోహో అకుసలహేతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, సియా దుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో.

కబళీకారో ఆహారో న వత్తబ్బో సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తోతి పి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తోతిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తోతిపి. తయో ఆహారా సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా.

పఞ్చ ఫస్సా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. కాయవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తో.

సత్త వేదనా న వత్తబ్బా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తాతిపి. పఞ్చ సఞ్ఞా... పఞ్చ చేతనా... పఞ్చ చిత్తా అదుక్ఖమసుఖాయ

వేదనాయ సమ్పయుత్తా, కాయవిఞ్ఞాణధాతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా సుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా దుక్ఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా, సియా అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ సమ్పయుత్తా.

౩. విపాకత్తికం

౧౦౪౦. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి విపాకా, కతి విపాకధమ్మధమ్మా, కతి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా...పే॰... సత్తన్నం చిత్తానం కతి విపాకా, కతి విపాకధమ్మధమ్మా, కతి నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా?

రూపక్ఖన్ధో నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. చత్తారో ఖన్ధా సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా.

దసాయతనా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. ద్వాయతనా సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా.

దస ధాతుయో నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. పఞ్చ ధాతుయో విపాకా. మనోధాతు సియా విపాకా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. ద్వే ధాతుయో సియా విపాకా సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా.

ద్వే సచ్చా విపాకధమ్మధమ్మా. నిరోధసచ్చం నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మం. దుక్ఖసచ్చం సియా విపాకం, సియా విపాకధమ్మధమ్మం, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మం.

సత్తిన్ద్రియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. తీణిన్ద్రియా విపాకా. ద్విన్ద్రియా విపాకధమ్మధమ్మా. అఞ్ఞిన్ద్రియం సియా విపాకం, సియా విపాకధమ్మధమ్మం. నవిన్ద్రియా సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా.

ఛ హేతూ విపాకధమ్మధమ్మా. తయో అబ్యాకతహేతూ సియా విపాకా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా.

కబళీకారో ఆహారో నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. తయో ఆహారా సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. పఞ్చ ఫస్సా విపాకా. మనోధాతుసమ్ఫస్సో సియా విపాకో, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా విపాకో, సియా విపాకధమ్మధమ్మో, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మో. పఞ్చ వేదనా... పఞ్చ సఞ్ఞా... పఞ్చ చేతనా... పఞ్చ చిత్తా విపాకా. మనోధాతు సియా విపాకా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా విపాకా, సియా విపాకధమ్మధమ్మా, సియా నేవవిపాకనవిపాకధమ్మధమ్మా.

౪. ఉపాదిన్నత్తికం

౧౦౪౧. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి ఉపాదిన్నుపాదానియా, కతి అనుపాదిన్నుపాదానియా, కతి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా…పే॰… సత్తన్నం చిత్తానం కతి ఉపాదిన్నుపాదానియా, కతి అనుపాదిన్నుపాదానియా, కతి అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా?

రూపక్ఖన్ధో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియో, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియో ౪. చత్తారో ఖన్ధా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా.

పఞ్చాయతనా ఉపాదిన్నుపాదానియా. సద్దాయతనం అనుపాదిన్నుపాదానియం. చత్తారో ఆయతనా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా. ద్వాయతనా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా.

దస ధాతుయో ఉపాదిన్నుపాదానియా. సద్దధాతు అనుపాదిన్నుపాదానియా. పఞ్చ ధాతుయో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా. ద్వే ధాతుయో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా.

సముదయసచ్చం అనుపాదిన్నుపాదానియం. ద్వే సచ్చా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. దుక్ఖసచ్చం సియా ఉపాదిన్నుపాదానియం, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియం.

నవిన్ద్రియా ఉపాదిన్నుపాదానియా. దోమనస్సిన్ద్రియం అనుపాదిన్నుపాదానియం. తీణిన్ద్రియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. నవిన్ద్రియా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. తయో అకుసలహేతూ అనుపాదిన్నుపాదానియా. తయో కుసలహేతూ సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా. తయో అబ్యాకతహేతూ సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా.

కబళీకారో ఆహారో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియో, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియో. తయో ఆహారా సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా .

పఞ్చ ఫస్సా ఉపాదిన్నుపాదానియా. మనోధాతుసమ్ఫస్సో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియో, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియో. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా ఉపాదిన్నుపాదానియో, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియో, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియో. పఞ్చ వేదనా… పఞ్చ సఞ్ఞా… పఞ్చ చేతనా… పఞ్చ చిత్తా ఉపాదిన్నుపాదానియా. మనోధాతు సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా ఉపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నుపాదానియా, సియా అనుపాదిన్నఅనుపాదానియా.

౨. వితక్కత్తికం

౧౦౪౨. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి సవితక్కసవిచారా, కతి అవితక్కవిచారమత్తా, కతి అవితక్కఅవిచారా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి సవితక్కసవిచారా, కతి అవితక్కవిచారమత్తా, కతి అవితక్కఅవిచారా?

రూపక్ఖన్ధో అవితక్కఅవిచారో. తయో ఖన్ధా సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. సఙ్ఖారక్ఖన్ధో సియా సవితక్కసవిచారో, సియా అవితక్కవిచారమత్తో, సియా అవితక్కఅవిచారో సియా న వత్తబ్బో సవితక్కసవిచారోతిపి , అవితక్కవిచారమత్తోతిపి, అవితక్కఅవిచారోతిపి.

దసాయతనా అవితక్కఅవిచారా. మనాయతనం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కవిచారమత్తం, సియా అవితక్కఅవిచారం. ధమ్మాయతనం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కవిచారమత్తం, సియా అవితక్కఅవిచారం, సియా న వత్తబ్బం సవితక్కసవిచారన్తిపి, అవితక్కవిచారమత్తన్తిపి, అవితక్కఅవిచారన్తిపి.

పన్నరస ధాతుయో అవితక్కఅవిచారా. మనోధాతు సవితక్కసవిచారా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. ధమ్మధాతు సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా, సియా న వత్తబ్బా సవితక్కసవిచారాతిపి, అవితక్కవిచారమత్తాతిపి, అవితక్కఅవిచారాతిపి.

సముదయసచ్చం సవితక్కసవిచారం. నిరోధసచ్చం అవితక్కఅవిచారం. మగ్గసచ్చం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కవిచారమత్తం, సియా అవితక్కఅవిచారం. దుక్ఖసచ్చం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కవిచారమత్తం, సియా అవితక్కఅవిచారం, సియా న వత్తబ్బం సవితక్కసవిచారన్తిపి, అవితక్కవిచారమత్తన్తిపి, అవితక్కఅవిచారన్తిపి.

నవిన్ద్రియా అవితక్కఅవిచారా. దోమనస్సిన్ద్రియం సవితక్కసవిచారం. ఉపేక్ఖిన్ద్రియం సియా సవితక్కసవిచారం, సియా అవితక్కఅవిచారం. ఏకాదసిన్ద్రియా సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా.

తయో అకుసలహేతూ సవితక్కసవిచారా. ఛ హేతూ సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. కబళీకారో ఆహారో అవితక్కఅవిచారో. తయో ఆహారా సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా. పఞ్చ ఫస్సా అవితక్కఅవిచారా. మనోధాతుసమ్ఫస్సో సవితక్కసవిచారో. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా సవితక్కసవిచారో, సియా అవితక్కవిచారమత్తో, సియా అవితక్కఅవిచారో. పఞ్చ వేదనా... పఞ్చ సఞ్ఞా... పఞ్చ చేతనా... పఞ్చ చిత్తా అవితక్కఅవిచారా మనోధాతు సవితక్కసవిచారా , మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా సవితక్కసవిచారా, సియా అవితక్కవిచారమత్తా, సియా అవితక్కఅవిచారా.

(౧) రూపదుకం

౧౦౪౩. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి రూపా, కతి అరూపా...పే.... సత్తన్నం చిత్తానం కతి రూపా, కతి అరూపా?

రూపక్ఖన్ధో రూపం. చత్తారో ఖన్ధా అరూపా. దసాయతనా రూపా. మనాయతనం అరూపం. ధమ్మాయతనం సియా రూపం, సియా అరూపం. దస ధాతుయో రూపా. సత్త ధాతుయో అరూపా. ధమ్మధాతు సియా రూపా, సియా అరూపా.

తీణి సచ్చాని అరూపా. దుక్ఖసచ్చం సియా రూపం, సియా అరూపం. సత్తిన్ద్రియా రూపా. చుద్దసిన్ద్రియా అరూపా. జీవితిన్ద్రియం సియా రూపం, సియా అరూపం. నవ హేతూ అరూపా. కబళీకారో ఆహారో రూపం. తయో ఆహారా అరూపా. సత్త ఫస్సా అరూపా. సత్త వేదనా… సత్త సఞ్ఞా… సత్త చేతనా సత్త చిత్తా అరూపా.

(౨) లోకియదుకం

౧౦౪౪. పఞ్చన్నం ఖన్ధానం కతి లోకియా, కతి లోకుత్తరా? ద్వాదసన్నం ఆయతనానం కతి లోకియా, కతి లోకుత్తరా? అట్ఠారసన్నం ధాతూనం కతి లోకియా, కతి లోకుత్తరా? చతున్నం సచ్చానం కతి లోకియా, కతి లోకుత్తరా… పే॰… సత్తన్నం చిత్తానం కతి లోకియా, కతి లోకుత్తరా?

రూపక్ఖన్ధో లోకియో. చత్తారో ఖన్ధా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా. దసాయతనా లోకియా . ద్వే ఆయతనా సియా లోకియా , సియా లోకుత్తరా. సోళస ధాతుయో లోకియా. ద్వే ధాతుయో సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా. ద్వే సచ్చా లోకియా. ద్వే సచ్చా లోకుత్తరా.

దసిన్ద్రియా లోకియా. తీణిన్ద్రియా లోకుత్తరా. నవిన్ద్రియా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా. తయో అకుసలహేతూ లోకియా. ఛ హేతూ సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా. కబళీకారో ఆహారో లోకియో. తయో ఆహారా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా . ఛ ఫస్సా లోకియా. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సో సియా లోకియో, సియా లోకుత్తరో. ఛ వేదనా లోకియా. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా వేదనా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా. ఛ సఞ్ఞా లోకియా. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా సఞ్ఞా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా. ఛ చేతనా లోకియా. మనోవిఞ్ఞాణధాతుసమ్ఫస్సజా చేతనా సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరా. ఛ చిత్తా లోకియా. మనోవిఞ్ఞాణధాతు సియా లోకియా, సియా లోకుత్తరాతి.

అభిఞ్ఞా ద్వే సారమ్మణా, దిట్ఠా కుసలవేదనా;
విపాకా చ ఉపాదిన్నా, వితక్కం రూపలోకియాతి.

ధమ్మహదయవిభఙ్గో నిట్ఠితో.

విభఙ్గపకరణం నిట్ఠితం.